

**T.C
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI**

**COVID-19 SALGINI SÜRECİNDE ÖĞRENCİLERİN
OKULA KARŞI TUTUM VE DAVRANIŞLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve BULDU GÖKSAL

**Düzce
Ocak, 2023**

**T.C
DÜZCE ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI
EĞİTİM YÖNETİMİ VE DENETİMİ BİLİM DALI**

**COVID-19 SALGINI SÜRECİNDE ÖĞRENCİLERİN
OKULA KARŞI TUTUM VE DAVRANIŞLARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Merve BULDU GÖKSAL

**Danışman
Prof. Dr. Engin ASLANARGUN**

**Düzce
Ocak,2023**

ÖNSÖZ

Çin'in Wuhan kentinde ortaya çıktığı düşünölen ve tüm dünyayı etkileyen Covid 19 virüsü ölkemizde de görölmüş, salgının yayılımını ve risklerini azaltmak amacıyla okullarda yüz yüze eğitime ara verilerek uzaktan eğitime geçiş yapılmıştır. Uzaktan eğitime geçişle birlikte öğrenciler daha önceden tecrübe etmedikleri bir yöntemle eğitim almaya başlamıştır. Çalışmamızın amacı, salgın sürecinde öğrencilerin okula karşı tutum ve davranışlarını araştırmaktadır.Çalışma sürecimin her aşamasında yardım ve desteklerini esirgemeyen kıymetli danışman hocam Prof. Dr. Engin ASLANARGUN'a, araştırmaya katılan, samimiyet ve içtenlikle düşöncelerini ifade eden öğrencilerimize ve bu süreçte desteğini hiçbir zaman esirgemeyen eşim Enes GÖKSAL'a teşekkürlerimi sunarım.Bu çalışmanın alanyazına katkıda bulunması ve ileride yapılacak çalışmalara yol göstermesi umuduyla...

Merve BULDU GÖKSAL

Düzce, 2023

ÖZET
Covid-19 Salgını Sürecinde Öğrencilerin
Okula Karşı Tutum ve Davranışları
BULDU GÖKSAL, Merve

Yüksek Lisans, Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı
Tez Danışmanı: Prof. Dr. Engin ASLANARGUN
Ocak, 2023

Bu araştırmanın amacı Covid-19 salgını sürecinde öğrencilerin okula karşı tutum ve davranışlarının incelenmesidir. Covid-19 salgınıyla okullarından ve akranlarından uzak kalan öğrencilerin, uzaktan eğitim sürecinde okula karşı tutum ve davranışlarının neler olduğuna ilişkin öğrenci görüşlerinin ortaya konulmasıdır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemleri içerisinde bulunan maksimum çeşitlilik ve ölçüt örnekleme yöntemi tercih edilmiştir. Bu bağlamda çalışmanın örneklemini Millî Eğitim Bakanlığına bağlı bir ortaokulda okuyan sekizinci sınıf öğrencileri oluşturmuştur. Öğrenciler akademik başarılarına göre gruplandırılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak katılımcı öğrencilere dokuz adet açık uçlu soru sorulmuştur. Araştırmada elde edilen bulguların analizi ile uzaktan eğitim sürecinde katılımcı öğrencilerin tamamının okulu özlediği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin okula karşı özlemlerinin en önemli sebebini ise arkadaşlarına, daha sonra ise öğretmenlerine özlemleri oluşturmuştur. Katılımcı öğrencilerin çoğunluğu teknolojik sorunlardan ve yetersizliklerden dolayı uzaktan eğitimi faydasız bulmuş, öğrencilerin tamamı eğitim hayatlarına yüz yüze devam etmeyi istediklerini belirtmiştir. Araştırmada öğrencilerin tutum ve davranışlarının nedenleri detaylı olarak incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Uzaktan Eğitim, Canlı Ders, Salgın Dönemi, Öğrencilerin Tutum ve Davranışları

ABSTRACT

Attitudes and Behaviors of Students Towards

School During the Covid-19 Pandemic

BULDU GÖKSAL, Merve

Master's Degree, Department of Educational Sciences

Thesis advisor: Prof. Dr. Engin ASLANARGUN

January, 2023

The aim of this research is to examine the attitudes and behaviours of students towards school during the Covid-19 epidemic. The aim of this study is to reveal the students' opinions about the attitudes and behaviours of the students, who are away from their schools and peers due to the Covid-19 epidemic, towards the school during the distance education process. The case study design, one of the qualitative research methods, was used in the research. Maximum variation and criterion sampling method, which are the purposive sampling methods in study, were preferred. In this context, the sample of the study consisted of eighth grade students studying in a secondary school affiliated to the Ministry of National Education. Students are grouped according to their academic achievement. Using a semi-structured interview form, nine open-ended questions were asked to the participating students. With the analysis of the findings obtained in the research, it was concluded that all of the participating students missed school in the distance education process. The most important reason for students' longing for school was their longing for their friends and then for their teachers. The majority of the participant students found distance education useless due to technological problems and inadequacies, and all of the students stated that they wanted to continue their education life face to face. In the research, the reasons for the attitudes and behaviors of the students were examined in detail.

Keywords: Distance Education, Live Lesson, Epidemic Period, Attitudes and Behaviors of Students

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
BİRİNCİ BÖLÜM.....	8
1. GİRİŞ	8
1.1. Problem	8
1.2. Araştırmanın Amacı	9
1.3. Araştırmanın Önemi.....	10
1.4. Tanımlar	11
İKİNCİ BÖLÜM.....	12
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	12
2.1. Salgının Eğitim Üzerine Etkileri	23
2.2. Salgın Döneminde Ülkemizde Eğitim Alanında Atılan Adımlar.....	28
2.3. Salgının Öğrenciler Üzerindeki Etkileri.....	33
2.4. Salgın Döneminde Eğitimi Telafi Etmeye Yönelik Adımlar	38
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	42
YÖNTEM.....	42
3. 1. Araştırma Deseni.....	42
3.2. Çalışma Grubu.....	43
3.3. Veri Toplama Araçları.....	44
3.4. Verilerin Toplanması.....	45
3.5. Verilerin Analizi.....	45
3.6. İnanırcılık ve Aktarılabirlik	46
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....	47
BULGULAR	47
BEŞİNCİ BÖLÜM.....	80
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	80
KAYNAKÇA	94
EKLER	108

EK-1: ETİK KURULU KARARI	108
EK-3: KATILIMCILARA AİT GÖRÜŞME DOKÜMANLARI	109

TABLO LİSTESİ

Tablo 1. Bulgular Tablosu.....	47
--------------------------------	----

BİRİNCİ BÖLÜM

1. GİRİŞ

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın problemi, amaçları ve önemi yer almaktadır.

1.1. Problem

Eğitim, insanoğlunun var olduğu ilk günden günümüze kadar gelişen ve genişleyen, zenginleşen, önemi zamanla artan, toplumsal biçimlendirmeyi etkileyen bir kavram haline gelmiştir (Yenal, 2009). İnsanlık tarih boyunca farklı zaman dilimlerinde birçok kez çeşitli salgın ve kriz dönemlerinden geçmiştir. Mücadele etmek zorunda kaldığı en önemli durumlardan biri ise pandemi olmuştur. Tüm dünyaya yayılan virüsün kötü sonuçlarının tespit edilebilmesi için Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), 2020 yılının Ocak ayında bu hastalığın, tüm dünyada halk sağlığını tehdit edecek boyutlara ulaştığını belirtmiş ve acil durum ilan etmiştir. Bununla beraber bu durumu bir pandemi olarak tanımlamıştır (WHO, 2020). Türkiye’de hastalık vakasının görülmesiyle birlikte okullar tatil edilmiş, kısa süre içerisinde öğrencilere uzaktan eğitim modeliyle eğitim vermeye başlanmıştır. Günümüz salgın dönemiyle birlikte öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine bir anda geçmeleri ve çevrimiçi eğitim konusunda yeteri kadar bilgi ve tecrübe sahibi olmamaları da eğitim sürecine uyum sorunu yaşamalarına sebep olabilmektedir. Dolayısıyla öğrenciler hem sınıf içi etkinliklere katılma noktasında hem de sorumluluklarının farkında olarak eğitimlerini devam ettirme konusunda birtakım sorunlar yaşamıştır. Ayrıca internet hızının düşük olması veya internet bağlantısında yaşanan sorunlar nedeniyle de öğrenciler hem derslere katılamamış hem de ders materyallerine ulaşmada çeşitli teknik sorunlar yaşamıştır. Bu durum öğrencilerin uzaktan eğitim süreçlerini ciddi anlamda olumsuz etkilemiştir (Yurtbakan ve Akyıldız, 2020).

Uzaktan eğitim, öğrenen, öğreten ve öğrenme kaynakları arasındaki sınırları pragmatist yaklaşımla mevcut teknolojileri kullanarak kaldırmaya çalışan disiplinler arası bir alan olarak tanımlanabilir (Bozkurt, 2017). Bir başka ifadeyle ise teknolojik araçların kullanılmasıyla öğrenciler ile öğretmenlerin farklı fiziksel ortamlarda, bazı eğitimlerde ise farklı zaman dilimlerinde belli bir program dahilinde eğitim-öğretim çalışmalarının gerçekleştirilmesi olarak ifade edilmiştir (Gülner, 2008). Salgın dönemi sürecinde ortaya çıkan

eğitim sorunları ise eğitimin kesintiye uğraması, yetersiz beslenme, uzaktan eğitim konusunda tecrubesiz olan oğretmenlerin ve velilerin eğitimin sürdürülebilirliği açısından sorunlar yaşaması, çocuk bakımında boşluklar, yüksek ekonomik maliyetler, açık kalan okullar üzerindeki baskı, okulu bırakma oranında artış, oğretmen, oğrenci ve velilerin kendilerini kötü hissetmeleri, şiddete ve sömürüye daha çok maruz kalma, sosyal izolasyon, oğrenmeyi ölçmedeki zorluklar, velilerle iletişim kuramama, teknolojik yetersizlikler, müfredat yetersizlikleri, eğitime ulaşmadaki eşitsizlik ve oğrencilerin oğrenme kayıpları yaşamalarıdır (Sarı ve Nayır, 2020).Günümüzde ise artık uzaktan eğitim kavramı yerini uzaktan oğrenme kavramına, oğretim merkezli olan eğitim anlayışı da yerini oğrenim merkezli eğitim anlayışına bırakmaya başlamıştır. Bu bağlamda hayat boyu oğrenme kavramı da ortaya çıkmıştır (Sayan, 2020). Dolayısıyla salgın sebebiyle dünyanın birçok ülkesinde oğrencilerin zorunlu olarak tecrübe ettiği uzaktan eğitim modeli, yüz yüze eğitime geçildiği dönemlerde de oğrencilerin faydalanmaya devam edebilecekleri bir alandır. Nitekim uzaktan eğitim sayesinde oğrenciler okulda kavrayamadığı konuları istediği kadar tekrar edebilme, kendi durumuna göre konuların ilerleyiş sürecini ayarlayabilme ve kendi gelişimini kendisi takip edebilmektedir (Dinçer, 2006).Türkiye de ilk Covid-19 vakasının görülmesi ve okulların kapatılmasıyla birlikte dersler uzaktan eğitim yoluyla verilmeye başlanmıştır. Araştırmada uzaktan eğitim sürecinde oğrencilerin okula karşı tutum ve davranışları incelenmiştir. Çalışma grubumuzu oluşturan katılımcı oğrenciler ortaokul altıncı sınıf kademesinin ikinci eğitim-öğretim dönemini ve yedinci sınıf kademesinin tamamını uzaktan eğitim yoluyla geçirmiştir. Teknolojik olarak dünya şartları düşünöldüğünde online eğitimin önemli olduğu, çeşitli durumlarda zaman zaman başvurulabileceği düşünölmektedir. Bu bağlamda salgın sürecinde oğrencilerin okula karşı tutum ve davranışlarının nasıl şekillendiği ve bu davranışların nedenlerini saptamak araştırmamızın problemini oluşturmuştur.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı Covid-19 salgınıyla birlikte uzaktan eğitim sürecine giren oğrencilerin bu süreçte okula karşı tutum ve davranışlarını incelemektir. Öğrencilerin salgın sürecinde okula karşı tutum ve davranışlarının değişip değişmediği, değiştiyse ne şekillerde değiştiiği araştırmanın amacını oluşturmaktadır.Bu nedenle aşağıda yer verdiğimiz alt amaçlara cevap aranmıştır.

1. Uzaktan eğitim yaparken okulunuzu özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

2. Uzaktan eğitimi hangi açılardan faydalı buluyordunuz? Niçin faydalı bulmuyordunuz?
3. Uzaktan eğitim yaparken arkadaşlarınızı özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?
4. Tercih hakkınız olsa eğitim hayatınıza uzaktan eğitimle mi ya da okulda yüz yüze eğitimle mi devam etmek isterdiniz?
5. Salgın nedeniyle okullar kapandıktan sonra neler hissettiniz?
6. Okulda yüz yüze eğitime başladıktan sonra “keşke okul açılmasaydı.” dediniz mi? Neden?
7. Online mi, yüz yüze mi daha iyi öğrendiniz? Niçin?
8. Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize severek/ isteyerek bağlandınız? Neden?
9. Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize sevmeyerek/ istemeyerek bağlandınız? Neden?

1.3. Araştırmanın Önemi

Türkiye’de Covid-19 vakası ilk olarak 11 Mart 2020 tarihinde görülmüştür. Bu tarihten itibaren çeşitli önlemler alınmakla beraber 16 Mart 2020 tarihinde okullarda eğitime iki hafta süreyle ara verilmiş, 23 Mart 2020 itibariyle okulların uzaktan eğitim yoluyla devam edeceği açıklanmıştır. Bu süreci hem TRT aracılığıyla ilkököl, ortaokul ve lise düzeylerinin televizyon yayınlarıyla hem de EBA ile internet üzerinden öğrencilerin eğitimlerine devam etmesi sağlanmıştır. Yüz yüze eğitime ara verilmesi sonucu dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi Türkiye’deki öğrenciler de salgından direkt olarak etkilenmiştir. UNESCO verilerine göre Türkiye’de 24.901.925 öğrenci salgından etkilenmiştir. Bu öğrencilerin 1.326.123’ü okul öncesi, 4.972.430’u ilköğrenim, 11.404.385’i ortaöğrenim, 7.198.987’si yükseköğrenimde eğitim görmektedir (UNESCO, 2020b). Küresel ölçekli salgın sebebiyle dünyanın birçok ülkesinde eğitime ara verilmesi sonucu öğrencilerin yüzde 89’undan fazlası fiziksel olarak eğitim olanaklarından mahrum kalmıştır (UNESCO, 2020c). 2020 yılında 190’dan fazla ülkede okulların kapanmasıyla beraber tarihteki en büyük kitlesel eğitim kesintisi gerçekleşmiş, 1.6 milyar öğrenci salgın sürecinden etkilenmiştir (UNICEF, 2020b).

Çocukların etrafında gelişen savaş, doğal afet, ölüm, hastalık, kardeş doğumu ve ihmal gibi çevresel faktörler ile ebeveynlerin bu faktörlere verdikleri tepkiler çocuklar üzerinde etkiler bırakmaktadır (Yüksek Usta ve Gökcan, 2020). Dolayısıyla çocukların salgın döneminde bilişsel, sosyal, fiziksel ve dil gelişim düzeylerinin diğer gelişim dönemlerindeki bireylere göre daha fazla zarar görme ihtimali göz ardı edilmemesi gereken bir gerçektir (Çaykuşve MutluÇaykuş, 2020). Alan yazın incelendiğinde Covid-19 salgını ve salgın döneminde öğrencilerin uzaktan eğitim süreçleriyle ilgili çeşitli araştırmalara rastlanmıştır. Ancak uzaktan eğitim döneminde öğrencilerin okula karşı tutum ve davranışlarını inceleyen

bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu araştırmanın öğrencilerin okula karşı tutum ve davranışlarını inceleyerek alanyazına katkı sağlayacağına inanılmaktadır.

1.4. Tanımlar

Covid-19: 2019 yılında Çin'in Wuhan eyaletinde ortaya çıkan yeni tip bir koronavirüsdür. Ateş, öksürük ve nefes darlığına bağlı solunum yolu sorunu gibi belirtilere sebep olan virüs kısa süre içerisinde tüm dünyaya yayılmış, 2020 yılının Ocak ayında Dünya Sağlık Örgütü tarafından acil durum ilan edilmiştir.

Online eğitim:Yüz yüze eğitimin mümkün olmadığı yerlerde teknoloji aracılığıyla sağlanan eğitim şeklidir.

Öğrenci tutum ve davranışları:Öğrencilerin okula karşı geliştirdikleri duygu ve düşünceleri ve bu çerçevede sergiledikleri olumlu veya olumsuz eylemleridir.

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

İnsanlık tarih boyunca farklı zaman dilimlerinde birçok kez çeşitli salgın ve kriz dönemlerinden geçmiştir. Mücadele etmek zorunda kaldığı en önemli durumlarda biri ise pandemi olmuştur. 2019 yılında Çin'in Wuhan eyaletinde yeni tip bir koronavirüs (COVID-19) ortaya çıkmıştır. Çin'de başlayan ve diğer ülkelere de çok hızlı bir şekilde yayılan bu virüs, hastalarda ateş, öksürük, nefes darlığına bağlı solunum yolu sıkıntısı gibi belirtilere neden olmaktadır. Virüs, kısa zaman içerisinde binlerce can kaybına neden olmuştur. Tüm dünyaya yayılan virüsün kötü sonuçlarının tespit edilebilmesi için Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ), 2020 yılının Ocak ayında bu hastalığın, tüm dünyada halk sağlığını tehdit edecek boyutlara ulaştığını belirtmiş ve acil durum ilan etmiştir. Bununla beraber bu durumu bir pandemi olarak tanımlamıştır (WHO, 2020).

Bir hastalığın toplumda belirli bir zaman içerisinde fazlaca görülmesine salgın (epidemi) ismi verilmektedir. Eğer bu hastalıktan etkilenen insanlar farklı kıtalar içerisinde yer alırlarsa ve büyük kitleleri etkisi altına almışsa bu hastalık pandemi olarak adlandırılmaktadır (Arık, 1991). Dünya Sağlık Örgütü ise pandemiyi dünya çapında veya çok geniş bir alanda ortaya çıkan, genellikle çok sayıda insanı etkileyen bir salgın olarak tanımlamıştır (WHO, 2011). TDK ise pandemiyi, bir hastalığın bir kıta ya da birkaç ülke üzerinde aynı zaman diliminde yaygın olarak görülen, büyük salgın şeklinde açıklamıştır (TDK, 2021a). Salgın hastalıklar dünyanın birçok bölgesinde çeşitli sebeplerle ortaya çıkmıştır. Salgınların başlıca sebeplerini göçler, savaşlar ve hava kirliliği gibi sebepler oluşturmaktadır. Nitekim salgınların ortaya çıktığı veya yayıldığı ülkelerde sosyal, ekonomik, siyasal ve askeri politikaların dönüşümleri söz konusu olmuştur (Bingül, 2020). Dolayısıyla salgın sadece günümüzde ortaya çıkmamıştır. 1346-1353 yılları arasında ortaya çıkan Bubonik veba salgını dünyada yaklaşık 50 milyon insanın ölümüne sebep olmuştur. Bu salgını İspanyol gribi, HIV/AIDS, Rus gribi, Asya gribi, Hong Kong gribi, ikinci Rus gribi, Domuz gribi, Zika virüsü gibi farklı salgınlar izlemiştir (Koçak, Harmanacı, 2020).

Günümüzde Covid-19 ile birlikte HIV ve AIDS salgınları da küresel çapta devam etmektedir (Aslan, 2020).

İnsanlarda veya hayvanlarda hastalığa neden olan büyük ve etkili bir virüs ailesi olarak bilinen koronavirüsler, solunum yoluyla insanlara bulaşmaktadır. Nitekim hafif ve orta şiddetli solunum yolu hastalıklarının yanında, MERS, SARS ve COVID-19 da koronavirüs ailesinin bir üyesidir. Dolayısıyla Yeni Koronavirüs olarak da adlandırılan bu hastalık, yüksek ateş, öksürük, nefes darlığı, baş ağrısı, burun akıntısı, kas ve eklem ağrısı, halsizlik, koku ve tat alma kaybı ve ishal gibi belirtilerle kendisini göstermektedir (Sağlık Bakanlığı, 2021). Latince taçlı virüs anlamına gelen bu virüs, 31 Aralık 2019 tarihinde Dünya Sağlık Örgütü Başkanı Tedros Adhanom Ghebreyesus tarafından “korona” için “CO”, “virüs” için “VI”, “hastalık” için “D” şeklinde bir kodlama açıklayarak bu tarihten itibaren tüm dünyayı pençesine alan virüsün kısa adının Covid-19 olduğunu açıklamıştır. Yeni koronavirüs isimlendirilirken belirli bir bölge, hayvan türü veya insanın damgalanmasından kaçınmak amacıyla bu isim verilmiştir (TUBA, 2020). Salgınla dünyada ekonomik, sosyal ve politik yönden yeni döneme uyumla ilgili tartışmalar başlamış, sağlık, eğitim, sosyal güvenlik ve sosyal yardım konularında yeni uygulama ve önlemlere ihtiyaç olduğu ortaya çıkmıştır (Abukan, Yıldırım ve Öztürk, 2020). Dolayısıyla salgınlar, toplumların günlük yaşam şekillerini değiştirmesine veya sekteye uğramasına, sağlık kurumlarına ve tedaviye ihtiyaç duyanların sayısının hızlı bir şekilde artmasına ve birtakım tedbirlere ihtiyaç duyulmasına sebep olmasından dolayı mevcut dönem bir afet olarak da görülebilir (Dizer ve Demirpek, 2009). Dolayısıyla bir afet olarak da nitelendirilebilecek salgın dönemi sonrasında insanlarda fizyolojik, bilişsel, duygusal ve davranışsal birtakım etkilerin de ortaya çıkması muhtemeldir (Oflaz, 2008). Buna karşın yapılan araştırmalar çocukların ve ergenlerin de hastalığa yakalanma ve hastalığı yayma olasılıklarının yetişkinlerle benzer olduğunu ortaya koymuştur (Dongvd, 2020). Salgın döneminde alınan önlemlerden en çok etkilenen gruplardan birisi de çocuklar olmuştur. Çocuklar, okulların tatil edilmesi ve uzaktan eğitime geçiş, sınavların ertelenmesi, sokağa çıkma yasağı, evde geçirilen sürenin değişmesi, arkadaş ilişkilerinin ve sosyal hayatının kesintiye uğraması gibi birçok yeni durumla karşı karşıya kalmışlardır (Abukan, Yıldırım ve Öztürk, 2020).

Dünyada 10-19 yaş aralığındaki ergenlerin yüzde 13'ünün zihinsel bozuklukla yaşadıkları tahmin edilmektedir. Pandemi döneminde değişen rutinlerle birlikte aile geliri ve sağlık endişeleri birçok genci korku, öfke ve gelecekleri için kaygılanmaya itmiştir. 21 ülkede

uygulanan UNICEF ve Gallup küresel anketine göre 15-24 yaş aralığındaki her beş gençten yaklaşık olarak biri depresyonda olduklarını ifade etmiştir (UNICEF, 2021a). Her ne kadar uzaktan eğitimin birçok avantajı olsa da ciddi miktarda ders ve müfredat içeriğinin bir anda uzaktan eğitimle çevrimiçi derslere çevrilmesinin birtakım sorunlara yol açacağı ve yüz yüze eğitimin yerini doldurmayacağı da araştırmacılar tarafından ortaya konmuştur. Dolayısıyla çevrimiçi eğitim çok yönlü bir süreç olduğu için öğrencilerin farklı alanlarda yeterlilik sahibi olmaları gerekmektedir (Çakın ve Akyavuz, 2020). Bu bağlamda pandemi zaten dünyada uzun zamandır var olan çocuklar arasındaki eşitsizliği artık açığa çıkartmış, özellikle yoksul ülkelerde yaşayan çocuklar üzerinde ciddi anlamda olumsuz etkiler bırakmıştır (UNICEF, 2021b). Öğrenciler, uzaktan eğitim yöntemiyle alışık olmadıkları yeni bir eğitim sistemine geçmişlerdir. Bu durum, öğrencilerin derse erişilebilirliğinin, derslere sağlıklı katılım göstermesinin bununla beraber psikolojik ve sosyal yönünün gelişmesinin aynı zamanda öğretmenleriyle veya arkadaşlarıyla yaşadığı iletişim sorunlarının tespit edilmesi ve bu sorunların çözülmesi gerekmektedir. 2004 yılında Cook ve Dupras (2004) tarafından yayınlanan bir makalede öğrencilerin ihtiyaçlarının belirlendiği, ihtiyaçları olan içeriklerin geliştirildiği, aktif öğrenmenin desteklendiği, teknik sorunların çözüldüğü, öğrencileri motive eden kullanıcı dostu ve iyi korunan bir web sitesi tasarımı yapılmasının önemine vurgu yapmışlardır. 1998 yılında Warner, Christie ve Choy (2010) çevrimiçi öğrenmeye hazır olma durumunu; öğrencilerin sınıfta yüz yüze eğitim yerine tercih edeceği sunum şekli, öğrencinin öğrenme için elektronik iletişim araçlarıyla birlikte internet ve bilgisayar aracılı öğrenmeye yeterliliği ve özgüveni olması, özerk öğrenmeye katılma yeteneği olmak üzere üç başlıkta toplamışlardır. Öğrenciler, uzaktan eğitim sürecinde kendileri için önemli bir ihtiyaç olan iletişim araçlarının etkin kullanmayı öğrenmeleri bu bağlamda bilişsel hazır bulunuşluklarının artırılması sağlanmalıdır. Bununla birlikte bireysel öğrenmenin ve interaktif içeriklere katılımının ve kendi eğitimini öğrencinin kendisinin takip edebilme yeterliğinin öğrenciye kazandırılması gerekmektedir.

Eğitim, insanoğlunun var olduğu ilk günden günümüze kadar gelişen ve genişleyen, zenginleşen, önemi zamanla artan, toplumsal biçimlendirmeyi etkileyen bir kavram haline gelmiştir (Yenal, 2009). Ancak günümüz salgın dönemiyle birlikte öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine bir anda geçmeleri ve çevrimiçi eğitim konusunda yeteri kadar bilgi ve tecrübe sahibi olmamaları da eğitim sürecine uyum sorunu yaşamalarına sebep olabilmektedir. Dolayısıyla öğrenciler hem sınıf içi etkinliklere katılma noktasında hem de sorumluluklarının farkında olarak eğitimlerini devam ettirme konusunda birtakım sorunlar

yaşamaktadır. Ayrıca internet hızının düşük olması veya internet bağlantısında yaşanan sorunlar nedeniyle de öğrenciler hem derslere katılamamakta hem de ders materyallerine ulaşmada çeşitli teknik sorunlar yaşamaktadır. Bu durum öğrencilerin uzaktan eğitim süreçlerini ciddi anlamda olumsuz etkilemekte (Yurtbakan ve Akyıldız, 2020), aynı zamanda başta sınav döneminde olan öğrenciler olmak üzere, öğrencilerin moral ve motivasyonun düşmesine sebep olmaktadır. Bu bağlamda okulların kapalı kalma süreleri arttıkça okul terki oranlarının artacağı, insanların öğrenme programını duraklattığı süre oranında da kendilerini öğrenci olarak görme olasılıklarının aynı oranda azalacağı ve öğrencilerin yeniden derslere katılımlarının çok daha zor hale geleceği araştırmacılar tarafından üzerinde durulan konulardan biridir (Buckler, Chamberlain, Stutchbury & Hedge, 2020). UNICEF raporuna göre 18 ay boyunca altı ülkede yaklaşık 77 milyon öğrenci okulların kapalı olmasından etkilenmiştir. Araştırma sonucuna göre Bangladeş, Filipinler ve Panama okulları en uzun süre kapalı tutan ülkeler arasında yer almaktadır. Dünya çapında okulların yaklaşık yüzde 27'si tamamen veya kısmen kapalı kalmaya devam etmektedir (UNICEF, 2021c). Okulların kapalı kalma süreleri uzadıkça öğrencilerin okuldan kopma, okulu ve dersleri özlememe, okul etkinliklerine ihtiyaç hissetmeme, evde telefon ve internet bağımlılığına kapılıp arkadaş çevresiyle görüşmeme, okuldaki hareketli, aktif etkileşime ihtiyaç duymama gibi öğrencinin eğitim hayatını olumsuz etkileyen durumların ön izlemesi doğru ve yerinde yaklaşımlarla yapılmalıdır. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin okula aidiyet duygusu geliştirebilmek adına ebeveynlere, öğretmenlere önemli görevler düştüğü ortaya çıkmaktadır. Tüm bu olumsuz etkileri en aza indirmek için okul müdürlerine de ciddi sorumluluklar düşmektedir. Nitekim okul müdürlerinin geleneksel yöneticilik anlayışlarını günümüz şartlarına göre değiştirmeleri (Aras, 2013) ve özellikle sorun yaşayan öğrencilerin şartlarını iyileştirme konusunda öğretmenlerle koordineli bir şekilde çeşitli çalışmalar ortaya koymaları gerekmektedir. Nitekim öğrenme ve öğretim uygulamaları ortaya çıkan yeni teknolojiler ve bu teknolojilerin sağladığı kolaylıklar ile yeniden şekillenebilmektedir. Uzaktan eğitim uygulamalarında bu durumun günümüzde en kuvvetli örneğini oluşturmuştur (Sayan, 2020).

Dünyada ve Türkiye'de okul terki ciddi bir sorundur. Nitekim ülkemizde okuldan ayrılma yaygın olarak lise kademesine devam eden öğrencilerde görülse de ilköğretim kademelerine devam eden öğrenciler arasında da okuldan ayrılma önemli bir sorun haline gelmiştir (Şimşek ve Şahin, 2013). Ayrıca devamsızlık yapma davranışı, öğrencinin okula dair olumsuz duygular beslemesi sonucu ortaya çıkmaktadır. Bunun yanında öğrencinin okula veya derse devamsızlık davranışı ortaya koymasında başka birçok etmen de vardır (Pehlivan,

2006). Ancak öğrencinin sergilediği devamsızlık davranışı sürekli hale gelmeye başladığında bu davranışın ilerleyen süreçte okulu temelli bırakma davranışına dönüşmesi sıklıkla görülen durumlardandır (Aküzüm, Yavaş, Tan ve Uçar, 2015). Öğrencilerin, uzaktan eğitim sürecinde çeşitli nedenlerle derslere katılamaması ve sürekli devamsızlık yapması zaman içinde okul terkine neden olabilir. Bu durumu engellemek adına okul idaresine, öğretmenlere ve velilere önemli görevler düştüğü ortaya çıkmaktadır. UNICEF, Dünya Bankası ve UNESCO hükümetlerin ve okul yöneticilerinin bu kritik görevi yerine getirmelerine yardımcı olmak için iş birliğine giderek eğitim finansmanına öncelik vermek için hükümetlerle işbirliği yapmaya karar vermiştir (UNESCO, 2021a). Salgın dönemi sürecinde ortaya çıkan eğitim sorunları ise eğitimin kesintiye uğraması, yetersiz beslenme, uzaktan eğitim konusunda tecrübesiz olan öğretmenlerin ve velilerin eğitimin sürdürülebilirliği açısından sorunlar yaşaması, çocuk bakımında boşluklar, yüksek ekonomik maliyetler, açık kalan okullar üzerindeki baskı, okulu bırakma oranında artış, öğretmen, öğrenci ve velilerin kendilerini kötü hissetmeleri, şiddete ve sömürüye daha çok maruz kalma, sosyal izolasyon, öğrenmeyi ölçmedeki zorluklar, velilerle iletişim kuramama, teknolojik yetersizlikler, müfredat yetersizlikleri, eğitime ulaşmadaki eşitsizlik ve öğrencilerin öğrenme kayıpları yaşamalarıdır (Sarı ve Nayır, 2020). Bunlara ek olarak zorunlu sokağa çıkma yasağı gibi alınan önlemler ile aile içi şiddet ve aile içi istismarlarda ciddi oranda artış olmuştur. İngiltere de ulusal aile içi istismar yardım hattına yapılan aramalar yüzde 65 oranında artmıştır. Singapur da ise ülke içi şiddet bir önceki yıla oranla yaklaşık olarak yüzde 35 artmıştır. Benzer şekilde ABD’de çocuk istismarı vaka sayılarında da ani artışlar gerçekleşmiştir (Koh, Lee, Lo, Wong ve Yap, 2020). Ayrıca salgın sürecinde okulların uzun süre boyunca kapalı kalması öğrencilerde can sıkıntısının artması, internette ve televizyon başında geçirdikleri sürenin artması, hareketsizlik ve kilo artışı gibi sorunlar da ortaya çıkmıştır. Her ne kadar salgın sürecinin olumsuz yanları fazla da olsa bazı çocukların aileleriyle zaman geçirmesi sonucu paylaşımların arttığı, beraber spor ve çeşitli aktiviteler yaptıkları da görülmüştür (Günay, 2020).

Çin’de çevrimiçi anket şeklinde yapılan bir araştırmaya göre katılımcılarda salgınla birlikte yüksek stres, kaygı ve depresyon gibi orta ve şiddetli düzeylerde psikolojik sorunlar ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan katılımcıların yüzde 84,7’si 20 ila 24 saatini evde geçirmektedir (Wang, vd. 2020). Uluslararası yapılan bir araştırmaya göre salgın sürecinde eskiye oranla bireylerin yüzde 67’sinin daha fazla haber yayınlarını izlediği, yüzde 45’inin mesajlaşma uygulamaları daha fazla kullandığı, yüzde 44’ünün sosyal medyada, yüzde 36’sının bilgisayar oyunlarında daha fazla zaman geçirdiği ortaya çıkmıştır (Göker ve Turan,

2020). Çin’de yapılan araştırmaya göre ise salgın sürecinde internet bağımlılığının yüzde 46,8 oranında arttığı belirlenmiştir. Ayrıca katılımcıların yüzde 16,6’sı salgın döneminde daha uzun süre internette vakit geçirdiğini, yüzde 4,3’ ise şiddetli internet bağımlılığı bildirmiştir (Sun vd. 2020).Yaşadığımız yüzyılda teknoloji alanında gerçekleşen gelişmeler en çok iletişim alanında kendini göstermiş, gelişen iletişim araçları toplum nazarında olumlu anlamda karşılık bulmuştur (Sarıtaş ve Barutçu, 2020). Günümüzde evrimii sınıfların ortaya çıkmasında, internetin uzaktan eğitim süreci için büyük önem teşkil ederek ön plana çıkması önemli bir dönüm noktasını oluşturmuştur (Fidan, 2020). Ancak uzaktan eğitim-ğretim üzerinde çalışmalar yapan araştırmacılar günümüz uzaktan eğitim sistemini, salgın dönemindeki acil değişiklerin uygulanmasında görev ve sorumlulukları ilk üstlenenlerin öğretmenler olduğu için acil durum uzaktan ğretimi ismiyle ifade edilmesi gerektiğini belirtmişlerdir (Hodges, vd. 2020). Genel anlamda ise uzaktan eğitim, ğrenci ile öğretmenin yüz yüze olmadan iletişim araçları kullanılarak belli bir merkezden yapılan eğitim biçimidir (TDK, 2021b). Bu bağlamda teknoloji ile uzaktan eğitimi birbirinden ayırmak mümkün olmamakla birlikte teknoloji uzaktan eğitimin yaygınlaşmasında baş faktörlerden birini oluşturmaktadır (Sayan, 2020). Bununla birlikte uzaktan eğitim, çalışma ortamları farklı olan öğrencilerin sorumluluklarını bilerek, bireysel olarak çalışabilecekleri, kendi kendilerine karar alarak farklı eğitim kaynaklarından beslenmelerini ve girişimci olmalarını sağlayan bir eğitim modelidir(Ekici, 2003).

Günümüzde ise artık uzaktan eğitim kavramı yerini uzaktan öğrenme kavramına,ğretim merkezli olan eğitim anlayışı da yerini öğrenim merkezli eğitim anlayışına bırakmaya başlamıştır. Bu bağlamda hayat boyu öğrenme kavramı da ortaya çıkmıştır (Sayan, 2020). Dolayısıyla salgın sebebiyle dünyanın birçok ülkesinde öğrencilerin zorunlu olarak tecrübe ettiği uzaktan eğitim modeli, yüz yüze eğitime geçildiği dönemlerde de öğrencilerin faydalanmaya devam edebilecekleri bir alandır. Nitekim uzaktan eğitim sayesinde öğrenciler okulda kavrayamadığı konuları istediği kadar tekrar edebilme, kendi durumuna göre konuların ilerleyiş sürecini ayarlayabilme ve kendi gelişimini kendisi takip edebilmektedir (Dinçer, 2006). Bu bağlamda uzaktan eğitim çalışmalarının geçmişte yapılmaya başlanması ve günümüz dünyasında bilişim teknolojilerinin gelişerek artması, uzaktan eğitim çalışmalarının işlevselliğini ciddi oranda artırmıştır. Nitekim salgın döneminde geçmişten günümüze kadar üzerinde çalışmalar yapılan uzaktan eğitim şeklinde bir eğitim yöntemi olmasaydı, bugün özellikle eğitim noktasında yüzyüze eğitime çeşitli alternatif yöntemler aranacak ve bu yöntemlerin yürürlüğe sokulması süreci eğitimde ciddi bir zaman kaybına sebep olacaktır.

Ancak günümüzün sorunu alternatif bir eğitim şekline ziyade daha çok uzaktan eğitimin nasıl daha etkili bir şekilde sürdürülebileceği olmuştur (Sayan, 2020).

Uzaktan eğitimin tarihi 1700'lü yıllara dayanmaktadır. Amerika'da ilk olarak mektup yoluyla başlayan daha sonra ise posta yoluyla basılı eğitim araçlarının gönderilmesiyle devam eden süreç, radyo ve televizyon, sinema, bilgisayar ve internet teknolojileri ile gelişimini sürdürmüştür (Ergüney, 2015). Sözü edilen uzaktan eğitim sürecinin ilk örneği Boston gazetesinde 1728 yılında yayımlanan "Steno Dersleri" ilanı olmuştur. 19. yüzyıla gelindiğinde ise "Mektupla Kompozisyon Dersleri" adıyla İsveç Üniversitesi'nde kadınlara uzaktan eğitim vermeye başlanmıştır. 1843 yılında ise University Correspondence Collage mektupla uzaktan eğitim vermek üzere kurulmuş, yine bazı ticari kuruluşlar da mektupla eğitime başlamıştır (Arat ve Bakan, 2011). Uzaktan eğitim terimi ilk olarak Wisconsin Üniversitesi'nin 1892 yılı kataloğunda geçmiştir. Yine ilk defa 1906 yılında Wisconsin Üniversitesi'nin yönetici olan William Lighty tarafından yazılan bir yazıda kullanılmıştır. Devam eden süreçte özellikle 1960 yılından itibaren uzaktan eğitim kavramı sıklıkla kullanılmaya başlanmıştır (Adıyaman, 2002). Mektupla uzaktan eğitim uygulaması Türkiye'de ilk kez 1953 yılında yabancı dil eğitimi için Limasollu Naci markasıyla başlamış, 1980 yılından itibaren Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesinin açılması ile yaygınlık kazanmıştır (Yamamoto ve Altun, 2020). Geleneksel eğitimde yaşanan sıkıntıları ortadan kaldırmak amacıyla birçok ülke tarafından desteklenen uzaktan eğitim, eğitimdeki masrafları azaltmak, öğrenciler arasında fırsat eşitliği ortaya koymak ve yaşam boyu öğrenmeyi sürdürülebilir hale getirmek amacıyla eğitim sistemi içerisine dahil edilmiştir (Genç ve Gümrükçüoğlu, 2020).

BM Sürdürülebilir Kalkınma Grubu raporuna göre ülkelerin üçte ikisinden fazlası ulusal bir uzaktan eğitim platformu kurarak eğitime devam etmekle birlikte, düşük gelirli ülkelerin yalnızca yüzde 30'unda uzaktan eğitim verilebilmiştir. Ayrıca raporda salgın öncesinde de dünyadaki gençlerin yaklaşık üçte birinin dijital imkânlarla sahip olmadığı belirtilmiştir (UNSDG, 2020a). UNICEF tarafından açıklanan 2020 verilerine göre ise salgın döneminde en az 463 milyon öğrenci uzaktan eğitime erişememektedir (UNICEF, 2020a). Nitekim UNESCO'da 2020 raporunda dünyada 826 milyon öğrencinin bilgisayara sahip olmadığını, 706 milyon öğrencinin ise evinden internete erişim imkânı olmadığını açıklamıştır. Ayrıca Sahra Altı Afrika ülkelerinde bulunan öğrencilerin ise yüzde 89'unun bilgisayarı veya bilgisayara erişim olanağı bulunmadığını, yüzde 82'sinin ise internete erişimi

olmadığını belirtmiştir. Bu bağlamda UNESCO Genel Direktörü AudreyAzoulay eğitimdeki eşitsizlikleri ortadan kaldırmak için herkese bağlantı sağlama çalışmalarının çoğaltılması gerektiğini ancak öğretme ve öğrenmenin sadece çevrimiçi yöntemlerle sınırlı olmadığını belirlemiştir, radyo ve televizyon yayınlarının kullanımıyla birlikte, öğrenme de kullanılabilir her türlü alternatifin desteklenmesi gerektiğinin altını çizmiştir (UNESCO, 2020a).UNICEF yeni bir analizinde, okula yeni başlayacak olan yaklaşık 140 milyon çocuğun okula başlangıçlarının ertelendiğini belirtmiştir. 2020 yılında dünya genelinde okullar ortalama 79 öğretim günü boyunca kapalı kalmıştır. Dünya çapında ilkokul öğrencilerinin en az yüzde 29'una uzaktan eğitim aracılığıyla verilen eğitimde ulaşamamıştır. UNICEF, Dünya Bankası ve UNESCO, hükümetleri okulların iyileştirilmesi konusunda üç temel önceliğe odaklanmaya çağırmıştır. Bunlar; Çocukları ve gençleri öğrenim, sağlık, psikososyal gelişim ve diğer ihtiyaçlarını karşılamaları için okula geri getirmek için hedeflenen programlar, öğrencilerin öğrenme kayıplarını ortadan kaldıracak etkili iyileştirici öğrenme, öğretmenlere öğrenme kayıplarıyla ilgili çalışmalar yapmaları ve dijital teknolojiyi öğretimlerine dahil edebilmeleri için destek verilmesi şeklindedir (UNICEF, 2021d).

Çevrimiçi eğitimle birlikte öğretmenlerde çalışma şekilleri, koşulları, süreleri ve ders içerikleriyle ilgili yepyeni kavram ve uygulamalarla karşılaşmışlardır (Fidan, 2020).Hilli(2018) tarafından Finlandiya'da kırsal ilköğretim okulunda dört öğretmenin uzaktan eğitim uygulamaları incelenmiş, yapılan araştırmada öğretmenlerin her gün birçok sorumlulukları olduğu ve yeteri kadar destek alamadıkları, kendilerini teknoloji sınırları içerisinde kısıtlanmış hissettikleri belirtilmiştir. Bu bağlamda öğrencilerle uzaktan iletişim kurmak için yeni öğretim stratejileri geliştirmenin gerekliliği ortaya konmuştur. “Hayat Eve Sığar” sloganıyla ülkemizin ve tüm dünyanın evlerine kapanmasıyla birlikte yaşanan bu sürecin insanlar ve çocuklar üzerinde farklı etkileri meydana gelmiştir. Salgın sürecinde insanların psikolojik durumları hem hastalığın yayılma seyrini hem de salgın sonrasında ortaya çıkacak duygusal ve sosyal problemleri ciddi anlamda etkilemektedir (Cullen, Gulati veKelly, 2020). Türkiye’de Covid-19 vakası ilk olarak 11 Mart 2020 tarihinde görülmüştür. Bu tarihten itibaren çeşitli önlemler alınmakla beraber 16 Mart 2020 tarihinde okullarda eğitime 2 hafta süreyle ara verilmiş, 23 Mart 2020 itibarıyla okulların uzaktan eğitim yoluyla devam edeceği açıklanmıştır. Bu süreci hem TRT aracılığıyla ilkokul, ortaokul ve lise düzeylerinin televizyon yayınlarıyla hem de EBA ile internet üzerinden öğrencilerin eğitimlerine devam etmesi sağlanmıştır. Yüz yüze eğitime ara verilmesi sonucu dünyanın birçok ülkesinde olduğu gibi Türkiye’deki öğrenciler de salgından direkt olarak etkilenmiştir.

UNESCO verilerine göre Türkiye’de 24.901.925 öğrenci salgından etkilenmiştir. Bu öğrencilerin 1.326.123’ü okul öncesi, 4.972.430’u ilköğrenim, 11.404.385’i ortaöğrenim, 7.198.987’si yükseköğrenimde eğitim görmektedir (UNESCO, 2020b).Türkiye İstatistik Kurumu tarafından yayımlanan 2020 verilerine göre Türkiye’de masaüstü bilgisayara sahip olan ev sayısı yüzde 16,7, taşınabilir bilgisayara sahip olma oranı yüzde 36,4, tablet bilgisayara sahip olma oranı yüzde 22,0, cep telefonuna sahip olma oranı yüzde 99,4, internete bağlanabilen televizyona sahip olma oranı yüzde 33,8, internete erişim olanağını bulunma oranı ise yüzde 90,7’dir (TÜİK, 2020).

Çocukların etrafında gelişen savaş, doğal afet, ölüm, hastalık, kardeş doğumu ve ihmal gibi çevresel faktörler ile ebeveynlerin bu faktörlere verdikleri tepkiler çocuklar üzerinde etkiler bırakmaktadır (Yüksek Usta veGökcan, 2020). Dolayısıyla çocukların salgın döneminde bilişsel, sosyal, fiziksel ve dil gelişim düzeylerinin diğer gelişim dönemlerindeki bireylere göre daha fazla zarar görme ihtimali göz ardı edilmemesi gereken bir gerçektir (Çaykuş ve Mutlu Çaykuş, 2020). Okulların kapatılması salgınla mücadelede büyük önem taşıyan sosyal mesafenin sağlanması ve salgının yayılım hızının azaltılması için önem taşımıştır. Nitekim okulların kapatılmasıyla ilgili çeşitli çalışmalar yapan araştırmacılar, yayılım hızı yükselen salgınla mücadele için okulların kapatılmasının gerekliliği üzerinde önemle durmuşlardır (Germann vd. 2019). Her ne kadar okulların kapatılması salgınla mücadele açısından büyük öneme sahip olsa da yukarıda da sözünü ettiğimiz gibi öğrencilerde hem eğitim açısından hem de psikolojik açıdan birtakım sorunlar baş göstermiştir. Dolayısıyla okulların da kapanmasıyla birlikte hayatlarında ilk defa fiziksel ve sosyal izolasyon tecrübesini yaşayan çocuklarda korku ve belirsizlik gibi etkiler kendini göstermiştir. Konuyla ilgili Çin’in Shaanxi Eyaleti’nde 2020 yılı Şubat ayında 3-18 yaş arası 320 çocukla yapılan bir araştırmaya göre, çocuklarda dikkat dağınıklığı, sinirlilik ve salgın hakkında soru sorma korkusu gibi psikolojik ve davranışsal sorunların fazlaca yaygınlaştığı görülmüştür. Yine konuyla ilgili yapılan çeşitli araştırmalarda da anksiyete, depresyon, uyuşukluk, sosyal iletişimde bozukluk ve iştahsızlık çocuklarda yaygın olarak ortaya çıkan belirtiler olmuştur (Jiao vd. 2020). Araştırma sonuçlarında da görüldüğü gibi çocukların sağlığının korunması için salgın döneminde özellikle ebeveynlere büyük sorumluluklar düşmektedir. Nitekim ebeveynler çocuklarıyla daha iyi ilişkiler kurmalı ve bu dönemde çocuklarının kaygı düzeylerini düşürmeye yönelik davranışlar sergilemelidirler. Elbette salgın döneminde çeşitli sebeplerle birçok farklı duyguyu yaşayan ebeveynlerin duygularını

çocuklarına yansıtmaları da kaçınılmazdır. Bunun için öncelikli olarak ebeveynlerin kendi ruh sağlıklarını korumaları büyük önem taşımaktadır (Kurt Demirbaş ve Sevgili Koçak, 2020).

Okulların uzun süre kapalı tutulması yoksulluk içinde yaşayan çocuklar için sosyal açıdan olduğu kadar sağlık açısından da birtakım sorunlar yaşanmasına ve mevcut eşitsizliklerin daha da artmasına sebep olabilecektir. Nitekim yoksul öğrenciler için okul, eğitim yeri olduğu kadar sağlıklı beslenmelerinin ve sosyalleşmelerinin sağlandığı yerdir. Aynı zamanda farklı sosyo-ekonomik çevrelerden gelen öğrencilerin aralarında eğitim farkı da okulların tatil edilmesiyle birlikte genişlemektedir. Uzaktan eğitim sürecine katılım açısından da benzer durum söz konusudur. Nitekim düşük gelirli evlerde yaşayan öğrenciler evde eğitim almayı zorlaştıran koşullar altında yaşamaktadır (Van Lancker ve Parolin, 2020). Benzer durum düşük gelirli ailelerin çocuklarının beslenmesi açısından da geçerlidir. Dünya Yemek Programı (WFP) dünya genelinde 369 milyon çocuğun salgın döneminde okulların kapanmasıyla birlikte okul öğünlerini kaçırdıklarını açıklamıştır (WFP, 2020). Yapılan bir başka araştırmaya göreyse çocukların eve nazaran okulda çok daha fazla oyun oynadıkları belirlenmiş, çocuklar için evde oyun ortamlarının hazırlanarak, oyun ihtiyaçlarının giderilmesinin çocukların gelişimi için önemi üzerinde durulmuştur (Mart ve Kesicioğlu, 2020). Bununla birlikte UNESCO okulların kapanmasının en çok kız çocuklarını etkileyeceğini belirtmiştir. Dünyada öğrenim gören yaklaşık 743 milyon kız öğrencinin 111 milyonu eğitime erişimlerinin salgın öncesinde de problemli olduğu az gelişmiş ülkelerde bulunmaktadır. Yine Afrika'daki Ebola salgınından da beş milyon çocuk okulların kapanmasından ötürü etkileniş, eğitimin kesintiye uğramasıyla yoksulluk seviyeleri artmıştır. Evin geçimini sağlayan aile bireylerinin salgından dolayı hayatlarını kaybetmesiyle, kendilerini korumak amacıyla birçok kız evlenme yolunu tercih etmiştir. Yapılan araştırmaya göre Ebola salgını sırasında bazı topluluklarda çocuk veya ergen hamilelikleri yüzde 65 oranında artmıştır. Kızların çoğu bu artışın sebebi olarak okulların sağladığı koruyucu ortamın dışında olmanın sonucu olduğunu belirtmiştir (UNESCO, 2020c). Dolayısıyla öğrenciler için okullar sadece çocukların eğitime katkı sağlamakla kalmaz, çocuklar okulda beslenme, sağlık ve psiko-sosyal destekler de alırlar. Ayrıca çocuklar okullarda nasıl öğreneceklerini ve karşılaşabilecekleri zorluklara karşı ne şekilde tepkiler vereceklerini öğrenmekte ve sosyo-duygusal becerilerini geliştirme imkanı bulmaktadır (UNESCO, 2021a).

Pandemi sürecinin sadece ekonomik etkileri sebebiyle en az 24 milyon çocuk ve gencin okula geri dönmemesi beklenmektedir. Birleşik Krallık, Hollanda ve İsveç Avrupa'da

öğrenmenin sürekliliğini ve beceri gelişimini desteklemek için özel paketler sağlayan ülkeler arasında olmuştur. ABD'de Bakım Yasası, ülke genelindeki öğrencilere, okullara, kurumlara ve eyaletlere 31 milyar dolar acil eğitim fonu sağlanmasını öngörmektedir. Her okul, kapanmadan en çok etkilenen en savunmasız ve dezavantajlı öğrencilere öncelik vermeli, ilk olarak okula geri dönmeme riski altında olan çocukları takip ederek ve en yoksul ailelere şartlı nakit para ödemesi yaparak okula devamlılığı sağlamaya çalışmalıdır. Yine okulların yetişme ve telafi edici öğrenme programları sunması sağlanmalı, çocukların sağlık ve beslenme desteği sağlanmalıdır (UNESCO, 2021b). Küresel ölçekli salgın sebebiyle dünyanın birçok ülkesinde eğitime ara verilmesi sonucu öğrencilerin yüzde 89'undan fazlası fiziksel olarak eğitim olanaklarından mahrum kalmıştır (UNESCO, 2020c). 2020 yılında 190'dan fazla ülkede okulların kapanmasıyla beraber tarihteki en büyük kitlesel eğitim kesintisi gerçekleşmiş, 1.6 milyar öğrenci salgın sürecinden etkilenmiştir (UNICEF, 2020b). UNESCO Eğitim Politikaları Başkanı Chang tarafından 84 ülkede yürütülen araştırmaya göre ankete katılan 11 ülkede sınavlar iptal edilmiş, 58 ülkede ertelenmiş veya yeniden planlanmış, 23 ülkede çevrimiçi veya ev tabanlı test gibi alternatif yollarla sınavlar yapılmış, 22 ülkede ise sınavlara devam edilmiştir (UNESCO, 2020d). Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Grubu'nun hazırladığı raporda salgın sonrasında ekonomik olanakları ciddi oranda düşük olan öğrencilerin sayısının tahmini olarak 42-66 milyon artarak 2019 yılındaki tahmini aşırı yoksul durumda olan 386 milyon çocuğa bu sayının ekleneceği belirtilmiştir (UNSDG, 2020a).

Okula gitme ve öğrenme hakkı her çocuğun gelişimi, güvenliği ve esenliği için esastır. UNICEF raporuna göre dünya çocuklarının en az üçte biri uzaktan eğitime erişememiştir. Dolayısıyla okulların kapanması çocukların fiziksel aktivitelerinin azalmasına, kötü beslenmelerine, kaygı ve kendilerine zarar verme seviyelerinin artmasına ve aile içi şiddete maruz kalmalarına sebep olmuştur. Ayrıca çocukların evde kalmaları, özellikle aile izni politikaların olmadığı veya sınırlı olduğu ülkelerde ebeveynlerin işlerini bırakmalarına sebep olmuştur. Dünya Sağlık Örgütü, okulların kapatılmasının sadece aşırı durumlarda, son çare ve geçici bir önlem olarak dikkate alınmasını tavsiye etmiştir (UNICEF, 2021e). Tüm dünyada ve Türkiye'de yaşanan, bütün insanlığı farklı birçok yönüyle etkisi altına alan COVID-19 salgını eğitim ve sağlık alanını derinden etkilemiş bununla beraber sosyal hayatın akışında da daha önce yaşanmamış bir süreci de beraberinde getirmiştir. Türkiye'de örgün olarak okula giden tüm öğretmen ve öğrenciler, bu süreçte hiç de alışık olmadıkları bir sistemle eğitim-öğretime hız kesmeden devam etmişlerdir. Ders dönemi, uzaktan eğitimin alt yapı çalışmaları, bu çalışmaların işleyişi, eğitimcilerin ve öğrencilerin hazırbulunuşluğu, çevrimiçi

uygulamaların yeterliliği istenilen ölçüde tecrübe edilemeden bazı sınırlılıklar dahilinde sağlanmaya çalışılmıştır. Öğretmenler, öğrenciler ve veliler, bir yanda pandeminin sağlık üzerindeki etkileriyle baş etmeye çalışırken diğer yandan gündelik hayatın sosyal ve psikolojik boyutlarıyla da ihtiyaçlarını gidermeye çalışmışlardır. Uzaktan eğitim sürecinde birçok öğrenci çeşitli nedenlerle derslere devam edememiş ve bu dönemi en az hasarla atlatabilmek adına ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından hem sosyal aktivitelerin olduğu hem de ders tekrarlarının yapıldığı yüz yüze telafi eğitim programları uygulamaya konmuştur.

Araştırmada uzaktan eğitimde öğrencilerin okula karşı tutum ve davranışlarındaki gelişmeler ve değişimler ve bu süreçte neler yaşadıkları araştırılmıştır. Salgının hala devam ediyor olması ve birçok öğrencinin bundan etkileniyor olması araştırmanın güncelliğini koruduğunu göstermektedir. Bu noktadan hareketle araştırmanın alanyazına katkı sunacağı öngörülmektedir.

2.1. Salgının Eğitim Üzerine Etkileri

Pandeminin ortaya çıkmasından itibaren eğitim sektörü dünyada sağlık sektöründen sonra en çok etkilenen kurumların başında gelmiştir (Altuntaş Yılmaz, 2020). Koronavirüs salgınının yayılmasıyla birlikte yaşamın her alanı olumsuz etkilenmiş, bu olumsuzluk özellikle eğitim alanında baş göstermiştir. Okul öncesinden yükseköğretime kadar okulların tüm kademelerinde kapatmaya gidilmiş, daha sonra ise uzaktan eğitim çözümleriyle eğitime devam edilmeye başlanmıştır. Bu süre içerisinde bir milyardan fazla öğrenci geleneksel eğitimden uzak kalmıştır (Genç, 2020). Her ne kadar devletlerin bir bölümü uzaktan eğitim çalışmalarını eğitimdeki duraksamanın alternatif yollarla çözümü için çeşitli çalışmalar ortaya koymuşlarsa da, geleneksel eğitimle yetişen çocukların ve gençlerin özellikle okul ortamlarından uzaklaşmış olmaları bir takım sorunların ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Sarı ve Nayır (2020) tarafından yapılan çalışmada öğrenmenin kesintiye uğraması, yetersiz beslenme, öğretmen, öğrenci ve velilerin kendilerini pandemi sürecinde kötü hissettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca eğitimde uzaktan eğitim modeline geçişle beraber bu sürece tecrübesiz bir şekilde dahil olan öğretmen ve velilerin uzaktan eğitimi sürdürme konusunda zorluklar yaşadıkları ve bu zorluluktan ötürü kendilerini kötü hissettikleri sonucuna da ulaşılmıştır. Dolayısıyla uzaktan eğitim sürecinden ötürü artan ekonomik giderler, öğrencilerin okul terklerindeki artış, öğrencilerin dersleri öğrenme düzeylerini ölçmedeki

zorluklar ve öğrencilerin dersleri öğrenmede yaşadıkları kayıplar yine raporda ortaya çıkan sonuçlardandır.

İşman(2011) da uzaktan eğitim sürecinde zaman, mekan, internet sorunları gibi öğrencilerin eğitimleri üzerinde olumsuzluklar oluşturan bir takım sıkıntılar olduğunu belirtmiştir. Ayrıca yapılan araştırmaya göre aileler de öğretmenin öğrenciye dokunması ve karşılıklı soru-cevap gibi unsurların öğrencilerin eğitimlerine daha fazla katkı sağladığı düşüncesini paylaşmıştır (Sirem ve Baş, 2020). Benzer bir çalışma Kırmacı ve Acar (2018) tarafından da yapılmıştır. Araştırmaya göre öğrenciler genellikle internete erişme konusunda sorunlar yaşadıklarını; ayrıca uzaktan eğitimde derslerin saatlerini bilmediklerini, derslerin zamanlamasının uygun olmadığını ve derslere giriş konusunda bir takım teknik aksaklıklar yaşadıklarını belirtmişler, derslerin kendilerine konu tekrarı gibi geldiğinden ötürü derslerde sıkıldıklarını ifade etmişlerdir. Uzaktan eğitimde yaşanan teknik sorunlar ve sınırlılıklardan bazılarına değinmek gerekirse; öğretmenlerin uzaktan eğitimde ders işlerken kullanabilecekleri yöntem ve tekniklerin sınırlı olması ve öğrencilerin zaman içerisinde sıradanlaşan derslerden daha çabuk sıkılması, hem öğretmen hem de öğrencilerin uzaktan eğitimde kullanılan program ve araçları kullanabilecek yeterli bilgiye sahip olmaması ve ekran başında uzun zaman geçirmelerinden kaynaklı motivasyon ve odak kaybı yaşanması, sağlık sorunlarının ortaya çıkması, öğrenci öğretmen iletişiminin gerekli düzeyde sağlanamaması, öğrenci sorularına geç dönüt verilmesi ve öğrenciye rol model olunamaması, öğrencilerin örtülü öğrenmelerinin büyük oranda sınırlanması, sosyalleşmelerinin zayıflaması ve uzaktan eğitimde teknolojik aletlere ve internete erişimin maliyetli olması söylenebilir (Özkal, 2022).

Akbal ve Akbal (2020) tarafından yapılan araştırmaya göreyse, öğrencilerin uzaktan eğitim döneminde fiziki koşullarla ilgili yaşadıkları en önemli sorun çalışma ortamlarının kısıtlı olması olmuştur. Bu bağlamda araştırmacılar, öğrencilerin eğitim materyallerine ulaşabilecekleri bir ortama sahip olmamaları durumunda, eğitim materyallerinin kalitesinin öğrencilerin eğitimlerine fayda sağlayamayacağı kanaatinde dirler. Ayrıca aynı araştırmada ortaya çıkan ikinci bir sorunsu öğrencilerinin büyük bölümünün bilgisayar, internet, akıllı telefon gibi erişim imkanlarına sahip olmaması olmuştur. Dolayısıyla uzaktan eğitim açısından olmazsa olmaz bir öneme sahip olan bu cihazlara erişemeyen öğrenciler, uzaktan eğitim sürecinde eğitim materyallerine de ulaşamamıştır. Benzer sonuçlar Çin’de yapılan araştırmalarda da ortaya konmuştur. Üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada,

öğrencilerin kırsal bölgelerde yaşamaları ve ailelerinin gelir durumlarındaki belirsizlikler sebebiyle kaygı bozuklukları yaşadıkları ortaya konmuştur. Yine uzaktan eğitim, psikolojik etki, internet erişiminde kısıtlı imkanlar gibi durumlar yine öğrencilerin en çok yaşadığı sorunlar olarak ortaya konmuştur. Yine pandemi sürecinin belirsizlikleri ve öğrencilerin bu süreçte kendilerini koruma kaygısı öğrencilerin hem psikolojilerini olumsuz etkilemiş hem de eğitimlerine odaklanmalarını zorlaştırmıştır. Özellikle kız öğrencilerin ev işlerine odaklanmak zorunda kalmaları, uzaktan eğitime katılımları ve derslerine odaklanmaları noktasında birtakım sorunlara sebep olmuştur. Dolayısıyla özellikle kırsal kesimlerde yaşayan öğrenciler açısından bir fırsat eşitsizliği ortaya çıkmıştır (Sever ve Özdemir, 2020).

Her ne kadar uzaktan eğitim döneminde birtakım problemler ortaya çıkmış olsa da, yine de öğrencilerin ekran başından da olsa öğretmenleriyle etkileşim kurabilmeleri eğitimde kaybın en aza indirgenmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Nitekim Sayan'ın çalışmasında yer vermiş olduğu Day tarafından yapılan çalışmada öğrencilerin ekran aracılığıyla öğretmenlerini görmesinin öğrencilerde dijital bir dosyaya bakmaktan daha farklı duygular ortaya çıkardığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda Day, eğitimin insani bir olgu olduğunu ve makinaların bu konuda eğitim ihtiyacını karşılayamayacağını ve ihtiyacı karşılayacak olan şeyin insan unsuru olduğunu ifade etmiştir (Sayan, 2020). Bu bağlamda Karaca ve Kelam (2020) tarafından öğretmenler ile yapılan araştırmada, öğretmenler, uzaktan eğitimin faydaları arasında öğrencilerin eğitimden uzak kalmadıklarını, öğrencilerin eğitimin hala devam ettiğinin bilincinde olarak okuldan kopmadıklarını ifade etmişlerdir. Ancak uzaktan eğitimin olumsuz yönlerine değinildiğinde ise, öğrenmenin yüz yüze eğitimdeki gibi etkili ve kalıcı şekilde gerçekleşmemesi, özellikle köylerde yaşayan öğrenciler olmak üzere her öğrencinin uzaktan eğitim için yeterli imkanlara sahip olmaması, ölçme ve değerlendirme noktasında sorunlar yaşanması gibi sonuçlar ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda Türkiye İstatistik Kurumu 2020 yılı verilene göre, hanelerin yüzde 16,7'sinde masaüstü bilgisayar, yüzde 36,4'ünde dizüstü bilgisayar, yüzde 22'sinde tablet bilgisayar, yüzde 99,4'ünde cep telefonu, yüzde 33,8'inde ise internete bağlanabilen televizyon olduğu ortaya konmuş, hanelerin yüzde 90,7'sinin de internet bağlantısına sahip olduğu belirtilmiştir (ErKoçoğlu, 2020). Dolayısıyla istatistik verilerine bakıldığında hanelerde masaüstü bilgisayar, dizüstü bilgisayar ve tablet bilgisayar gibi ekranı büyük olan ve dijital materyalleri kullanmada kolaylık sağlayabilen iletişim cihazlarına sahip olma oranları düşüktür.

Karataş (2020) tarafından sekizincisınıf öğrencileriyle yapılan araştırmaya göre, katılımcı öğrencilerin yüzde 90,4'ünün evinde internet bağlantısı bulunduğu, yüzde 95,2'sinin de uzaktan eğitime katılabilmek için gerekli olan televizyon, tablet, bilgisayar gibi iletişim cihazlarına sahip olduğu ortaya konmuştur. Ancak öğrencilerin sadece yüzde 36,10'u EBA'yı belirlenen ders saatlerinde düzenli olarak kullandıklarını, yüzde 61,80'i okulun verdiği uzaktan eğitime katıldığını ifade etmiştir. Ayrıca uzaktan eğitimin var olan eğitimlerine katkısına ilişkin soruda öğrencilerin yüzde 12'si çok, yüzde 55'i orta, yüzde 32,9'u ise az cevabını vermiştir. Veliler ile yapılan bir başka araştırmaya göreyse, uzaktan eğitime katılabilmek için bilgisayara sahip olma oranı yüzde 49,02, öğrencilerin derslere giriş esnasında internet problemi yaşama oranıysa yüzde 32,11'dir. Araştırmanın detaylarında ise Türkiye genelinde veliler ile yapılan bu çalışmada, uzaktan eğitime girişte veya ders sırasında internet sorunu yaşama durumuna evet diyen velilerin oranı Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yüzde 40, Doğu Anadolu Bölgesi'nde yüzde 36,62, Ege Bölgesi'nde yüzde 32,22, Akdeniz Bölgesi'nde yüzde 30,25, Marmara Bölgesi'nde yüzde 35,78, Karadeniz Bölgesi'nde yüzde 23,28, İç Anadolu Bölgesi'nde yüzde 30,51 olmuştur. Öğrencinin uzaktan eğitimden yeteri kadar yararlanabileceği bilgisayarı var mı sorusuna evet diyen velilerin oranı Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yüzde 33,33, Doğu Anadolu Bölgesi'nde yüzde 28,57, Ege Bölgesi'nde yüzde 58,89, Akdeniz Bölgesi'nde yüzde 56,18, Marmara Bölgesi'nde yüzde 45,13, Karadeniz Bölgesi'nde yüzde 56,72, İç Anadolu Bölgesi'nde yüzde 48,90 olmuştur. İlgili araştırma velilerin gelir düzeyine göre değerlendirildiğindeyse, internete bağlantı problemi yaşama durumuna evet cevabını veren velilerin oranı yüksek gelirli ailelerde yüzde 23,10, orta gelirli ailelerde yüzde 29,38, düşük gelirli ailelerde ise yüzde 37,78 olmuştur. Aynı çalışmada düşük gelirli ailelerin öğrencilerinin yüzde 71,01'inin kendisine ait rahatsız edilmeyeceği bir çalışma ortamı varken, orta gelirli ailelerin öğrencilerinin yüzde 82,29, yüksek gelirli ailelerinse yüzde 88,70 olmuştur. Ayrıca kamu okullarında öğrenim gören öğrencilerin yüzde 47,53'ü bilgisayara sahipken, özel okullarda öğrenim gören öğrencilerin yüzde 80'i bilgisayara sahiptir. Ayrıca kamu okulunda öğrenim gören öğrencilerin yüzde 77,74'ünün kendine ait bir çalışma ortamı varken bu oran özel okul öğrencilerinde yüzde 96,66 olmuştur (Yılmaz ve Güner, 2020).

Üniversite öğrencileriyle ilgili yapılan araştırma da öğrencilerin yüzde 89'unun kendisine ait bir bilgisayarı olduğu, yüzde 83'ünün uzaktan eğitime katılım için gerekli olan internet ve teknolojik ekipmana sahip olduğu ortaya konmuştur. Ayrıca üniversite öğrencilerinin yüzde 85'i uzaktan eğitim için altyapının yeterli durumda olduğu görüşünü

belirtmiştir (Altuntaş, Başaran, Özeke ve Yılmaz, 2020). Yapılan başka bir araştırmaya göreyse üniversite öğrencilerinin yüzde 63'ünün evinde internet bağlantısı olduğu ve sadece yüzde 66'sının evinde bilgisayar veya tablet olduğu ortaya konmuştur (Karadağ ve Yücel, 2020). Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi tarafından hazırlanan raporda üniversitenin uzaktan eğitim sistemi olan AYDEP'e katılım konusunda yapılan ankete katılan 2781 öğrenciden yüzde 23,8'inin uzaktan eğitimin çok azına katılabildiği, yüzde 10,4'ünün hiçbirine katılamadığı, yüzde 21'inin ise katılım konusunda sürekli sorun yaşadığı sonucuna ulaşılmıştır. Uzaktan eğitime katılamama nedeninin ise yüzde 52'sinin internetin sınırlı olması, yüzde 20'sinin ise internet bağlantısının olmamasında dolayı katılamadığı ortaya konmuştur (Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, 2020).

Salgın sürecinde eğitim alanında yaşanan zorluklarla ilgili öğretmenler üzerinde yapılan bir araştırmaya göreyse öğretmenler iletişim alanında; öğrencilerle iletişiminin sınırlı olması, öğrencilere ulaşamama, internetin kısıtlı olması, eğitimin yüz yüze olmaması ve öğrenci sayısının fazla olması gibi sorunlara değinmişlerdir. Ayrıca velilerle ilgili olarak, velilerin uzaktan eğitim sürecine destek olmamaları, akademik alanda yetersiz olmaları, geri dönüşte bulunmaması, ulaşamaması, ilgisiz davranılması, istekli olunmaması, kaygılı olmaları ve mevcut durumdan sıkılmaları gibi sorunlara değinmiştir. Öğretmenlerin öğrencilerin eğitimiyle ilgili yaşadıkları sorunlar, öğrencilerin takiplerini yapamama, evde yeterli materyallerin bulunmaması, yüz yüze eğitim yapılamaması, uzaktan eğitimden keyif alınamaması, teknolojik yetersizlikler, bazı etkinliklerin uzaktan yapılamaması, ödevlerin tam yapılmaması, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarının tespit edilememesi, öğrencilerin derse adaptasyon sağlayamamaları, öğrencilerin evlerinde dikkat dağıtan unsurların olması, sınıfı geçeceğim düşüncesi ve yeni konuları öğrenmeme olmuştur (Çakın ve Külekçi Akyavuz, 2020). Tüm bu sınırlılıkların yanında elbette uzaktan eğitimin birtakım avantajları da vardır. Bunlara değinmek gerekirse; tüm öğrencilerin eğitimlere erişebilmesi ve fırsat eşitliğinin sağlanması, eğitime katılım noktasında mekandan ve zamanda bağımsız olunması, derslerin ve konuların tekrarlarının istendiği zaman tekrar izlenebilmesi ve okullara devam edilmesinin sakıncalı olduğu olağanüstü şartlarda önemli bir alternatif eğitim yolu olmasıdır (İlhan, 2022).

İletişim her örgütte olduğu gibi eğitim örgütlerinde de önemli bir yere sahiptir. Nitekim okullar gerek öğretmen ve öğrencileri gerekse de veliler ve diğer çalışanlarıyla birlikte iletişimin en yoğun şekilde gerçekleştiği kurumlardır. Dolayısıyla eğitimde iletişim gerek görevlerin yerine getirilmesinde gerekse eğitimin amaçlarına ulaşmada büyük öneme

sahip olmuştur. Bu bağlamda salgın dünyada ve ülkemizde özellikle eğitim alanında birçok sorunlara sebep olmuştur. Özellikle salgın döneminde eğitimin dijitalleşmesi ve geleneksel yollardan farklı bir alternatifle eğitime devam edilmesi eğitimi ve eğitimin tüm paydaşlarını çeşitli şekillerde etkilemiştir. Dolayısıyla özellikle okul yöneticilerinin eğitimci liderliklerinin yanında hem değişime açık olma hem de değişime liderlik etme vasıflarını taşımalarının gerekliliği ortaya çıkmıştır (Külekcı Akyavuz ve Çakın, 2020).

2.2. Salgın Döneminde Ülkemizde Eğitim Alanında Atılan Adımlar

Uzaktan eğitim çalışmaları ülkemizde ilk olarak 1950 yılında mektup yoluyla başlamış, 20 Temmuz 1982 yılında ulusal çapta açık öğretim yapabilme görevi 41 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Anadolu Üniversitesine verilmiştir. Anadolu Üniversitesi 2547 sayılı kanun ile 1982-1983 eğitim-öğretim yılında bünyesinde açmış olduğu Açık Öğretim Fakültesine öğrenci alımını gerçekleştirmiştir. Fırat Üniversitesi ise 1991 yılında uzaktan eğitim çerçevesinde televizyon yayınlarını kullanmıştır. Ortadoğu Teknik Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi de 1996 yılında Web tabanlı uzaktan eğitim modelini uygulamaya koymuştur. 15 Eylül 1997 tarihinde ise Milli Eğitim Bakanlığı tarafından Açık İlköğretim Okulu kurulmuştur. Ayrıca Anadolu Üniversitesi tarafından 2001 yılında Açık Öğretim Fakültesi açılarak ilk kez internet tabanlı ön lisans eğitimi uygulamaya konulmuştur (Başaran, Doğan, Karaoğlu ve Şahin, 2020). Nitekim Milli Eğitim Bakanlığı tarafından da 2010 yılında çalışmalarına başlanan ve 2012 yılında hayata geçirilen Fatih projesi ile okullarda İnternet altyapısı tesis edilmiş, lise düzeyinden başlanarak sınıflara akıllı tahtalar takılmış ve öğretmenlere bu tahtaların kullanımlarıyla ilgili eğitimler verilmiştir (Canpolat ve Narin Canpolat, 2020). Ülkemizde lise ve üniversite düzeylerinde, mesleki alanlarda, dil eğitimlerinde çeşitli modellerde uzaktan eğitim yıllardır uygulanmaktadır. Bu bağlamda Türkiye salgın dönemiyle beraber uygulanan uzaktan eğitim sistemine yabancı bir ülke değildir (Genç ve Gümrükçüoğlu, 2020). Nitekim salgın dönemiyle birlikte ülkemiz uzaktan eğitim sistemine çok hızlı bir şekilde geçiş yapmıştır.

Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi, Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Bildirgesi, UNESCO Öğretim Alanında Ayrımcılığa Karşı Savaşım Sözleşmesi, Avrupa Konseyi Ekonomik ve Kültürel Haklar Uluslararası Sözleşmesi ve Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi gibi uluslararası anlaşmalar eğitimde fırsat eşitliğinin sağlanmasını da hedeflerinin içerisinde barındırmaktadır. Nitekim bu anlaşmalara Türkiye de taraftır. Yine

1982 Anayasasının 42. Maddesinde de kimsenin eğitim ve öğretim hakkından yoksun bırakılmayacağı belirtilmektedir. Bu bağlamda devlet eğitimin tüm öğrenciler için kesintisiz devam etmesi konusunda gerekli bütün tedbirleri almakla yükümlüdür (İlhan, 2022). 11 Mart 2020 tarihinde ülkemizde ilk Covid-19 vakası görülmesi sonucu 12 Mart 2020 tarihinde alınan kararla birlikte 16 Mart 2020 tarihi itibarıyla MEB ve YÖK tarafından yüz yüze eğitime ara verilmiştir (Zan ve Zan, 2020). Milli Eğitim Bakanlığı hem ailelerin hem de çocukların sağlığını korumak amacıyla tüm eğitim kademelerinde uzaktan eğitime hızlı bir şekilde geçiş yapmıştır (Demir Öztürk, Kuru ve Demir Yıldız, 2020). Bu geçişin ilk adımı olarak 23 Mart 2020 Pazartesi gününden itibaren Eğitime Bilişim Ağı (EBA) isimli web sayfası üzerinden uzaktan eğitimle öğrencilerin eğitimlerine devam etmeleri sağlanmıştır (Kırmızıgül, 2020). Öğrencilerin EBA'ya erişimlerinin desteklenmesi için GSM operatörleri ile ortak çalışma yapılarak öğrencilere 8 GB ücretsiz internet erişim hakkı tanımlanmıştır (Sarı ve Sarı, 2020). Ayrıca ilkökul, ortaokul ve lise düzeyleri için TRT aracılığıyla televizyon kanalları kurulmuştur (Kırmızıgül, 2020). Bu kanallarda 20-25 dakika sürelerinde dersler verilmiş olup, bu derslerin gün boyunca tekrar yayınları devam etmiş olup, ders aralarında ise Etkinlik Kuşağı adında eğitici ve eğlendirici etkinlikler yer almıştır (Başaran, Doğan, Karaoğlu ve Şahin, 2020). Ayrıca salgından önceki yıllarda Fatih Projesiyle okullarda altyapı düzenlemelerinin yapılmış olması ve öğrencilerin bazılarında tablet dağıtılması uzaktan eğitim sürecinde faydalar sağlamıştır (Kalaç, Telli ve Eronal, 2020).

Salgın süreciyle birlikte gelen uzaktan eğitim sürecinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından atılan adımlardan bazılarını sırasıyla sıralayacak olursak; öğretmenlerin hem mesleki hem de bireysel olarak desteklemek amacıyla sertifikalı uzaktan eğitim uygulamaları açılmış, özel eğitime ihtiyacı olan öğrencileri birçok alanda destekleyecek e-kütüphane oluşturulmuş, beş, altı ve yedinci sınıf öğrencilerinin oyunlarla eğlenerek öğrenmelerini sağlamak için mobil uygulama geliştirilmiş, birinci sınıf öğrencileri için kitap setleri hazırlanmış, 52 olan özel eğitim anaokulunun sayısı 110'a yükseltilmiş, iki, üç ve dördüncü sınıflar için destek paketi hazırlanmış, dokuzuncu sınıflar için 2.315 etkinlik kaynağı yayınlanmış, tüm sınıf seviyelerinde öğrenim gören kaynaştırma öğrencileri için matematik dersinde altı kitaplık set yayınlanmıştır. Ayrıca lise öğrencileri için 15 bin sorudan oluşan mobil soru bankası yayınlanmış, işitme kaybı olan öğrenciler için ders materyali hazırlanmış, 10. sınıf öğrencileri için içerisinde 980 etkinlik bulunan kitap seti yayınlanmış, 22 Mart 2021 tarihinde Dünya Bankası ile ortak yapılan seç-beğen-izle adlı, içerisinde her alanda eğitim barındıracak online platformun kurulacağı bildirilmiştir (Sarıbyık, 2022). Ayrıca Milli Eğitim

Bakanlığı 23.03.2020-18.06.2021 tarihleri arasında tüm sınıf seviyeleri için toplam 11.523 ders kaydı, 18.377 saat TRT EBA TV de yayın yapmıştır. Ayrıca EBA platformu 23.8 milyar kez ziyaret edilmiştir. 1.117.725 öğretmen ve 14.111.941 öğrencinin kullandığı EBA platformunda tüm sınıf düzeylerinde toplam 300.122.722 saat canlı ders yapılmıştır. Platform içerisinde barındırdığı kaydedilmiş video dersler, çeşitli şekillerde testler, örnek sorular ve etkileşimli uygulamalarla öğrenciler için canlı ders zamanı dışında da eğitimlerine devam etme imkanı sağlamıştır. Yine platformda öğretmenlerin de içerik oluşturup öğrencileriyle paylaşmasına imkan sağlayan bileşen de bulunmaktadır. Bu bağlamda salgın sürecinden önce hazırlanan EBA platformunun salgın sürecinde ortaya çıkan olumsuzlukların aza indirgenmesi konusunda destek sağladığı söylenebilmektedir (Canpolat, 2022).

Gerek devlet okulları gerekse özel okullarda görev yapan öğretmenler çeşitli uzaktan eğitim platformlarını kullanarak eğitime devam etmişler, akabinde MEB tarafından ilk olarak pilot illerde uygulamaya sunulan canlı sınıf platformu ile öğretmen ve öğrencilerin birebir veya toplu olarak etkileşime girebilmeleri ve öğretmenlerin öğrencilerinin tamamını görebilmeleri sağlanmıştır. Ayrıca MEB öğrencilerin yanı sıra ebeveynler ve öğretmenler için de çeşitli uzaktan eğitim içerikleri hazırlamıştır (Kalaç, Telli ve Eronal, 2020). Ayrıca MEB canlı sınıf uygulaması tüm ülkede ve sınıf seviyelerinde aktif olana kadar kişisel verilerin kaydedilmesi dikkat edilmesi şartıyla diğer platformları kullanılmasına müsaade etmiştir (Yılmaz, Güner, Mutlu, Doğanay ve Yılmaz, 2020). Uzaktan eğitim sürecinde Milli Eğitim Bakanlığı tarafından soru destek paketleri hazırlanmış, ayrıca özel eğitim alması gereken öğrenciler içinde kaynak ve destek sağlanmıştır (Yılmaz, Güner, Mutlu, Doğanay ve Yılmaz, 2020). Ayrıca salgın döneminde psikolojik sağlığın korunması için psikososyal destek hattı kurulmuş, aileler ve yetişkinler için rehberler hazırlanmış ve çevrimiçi olarak çeşitli etkinlikler yapılmıştır (Sarı ve Sarı, 2020). Ayrıca Milli Eğitim Bakanlığı, üniversiteler ve medya kanalları tarafından gençlerin fiziksel sağlıkları için çeşitli videolar hazırlanarak hareketsizliği önleme çalışmaları yapılmıştır. Nitekim 6-17 yaş aralığında bulunan çocukların günde 60 dakika orta veya ileri düzeyde fiziksel aktivite yapmalarını Dünya Sağlık Örgütü de önermiştir (Günay, 2020).

Salgın sürecinde ülkemizde 16 Mart 2020 tarihinde okullarda 15 gün süreyle verilen ara, 30 Nisan 2020 tarihine, daha sonra da 31 Mayıs 2020 tarihine kadar uzatılmış, 18 Mayıs 2020 tarihinde yapılan Cumhurbaşkanlığı kabine toplantısı sonucu okullara yapılacak olan yüz yüze eğitim-öğretim yılı sonlandırılmış olup, 19 Haziran 2020 tarihe kadar uzaktan

eğitime devam edilmesi kararı alınmıştır(Sarı ve Sarı, 2020). Yine ÖSYM tarafından 19 Mart 2020 tarihinde yakında yapılması planlanan dokuz sınavı iptal etmiş, 26 Mart 2020 tarihinde YÖK tarafından üniversitelerde yüz yüze eğitime ara verilerek uzaktan eğitimi geçilmiş, uzaktan eğitim ile yapılamayacak olan uygulamalı kursların yaz aylarında yapılmasına karar verilmiştir (Yılmaz, Güner, Mutlu, Doğanay ve Yılmaz, 2020).2020-2021 eğitim ve öğretim yılında da yüz yüze eğitim ilk olarak Sağlık Bakanlığı Bilim Kurulu'nun tavsiyesiyle ileri bir tarihe ertelenmiş, daha sonra kademeli olarak yüz yüze eğitim ve uzaktan eğitimin birlikte uygulanacağı hibrit modele geçilmesi kararlaştırılmıştır (Kalaç, Telli ve Eronal, 2020).

Öğretmenlerle yapılan bir araştırmaya göre öğretmenlerin yüzde 60'ı EBA'yı faydalı bulmuştur. Katılımcı öğretmenlerin yüzde 10'u EBA'yı faydasız bulurken, yüzde 30'u ise bazı durumlarda faydalı bulduklarını belirtmiştir. Öğretmenlerin yüzde 65'i öğrenci katılımının düşük olduğunu, yüzde 25'i orta düzeyde olduğunu, yüzde 10'u ise yüksek olduğunu belirtmiştir. Öğretmenlerin yüzde 30'u EBA'nın içerik yönünden eksik olduğunu, yüzde 45'i altyapısı ve teknolojisi bakımından eksik olduğunu, yüzde 10'u öğrencilerin ilgisiz olduklarını, yüzde 5'i yapay olduğunu ve yüzde 10'u karışık olduğunu belirtmiştir (Doğan ve Koçak, 2020). Yapılan başka bir araştırmaya katılan ortaokul öğrencilerine EBA'yı kullanma sıklıkları sorulmuş, beşincisınıf öğrencilerinin yüzde 24,4'ü sık sık, yüzde 26,7'si ise her zaman cevabını vermiştir. Altıncısınıf öğrencilerinin ise yüzde 32,7'si sık sık, yüzde 21,2'si her zaman cevabını vermiştir. Aynı soruya yedincisınıf öğrencilerinin ise yüzde 34,8'i sık sık, yüzde 31,8'i ise her zaman cevabını vermiştir. Benzer durum sekizincisınıf öğrencileri içinde geçerlidir. Öğrencilerin yüzde 32,4'ü sık sık, yüzde 22,5'i ise her zaman cevabını vermiştir. Bu bağlamda araştırma sonucunda da görüldüğü üzere katılımcı öğrencilerin ortalama yarısı EBA platformundan sürekli olarak faydalanmıştır. 234 katılımcıyla yapılan araştırmaya göre öğrencilerin yüzde 63,2'si cep telefonuyla, yüzde 55,1'i bilgisayar, yüzde 26,1'i tablet bilgisayar ve yüzde 0,9'u akıllı tahta ile EBA platformuna giriş yaptıklarını belirtmiştir. 234 katılımcıyla yapılan araştırmaya göre öğrenciler yüzde 89,7'si matematik dersi için, yüzde 87,2'si Türkçe dersi için, yüzde 82,5'i Fen Bilimleri dersi için, yüzde 80,3'ü İngilizce dersi için, yüzde 79,5'i Sosyal Bilgiler dersi için, yüzde 71,4'ü ise Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi dersi için EBA platformunu kullandıklarını belirtmiştir. Katılımcı öğrenciler yüzde 87,6 oranıyla en çok canlı dersler için EBA platformunu kullanmıştır (Özercan, 2021).

Ülkemizde uygulanan uzaktan eğitim uygulamalarının etkinliğiyle ilgili çeşitli araştırmalarda yapılmıştır.Yapılan araştırmaya göre uzaktan eğitim sürecinde lise kademesine

devam eden öğrencilerin yüzde 62,14'ü, ortaokul kademesine devam eden öğrencilerin yüzde 71,81'i, ilkokul kademesine devam eden öğrencilerin ise yüzde 76,77'si okulların bir an önce açılmasını istediklerini ifade etmiştir. Çocukları lise kademesinde okuyan velilerin yüzde 88,30'u, ortaokul kademesinde devam eden velilerin yüzde 92,41'i, ilkokul kademesine devam eden velilerin yüzde 91,96'sı okuldaki eğitimi daha değerli gördüklerini ifade etmişlerdir. Ancak yine velilerin yüz yüze eğitim başladığında da destek eğitim amaçlı uzaktan eğitime sıcak baktıkları da ortaya konmuştur. Çocukları lise kademesinde olan velilerin yüzde 66,60'ı, ortaokul kademesinde olan velilerin yüzde 69,58'i, ilkokul kademesinde olan velilerin yüzde 66,81'i yüz yüze eğitim sürecinde de uzaktan eğitimin destek amaçlı verilmesini istediklerini ifade etmişlerdir(Yılmaz, Güner, Mutlu, Doğanay ve Yılmaz, 2020).Bir başka araştırma da ise katılımcı öğrencilerin yüzde 52'sinin bilgisayara sahip olduğu, ayrıca öğrencilerin yüzde 61'inin internet bağlantısında sorun yaşadıkları ortaya konmuştur. Katılımcı öğrencilerin yüzde 93'ü uzaktan eğitimi ilk kez deneyimlemiştir. Ayrıca öğrencilerin yüzde 83'ü eğitimlerinde ilgili kaygı yaşadığını, yüzde 85'i ise salgın sonrasında eğitim hayatlarını uzaktan eğitimle devam etmek istemediklerini ifade etmiştir. Yine öğrencilerin yüzde 57'si gelecekte kişisel gelişimleri için dahi uzaktan eğitim almayı düşünmediklerini belirtmiştir (Yolcu, 2020).Bir başka araştırmaya göreyse uzaktan eğitimi başarılı bulan öğrenci oranı yüzde 23,17, verimli bulan öğrenci oranı ise yüzde 17,07 olmuştur. Velilerin ise yüzde 27,55'i uzaktan eğitimi başarılı bulurken, yüzde 22,45'i ise eğitimin aksamaması açısından yeterli bulmuştur.Ayrıca öğrencilerin yüzde 58,75 uzaktan eğitime düzenli katıldığını, yüzde 6,25'i ise genellikle katıldığını ifade etmiştir. Başaran, Doğan, Karaoğlu ve Şahin (2020) tarafından yapılan araştırmada uzaktan eğitim sisteminin altyapısının yeterli olmamasından kaynaklanan eğitimdeki olumsuz etkilenme, her öğrencinin bilgisayar ve tablet gibi cihazlara sahip olmaması veya bu cihazları kullanma noktasında yeterli bilgiye sahip olmamaları, evde bulunan kardeş sayısının fazla olması, eğitimdeki taraflar arasındaki etkileşimin yetersiz olması gibi durumlarla artmıştır. Derslerin esnek yapıda olması ve tekrar izlenerek pekiştirmek yapılabilmesi ise uzaktan eğitimin araştırmada ortaya çıkan olumlu tarafları olmuştur.

Okul yöneticileriyle yapılan bir araştırmaya göre, katılımcı okul yöneticileri uzaktan eğitim sürecinde yaşanan birtakım olumsuzluklardan söz etmiştir. Okul yöneticileri, uzaktan eğitimde EBA'nın henüz yetersiz olduğunu, EBA TV kanalının öğrencilerin ilgisini çok fazla çekmediğini, bütün öğrenci ve öğretmenlerin teknolojik araçlara erişim konusunda veya teknolojik cihazları kullanma konusunda yeterli imkana ve bilgiye sahip olmaması, bakanlık

tarafından sürekli alınan yeni kararların eğitim planlaması yapmada güçlük oluşturması ve okul yöneticilerine bilgilendirmenin gecikmesi gibi sorunlardan söz etmiştir (Tekin, 2022). Dolayısıyla uzaktan eğitimde genel olarak birtakım sınırlılıklardan söz etmek mümkündür. Yüz yüze eğitimde öğretmen ve öğrenciler arasında kurulan iletişimin uzaktan eğitimde yeteri ölçüde kurulamaması veya devam ettirilememesi, öğrencilerin okuldan uzak kaldıkları bu dönemde sosyal ortamlarından uzaklaşması, özellikle kendi kendine öğrenmede zorluk yaşayan, destek eğitime ihtiyacı olan öğrencilerin sorunlar yaşaması, uygulamalı ve beceri gerektiren derslerden verim alınmaması, iletişim teknolojilerine bağımlı kalınmak zorunda olunması bu sınırlılıklardan bazılarıdır (Aslan, 2022).

Yapılan araştırmalarda uzaktan eğitim sürecinde veli, öğretmen ve öğrenci gibi eğitimin tüm paydaşlarının birtakım sorunlar yaşadığı ortaya konmuştur. Bu bağlamda uzaktan eğitimin olağanüstü koşullarda uygulanabilecek alternatif bir eğitim modeli olduğu ancak normal koşullarda yüz yüze eğitimi destekleyebilecek bir eğitim modeli olduğu düşünülmektedir (Mengüç, 2022). Sarıtaş ve Barutçu (2020) tarafından yapılan bir başka araştırmada ise katılımcı öğrencilerin salgın döneminde eğitimin uzaktan devam etmesine karşı olumlu yaklaşım sergilemelerine karşın salgın sonrasında eğitim hayatlarına uzaktan eğitimle devam etmek istemedikleri ortaya konmuştur.

2.3. Salgının Öğrenciler Üzerindeki Etkileri

Koronavirüs salgınıyla birlikte dünyadaki öğrencilerin yüzde 90'ından fazlası okulların eğitime ara vermesiyle birlikte salgın sürecinden etkilenmiştir (Külekcı Akyavuz ve Çakın, 2020). Daha da detaylandırarak olursak, 2 Nisan 2020 tarihi itibarıyla 194 ülkede okullar kapatılmış, bu kapanmadan bir buçuk milyardan fazla öğrenci etkilenmiştir (Karataş, 2020). Türkiye de ise okulların kapanmasıyla birlikte salgın sürecinden etkilenen öğrenci sayısı 2020 yılı itibarıyla, 1,326,123 okul öncesi, 4,972,430 ilköğretim, 11,404,385 ortaöğretim ve 7,198,987 yükseköğretim öğrenci olmak üzere 25 milyonu bulmuştur (Bozkurt, 2020). Salgın sürecinin öğrencilere etkisi sadece eğitim alanında olmamış, öğrencilerin hayatlarının birçok noktasında etkisini göstermiştir. Birleşmiş Milletler Sürdürülebilir Kalkınma Grubu tarafından hazırlanan rapora göre dünyada aşırı yoksulluk çeken çocuk sayısı salgın kriziyle birlikte tahmini 42 ila 66 milyon artış göstermesi beklenmektedir. UNSDG bu sayının 2019 yılında aşırı yoksulluk içerisindeki 386 milyon çocuğa ekleneceğini belirtmiştir (UNSDG, 2020b). Bu durumda öğrencilerin eğitimleri dışında farklı mecralara

yönlendirilmesine sebebiyet oluşturabilmektedir. Nitekim ebeveynlerin düşen gelirleriyle birlikte maddi desteğe ihtiyaçlarının olduğu dönemlerde çocuklarının desteğine yönelerek çocuk işçiliğine başvurmaları muhtemeldir (Çıtak, 2020).

Salgın dönemi öğrencileri psikolojik yönlerden de etkilemiştir. Korku, belirsizlik, sosyal ve fiziksel izolasyonla birlikte öğrenciler okullarında da ayrı kalmışlardır. Bu bağlamda Çin’de 3-18 yaş aralığına sahip 320 kişiyle yapılan araştırmada, dikkat dağınıklığı, sinir ve salgın konusunda soru sorma korkusu gibi psikolojik ve davranışsal sorunların katılımcı çocuklar arasında çok yaygın olarak bulunduğu ortaya çıkmıştır(Tarkoçin, Alagöz ve Boğa, 2020). Dolayısıyla öğrencilerin bir anda okullarından, arkadaşlarından ve öğretmenlerinde ayrı kalması, yaşam standartlarının bir anda değişime uğraması öğrencilerin kendilerini kötü hissetmelerine sebebiyet verebilmektedir. Özellikle ergenlik döneminde olan ortaokul öğrencilerinin ruhsal ve zihinsel açıdan, motor ve sosyal beceriler açısından desteklediği ve kazanımlarını sağladıkları yer akranları ve okullarıdır (Görgülü Arı ve Arslan, 2020). Okulların kapalılık süresinin uzaması özellikle yoksul öğrencileri daha fazla etkilemiştir. Nitekim yoksul öğrenciler için okul sadece bir eğitim yeri değil aynı zamanda sağlıklı beslenmeleri ve sosyalleşmeleri içinde çok önemli bir unsurdur. Dünya Yemek Programı’na (WFP) göre okulların kapanması sebebiyle 352 milyon çocuk günlük öğünlerinin bir kısmına erişemeyecektir (Çıtak, 2020). Bu bağlamda Birleşmiş Milletler Ekonomik, Sosyal, Kültürel Haklar Komitesi de okulların kapalı olduğu salgın döneminde en dezavantajlı grubun günlük yeme-içme ihtiyacını okullardan karşılayan çocuklar olduğunu belirtmiştir (Bingöl Schrijer, 2020).

Öğrenciler açısından salgının döneminin bir diğer olumsuz etkisi de eve kapanmayla birlikte aile içi çocuk istismarları olmuştur. Yapılan araştırmaya göre İngiltere de ulusal aile içi istismar yardım hattına yapılan aramalarda yüzde 65 oranında haftalık artış olmuştur. Yine Singapur’da da bir önceki yıla nazaran 2020 yılında şiddet olaylarında yaklaşık yüzde 35 oranında artış gerçekleşmiştir (Sarı ve Nayır, 2020). Benzer sonuçlar Avustralya’da yapılan araştırmada da ortaya konmuştur. Aile içi istismar aramalarında yüzde beşlik bir artış olmakla birlikte, aile içi suistimal desteği konusuyla ilgili yapılan internet araştırmalarında yüzde 75 oranında artış olduğu ortaya konmuştur (Yıldırım, 2020).UNESCO salgın nedeniyle okulların kapatılmasından en çok etkilenecek olan grubun kız çocukları olduğunu ifade etmiştir. Salgın süreciyle birlikte okula gidemeyen yaklaşık 743 milyon çocuğun 111 milyonundan fazlasının salgın öncesinde de eğitim almanın çok zor olduğu az gelişmişülkelerde yaşayan çocuklar

olduğunu ifade etmiştir (UNESCO, 2020c). Nitekim salgın öncesinde de etkili bir eğitim verilemeyen az gelişmiş ülkelerdeki kız çocuklarının özellikle geçmişte ortaya çıkan Ebola ve Zika gibi salgınlarda okulların kapanmasıyla birlikte ergen hamileliklerine, çocuk evliliklerine ve şiddete maruz kalma oranlarının ciddi bir şekilde arttığı ortaya konmuştur(Bingöl Schrijer, 2020).

Salgın döneminde okulların kapanması ve sokağa çıkma yasakları öğrencilerde özellikle iletişim araçlarına olan bağımlılığı da artırmıştır. Çin de yapılan bir araştırmaya katılan katılımcıların yüzde 46,8'inin internet bağımlılığının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca şiddetli internet bağımlılığı prevalansıda yüzde 23 oranında artış göstermiştir. Uluslararası yapılan bir çalışmaya göre katılımcılardan haber yayınlarını daha fazla izleyenlerin oranı yüzde 67, mesajlaşma uygulamalarında daha fazla zaman geçirenlerin oranı yüzde 45, sosyal medya platformlarında daha fazla zaman geçirenlerin oranı yüzde 44, bilgisayar/video oyunlarına daha fazla zaman ayıranların oranı ise yüzde 36 olmuştur. Özellikle Z kuşağı olarak adlandırılan neslin mesajlaşma servislerine yüzde 62 oranla daha fazla vakit ayırdığı ortaya konmuştur. Araştırmalar salgın döneminde çevrimiçi oyun trafiğinde yüzde 70 oranında bir artış olduğunu belirtmiştir. Yine salgın döneminde Steam, Youtube Gaming ve Twitch gibi platformların trafiklerinde de yüzde 10 oranında artış saptanmıştır (Göker ve Turan, 2020). Öğrencilerin bilişim cihazları ve internet başında geçirdikleri zamanın artması, öğrencilerin dersin dışında bu cihazlarda oyunlar oynaması veya sosyal medyada aşırı zaman geçirmesi öğrencilerde birtakım sorunlara sebep olabilmektedir. Nitekim yapılan çalışmalarda öğrencilerin aşırı internet kullanımında uyku kalitelerinin bozulması, duygularının, öz kontrolünün ve öz disiplini ile zihinsel sağlığının kötü etkilenmesi söz konusu olabilmektedir. Bu değişimler öğrencilerin hem derslere karşı hem de okula karşı tutumlarında olumsuz sonuçlar doğurabilmektedir. Özdemir (2021) tarafından yapılan araştırma da katılımcı öğrencilerin günde sekiz ila dokuz saatlerini teknolojik cihazları kullanarak geçirdikleri tespit edilmiştir. Öğrenciler salgın sürecinde teknoloji ve internet kullanımlarını sosyalleşmek, eğlenmek, akademik ve bireysel gelişimleri ile zorunlu oldukların dolayı ve kabullenilmek için kullandıklarını ifade etmişlerdir. Öğrencilerde yoğun cihaz kullanımı sonrası sağlık sorunları, teknolojik bağımlılık ve bıkkınlık ile sosyal ortamlardan uzaklaşma gibi olumsuz etkiler ortaya çıkabilmektedir. Araştırmada öğrencilerin en çok kullandıkları araçlar bilgisayar, cep telefonu, tablet ve dizüstü bilgisayar olmuştur.

Rose ve Blomeyer (2007) çoğu insanın çevrimiçi eğitim dendiğinde dijital uçurumu düşündüğünü ancak yanesanıldığına aksine her öğrencinin evinde bir bilgisayar veya internet bağlantısının bulunmadığını ifade etmiştir. Nitekim durum böyle olsa dahi özellikle engelli öğrenci ve öğretmenlerin eğitimlerini gerçekleştirebilmeleri için gerekli olan olanaklar pandemi sürecinde sınırlı kalmıştır (Telli Yamamoto ve Altun, 2020). Salgın sürecinin ve özellikle okulların kapatılmasının öğrenciler üzerinde yoksulluk, bağımlılık, şiddet gibi etkilerinin yanında ciddi anlamda psikolojik etkileri de olmuştur. Karataş (2020) tarafından yapılan bir araştırmaya göre, araştırmaya katılan sekizinci sınıf öğrencilerinin yüzde 48,60'ı evde kalmaları ve eğitimlerini uzaktan almaları sonucu genel kaygı durumlarında artış yaşadığını, yüzde 59,40'ı ise sınav kaygısı yaşadığını ifade etmiştir. Ayrıca araştırmaya katılan öğrencilerin yüzde 30,50'si arkadaşlarıyla görüşmeyi, yüzde 27,30'u dışarı çıkmayı ve yüzde 12,40'ı da okula gitmeyi özlediğini ifade etmiştir. Yine Karataş'ın araştırmasında okulu çok özleyen öğrencilerin oranı yüzde 57,40 olarak ortaya konmuştur. Katılımcı öğrencilerin yüzde 66,30'u okulda arkadaşlarını özlediğini ifade etmiştir. Okulların kapatılmasından önce sınava daha iyi hazırlandığını söyleyen öğrencilerin oranı yüzde 47,80, salgın sürecinde daha iyi hazırlandığını söyleyen öğrencilerin oranı ise yüzde 28,10 da kalmıştır.

Canpolat (2022) tarafından yapılan araştırmaya katılan öğrenciler uzaktan eğitimle ilgili birtakım sorunlara değinmişlerdir. Öğrenciler özellikle EBA TV ile canlı derslerin aynı zaman dilimine denk gelmesinden, devamlı surette ders programlarının değişmesinden, ödevlerin denetlenmemesinden söz etmişlerdir. Benzer şekilde uzaktan eğitim sürecinde öğrenciler sıkıldıklarını, motivasyonlarını kaybettiklerini ve kendilerini yalnız hissettiklerini, sürekli ekrana bakmaktan rahatsız olduklarını, teknolojik cihaz ve altyapı erişimi ile internetten kaynaklı bağlantı sorunları yaşadıklarını, EBA TV'de eğitimin tek yönlü olması ve ders konularının hızlı ilerlemesi gibi sorunlardan söz etmiştir. Yine katılımcı öğrenciler canlı dersleri öğretmenleriyle iletişim kurabildikleri için, EBA platformunda yer alan ders, test ve etkileşimli uygulamalarla öğrenebildikleri için, uzaktan eğitim sürecini ise hastalık kapma riski olmadan evde eğitim alabildikleri için faydalı bulmuşlardır. Ancak katılımcı öğrenciler çeşitli nedenlerle katılamadıkları ve yetişemedikleri canlı dersler olduğunu belirtmiş, canlı derslerin kaydedilmesi gerektiğini ifade etmiştir. Çalışmadan elde edilen bir diğer önemli sonuçta çeşitli nedenlerle canlı derslere katılmayan öğrencilerin sınıf tekrarını ve yüz yüze eğitimi eşit şartlarda almayı istemeleri olmuştur. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin sıklıkla kullandıkları EBA platformunun içeriğinde Beden Eğitimi, Görsel Sanatlar ve Müzik gibi derslere ait içeriklerin, LGS'de öğrencilerin sorumlu oldukları ana ders konularına ait

içeriklere göre az sayıda olması da öğrencilerin beceri yönlerinden desteklenmesi açısından bir sorun olarak ifade edilmiştir. Yapılan bir başka araştırmaya göre de sınav döneminde olan sekizinci sınıf ve 12. sınıf öğrencilerinin diğer sınıf kademelerindeki öğrencilere göre daha sınav kaygısını ve motivasyon düşüklüğünü daha fazla yaşadıkları ortaya konmuştur (Kara, 2020).

Salgın döneminde hem uzaktan eğitime geçilmesi hem de sokağa çıkma yasaklarının uygulanmasıyla birlikte öğrenciler arkadaşlarından ve sosyal ortamlarından uzak kalmışlardır. Nitekim ergenlik dönemi çocukların bağlarının aileleri ile zayıflayıp arkadaşlarına veya akranlarına kaydığı dönemdir. Bu dönemde öğrenciler arkadaşlarına daha yoğun bir şekilde bağlanmaktadır. Dolayısıyla öğrencilerin sosyal gelişimleri ile bireysel özellikleri arkadaşları ile gelişir. Bu dönemde çocukların arkadaşlarıyla ilişkileri ve arkadaşlarından görecekları destek öğrenciyi birçok açıdan etkiler (Demirtaş Kurt, 2021). Nitekim kendi araştırmamızda da ortaya çıkan sonuç, öğrencilerin salgın döneminde en çok arkadaşlarına özlem duymaları olmuştur. Tekin (2022) tarafından yapılan araştırmaya göre öğrenci velilerinin uzaktan eğitim ve canlı ders konusunda çocuklarına yardımcı olabilecek bilgiye ve beceriye sahip olmaması, gerekli teknolojik cihazları temin edebilecek ekonomik gelire sahip olunmaması, öğrencilerin uzaktan eğitim dolayısıyla sosyal ortamlarında geliştirebilecekleri iletişim becerilerinin yeterli düzeyde gelişmemesi, özellikle ölçme ve değerlendirmenin güvenli veya geçerli bir şekilde yapılamaması ve velilerin öğrencilerinde problemlı davranışların artış gösterdiğini düşünmesi okul yöneticileri tarafından sorun olarak belirtilmiştir.

Sprang ve Silman (2013) tarafından 398 katılımcı ebeveynle yapılan araştırmada da salgın sebebiyle karantina altına giren çocuklarda yüzde 30, ebeveynlerindeyse yüzde 25 oranında travma sonrası stres bozukluğu görülmüştür. Sirem ve Baş (2020) tarafından yapılan, öğrencilerin okulların kapalı olduğu dönemdeki duygularının araştırıldığı çalışmaya göre öğrencilerin kendilerini üzgün hissettiği, can sıkıntısı yaşadıkları, arkadaşlarından ayrı kaldıkları, kendilerini kötü hissettikleri ve yalnız kalma duygusu yaşadıkları ortaya konmuştur. Ayrıca öğrenci ebeveynlerinden alınan bilgilere göre de yine öğrencilerin can sıkıntısı yaşadıkları, psikolojik bunalım yaşadıkları, kendilerini kötü hissettikleri, öğretmenlerini ve arkadaşlarını özledikleri ortaya konmuştur. Yapılan bir başka araştırmada ise salgın sürecinin erkek ve kız öğrencilere psikolojik etkileri konusunda farklılıklar ortaya çıkmıştır. Erken öğrencilerin yaşadığı uyku sorunu, iştahsızlık ve yaptıkları hiçbir şeyden keyif almamaları kız öğrencilere oranla daha yüksek çıkmıştır. Kız öğrencilerde ise stres

seviyesinin yüksek olmasının, korku ve endişeli olmalarının, ortada bir sebep yokken ağlamalarının ve hızlı sinirlenmelerinin erkek öğrencilere oranla daha fazla olduğu ortaya konmuştur (Kara, 2020).

Her ne kadar salgın sürecinin öğrenciler üzerindeki olumsuz etkileri bir hayli yüksekte olsa bu durum bazı öğrenciler için fırsatta oluşturmuştur. Nitekim bu süreçte çocukların aile içi iletişimlerinin ve paylaşımlarının arttığı, aile bireyleriyle birlikte çeşitli aktiviteler yaptıkları görülmüştür. Nitekim bu süreç gençler için hem yeteneklerini geliştirme noktasında hem de aile fertleriyle daha fazla zaman geçirecek aile bağlarının güçlenmesi açısından bir fırsatta ortaya koymuştur (Günay, 2020). Konuyla ilgili yapılan farklı bir araştırmada da küçük yaş grubundaki çocukların zamanlarını genellikle evde oyun oynayarak ve etkinlik yaparak, uyuyarak, televizyon izleyerek ve resim çizerek geçirdikleri saptanmıştır. Ancak çocuklar bu süreçte öğretmen, arkadaş ve okul eşyalarını özlediklerini, okulu unutmaktan endişe duyduklarını söylemiştir (Demir Öztürk, Kuru ve Demir Yıldız, 2020). Dolayısıyla salgın süreci öğrencilerin sosyalleşmelerini, arkadaşları ve öğretmenleriyle rahatlıkla iletişim kurabilmelerini sınırlandırmıştır. Bu durum öğrencileri kendi kendine öğrenme sürecine itmiş, ancak bu konudaki eksiklikler ve özellikle bu sürecin iletişim teknolojilerine bağımlı olarak ilerlemesi ve ortaya çıkan maliyetler öğrencilerin önünde bir sorun olarak da ortaya çıkmıştır (Sayan, 2020). Özellikle ekonomik düzeyleri düşük olan, kırsal gölgelerde yaşayan ve evlerinde internet bağlantısı olmayan veya erişimi sıkıntılı olan öğrencilerde bu dönemde ciddi anlamda dezavantajlı konuma düşmüştür (Sever ve Özdemir, 2020).

2.4. Salgın Döneminde Eğitimi Telafi Etmeye Yönelik Adımlar

Salgının yayılmasıyla beraber devletlerin aldığı önlemler neticesinde okullar kapatılmış ve eğitimin telafisi için çeşitli uzaktan eğitim modelleri uygulanmaya konmuştur. Bu bağlamda uzaktan eğitim, öğrenen, öğreten ve öğrenme kaynakları arasındaki sınırları pragmatist yaklaşımla mevcut teknolojileri kullanarak kaldırmaya çalışan disiplinler arası bir alan olarak tanımlanabilir (Bozkurt, 2017). Bir başka ifadeyle ise teknolojik araçların kullanılmasıyla öğrenciler ile öğretmenlerin farklı fiziksel ortamlarda, bazı eğitimlerde ise farklı zaman dilimlerinde belli bir program dahilinde eğitim-öğretim çalışmalarının gerçekleştirilmesi olarak ifade edilmiştir (Gülner, 2008). Araştırmacılar salgın dönemindeki uzaktan eğitim faaliyetlerini olağan durumlarda uygulanan eğitim faaliyetlerinden ayırmak için acil uzaktan öğretim ifadesini kullanmayı önermiştir. Araştırmacılar salgın döneminde

acil bir şekilde gerçekleşen uzaktan eğitim faaliyetlerinin daha çok öğretmen kontrolünde gerçekleşmesinden ötürü eğitim yerine öğretim kavramını kullanmayı tercih etmiştir (Yıldırım, 2020). Dolayısıyla eğitim açısından bir nevi kriz durumu olarak da ifade edilebilecek okulların kapanması ve eğitimin telafisi için çeşitli çalışmalar ortaya konmuştur. Bu bağlamda kriz yönetimi olası sorunların ve bu sorunlara çözüm şekillerinin belirlenmesi ile, krizi ortadan kaldıracı çözüm önlemlerinin uygulanmasını ve değerlendirilmesini içeren bir süreçtir (Sarı ve Sarı, 2020).

Zaman ve mekan sınırlaması olmaksızın eğitim faaliyetlerinin sürekliliğinin sağlanmasına imkan tanıyan uzaktan eğitim modelinin eğitim faaliyetlerinde kullanılması zorunluluk halini almıştır (Telli Yamamoto ve Altun, 2020). Dolayısıyla 1728 yılında ilk kez Boston gazetesinde posta yoluyla başlayan uzaktan eğitim modeli radyo ve televizyon gibi iletişim araçlarıyla öğreticiden öğrenciye tek taraflı bilgi aktarımı sağlanırken bilgisayar ve internetin yaygınlaşmasıyla birlikte öğretici ve öğrenci arasında karşılıklı iletişim modeline geçilmiştir (Ak, Oral ve Topuz, 2018). Uzaktan eğitim faaliyetlerinde internetin temel bir öğe haline gelmesi çevrimiçi sınıfların ortaya çıkmasında büyük önem taşımıştır. Dolayısıyla öğretmen, öğrenci ve eğitim materyallerinin arasında internet teknolojileri vasıtasıyla bağlantı kurularak uygulanan eğitim sürecine çevrimiçi eğitim ismi verilmiştir (Fidan, 2020). Gerek geleneksel eğitimde olsun gerekse uzaktan eğitimde olsun eğitimin amacı öğrencilere hedeflenen bilgi, beceri ve tutumları kazandırmak olmuştur. Eğitim süreci programlanırken öğrencilerin bireysel özelliklerine uygun motivasyonlarını artırıcı şekilde her eğitim kademesine ait çevrimiçi sınıfların kendilerine has özellikler taşıması gerekmektedir. Yenilikçi ve kaliteli olan bir uzaktan eğitim faaliyetinin, e-ölçme ve değerlendirme araçlarının geliştirilmesiyle, ders programlarının çevrimiçi sınıftaki eğitim teknikleriyle bütünleştirilmesiyle, derse uygun görsel materyallere ve tartışma platformlarına yer verilmesiyle gerçekleşebileceği ifade edilmiştir (Atasoy, Özden ve Kara, 2020).

Salgın ve uzaktan eğitim sürecinde hem öğretmenler hem de çeşitli kuruluşlar tarafından ders videoları hazırlanarak öğrencilerin kullanımına açılmıştır. Bu bağlamda öğrencilerde derslerine yardımcı ve destek olarak bu hazırlanan içeriklerden faydalanmıştır (Özkal, 2022). Karaca ve Kelam (2020) tarafından yapılan bir araştırmaya katılan öğretmenler, salgın sürecinden öğrencilerin olumsuz olarak etkilendiklerini ve bu etkiyle oluşan eğitim kaygılarını gidermek için öğrencilerin özel bir ilgiye ihtiyaçları olduğunu belirtmişler, bu ihtiyaca yönelik öğrencileriyle özel olarak ilgilendiklerini ifade

etmişlerdir. Farklı bir araştırmada ise öğretmenler öğrencilerin takibini yeterince yapamadıklarını ifade etmişlerdir. Bunun yanında öğretmenler öğrencilerini eğlenceli aktiviteler yaptırarak, onları takdir ederek, telafi eğitim yapacaklarını söyleyerek, neşeli müzikler göndererek, emoji, yıldız gibi simgeler göndererek, ödevleri mesajlaşma uygulamasında durum olarak paylaşarak, şakalaşarak, drama çalışmaları ve sanal müze gezileri yaptırarak motive etmeye çalıştıklarını ifade etmişlerdir (Çakın ve Külekçi Akyavuz, 2020).

Çocuk Hakları Komitesi tarafından, 8 Nisan 2020 tarihinde Çocuk Hakları Sözleşmesi'ne taraf olan devletlerden uzaktan eğitimin öğrenciler arasındaki eşitsizlikleri daha da derinleştirmemesini ve öğretmen-öğrenci etkileşiminin yerine geçmemesini garanti etmeleri istenmiştir. Ayrıca aileleri tarafından desteklenmeyen, internet ve teknolojik cihazlara erişemeyen öğrencilerin öğretmenleri tarafından desteklenebileceği alternatif çözümler ortaya koymaları, çocukların günde bir defa dışarıda kontrol dahilinde aktiviteler yapmalarına fırsat verilmesini ve televizyon yayınlarında çocuk dostu, kültürel ve sanatsal etkinliklere yer verilmesinin gerekliliği ifade edilmiştir (Bingol-Schrijer, 2020). UNESCO'da özellikle savunmasız ve dezavantajlı durumda olan toplumlar için okulların kapanmasından ötürü oluşan kötü etkiyi azaltma, öğretmen ve öğrenciler için eğitim sistemlerinin uyarlanması çalışmalarının sağlanması adına ülkelere destek vereceğini açıklamıştır (UNESCO, 2022).

UNESCO salgın sürecinde uzaktan eğitimin etkili bir şekilde planlanması amacıyla 10 maddelik bir öneri paketi sunmuştur. Bunlar; uzaktan eğitimde ileri teknoloji ve düşük teknolojinin (online kurs, radyo, televizyon vb.) birlikte kullanılması; engelli öğrenciler ile maddi durumu düşük olan öğrencilerin eğitime katılabilmesi için laboratuvarlardan geçici cihaz ve internet desteği sunulması; internet tabanlı eğitimlerde verilerin gizliliğinin ve güvenliğinin korunması; okul, veli, öğretmen ve öğrencilerinin birbirleriyle iletişimlerinin sağlanması, öğrencilerin bu dönemde yaşayabilecekleri psiko-sosyal sıkıntılara çözüm çalışmaları yapılması için gruplar oluşturulması; verilen uzaktan eğitimin faydalı olup olmadığının anlaşılması için katılımcılarla eğitime dair değerlendirmeler yapılması, öğrencilerin bireysel ve fiziki şartlarına, velilerin uygunluğuna göre eğitimin planlanması, yüz yüze eğitimden kaçınılması; öğretmenler ve velilere teknolojik cihazların kullanımı konusunda destek olunması; uzaktan eğitim verilirken sınırlı sayıda eğitim platformlarının kullanılması, öğrenci ve velilerden çok sayıda eğitim platformları öğrenmelerinin beklenmemesi, verilen uzaktan eğitim için kurallar belirlenmesi ve öğrencilerin öğrenme

süreçlerinin takip edilmesi için biçimlendirici sorular sorulması, testler ve alıştırmalar yapılması, geri bildirimler vermeleri konusunda öğrencilerin desteklenmesi; uzaktan eğitim sırasında ders sürelerinin öğrencilerin öz düzenleme yeteneklerine göre ayarlanması, ders saatlerinin ilkökul öğrencileri için 20, ortaöğretim öğrencileri içinse 40 dakikayı geçmemesi; öğrencilerde oluşabilecek yalnızlık veya çaresizlik duygusu ile öğrenme gücüne karşı çözüm üretme yöntemleri için öğretmenler, veliler ve okul yöneticilerinin deneyimlerini paylaşabilecekleri ve fikir alışverişi yapabilecekleri gruplar oluşturulmasıdır (UNESCO, 2020b).

Salgın ve uzaktan eğitim döneminde birçok ülkede öğrencilerin hem eğitimlerini almaya devam etmeleri hem de öğrenme kayıplarını telafi etmek üzere çeşitli önlemler hayata geçirilmiştir. Fransa da öğretmen ve öğrencilere teknolojik cihazlara erişimleri için ödenek ayrılacağı açıklanmış, ayrıca spor, sağlık, kültür ve vatandaşlık çalışmaları yapılmıştır. Almanya’da dokuz öğretmen tarafından kullanıma açılan “Lernraum Berlin” platformu bir ayda 33 milyon tıklanma sayına ulaşmıştır. Yine Amerika Birleşik Devletleri’nin Oakland eyaletinde 3000 adet ücretsiz internet erişimi sunan dizüstü bilgisayar dağıtılmış, Indiana eyaletinde ise ders saatlerinde eyaletin çeşitli bölgelerine ücretsiz internet dağıtımını yapan otobüslerin hizmet vereceği açıklanmıştır. Avusturya da her öğrenci için dizüstü bilgisayar dağıtımını yapılacağını belirtmiş, Hollanda ise eğitimi telafi etmek için üniversite de öğrenim gören stajyer öğretmenleri, akademik olarak geri kalmış öğrenciler için görevlendirmiştir. Kazakistan’da 500 binin üzerinde öğrenciye bilgisayar vereceğini açıklamış, çeşitli televizyon kanallarından uzaktan eğitim başlatmış ayrıca Dijital Eğitim projesi adıyla 320 bin bilişim uzmanı yetiştirme programı başlatmıştır. Romanya da uzaktan eğitim için ihtiyaç duyulan teknolojik cihazlara sahip olmayan öğrencilere bilgisayar ve tablet verilmesi için çalışma başlatmış, İngiltere de okulları maddi olarak destekleyeceğini ve öğrencilerinde bu destek faydalanabileceğini açıklamıştır. Ayrıca İran’da ülkede teknolojik cihaza erişemeyen öğrencilere bu cihazları sağlama yolunda çalışmalar yaptığını bildirmiştir (Canpolat, 2022).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırma deseni, çalışma grubu, araştırmada kullanılan veri toplama aracı, verilerin toplanması, işlenmesi ve analizi hakkında bilgi verilmiştir.

3. 1. Araştırma Deseni

Bu araştırmada salgın döneminde öğrencilerin okula karşı tutum ve davranışlarının incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma gözlem, görüşme ve doküman analizi nitel gibi veri toplama yöntemlerinin kullanılarak, algıların ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir şekilde ortaya konması için nitel bir sürecin izlendiği araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Nitel araştırmaların en temel özelliği, araştırma yapılan kişilerin açısından olay, olgu, norm ve değerlerin araştırılarak açıklanmaya çalışılmasıdır (Ekiz, 2009). Bu bağlamda nitel araştırma yazılı metinler, görsel ve işitsel materyaller, raporlar ve dokümanları anlamlandırma yaklaşımıdır (Denzin ve Lincoln, 2018). Yine nitel araştırma, toplumsal veya insani sorunlara bireylerin veya grupların yüklediği anlamları, deneyimleri keşfetme süreci olarak da tanımlanmıştır (Merriam, 2018).

Araştırma Milli Eğitim Bakanlığı tarafından uygulanan uzaktan eğitim çalışmalarından etkilenen öğrencileri kapsadığından nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Nitel durum araştırmasının en temel özelliği bir veya birkaç durumun derinlemesine araştırılmasıdır. Bir duruma ilişkin etkenlerin (ortam, bireyler, olaylar, süreçler, vb.) bütüncül bir yaklaşımla araştırılması ve ilgili durumu nasıl etkiledikleri ve nasıl etkilendikleri üzerine odaklanır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Merriam (2013) ise durum çalışmasını sınırlı bir sistemin derinlemesine betimlenmesi ve incelenmesi olarak tanımlamıştır. Chmiliar (2010) ise sınırlı olan bir sistemin nasıl işlediği ve çalıştığı hakkında sistematik bilgi toplamak için çoklu veri toplama kullanılarak ilgili sistemin derinlemesine incelenmesini içeren metodolojik bir yaklaşım olarak tanımlamıştır. Durum çalışması deseni, bir durum ya da olayı belirli bir zaman dilimi içerisinde değerlendirmek amacıyla, gözlem ve görüşme gibi veri toplama araçlarının kullanıldığı (Creswell, 2007); nasıl ve niçin sorularına odaklanarak olay veya olguların doğal ortamı içinde incelendiği (Yin, 1984); bir ya da birkaç

durumun derinliğine araştırıldığı (Bogdan ve Biklen, 1998; Creswell, 2007) bir desendir. Kısaca durum çalışması, araştırmacının, birden fazla bilgi kaynağını içeren ayrıntılı, derinlemesine veri toplama yoluyla, sınırlı bir sistemi zaman içinde araştırdığı ve duruma ilişkin tanımların yapıldığı ve temaların belirlendiği nitel bir yaklaşımdır (Creswell, Hanson, Clark Plano ve Morales, 2007). Küresel çapta ortaya çıkan Covid-19 salgını ülkemizde de etkisini göstermiş ve eğitimin tüm paydaşları bu durumdan etkilenmiştir. Öğrenciler eğitimlerine uzaktan eğitim modeliyle devam etmişler, sokağa çıkma yasaklarıyla birlikte sosyal ortamlarından da uzak kalmışlardır. Araştırmada ele alınan durum, uzaktan eğitim modelini hayatlarında ilk defa tecrübe eden öğrencilerin salgın döneminde okula karşı tutum ve davranışlarının derinlemesine incelenmesidir.

3.2. Çalışma Grubu

Bu araştırmada maksimum çeşitlilik örnekleme ve ölçüt örnekleme kullanılmaktadır. Bu örnekleme amaç, görece olarak küçük bir örneklem grubu oluşturmak ve bu örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır. Örnekleme çeşitlilik gösteren durumlar arasında herhangi ortak ya da paylaşılan olguların olup olmadığını bulmaya çalışmak ve bu çeşitliliğe göre problemin farklı boyutlarını ortaya koymaktır. Ölçüt örneklemede temel anlayış önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Katılımcı öğrencilerin akademik başarıları araştırmada ölçüt olarak ele alınmış, öğrencilerin sınıf düzeyleri, cinsiyetleri ve akademik başarılarına göre gruplandırılmaları maksimum çeşitlilik örnekleme olarak belirlenmiştir.

Bu araştırmada 2020-2021 eğitim-öğretim yılı ikinci döneminde Düzce ili Çilimli ilçesinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı bir ortaokulda sekizinci sınıfa devam eden 15 öğrenciden faydalanılmıştır. Katılımcı öğrencilerin sekizinci sınıf düzeyindeki öğrencilerden seçilmesindeki amaç, araştırma sorularına ayrıntılı olarak cevap verebilecek bilişsel olgunluğa, psikolojik hazırlığa sahip olmaları ve bu tür araştırmalara cevap verebilecek ortaokul düzeyinde yaşça en büyük öğrenciler olmaları göz önünde bulundurularak çalışma grubu olarak seçilmiştir. Bu çalışmada öğrencilerin not ortalamaları ölçüt olarak alınmıştır. Beş öğrenci yüksek, beş öğrenci orta, beş öğrenci ise düşük olmak üzere akademik başarılarına göre çeşitlendirilmiştir. Katılımcı öğrencilerin tamamı altıncı sınıfın ikinci dönemi ve yedinci sınıfı okudukları sırada uzaktan eğitim almışlardır. Katılımcı

öğrencilerin sekizi kız, yedisi erkektir. Akademik başarısı yüksek öğrencilerin üçü kız, ikisi erkektir. Akademik başarısı orta öğrencilerin üçü kız ikisi erkektir. Akademik başarısı düşük öğrencilerini ikisi kız, üçü erkektir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Bu araştırmada nitel veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme soruları kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formları kolay analiz edebilme, katılımcıya kendini ifade edebilme ve ihtiyaç halinde derinlemesine bilgi sağlama imkanı sağlamaktadır (Büyüköztürk vd. 2019). Yarı yapılandırılmış görüşme tam yapılandırılmış ile yapılandırmamış görüşme tekniğinin arasında esnek bir görüşme tekniğidir (Merriam, 2013). Bu esneklikten ötürü araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanmıştır. Araştırmada salgın döneminde öğrencilerin okula karşı tutum ve davranışları araştırılmış, görüşme formu hazırlanmadan önce ilgili literatür taranmış ve sorular hazırlanmıştır. Görüşme formunda hazırlanan soruların araştırmanın amacına uygunluğunu saptamak amacıyla danışman öğretim üyesinin görüşüne başvurulmuş, ilgili düzenlemeler yapıldıktan sonra gerekli etik izinler alınmıştır.

Görüşme formu hazırlanırken kolay ve anlaşılabilir sorular sorulmuş, katılımcı öğrencileri yönlendirecek söz ve davranışlardan kaçınılmıştır. Katılımcı öğrencilere görüşmelerin gizli tutulacağı, araştırmada herhangi bir şekilde isimlerinin geçmeyeceği ve kodlar kullanılacağı belirtilmiştir. Katılımcı öğrencilere dokuz soru yöneltilmiştir. Görüşmeler araştırmacı tarafından gerçekleştirilmiş ve aşağıdaki sorular sorulmuştur.

1. Uzaktan eğitim yaparken okulunuzu özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?
2. Uzaktan eğitimi hangi açılardan faydalı buluyordunuz? Niçin faydalı bulmuyordunuz?
3. Uzaktan eğitim yaparken arkadaşlarınızı özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?
4. Tercih hakkınız olsa eğitim hayatınıza uzaktan eğitimle mi ya da okulda yüz yüze eğitimle mi devam etmek isterdiniz?
5. Salgın nedeniyle okullar kapandıktan sonra neler hissettiniz?
6. Okulda yüz yüze eğitime başladıktan sonra “keşke okul açılmasaydı.” dediniz mi? Neden?
7. Online mi, yüz yüze mi daha iyi öğrendiniz? Niçin?
8. Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize severek/ isteyerek bağlandınız? Neden?
9. Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize sevmeyerek/ istemeyerek bağlandınız? Neden?

3.4. Verilerin Toplanması

Görüşme yöntemi, nitel araştırmalarda en sık tercih edilen veri toplama yöntemlerindedir. Görüşmeler, çalışmaya dair katılımcıların düşüncelerini, gözlemlerini ve olayları anlamlandırmalarının keşfedilmeye ve yorumlanmaya çalışıldığı durumlarda etkili bir veri toplama aracıdır (Lune ve Berg, 2012). Yıldırım ve Şimşek (2018) görüşme yönteminin, ilk bakışta kolay bir veri toplama yöntemi olarak görülse de konuşma ve dinleme gibi temel becerilere ihtiyaç duyulduğunu belirtmiştir. Bu araştırmada çalışma grubunu sekizinci sınıfa devam eden 15 öğrenci oluşturmuştur. Veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formundan faydalanılmıştır. Çalışma grubunda yer alan öğrencilerin velilerine veli izin formları gönderilmiş, izinler alındıktan sonra görüşmelere başlanmıştır. Araştırma grubunda bulunan öğrencilerle yapılan görüşmeler ses kaydı alınarak gerçekleştirilmiş, isimlerinin gizli tutulacağı, elde edilen verilerin sadece bu çalışmada kullanılacağı öğrencilere belirtilmiş ve karşılıklı güven ortamı oluşturulmuştur. Katılımcı öğrencilerin isimleri gizlenerek çalışmada akademik başarısı yüksek öğrenciler için Ö1Y, Ö2Y, Ö3Y, Ö4Y, Ö5Y, akademik başarısı orta öğrenciler için Ö6O, Ö7O, Ö8O, Ö9O, Ö10O, akademik başarısı düşük öğrenciler içinse Ö11D, Ö12D, Ö13D, Ö14D, Ö15D şeklinde kod isimler kullanılmıştır. Öğrencilerle yapılan görüşmeler hazır oldukları zaman diliminde, sohbet havasında gerçekleştirilmiş, öğrencileri yönlendirici herhangi bir sözlü ve fiili yaklaşımdan uzak durulmuştur.

3.5. Verilerin Analizi

Bu araştırmada elde edilen veriler nitel veri analizlerinden olan içerik analizi yaklaşımına göre analiz edilmiştir. İçerik analizi, toplanan verilerin önce kavramsallaştırılması daha sonra ortaya çıkankavramlara göre mantıklı bir biçimde düzenlenmesi ve veriyi açıklayan temaların saptanmasıdır (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Araştırmada elde edilen verilerin kodlanması, kodların bir araya getirilerek kategori ve temaların elde edilmesi, elde edilen kod, kategori ve temaların düzenlenerek bulguların tanımlanması ve yorumlanması, içerik analizi yaklaşımında, analiz sürecinde takip edilmesi gereken aşamalar olarak ifade edilmiştir (Miles, Huberman, 1994; Creswell, 2013).

Araştırmada Saldaña (2012) tarafından daha güvenilir olarak ifade edilen şekliyle elle kodlama yapılmıştır. Analiz yapılmadan önce toplanan veriler üzerlerinde bir değişiklik yapılmadan bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Veriler analiz edilirken dört aşamalı bir süreç

takip edilmiştir. Birinci aşamada, kavramların elde edilmesi maksadıyla, katılımcı görüşlerinden elde edilen veriler birkaç kez okunmuş, danışman öğretim üyesiyle birlikte değerlendirilmiş, ortak anlam içeren veya tekrar eden ifadeler kodlanmıştır. İkinci aşamada elde edilen kodlar, benzerliklerine bağlı olarak bir arada toplanmış ve alt temalar elde edilmiştir. Üçüncü aşamada bulgular tanımlanarak açıklamaları yapılmış, dördüncü aşamada ise bulgular yorumlanarak sonuçlara ulaşılmıştır. Araştırma yorumlanırken katılımcı öğrencilerin görüşlerinden birebir alıntı yapılarak sonuçlar açıklanmaya çalışılmış, literatürde bulunan benzer araştırmalardaki sonuçlarla karşılaştırmalar yapılmıştır.

3.6. İnanırcılık ve Aktarılabirlik

Araştırmanın inandırıcılığını artırmak amacıyla literatür incelenmiş, detaylı bir kavramsal çerçeve oluşturulmuş ve görüşme soruları hazırlanmıştır. Araştırma süreci katılımcı öğrencilere ve velilere ayrıntılı bir şekilde açıklanmış, Düzce Üniversitesi Etik Kurulunun ve Düzce İl Milli Eğitim Müdürlüğünün onayı alınarak velilere veli izin formları gönderilmiş, öğrenci ve velilerin onayları alındıktan sonra öğrencilerle görüşmeler yapılmıştır. Araştırmanın modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, velilerin toplanması ve analizi detaylı bir şekilde açıklanarak araştırmanın inandırıcılığı ve geçerliliğinin artırılması hedeflenmiştir. Araştırmanın aktarılabirliğini artırmak amacıyla öğrencilerle yapılan görüşmelerden elde edilen veriler herhangi bir değişiklik yapılmadan metne aktarılmış, veriler çözümlenmiş ve temalar oluşturulmuştur. Elde edilen bulgular uzaman görüşü alınarak yeniden gözden geçirilmiştir. Araştırmada katılımcı öğrencilerin görüşlerinden birebir alıntılar yapılarak sonuçlar açıklanmaya çalışılmış, ilgili alanyazın incelenmiş, bulgular alanyazına dayalı olarak ortaya konmuştur.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde salgın döneminde öğrencilerin okula karşı tutum ve davranışlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 1. Bulgular Tablosu

Araştırma soruları	Kodlar	Frekans
1- Uzaktan eğitim yaparken okulunuzu özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz?	Özledim	15
	Arkadaş ortamı	14
	Öğretmenler ve dersler	11
	Okul etkinlikleri	2
Niçin özlemediniz?	Öğretmenler ve dersler	7
	Sorunlu arkadaşlar	4
	Evin daha rahat olması	2
2- Uzaktan eğitimi hangi açılardan faydalı buluyordunuz?	Evde rahat olması	9
	Öğretmen ve dersler	14
Niçin faydalı bulmuyordunuz?	Teknolojik imkansızlıklar	8
	Ev ve çevreden kaynaklı sorunlar	4
3- Uzaktan eğitim yaparken arkadaşlarınızı özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz?	Özledim	15
	Arkadaşlarla etkinlikler	13
	Okulda zaman geçirme	4
Niçin özlemediniz?	Sorunlu arkadaşlar	7
4- Tercih hakkınız olsa eğitim hayatınıza uzaktan eğitimle mi ya da okulda yüz yüze eğitimle mi devam etmek isterdiniz?	Yüz yüze	15
	Öğretmenler ve dersler	15
	Arkadaş ortamı	5
	Okulda zaman geçirme	5
5- Salgın nedeniyle okullar kapandıktan sonra neler hissettiniz?	Sıkılgan, üzüntülü ve mutsuz hissetme	14
	Başlangıçta iyi hissetme	8
	Özlem hissetme	5
	Bazı zamanlar iyi hissetme	3
6- Okulda yüz yüze eğitime başladıktan sonra “keşke okul açılmasaydı.” dediniz mi? Neden?	Demedim	12
	Öğretmenler ve dersler	7
	Arkadaş ortamı	6
	Okulda zaman geçirme	3
	Dedim	3
	Derslerde zorlanma ve notlarda düşme	3
7- Online mi, yüz yüze mi daha iyi öğrendiniz? Niçin?	Yüz yüze	15
	Öğretmenler ve dersler	14
	Teknolojik imkansızlıklar	5
	Arkadaş ortamı	3
8- Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize severek/ isteyerek bağlandınız?	Türkçe	11
	Fen Bilimleri	7
	Beden Eğitimi	5
	Matematik	5
	Sosyal Bilimler	5
	Müzik	3
	İngilizce	2
	Resim	1
Neden?	Dersi sevme	6
	Dersin eğlenceli geçmesi	6
	Dersi anlama	4
	Dersi önemli görme	3
	Öğretmenlerin iyi anlatması	2

9- Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize sevmeyerek/istemeyerek bağlandınız?	Matematik	9
	Beden Eğitimi	3
	Fen Bilimleri	3
	İngilizce	2
	Müzik	2
	Resim	2
	Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi	1
	Sosyal Bilimler	1
	Teknoloji Tasarım	1
	Türkçe	1
Neden?	Dersi anlamama	13
	Dersi sevmeme	4
	Dersin sıkıcı gelmesi	3

Okula Yönelik Özlem

Uzaktan eğitim yaparken okulunuzu özlediniz mi, hangi açıdan özlediniz sorusuna katılımcı 15 öğrencinin tamamı okulu özlediği yönünde cevap vermiştir. Öğrencilerin büyük çoğunluğu okulu arkadaş ortamlarından dolayı özlediklerini ifade etmiştir. Öğrenciler genellikle arkadaşlarıyla aynı ortamda bulunup beraber vakit geçirmeyi özlemiştir. Özellikle özlenen etkinlikler ise oyun oynama, gezme ve birlikte yemek yeme olmuştur. Öğrenci görüşlerinden ulaşılan bir başka sonuç ise öğrencilerin öğretmenlerini özlediklerinden dolayı da okulu özlemeleri olmuştur. Öğrenciler öğretmenleriyle birlikte yüz yüze iletişimde olarak vakit geçirmeyi ve öğretmenlerine kolaylıkla soru götürebilmeyi özlediklerini ifade etmiştir. Bu bağlamda özellikle LGS döneminde olan sekizinci sınıf öğrencilerinin öğretmenleri ile birebir ders işleyememeleri ve öğretmenlerine kolay bir şekilde soru sorup cevap alamamaları öğrencilerde öğretmenleri açısından okula özleme sebebini oluşturmuştur. Benzer şekilde görüşmelerden elde edilen bir diğer bulgu ise öğrencilerin derslerden dolayı okulu özlemeleri olmuştur. Öğrenciler yüz yüze derslerde daha iyi öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Bu bağlamda öğrencilerin uzaktan eğitimden ziyade okulda öğretmenleri ile yüz yüze bir şekilde soru ve cevaplarla, uygulamalı olarak ve eğlenerek ders işlemeyi tercih ettikleri söylenebilir.

Bazı öğrenciler ise okulda bulunmak; kantine gitmek, kütüphanede kitap okumak, tahtadan film izlemek, bahçeye çıkmak gibi okul etkinliklerini özlemişlerdir. Bu bağlamda okul öğrenciler için sadece eğitim aldıkları yer değil aynı zamanda çocukların sosyalleşebildikleri, kaliteli zaman geçirebildikleri yerdir. Nitekim öğrencilerin okula dair en çok özlem duydukları unsur arkadaş ortamları olmuştur. Günlerinin büyük çoğunluğunu okulda geçiren öğrencilerin alacakları eğitim kadar sosyalleşebilmelerinin, enerjilerini ve streslerini atabilmelerinin en önemli ortamını da okul oluşturmaktadır.

Okulu özlediğini ifade eden öğrenciler kendi ifadeleriyle bunu şu şekilde anlatmaktadır. Akademik başarısı yüksek öğrenciler (ÖY), akademik başarısı orta öğrenciler (ÖO), Akademik başarısı düşük öğrenciler (ÖD) şeklinde kodlanmıştır.

Ö1Y “Tabii ki özledim hocam. Şu açılardan özledim. Arkadaşlarım açısından özledim...”

Ö4Y “İlk başta hiç özlemedim ama daha sonradan özlemeye başladım çünkü insan arkadaşsız kalınca çok yalnız hissediyor kendini... Arkadaş ortamım çok iyiydi. Herkes birbirini desteklerdi.”

Ö11Y “Okulumu çok özledim. Yani arkadaşlarımı o ortam falan baya özledim... Sonra arkadaşlarımızla oyun oynamak vesaire...”

Ö15Y “Tabii ki özledim. Okuldaki arkadaş ortamını özledim... Arkadaşlarımla işte oyunlar oynamayı özledim...”

Ö20 “Yani okulu tabii ortamı özledim... Hem arkadaş ortamı açısından...”

Ö50 “Evet özledim. Çünkü hani okul bizim arkadaş ortamlarımız öğretmenlerle ortamlarımız falan vardı zaten... Arkadaşlarımızdan çok uzak kaldık. Özledim tabii ki...”

Ö70 “Evet çok özledim. Arkadaşlarımı özledim...”

Ö80 “Evet hocam çok özledim. Yani online eğitimdeki arkadaşlarımı göremiyorum... Pandemi bittikten sonra arkadaş ilişkilerim çok iyi olmaya başladı...”

Ö130 “Hocam bir yandan özledim ama bir yandan da ne biliyim okul açılınca zorlanacağımı falan düşünmüştüm. Ama okul açılınca çok sevindim yani arkadaş ortamım falan geri geldiği için... Arkadaşlarımla falan eğleniyorduk. Okul zamanı dışarı çıkabiliyorduk...”

Ö3D “... Öyle arkadaşlarımın kavgası bile hoşuma gidiyordu. Ciddi ciddi değildi hani şakaları falan...”

Ö6D “...Arkadaşlarımı biraz özledim. Arkadaşlarımla oyun oynamayı gezmeyi tozmayı yemek yemeyi özledim...”

Ö9D “Çok fazla özledim... Arkadaşlarının yüzünü görmek, arada espriler falan... eski ortamları çok özliyordum...”

Ö12D “...Arkadaşlarımla da çok muhabbet edemiyordum. O yüzden okulu özleyorsun yani... Uzaktan eğitimde karantinada kaldığımızdan dolayı çok özleniyor yani arkadaşlar okul...”

Ö14D “Özledim. Arkadaşlarım açısından özledim...”

Öğrenciler arkadaşlarıyla birlikte aynı ortamı paylaşarak zaman geçirmeyi, çeşitli etkinlikler yapmayı özlediklerini ifade etmiştir. Arkadaşlara özlem katılımcı öğrencilerin okulu özlemelerinin en önemli sebebini oluşturmuştur. Okula yönelik özlemeyi ifade eden öğrenciler öğretmenleri söz konusu olduğunda bunu şu şekilde ifade etmektedir:

Ö1Y “...Öğretmenler açısından da özledim...”

Ö10Y “...Uzaktan eğitimde öğretmenlerle mesela soru soramıyorduk yani çünkü uzaktandı veya sorduğumuzda anlamıyorduk tam anlamıyla ama yakında olduğunda gidip soru sorma fırsatımız oluyordu. Öğretmenler odasına gidebiliyorduk. Ödevlerimizi eksiksiz olarak yaptığımızda gösterebiliyorduk...”

Ö20 “...hem hocalarla böyle yüzyüze bir iletişimde olduğumuz için gerçek olduğu için yani...”

Ö50 “...Öğretmenlerle ortamlarımız falan vardı zaten. Öğretmenlerden bu dönemde çok uzak kaldık... Öğretmenlerimize soru falan götürüyorduk...”

Ö70 “...Ondan sonra hocaları falan özledim...”

Ö80 “...hem de öğretmenlerle aramızdaki ilişki konusunda çok özledim...”

Ö130 “...Bir de hocam sevdiğim öğretmenleri özlemiştim. Onlarla daha çok vakit geçirmeyi falan özlemiştim...”

Ö9D “...Hocam derslerde hocanın yüzünü görmek, arkadaşlarının yüzünü görmek, arada espriler falan, tahtada yazılanı görüp yazmak falan yani eski ortamları çok özliyordum.”

Ö14D “...Öğretmenlerim açısından özledim. Onları göremedim...”

Öğrenciler okulda öğretmenleriyle yüz yüze iletişim kurmayı, öğretmenlere soru götürebilmeyi ve hızlı geri dönütler alabilmeyi özlediklerini ifade etmiştir. Öğretmenlere duyulan özlemde öğrencilerin okulu özlemelerinin bir diğer sebebini oluşturmuştur. Özellikle dersler ve sosyal ortam söz konusu olduğunda bazı öğrencilerin daha vurgulu cümleler sergilediği ortaya çıkmıştır:

Ö1Y “...Bir de dersleri daha iyi açısından özledim çünkü ben yüzyüze daha iyi anlıyorum...”

Ö4Y “...Okulumuzdaki faaliyetlerimiz vardı onları özledim. Mesela ben spor yapmayı çok severim. Futbol favorimdir. Ben futbol takımındaydım. Uzaktan eğitimden dolayı benim futbolum iptal edildi. Onu özledim....”

Ö15Y “...Özellikle ders işlemeyi özledim böyle yüzyüze... Yazı yazmayı özledim deftere...Kantine gitmeyi özledim... Mesela kütüphanede kitap okumayı özledim... Tahtan öğretmenimizin açtığı animasyon filmleri izlemeyi özledim... Dışarıda bahçeye çıkmayı özledim okulda...”

Ö70 “... Konu anlatmaları bakımından özledim... Daha iyi öğrenme açısından daha iyiydi...”

Ö6D “...Beden eğitimi, resim, müzik gibi dersleri özledim. Beden de parkur yapmayı, resim dersinde resim yapmayı, müzik dersinde şarkı söylemeyi.”

Ö9D “...Hocam yüzyüze böyle daha eğlenceli geliyordu...”

Öğrenciler uzaktan eğitimden ziyade okulda dersleri daha iyi anladıklarını ve yüz yüze eğitimde daha iyi öğrendiklerini ifade etmiştir. Benzer şekilde öğrenciler ilgi duydukları ve aktiviteler yapabildikleri dersleri de özlediklerini belirtmiştir.

Okulu niçin özlemediği sorusu sorulan öğrencilerin cevaplarından elde edilen sonuçlardan ilki okulda bulunmaları açısından olmuştur. Öğrenciler bu duruma öncelikli sebep olarak dersleri, sınavları ve sert öğretmenlerini göstermiştir. Öğrenciler özellikle kendilerine zor gelen ve yapamadıklarını düşündükleri derslerde sıkıldıklarını ifade etmişlerdir. Konuyla alakalı olarak bir öğrenci derslerin kendisini yordüğünü bir öğrenci de sert ve kendisine kızan öğretmenlerden dolayı okulu özlemediğini ifade etmiştir. Öğrenciler ile yapılan görüşmede elde edilen bir diğer bulguysa arkadaşlardan dolayı okulun özlenmemesi olmuştur. Özellikle öğrenciler okulda kavga gürültü çıkartan, dersi kaynatmaya çalışan, kötü alışkanlıkları olan arkadaşlarından dolayı okula özlem duymadıklarını ifade etmiştir. Bu bağlamda özellikle okullarda öğrenci davranışlarının kontrol edilmesi ve hızlı çözümler üretilmesi öğrencilerin akran zorbalığına maruz kalmaması ve sınıf ortamında derslerini kaliteli bir şekilde işleyebilmeleri açısından önem arz etmektedir. Okulda en çok arkadaş ortamını özlediklerini ifade eden öğrencilerin yine sorunlu davranışlara sahip olan, sorun yaşadıkları arkadaşları açısından okula özlem duymamaları dikkate alınması gereken bir unsurdur. Nitekim akranlarıyla birlikte aynı ortamı paylaşarak eğitim alan aynı zamanda yine akranlarıyla birlikte sosyalleşen bazı öğrencilerin yine akranlarından dolayı okulu özlememesi önem arz etmektedir. Öğrenci görüşmelerinden elde edilen bir diğer sonuç ise bazı öğrencilerin evi daha rahat görmelerinden ötürü okulu özlememiş olmalarıdır. Öğrenciler okuldaki sıranın rahatsız olması, sabah erken kalkmak zorunda olmaları ve okula yürüyerek gelmelerinden dolayı okulu özlemediklerini ifade etmiştir. Okulu özlemediğini ifade eden öğrenciler bunu dersler, öğretmenlerin sert tutumu ve sınavlar üzerinden açıklamaya çalışmıştır:

Ö4Y “Okulu şu açıdan özlemedim. Bizim Osmaniye’deki öğretmenlerimiz çok sertti. Disiplinden de öte çok sertti. Hatta bazen vurabiliyorlardı çocuklara. Bende çok korkuyordum o zamanlarda. Dedim ya hoca bana da vurursa yanlış bir şey yaparsam diye hiç gitmek istemiyordum bazen. Oturup evde ağladığım bile oluyordu hatta. Şimdi Osmaniye’deki okulda yanlış yaparsam mesela hoca geliyor bana kızıyordu. Bir kere daha yanlış yaparsam bu sefer baya bir kızıyordu. Hakaret etmeye başlıyordu. Üçüncüde de yanlış yaptıysam dövüyordu...”

Ö15Y “Hiç özlemediğim tarafları sınavlar. Sınavlar çok zorluyor beni kişisel olarak sınavlar uzayınca içim çekiliyor benim. Çok heyecan yapıyorum ve sınavları sevmiyorum. En sevmediğim faktörü okulun. Başka özlemediğim taraf yok.”

Ö70 “Dersleri özlemedim. Bazıları zorlayıcı oluyor o yüzden.”

Ö80 “Okulu özlemediğim taraf bazen derslerde çok sıkılıyordum. Özellikle anlamadığım konularda çok sıkılıyorum. Özellikle hava sıcaksa çok bunaltıyorum. Özellikle son derste hiçbir şey anlamıyorum. Çünkü kafam çok dolu oluyor.”

Ö130 “Ders konusundan özlemedim açık konuşuyum. Çok az. Hocam sekizinci sınıfa geçtiğim için derslerimin kötü olacağını düşündüm. Herkes önceden zor dersler sekizinci sınıfta falan diyordu o yüzden. Hocam sayısal kısma bakarsak gerçek oldu sözlerde olmadı ama.”

Ö6D “...Bazı dersler beni sıkıyor. Ders konularından sıkılıyorum...”

Ö12D “Özlemediğim taraf dersler biraz yorucu geçiyordu...”

Öğrenciler genellikle sıkıldıkları ve zorlandıkları dersler açısından okulu özlemediklerini ifade etmiştir. Nitekim öğrencilerin sınavlarda zorlanması, öğretmenlerin sert tutumu yine öğrencilerin okulu özlememelerine sebep oluşturan unsurlar olarak ortaya çıkmıştır. Olumsuz arkadaş etkisi ve evdeki rahat ortam açısından okulu özlemediğini ifade eden öğrencilere göre durum şöyle özetlenmektedir:

Ö4Y “...Bizim oradaki bazı arkadaşlar çok belalıydı. Dışarıda belalı insanlar çoktu. Okulda uyuşturucu bile içenler vardı bazıları. Diyordum ya bana da vermeye çalışırlarsa diye çok korkuyordum. Uyuşturucunun ve sigaranın çok kötü bir şey olduğunu biliyordum. Babam sigara kullanıyordu. Ondan dolayı artık korkmaya başlamıştım.”

Ö10Y “...Bazılarını hem dersin düzenini bozdukları için veya ders esnasında olumsuz hareketler yaptıkları için konuşmalarında uygunsuz kelimeler bulunduğu için pek özlediğimi söyleyemem... Sadece bu ders kaynatmayı özlemedim. Çünkü uzaktan eğitimde sesi kapattıktan sonra hiçbir şey diyemiyorlardı açamıyorlardı...”

Ö11Y “Evet. Saçma sapan insanlar özlenmedi. Mesela böyle her şeye burnunu sokan.”

Ö20 “Sabah erken kalkıp yolu yürümek falan mesafe gitmek zor oluyordu. Bu açıdan özlemedim.”

Ö12D “Yorma kısmından oturduğum yerden rahat bir sandalyeye oturuyorsun. Okulda rahat bir yere oturabilme şeyin yok.”

Ö14D “...Okulda fazla kavga gürültü oluyordu. Arkadaşlarımla sorunlarım oluyordu. O yüzden özlemediğim oluyordu bazen...”

Öğrenciler her şeye karışan, kavgacı tavırlara sahip olan, dersin düzenini bozan, belalı olarak tanımladıkları arkadaşlarını özlemediklerini ifade etmiştir. Yine öğrencilerden bazıları erken kalkıp okula yürüyerek geldiklerinden ve okul ortamının ev ortamı kadar rahat olmadığından ötürü de okulu özlemediklerini belirtmiştir.

Uzaktan Eğitimi Faydalı Bulma

Uzaktan eğitimi hangi aıllardan faydalı buluyordunuz sorusuna katılımcı öğrenciler uzaktan eğitimin rahat olması, evden olması, sabah kalkıp okula gidilmemesi, daha çok dinlenilmesi ve yol masrafının olmamasından dolayı uzaktan eğitimi faydalı buldukları yönünde cevap vermiştir. Ancak ğrencilerin uzaktan eğitimi faydalı bulma sebebi genel olarak eğitim ğretim sürecinden veya dersleri daha iyi anlamaları açısından değil, evde daha rahat, daha serbest olmalarından kaynaklı olmuştur. Bir diğer elde edilen sonuç ise teknolojik imkanlara sahip olan öğrencilerin de süreci faydalı bulmasıdır. Nitekim bağlantı sorunu yaşamayan ve evde ders ortamı rahat olan öğrenciler açısından uzaktan eğitim faydalı bulunmuştur. Bir ğrenci ise teknolojik cihazları kullanarak tecrübe edebilme fırsatı bulunduğundan dolayı uzaktan eğitim sürecini faydalı bulunduğunu ifade etmiştir. Uzaktan eğitimi faydalı bulunduğunu ifade eden öğrenciler kendi ifadeleriyle bunu şu şekilde anlatmaktadır.

Ö15Y “...Ev ortamım genellikle benim masam var orda bağlanıyordum canlı derse. Yanıma defterimi alıyordum ne olur ne olmaz ama çoğunlukla yazı yazmıyorduk. Hoca konu falan anlatıyordu. Ses gürültü yoktu. Kapıyı kapatıyordum. Kapının arasına da yalıtım yapıştırmıştım ben ses gelmesin diye... Yol masrafı yoktu ve çok kolaydı yapması. Direk bağlanıyorduk telefonla tek tuşla...”

Ö20 “Ya faydası fiziksel olarak daha çok dinlendim evde.”

Ö50 “Faydalı bulunduğum yanı sadece daha rahat olmamızı evde.”

Ö70 “Evde daha rahattım. Kıyafetlerim daha rahat oluyordu. Sonra daha çok yanı serbesttim. İnternetim vardı her imkanım vardı.”

Ö80 “...Evde olmak evdeki ortam biraz daha iyi gibiydi. Tek başıma olmak iyiydi. Tek başıma 2-3 saat çalışma ortamım vardı. Konu anlatımı dinliyordum. Sonra konular üzerinden tekrar geçip onu yoğunlaştırmak için test zyordum.”

Ö130 “Uzaktan eğitimi hocam evde olmamız, sabahları kalkıp okula gitmemiz konusundan o yzdengzeldi. Başka bir yönden değildi.”

Ö3D “Teknolojiyi anladım. Bilgisayar nasıl kullanılır hani telefon tablet. Normal hayatta okula gidip geliyorduk. Telefon pek alamıyorduk. O senesi bilgisayar kullanımları hani. EBA nasıl bir şey, e-okula giriş nasıl bir şey.”

Ö6D “Evde olmasından dolayı faydalı buluyordum. Rahat oluyordu. Soğuk olmuyordu sıcak oluyordu.”

Ö14D “...Sadece faydalı bulunduğum yanı rahattım...”

Öğrenciler evlerinde okula nazaran daha rahat olduklarından, teknolojik imkanlara sahip olup canlı derslere bağlanma sorunu yaşamadıklarından dolayı uzaktan eğitimi faydalı bulduklarını ifade etmiştir.

Uzaktan eğitime niçin faydalı bulmuyorsunuz sorusunda ulaşılan sonuçlar dersler açısından, teknolojik yetersizlikler açısından, çevresel faktörler açısından, öğretmenler açısından ve okulda bulunamama açısından olmak üzere beş başlıkta toplanmıştır. Katılımcı öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde en çok rahatsız oldukları konu okul dersleri olmuştur. Öğrencinin büyük çoğunluğu dersleri anlayamadığını belirtmiştir. Dersler açısından yaşanan diğer sorunlar verimli ders çalışamama, derslere katılımın çok az olması, derslerde sürekli konuşulması, dersin düzgün işlenememesi, derslerden yararlanamama, canlı derslerin tekrarının olmaması ve konulardan geri kalma olmuştur. Bu bağlamda öğrencilerin sekizinci sınıf LGS sınav döneminde olmalarına rağmen dersler konusunda çok çeşitli sorunlar yaşamıştır. Bu sorunlara ek olarak teknolojik yetersizlikler de öğrencilerin derslere odaklanmasında büyük engel teşkil etmiştir. Nitekim öğrencinin en çok şikayet ettikleri bir diğer konu ise internet sorunları olmuştur. Ders sırasında canlı dersin kesilmesi, bağlantının zayıflaması, dersin kapanması, ders esnasında öğretmenin sesinin gitmesi gibi bağlantı etkenleri öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde verimli eğitim alamamalarına, derse odaklanamamalarına sebep olmuştur.

Öğrenci görüşmelerinden elde edilen bir diğer olumsuz faktörse öğrencilerin dersine odaklanmasını engelleyen çevresel faktörler olmuştur. Eve misafir gelmesi, kardeşlerine bakmak zorunda kalınması, evde televizyonun açık olması, aile fertlerinin sesleri, kendine ait bir odaya sahip olamama, evin veya yolun tadilatla olması, iş aletleri ve iş makinelerinin sesleri ve elektrik kesintisi gibi sebepler öğrencilerin uzaktan eğitim sürecine etkin katılım sağlamasını engelleyen olumsuz etkenleri oluşturmuştur. Öğrencilerin ilk defa tecrübe ettikleri uzaktan eğitim sürecine uyum sağlamaya çalışırken bir yandan internet sorunlarıyla karşılaşmaları diğer yandan da ders sırasında seslere maruz kalmaları öğrencilerin verimli ders işlemelerinin önünde engel teşkil etmiştir. Nitekim katılımcı öğrencilerin uzaktan eğitimi faydasız bulmalarının genel sebebini de dersleri anlayamamaları oluşturmuştur. Konuyla ilgili öğrenci görüşlerinden ortaya çıkan bir diğer sorun ise öğretmenlerin derse geç gelmesi, dersi anlatamaması ve öğrencilerin öğretmenleri ile etkileşime girme de yaşadığı sorunlar olmuştur. Okulda bulunamamak, öğretmenleri canlı görememek, evde rahat ve disiplinsiz ortamda bulunmak da öğrencilerin uzaktan eğitim

sürecinde yaşadığı sorunlardan bazılarını oluşturmuştur. Konuyu toparlayacak olursak öğrencilerin büyük çoğunluğu uzaktan eğitim sürecinde dersleri yeteri kadar anlayamadığını ifade etmiştir. Bunun en temel nedenini ise internet bağlantısı ile ilgili sorunlar, ders sırasında çevreden gelen rahatsız edici sesler oluşturmuştur. Uzaktan eğitimi faydasız bulduğunu ifade eden öğrenciler dersleri ve öğretmenleri söz konusu olduğunda kendi ifadeleriyle bunu şu şekilde anlatmaktadır.

Ö1Y “Ben açıkçası şu yönden faydalı bulmuyordum. Çünkü anlaşılıyordu hani dersler mobil üzerinden online de...Çok evdeyken çok verimli çalışmıyordum. Rahatlıkolduğu için bir gevşeme olduğu için çok rahat çalışmıyordum evde.”

Ö4Y “Ben uzaktan eğitimi hiçbir açıdan faydalı bulmuyordum. Yani hocala aramda on metre olsun ama yinede okula gideyim. Uzaktan eğitim kötü. Şimdi evdesin rahat ortamasın disiplin yok disiplinsiz olarak büyüyebilirsin bu sefer. Hocalarını unutup nasıl konuşacağını bile bilemeyebiliyor insan. Saçma sapan, derse canım isterse katılıyorum canım istemese katılmıyorum öyle oluyordu. Devamsızlıklar yazılmıyordu mesela.... Ama ben orda daha net anlayamadığım için dersime de çalışmadım mesela. Kendim çalışmaya çalıştım yine anlayamadım. Hocaya sordum hoca anlatamadı hocalarda.”

Ö10Y “Derslerden yararlanamıyordum pek fazla.”

Ö11Y “Faydalı bulmadım. Çünkü yani çoğu kişi zaten bir telefon içinden hiçbir şey anlayamadım ben. Çoğu kişide katılmıyordu yani... Yani çok küçük bir ekranın içinden bir insanı anlamak çok zor gibi geldi bana.”

Ö15Y “Bazen matematik hocası geç kalıyordu. Geç kalmalar oluyordu.”

Ö20 “Ders açısından çok fazla bir artı göremedim ben.Çok zor oldu benim için. Hocalarla falan yüzyüze olamadığım için o ortam olmadığı için.Bazen iştesorunlar falan olabiliyordu.”

Ö50 “Faydalı bulduğum yanı yoktu. Şimdi öğretmenler bir konuyu anlatıyordu. Diyelim ki işte giremedik o canlı derse. Bir daha hani bize anlatabilme şansları olmuyordu. Bazı konulardan fazlaca geri kalmıştık.Yani ondan dolayı faydalı bulmuyordum hani çok fazla yani anlamadığımız demeyeyim de yani hani etkileşime aslında giremiyorduk öğretmenlerimizle.”

Ö80 “...Hocam konular anlaşılıyordu. Bazen internet düşüyor bazen hiç ses gelmiyordu. O yüzden pek anlaşılıyordu dersler. İnternetin çektiği zamanlar matematik harici diğer dersleri anlıyordum.”

Ö130 “Hiçbir şey anlayamıyorduk. Ben şahsen hiçbir şey anlayamadım yedincisınıfta. Ben baya kendimi denedim denedim olmadı. Sonra da zaten uzaktan eğitimin son zamanlarında bırakmıştım ben. Fazla dinlemiyordum anlamadığım için.”

Ö3D “Ders açısından hiçbir şey yoktu yani boş ders gibiydi.Anlatmıyordu... Hocalar uzaktan köyden katılanlar vardı. Onlar çoğu kişi katılmadı. Üç dört kişi vardı sadece Türkçe,Matematikte. Diğer derslerde hiç kimse yoktu.”

Ö6D “Derslerde Hoca soru sorduğu zaman cevap veriyoruz. Ama burada hoca soru sorduğu zaman el kaldırıyoruz. Ama ben el kaldırmıyorum... Derslerin hepsine katılmıyordum. Anladıklarımı giriyordum.”

Ö9D “Hocam faydalı bulmuyordum. Çünkü giren olmuyordu. Yani kişi sayısı az oluyordu sürekli. Zaten derste anladığımız bir şeyde yoktu.Hocadüzgün anlatamıyordu. Sürekli konuşuyorlardı... Mikrofonu Hocalar kapattırıyordu arada sırada cevap vermemiz için açıyorlardı o zamanlar işte konuşmaya başlıyorlardı... Hoca da yani ders işlemiyordu doğru düzgün. Anlatımları güzeldi detaylı anlatıyorlardı ama sınıf ortamından yine anlatamıyorlardı.”

Ö12D “Uzaktan eğitim faydalı değildi. Bence hiçbir faydası yoktu hocam. Yani dediğim gibi yüzyüze bir eğitim görmedikten sonra hiçbir şey anlamıyorsunuz zaten... İnternet şuan çok iyi çalışıyor diye düşündüğümüzde dersi anlıyorsunuz ama hocam aklınızda kalmıyor. Çünkü o yüzyüze eğitim görmediğimden dolayı benim aklımda kalmıyor en azından.”

Ö14D “...derslerimi çok fazla anlayamadım hatta hiç anlayamadığımda oldu. Çünkü kafamı çok karıştıracak şeyler oluyordu.”

Öğrenciler uzaktan eğitim sürecinde öğretmenleriyle yüz yüze aynı ortamda olamadıkları, verimli soru cevap yapamadıkları, cep telefonlarından verimli ders işleyemedikleri, kaçırdıkları derslerin tekrarının olmadığı ve bağlantı sorunları yaşadıkları için dersleri anlayamadıklarını ifade etmiştir. Öğrenciler teknolojik yetersizlikler ve çevresel faktörler söz konusu olduğunda bunu şu şekilde ifade etmektedir.

Ö1Y “Ben açıkçası şu yönden faydalı bulmuyordum. Çünkü anlaşılmıyordu hani dersler mobil üzerinden online de. Sürekli kesintiler oluyordu. İnternet kesintileri, bağlantı kesintileri, Böyle sesgidip geliyor falan. O açılardan hiç rahat değildi.”

Ö10Y “Hiçbir açıdan faydalı bulmuyordum hocam açıkçası. Çünkü iletişim dediğim gibi sıkıntıydı. İnternet gidip geliyordu. Benim bilgisayarım problemliydi. Telefonlardan katılamıyordum. Sürekli gidip geliyordu ses. Konuştuklarımız bir zaman sonra daha geç geliyordu...Mesela çağırmadan da misafir geliyordu. Misafirde ses yapınca ikisi birbirine karışıyordu. Derslerden yararlanamıyordum pek fazla. Yol açılmıştı bizim evimizin önüne. Çok fazla araba gelip geçmeye başlamıştı. Veya kamyonlar falan geliyordu toprağı alıp götürmek için. Kepçeler geliyordu. Ondan birazcık rahatsız oluyordum.”

Ö11Y “...Hocam derste ses kesikliği oluyordu. Bağlantı sorunları bazen oluyordu...Ama ev ortamında yani illaki ailemizin yanında bir ses oluyor başka kardeşim var mesela. Yani çok rahat olamıyordum. Yani yanıma öyle gelmiyordu ama ağlama sesleri vesaire bir sürü.”

Ö15Y “...İnternet sıkıntıları oluyordu bazen. Öyle sıkıntılar oluyordu. Ses kesintileri oluyor böyle. Arada donuyorsun seni dersten atıyor. Dinleyemiyorsun dersi tamamen anlayamıyorsun.”

Ö80 “Bazen internet çekmediğinde kardeşimle aynı odada girmek zorunda kalıyorduk... Bazen internet düşüyor bazen hiç ses gelmiyordu. O yüzden pek anlaşılmıyordu dersler.”

Ö3D “Ders açısından hiçbir şey yoktu yani boş ders gibiydi. Anlatmıyordu zaten internet bağlantısı gidiyordu... İnternet bağlantısı benim iyiydi ama köyden katılanlardan dolayı hepimizinki gidip gidip geliyordu.”

Ö6D “Bazen internet gidiyor atıyor. Ya da hocanın sesi gidip geliyor. Çok iyi anlayamıyoruz.”

Ö12D “Uzaktan eğitim faydalı değildi. Bence hiçbir faydası yoktu hocam. Yani dediğim gibi yüzyüze bir eğitim görmedikten sonra hiçbir şey anlamıyorsunuz zaten. İnternetin gitmesi kesilmesi var. Arada bir de elektriklerde kesiliyordu zaten. Kafamı karıştıran televizyon açık, babam evde yapacak bir şey yok. Başka bir odaya geçsem oturacak yer yok. Oturduğumda bilgisayarını koyabileceğim bir zemin yok. Masa falan alınsa neyse de. Sadece içerde oturabiliyorum. İçerde de babam televizyon izliyordu. O yüzden kafa karışıklığı oluyordu. Çalışma ortamı uygun olsaydı tabii ki de derslere daha şey yapardım.”

Ö14D “...Çünkü kafamı çok karıştıracak şeyler oluyordu. Ben hem kardeşime bakıyordum hem de ders yapıyordum bazen. Annemler evde olmayabiliyordu. Başka yerlere gidiyordu misafirlğe. O yüzden kardeşime bakıyordum. Ondan sonra çok ses gürültü oluyordu tadilatla olduğumuzdan dolayı.”

Öğrenciler canlı ders sırasında öğretmenin sesinin kesintili gelmesi, görüntünün donması, ders sırasında bağlantının kopması gibi internet bağlantı sorunları yaşadıklarını ifade etmiştir. Yine öğrenciler evlerinde kendilerine ait çalışma ortamlarının olmamasından, evde derse odaklanmalarını engelleyecek ölçüde sesler olmasından, dışarıdan gelen seslerden ve kardeşlerine bakmak zorunda olmalarından dolayı da uzaktan eğitimi faydasız bulduklarını belirtmiştir.

Arkadaşlara Yönelik Özlem

Uzaktan eğitim yaparken arkadaşlarınızı özlediniz mi, hangi açıdan özlediniz sorusuna katılımcı öğrencilerin tamamı özledim cevabını vermiştir. Öğrencilere arkadaşlarını hangi açılardan özledikleri sorulduğunda öğrenciler arkadaşlarıyla sohbet etmeyi, oyun oynamayı, arkadaşlarının kendilerine destek olmasını, arkadaşlarıyla dışarı çıkmayı, birlikte yemek yemeyi, piknik yapmayı, markete gitmeyi, gezmeyi, vakit geçirmeyi, partiler düzenlemeyi, bisiklet sürmeyi, spor yapmayı ve arkadaşlarıyla aynı ortamda bulunmayı özledikleri cevabını vermişlerdir. Öğrenci görüşlerinden elde edilen bir diğer özleme sebebi ise okulda birlikte geçirdikleri süre olmuştur. Öğrenciler okulda birlikte takılmayı, birlikte ders çalışmayı ve kütüphaneye gitmeyi özlediklerini de ifade etmiştir.

Katılımcı öğrencilerin niçin arkadaşlarını özlemedikleri sorulduğunda ise öğrenciler kavga ettikleri ve kendileri ile kavga eden arkadaşlarını, kavgacı ve gürültü yapan, sıkıntılı olan, yaramaz ve haylaz olan, çocuk gibi davranan, sürekli açık arayan ve anlayışsız olan arkadaşlarını özlemedikleri cevabını vermişlerdir.

Konu bağlamında katılımcı öğrencilerin cevaplarına bakıldığında, öğrencilerin iyi anlaştıkları ve beraber vakit geçirdikleri, okulda birlikte etkinlik yapabildikleri arkadaşlarını özledikleri sonucuna ulaşılmıştır. Nitekim uzaktan eğitim sürecinde arkadaş özlemine dair tüm öğrencilerin hemfikir olması da öğrenciler açısından sosyal ortamlarının ne denli önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Yine öğrencilerin anlaşılmadıkları ve davranışlarını beğenmedikleri arkadaşlarını özlememesi de dikkate alınması gereken bir diğer unsurdur. Bu bağlamda çocukların arkadaş çevresi hem akran öğrenmesinde hem de kaliteli sosyalleşme ortamı bulabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Nitekim uzaktan eğitim döneminde öğrencilerin arkadaş özlemleri okula duydukları özlem de en temel faktörlerden birini teşkil etmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin özellikle okulda edindiği arkadaş ve akran çevrelerinin öğrencilerin okula karşı tutumlarını da etkilediği düşünülebilmektedir. Arkadaşlarını özlediğini ifade eden öğrenciler kendi ifadeleriyle bunu şu şekilde anlatmaktadır.

Ö1Y “Açıkçası hepsini özledim diyebilirim. Çünkü evde onlarla dışarıda yaptığım aktiviteler özlendi açıkçası. Mesela kız arkadaşlarımla çok piknik yapıyorduk. Benim başka arkadaşlarım var dışarıda onlarla beraber bisiklet sürme spor yapma gibi aktivitelerim oluyordu. Onlar açısından çok özledim.”

Ö4Y “Arkadaşlarımla oyun oynardım. Çok futbol meraklısıyım ben. Arkadaşlarımla oynayamadım. Hareketsiz kaldım ful. Sıkıldım artık yeter ya dedim ama yine çıkamadım dışarı. Bir de arkadaş ortamı farklı oluyor. Sohbetler muhabbetler. Arkadaş arkadaşları anlıyordu.”

Ö10Y “Çoğunu özledim hocam. Okulda mesela dışarı gidip oyun oynayabiliyorduk veya işte etkili konuşabiliyorduk aramızda. Birbirimizin fikirlerini soruyorduk hayallerimizden falan bahsediyorduk veya yanlış yaptığımız yerlerde görüşlerimizi paylaşıyorduk birbirimizle.”

Ö11Y “Mesela dolaşırdık beraber. Gezerdik. Yani sohbet ederdik. Sohbetimizi bile özledim yani.”

Ö15Y “Arkadaşlarım açısından beraber marketlere giderdik, partiler düzenlerdik, piknik yapardık. Bunları yapmayı çok seviyorum.”

Ö20 “Evet. Her açıdan özledim çünkü uzun süre görüşemedik yani dışarı falanda çıkamadığımız için baya uzun süre çoğunlukla özledim. İşte görüntülü konuşarak özlem gideriyorduk. Vakit geçirmeyi, arkadaş ortamını, sıklığı özledim.”

Ö50 “Mesela sadece telefonla konuşabildik. Hem bu telefon bağımlılığımızda artırdı. Birbirimize özlemimizi de. Zaten hani arkadaşlarımızla bir ortamda olamadığımız zaman hani bazen aralarımız falan da açılıyordu. Ondan dolayı özledim arkadaşlarımı falan da. Yaptığımız bazı etkinlikler vardı...”

Ö70 “Evet. Oyun oynardık. Sohbet edemiyorduk. Konuşmalarını, bize böyle destek olmalarını, oyun kurmalarını falan özledim.”

Ö80 “Onlarla dışarıda oyun oynamayı sohbet etmeyi çok özledim.”

Ö130 “Yani hocam mesela öğle araları dışarı çıkıyoruz. Yemek yiyoruz. Arkadaşlarla sohbet ediyoruz. Muhabbet ediyoruz ama sanal alemde olmuyor maalesef.”

Ö3D “Evet sohbet edişimiz halay falan çekiyorduk biz sınıfta böyle genişti sınıfımız. Eğlenceli geçiyordu. Ama işte onlar olmayınca da başımızda koptu. Hani böyle kimin interneti oluyordu olmuyordu telefonu vardı yoktu köydeydi. Sohbet edişimiz hocalarımız falan özlemiştim.”

Ö6D “Özledim hocam. Beraber futbol, basketbol oynamayı, voleybol oynamayı, beraber yemek yemeyi...”

Ö12D “Arkadaşlarımı çok özledim. Teneffüslerde konuşuyoruz. On dakika ara veriyoruz derslere uzaktan eğitimde de. Konuşamıyorduk oradan... Yüz yüze de direk rahat bir şekilde teneffüs zil çaldı konuşabiliyorsun arkadaşlarınla.”

Öğrenciler uzaktan eğitim sürecinde arkadaşların ayrı kaldıklarını ve arkadaşlarını özlediklerini ifade etmişlerdir. Araştırmada öğrencilerin en çok arkadaşlarıyla dışarıda çeşitli etkinlikler yapmayı özledikleri ortaya konmuştur. Arkadaşlarını özlediğini ifade eden öğrenciler okulda arkadaşlarıyla birlikte eğitim almaları söz konusu olduğunda bunu şu şekilde ifade etmektedir.

Ö50 “Yaptığımız bazı etkinlikler vardı. Teneffüste falan beraber geziyorduk ondan sonra beraber yemek yemeye falan gidiyorduk arkadaşlarımızla.”

Ö6D “...öğlen dışarı çıkmayı, kantine inip bir şeyler almayı, beraber takılmayı, iletişim kurmayı hepsini özledim. Beraber ödev yapmayı, beraber test yapmayı, beraber vakit geçirmeyi özledim.”

Ö9D “Çok fazla. Hocam teneffüslerde beraber oyun falan oynuyorduk. Dersin bitmesini bekliyorduk. Oyunlar oynuyorduk. Ders açısından çalışıyorduk ders. Kütüphaneye falan gidiyorduk beraber. Konu anlatıyorlardı.”

Ö14D “Okul varken birlikte çok fazla takılıyorduk ders falan çalışıyorduk. Okul yokken de yine ders çalışamıyorduk çünkü görüntülü olurken zor oluyordu.”

Öğrenciler okulda arkadaşlarıyla zaman geçirmeyi, birlikte ders çalışmayı özlediklerini ifade etmiştir. Okul ortamında öğrenciler dersleri anlama konusunda birbirlerine yardımcı olduklarını ifade etmiştir. Nitekim birlikte ders çalışmaları ve soru çözmeleri öğrencilerin arkadaşlarına özlem duymalarının bir diğer sebebini oluşturmuştur.

Uzaktan eğitim yaparken arkadaşlarını niçin özlemedikleri sorusuna öğrenciler kendi ifadeleriyle şu şekilde cevap vermektedir.

Ö10Y “Hocam kavga çok ediyorlardı veya işte bir görüşü belirttikten sonra sürekli açık arıyorlardı. Açığımı bulup da onun yüzüne vuruyum gibisinden hareketleri vardı. Şey vardı bir de. Sürekli aralarında kavga ediyorlardı sınıf ortamında.”

Ö20 “...ya sınıfta oluyor yaramaz insanlar haylazlar falan. Onlar açısından pek özlemediğim kişiler oldu...”

Ö70 “Bazen beni anlayışlı karşılamıyorlar. Anlayışsız oluyorlar.”

Ö130 “Yani hocam bazıları nasıl deyim çok sekizincisınıflar ama çok böyle şey davrandıkları için o yüzden özlemedim. Sekizinci sınıf ama dördüncü ve beşincisınıf gibi davrandıkları için.”

Ö9D “Tabi kavga ettiğim arkadaşlarım oluyordu. Yani arada.”

Ö12D “Bazı arkadaşlarım sıkıntılı o yüzden özlemedim.”

Ö14D “Özlemediğim tarafları çok kavga gürültü yapıyorlardı. Çok gıcıklardı o yüzden.”

Öğrenciler sorunlu gördükleri, çocukça davranışlar sergileyen, kavga ve gürültü yapan, kendilerine karşı anlayışsız davranan arkadaşlarını özlemediklerini ifade etmiştir.

Eğitim Hayatına Yüz yüze Devam Etme İsteği

Tercih hakkınız olsa eğitim hayatınıza uzaktan eğitimle mi ya da okulda yüz yüze eğitimle mi devam etmek isterdiniz sorusuna katılımcı öğrencilerin tamamı yüz yüze eğitimle devam etmek istedikleri cevabını vermiştir. Öğrencilerin yüz yüze devam etmeyi isteme nedenlerine bakıldığında öğrencilerin büyük çoğunluğunun dersler açısından yüz yüze eğitimi istediği sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenciler yüz yüze eğitim de daha iyi öğrenebildiklerini, derse odaklanabildiklerini, derslerin daha verimli ve daha güzel geçtiğini, derslerin daha faydalı olduğunu, daha verimli çalışabildiğini, yazı yazabildiğini, derslerde kopukluk olmadığını, canlı derslerde motive olamadıklarını ve dersleri anlamadıklarını ifade etmiştir. Öğrenci görüşlerinden elde edilen bir diğer sonuçta öğrencilerin öğretmenleriyle yüz yüze ders işleyerek eğitimlerine devam etme isteği olmuştur. Öğrenciler öğretmenlerinin yüz yüze eğitimde uzaktan eğitime göre dersleri daha iyi anlatabildiklerini, öğretmenleri görebilmenin daha iyi olduğunu, öğretmenlerine yüz yüze eğitimde soru sorabildiklerini ve dertlerini daha iyi anlatabildikleri ifade etmiştir.

Araştırmada bazı öğrenciler okulun daha canlı ve daha eğlenceli olduğunu, zamanın daha hızlı geçtiğini, boş derslerde film izleme ve çeşitli aktiviteler yapılabildiği için yüz yüze eğitimi tercih ettiklerini ifade etmiştir. Bu bağlamda görüşmeden elde edilen diğer sebeplerse öğrencilerin arkadaşıyla aynı ortamda olma isteği ve yüz yüze derslerde internet ve ses kesintisi gibi öğrencilerin derse olan odağını ve motivesini azaltıcı etkenler bulunmaması olmuştur.

Konuyu toparlayacak olursak, öğrencilerin yüz yüze eğitimi istemelerinin en temel nedeni alacakları eğitimin daha iyi olacağı düşüncesi ve yüz yüze eğitimde derslerini daha iyi anlamalarıdır. Ayrıca öğrenciler için öğretmen ile aynı ortamda bulunmak, istedikleri zaman kolaylıkla öğretmene soru sorabilmek ve derslerini anlatabilmek de diğer önemli sebebi oluşturmaktadır. Öğrenciler okulda bulunmayı ve okulda çeşitli aktiviteler yapmayı sevmektedir. Bu bağlamda arkadaşıyla aynı ortamı paylaşmak öğrencileri mutlu etmektedir. Öğrenciler açısından derslerin çeşitli nedenlerle kesintiye uğramadan devam etmesi de önem arz etmektedir. Sonuç olarak öğrencilerin odaklanabildikleri ve kesintisiz eğitim alabildikleri okulda daha iyi öğrenebildikleri ve okul aktivitelerinden de keyif aldıkları görüşmeden ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda okulda verimli ders işlenmesi ve çeşitli aktiviteler yapılmasıyla çocukların okula bağlanmaları arasında olumlu bir ilişkiden söz edilebilir. Eğitim hayatlarına yüz yüze devam etmek istediğini ifade eden öğrenciler kendi ifadeleriyle bunu şu şekilde anlatmaktadır.

Ö1Y “Kesinlikle yüz yüze eğitimle. Ben orada daha rahat oluyorum. Orada daha verimli çalışabiliyorum. Online eğitimde çok verimli çalışmıyorum. Böyle birçok rahatlık oluyor hocam. O rahatlıkta çok çalışmıyorum ama okulda olduğum zaman okulda daha verimli çalışıyorum.”

Ö4Y “Yüz yüze. Kesinlikle yüz yüze. Anlaşılmıyor konular. Ya hocalar anlatamıyor. Hoca anlatsa bile öğrenci anlayamıyor. Yüz yüze olunca daha bir farklı oluyor.”

Ö10Y “Yüz yüze devam etmek isterdim hocam. Daha iyi oluyordu benim için. Daha faydalı geçiyordu...”

Ö11Y “Ben yüz yüze devam etmek isterdim. Hocam öğretmenleri anlamak daha kolay oluyor hem. Hem yani ben anlayamıyordum şahsen canlı derste. En son böyle açıyordum bir şey anlamayınca kafam duruyordu yani en son uyuyordum bir şeyler yapıyordum ama anlayamıyordum yani. Motive falan da olamıyordum hiç. Hocam yani hiçbir zaman böyle canlı canlı ders yapmakla aynı olmuyor bence. Yani ne biliyim telefonda ben çok fazla anlayamıyordum. Öğretmenlerimle iletişim bakımından çünkü sesleri kesik kesik geliyordu. Ne kadar böyle iyi olabilirdi ki.”

Ö15Y “Yüz yüze... Hem ses kesintisi olmuyor hem dersi ful odaklı dinleyebiliyorsun, yazı yazabiliyorsun. Mesela test çözemiyorduk uzaktan. Çünkü çoğu kişi uyuyordu. Sadece cihazını açıp telefonda gidiyordu başka yerlere. Çok yaşadım bunu. Derste kopukluk oluyordu. Bütünlük sağlanamıyordu derste bu yüzden.”

Ö20 “Yüz yüze eğitim benim için daha iyi. Yüz yüze eğitim daha iyi anlamamı sağlıyor. Derse daha verimli oluyor gibime geliyor. Benim için daha iyi. Odaklanma açısından da daha iyi. Ev ortamında uzaktan eğitimde ev ortamı olduğu için evde insanlar olduğu için onların da dersleri onlarında işleri olduğu için mesela annem temizlik falan yapıyor sürekli sıkıntı çekiyorum ama okulda ders ortamı sadece. Daha çok derse odaklanıyorum.”

Ö50 “Tabi ki yüz yüze. Mesela öğretmenlerin anlattığı şeyi daha iyi anlıyoruz. Mesela evde girdiğimiz zaman yatsak da yatmasak da öğretmen bunun farkına varmıyor. Hani çok fazla mayışıyoruz falan. Hani o yüzden dersi dinleyemiyorduk ama yüz yüze olduğu zaman en azından kendimiz kaybetsek bile öğretmen bir dürtüyor yani o zaman tekrar aklımız başımıza geliyor. Anlıyoruz.”

Ö80 “...Yüz yüzeyken hem hocamızın yüzüne hem de konuları daha iyi anlıyorduk. Yüz yüzeyken daha iyi anlaşılıyor konular...”

Ö130 “Hocam yüz yüze devam etmek isterdim. Yani zaten yüz yüze olduğu zaman daha çok şey anlıyorum... bir de geç başladığı için ben erken olmasını daha çok tercih ediyorum çünkü sabah daha çok zinde oluyorum ben. Geç olduğu zaman benim daha çok uykum geliyordu daha çok halsiz oluyordum o yüzden.”

Ö3D “Yüz yüze. Uzaktan eğitim hiçbir şey anlamıyorduk... İnternet bağlantısı gidip geliyordu. Sesleri gelmiyordu. Anlatamıyordu zaten hani. Tahtayı açıp biz bakıyoruz onlar bilgisayar tutuyorlardı. Çoğu kişi göremiyordu. Telefonla katılıyordu açılmıyordu. Derste öğretmeni atıyordu 10 dakika varsa 5 dakika hep öyle oluyordu. 5 dakika da artık ne anlatırsa.”

Ö6D “Yüz yüze. Daha iyi anlıyorum. Hocanın söylediklerini daha iyi anlıyorum.”

Ö9D “...Dersi daha dikkatli dinleyebiliyordum ben...”

Ö12D “Yüz yüze. Çünkü uzaktan çok kötü. Yani dersi anlamıyorsun dediğim gibi.”

Ö14D “Yüz yüze. Hocam şimdi uzaktan eğitimde olduğumuz zaman dersleri anlayamadığımız oluyor... Okul hayatı daha canlı olduğundan dolayı daha iyi öğrenebiliyorum hocam. Derdimi daha iyi anlatabiliyorum.”

Öğrenciler yüz yüze eğitimde uzaktan eğitime göre derse çok daha fazla odaklanabildiklerini, dersleri daha iyi anladıklarını ve motive olabildiklerini ifade etmiştir. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin yaşadıkları en büyük sorun dersleri anlayamama, odaklanamama ve motivasyon kayıpları olmuştur. Eğitimlerine yüz yüze devam etmek istediğini söyleyen öğrenciler öğretmenlerisöz konusu olduğunda bunu şu şekilde ifade etmektedir.

Ö4Y “...Anlaşılmıyor konular. Ya hocalar anlatamıyor. Hoca anlatsa bile öğrenci anlamıyor... Uzaktan eğitimde ilkinde anlasam anlatırdı. İkincide tekrar sorsam yine hakaret ederdi.”

Ö10Y “...Yüz yüzeyken daha öğretmenler daha iyiler...”

Ö15Y “...Mesela test çözemiyorduk uzaktan... Whatsap’tan (soru) atabiliyordum ama yine yüz yüzedeki kadar faydalı olmuyordu. Verimli olmuyordu.”

Ö70 “...Çünkü öğretmenler daha iyi anlatıyor. Uzaktan eğitimde süre kısıtlı olduğu için birazcık zor anlatıyorlardı süreden dolayı.”

Ö80 “Online eğitim de pek samimi olamıyoruz. Böyle online eğitimde hocanın gözlerinin içine bakıp gülemiyorduk. Yüz yüzeyken hem hocamızın yüzüne hem de konuları daha iyi anlıyorduk.”

Ö3D “...Yeni hocalar geliyor tanışamıyorduk... Anlatamıyordu zaten hani. Tahtayı açıp biz bakıyoruz onlar bilgisayar tutuyorlardı. Çoğu kişi göremiyordu.”

Ö6D “...Yüz yüze olunca problem falan çözdürüyor. Daha iyi anlatıyor.”

Ö12D “Bir de yüz yüze hocaları görmek daha iyi. Mesela ben test çözüyorum. Size bir şey soracağım. Buradayken sorabilirim ama uzaktan eğitim görürken size defteri gösteremeyeceğim. Öyle bir sıkıntı var. Uzaktan eğitimde ne yapacağım hocam Zoom’agirer misiniz size bir soru göstereceğim. Hocam çok zor bir iş yani Zoom’agiricen de o defterin oraya fotoğrafını alacan da ekran paylaşımı aç. Yani biraz uzun. Yani test çözdüğünde o sorunun yanlış olmasını anlamam için hocayla iletişim kurmam gerekiyor ve uzaktan eğitimde bunu yapamıyorduk.”

Ö14D “...Derdimi daha iyi anlatabiliyorum.”

Öğrenciler yüz yüze eğitimde öğretmenlerinin dersleri daha iyi anlattığını, kendilerinin de dersleri daha iyi anladığını düşünmektedir. Nitekim öğrenciler öğretmenlerine soru sorup cevap alabilme süreçlerinin de yüz yüze eğitimde daha iyi olduğunu ifade etmiştir. Öğrenciler arkadaşları ve okul ortamısöz konusu olduğunda bunu şu şekilde ifade etmektedir.

Ö15Y “Çünkü arkadaşlarımla aynı ortamda bulunmayı çok seviyorum...Hoca dersin boş vaktinde film açıyor bazen. Sessiz bir şekilde film izliyoruz.”

Ö50 “...Birden arkadaş ve öğretmen ilişkileri diyebilirim.”

Ö70 “...Arkadaşlarla daha canlı olduğumuz için daha çok vakit oluyor. Onları görebiliyorsun yani. O yüzden...”

Ö80 “...Hem sınıfta arkadaşlarımla beraber, arkadaşlarımla fikri benim fikrim gibi konular daha iyi oluyor.”

Ö130 “...Daha eğlenceli oluyor derslerimiz falan daha güzel geçiyor. Vakit hem hızlı geçiyor.”

Ö9D “...Yani derste arada konuşanlar oluyordu. Komiklik oluyordu. Hoca bir şey yazdırıyordu tahtadan ona yetişmeye çalışıyorlar falan.”

Ö12D “...Arkadaşlarıyla aktiviteler edinebiliyorsun. Sohbet edebiliyorsun... Arkadaşlarımızla birlikte olmak daha iyi hocam...Hocam şimdi okula gelirken bir kere spor yapıyorsun. Çok mükemmel bir şey hocam bu. Arkadaşlarıyla aktiviteler edinebiliyorsun. Sohbet edebiliyorsun. Kurs açıldı zaten gitar oraya da gidiyoruz.”

Ö14D “...Okul hayatı daha canlı olduğundan dolayı daha iyi öğrenebiliyorum hocam.”

Öğrenciler arkadaşlarıyla aynı ortamda bulunmaktan, okulda ve derslerde etkileşim içerisinde bulunmaktan ver okulda yapılan aktivitelerden hoşnut olduklarını belirtmiştir. Öğrenciler teknolojik yetersizlikler söz konusu olduğunda bunu şu şekilde ifade etmektedir.

Ö11Y “...Yani ne biliyim telefonda ben çok fazla anlayamıyordum. Öğretmenlerimle iletişim bakımından çünkü sesleri kesik kesik geliyordu. Ne kadar böyle iyi olabilirdi ki.”

Ö15Y “...Hem ses kesintisi olmuyor hem dersi ful odaklı dinleyebiliyorsun...Derste kopukluk oluyordu. Bütünlük sağlanamıyordu derste bu yüzden...”

Ö3D “Yani uzaktan olduğu için böyle internet bağlantısı gidiyordu... İnternet bağlantısı gidip geliyordu. Sesleri gelmiyordu...”

Ö14D “...Benim telefonun kamera özelliği yasaktı çünkü. Mikrofonumuzu açamıyorduk. Sesimiz gitmiyordu açtığımızda da. Öğretmenimizin sesi gelmiyordu, internet kesiliyordu. Zaten bir ara fazla yağmur yağdığından dolayı internetler olmuyordu.”

Katılımcı öğrenciler ders sırasında bağlantı ve ses sorunları yaşadıklarını, bu sorunların derse odaklanmalarını olumsuz yönde etkilediğini ve dersi anlayamadıklarını ifade etmiştir.

Covid-19 Salgını Sürecinde Öğrencilerin Hisleri

Salgın nedeniyle okullar kapandıktan sonra neler hissettiniz sorusuna cevap veren katılımcı öğrenciler, ilk başta rahatladım, mutlu hissettim, sıkıldım, üzüldüm, bazen mutluydum, mutsuzdum, boşlukta hissettim, özledim cevaplarını vermişlerdir. Öğrencilerin çoğunluğu ilk zamanlarda mutlu hissettiklerini daha sonra sıkıldıklarını ve üzüldüklerini ifade etmişlerdir. Salgının ülkemizde görülmesiyle birlikte okulların ilk olarak iki hafta süreyle kapatılması görüşmeye katılan öğrencilerin birçoğu tarafından tatil olarak algılanmış ve öğrencilerin mutlu hissetmelerine sebep olmuştur. Ancak okullara verilen aranın uzaması öğrencilerin hislerinin değişmesine ve süreç içerisinde sıkılma, özleme ve mutsuz olma gibi duygularının artmasına sebep olmuştur. Nitekim öğrenciler de yapılan görüşmede okullara verilen aranın ilk zamanlarında mutlu hissettiklerini ifade etmiştir.

Okullara verilen aranın uzamasıyla birlikte öğrencilerin çoğunluğu sıkıldığını ve üzüldüğünü ifade etmiştir. Sıkıldığını ifade eden öğrencilerin sıkılmalarındaki temel unsur sokağa çıkma yasakları olmuştur. Öğrenciler sürekli evde kaldıkları ve günleri aynı rutinde devam ettiği için salgın sürecinde evde sıkılmıştır. Nitekim kendisini üzgün hisseden öğrencilerde de durum benzerdir. Dışarı çıkış yasakları ve gelecekte ne olacağı hakkındaki belirsizlikler, okuldan, öğretmenlerinden ve arkadaşlarından ayrı kalmaları öğrencilerin üzgün hissetmelerine sebep olmuştur. Nitekim öğrenci görüşmelerinden elde edilen bir diğer sonuçta öğrencilerin evde kaldıkları dönemde arkadaşlarına ve okul ortamına karşı özlem hissetmeleri

olmuştur. Ayrıca öğrencilerden bazıları salgın sürecinin eğitim hayatlarını kötü etkileyeceği endişesinden, devamlı artan vakalardan, salgına yakalanmaktan ötürü mutsuz hissettiklerini ifade etmişlerdir. Bir öğrenci ise bunalıma girip, stresten saçlarının döküldüğünü belirtmiştir. Katılımcı öğrencilerin çok az bir kısmı ise ailesiyle daha fazla zaman geçirmesinden ve bazı derslerin eğlenceli geçmesinden dolayı bazı zamanlarda mutlu hissettiklerini ifade etmiştir.

Konuyu toparlayacak olursak, öğrenciler okullara verilen ilk iki haftalık arada, okuldan bir süre ayrı kalıp dinlenip, rahatlayıp, tatil yapacakları düşüncesiyle mutlu hissetmişlerdir. Ancak okullara verilen aranın kademeli olarak uzatılması daha sonra ise eğitim-öğretim yılının sonuna kadar uzaktan eğitim kararının verilmesi ve özellikle çocuklar için sokağa çıkma yasaklarının uygulanması öğrencilerin sosyal yaşamlarının kısıtlanmasına sebep olmuştur. Nitekim sokağa çıkma yasaklarına kadar çocuklar arkadaşlarıyla en azından dışarıda vakit geçirebilirlerken yasaklarla birlikte tamamen eve kapanmak zorunda kalmışlardır. Okulların kapalılık süresinin uzaması ve derslerin uzaktan devam etmesi, haberlerde sık sık salgınla ilgili içeriklere yer verilmesi öğrencilerde gelecekle ilgili belirsizlik oluşmasına sebep olmuştur. Günlük rutinleri değişen, hiç bilmedikleri bir eğitim modeli ile eğitimlerine devam eden, sosyal yaşamları ciddi anlamda kısıtlanan öğrencilerin, sık sık maruz kaldıkları salgın haberleriyle de kaygı düzeyleri artmıştır. Dolayısıyla öğrenciler de uzaktan eğitim döneminde sıkılma, mutsuz olma ve özleme gibi duygular ortaya çıkmıştır. Salgın sürecinde sıkıldıklarını ifade eden öğrenciler kendi ifadeleriyle bunu şu şekilde anlatmaktadır.

Ö4Y “Arkadaşlarımı falan özlediğim içinde sıkılmaya başladım.”

Ö10Y “... hocam uzaktan günlerdir sürekli devamlı tekrarlamaya başladı. Evden dışarıya çıkamıyorduk. Sürekli ev ortamındaydık. Bir zaman sonra sürekli aynı şeyleri yaşayınca sıkınlık geldi.”

Ö11Y “Ondan sonra böyle ilk bir 5-6 ay da çok sıkıldım evde. Ondan sonra özlemeye falan başladım böyle. Çünkü evden dışarı çıkamıyorduk yani hiçbir yere gidemiyorduk. Her genç gibi sıkıldım. Çoğunlukla telefon bağımlılığı. Yani sabah akşam telefonla birlikteydim. Hatta kaç kez telefon elimden alınmıştı.”

Ö15Y “...Sonradan evde sıkılmaya başladım. İşte sokağa çıkma yasağı oldu. Ben binada arkadaşlarımla dışarıda top oynayamadım, parka çıkamadım, temiz hava alamadım. Bunlardan dolayı çok sıkıldım evde.”

Ö20 “...İlk defa böyle bir uzaktan telefonla internette bir görüşme olacağı için sınıfla öğretmenlerimle. Bir heyecan olmuştu. Ama gitgide o heyecan azalmaya başladı. Artık sıkıcılaşmaya başladı benim için. Sonra da işte özlem falan oldu okula karşı. Ortama karşı. Ya insan evde de sıkılıyor açıkçası. Biraz böyle okula gitmek falan istiyor. Arkadaşlarını görmek. Evde de sıkıldığım için bir farklılık falan istiyor insan.”

Ö70 “Sürekli ders ve sıkılma oluyordu. Bunalım falan oluyordu.”

Ö130 “Yani evde sıkılmıyordum ama çünkü bilgisayarım olduğu için o aralar oyuna sarmıştım zaten ben hiçbir şey yapamadığım için evde, dışarıda çıkamıyorduk. O yüzden sıkılmıyordum evde. Açık söyleyeyim hocam benim günlük 4-5 buçuk saatim falan geçiyordu. Yani bilgisayardan da zaten bir süre sonra sıkıldım. Telefona başladım. Telefondan da sıkıldım. Sonra ne yapacağımı bilemedim. Evde dolaşıyordum sağa sola gidiyordum.”

Ö9D “Sürekli evde sürekli evde canım sıkılıyordu. En azından okulda bir ortam oluyordu.”

Ö12D “Annem yanımda değildi. Hastanede ananemin yanındaydı. Çünkü ananem hastalanmıştı onun yanında duruyordu. Bende evde bazen babam işe gittiğinden dolayı tek başıma kalıyordum ama çoğu zaman evdeydi babam. Babamla beraber televizyon izliyorduk yine çok aktivite yapmıyorduk. Sıkılıyordum yani evde ama yorulma açısından yorulmuyordum yani okulda çünkü teneffüslerde olsun derslerde olsun yoruluyorsun ama uzaktan eğitimde yorulma diye bir şey yok. Oturduğun yerden on dakika video da izlersin yani.”

Ö14D “...Bazı yerlerde mutlu oluyordum. Bazı yerlerde sıkılıyordum... Kötü tarafları da çok sıkılıyordum. Kardeşime bakarken falan sıkılıyordum. Resim yaparken sıkılıyordum.”

Öğrenciler uzaktan eğitim sürecinde ve beraberinde gelen sokağa çıkma yasaklarıyla birlikte okullarından ve arkadaşlarından uzak kalmış, günlerinin tamamını benzer rutinlerde evde geçirmeleri öğrencilerin bu süreçte sıkılmalarına sebep olmuştur. Ayrıca öğrenciler üzgün ve mutsuz olduklarını şu şekilde ifade etmektedir.

Ö1Y “Ya hem üzgündüm ve çok mutsuzdum. Hele ilk başladığı dönemlerde böyle biraz daha içime kapanmıştım. Çünkü hem bu online eğitim benim derslerimi etkileyecekti. Eğitimimi hem sürekli evde olacaktım bu açılardan çok mutsuzdum. Bir de ülkenin durumu içinde mutsuzdum. Çünkü sürekli her gün vakalara yenisi ekleniyordu ve ülke daha da kötüye gidiyordu. Açıkçası tahmin etmişim evde biraz daha kalacağımızı. Çünkü vakalar sürekli artıyordu ve bu beni çok mutsuz ediyordu. Biraz daha online eğitimde kalmak.”

Ö4Y “Ondan sonra işte okullar kapandığı için üzölmeye başladım birden. Keşke yeniden açılsaydı dedim... Bunalıma girdim. Saçlarım mesela stresten dökölmeye başladı. Çok mutsuzdum ya. Uzaktan eğitimde zaten sokağa çıkma yasağı olduğu için evdeyim oturuyorum dersime giriyorum. Hatta bazen dersteyken alıttan oyun açtığım oluyordu. Dersten sonra maskeyle ekmek almaya çıkıyorum. Gelip tekrar bilgisayar başına oturuyordum. Arada derse falan bakmaya çalışıyorum ama anlayamıyorum.”

Ö10Y “İlk başlarda üzöldüm. Daha fazla ailemizle vakit geçirebiliyorduk. Daha fazla birlikte durabildiğimiz için mutlu oldum. Biraz daha geçtikten sonra canımız sıkılmaya başladı ev ortamında. Sürekli aynı şeyler olmaya başladı çünkü.”

Ö50 “Ama sonra böyle uzadı daha çok hani üzöldük bu salgın nereye kadar böyle gidecek hani ömrümüz boyunca böyle mi devam edecek etmeyecek mi diye hani çok fazla soru işareti vardı.”

Ö70 “Üzöldüm. Arkadaşlarımdan ayrıldım. Hocalardan da.”

Ö80 “O ara üzüldüm yani. Daha yeni başlamıştım. Daha yeni geldim. Pek alışamadım. Erzurum’dan gelmişim. Pek alışamadığım için üzüldüm. Yani daha uzun süre okuyup da sonra olsaydı belki çok üzülmezdim ama yani hemen olduğu için çok üzüldüm yani.”

Ö130 “Bir hafta tatil olacak diye girdik bir buçuk sene evden çıkamadık. O zaman biz anladık zaten daha çıkamayacağımızı o zaman üzülmüştüm aslında dışarı çıkamadığımız için. Okulda hem okul için hem de dışarı çıkamıyorduk arkadaşlarımızla oynayamıyorduk. Hiçbir şey yapamıyordum o yüzden.”

Ö3D “Hiçbir şey anlamadım. Altıncısınıf yoktu zaten. Onu hiç işlemedik. Yedinci sınıfta böyle. Altıyı işlemeyince hani zincir kopar hepsi gider aynı onun gibiydi. Çok ilkokul gibi aynı. Birinci sınıf daha yeni okula başlamışım gibi hissettim. Hüzünlüydüm, mutsuzdum.”

Ö6D “Dışarı çıkış yasakları olduğu için biraz üzülmüştüm. Geçsin diye hep düşünüyordum.”

Ö9D “Hocam aslında ben ilk dönemler böyle çok şey düşünmemiştim. Arkadaşlarımı çok özleyeceğimi düşünmemiştim ama sonradan çok özlemeye başladım. Yani eksik kalıyordu yani. Sürekli evde sürekli evde canım sıkılıyordu. En azından okulda bir ortam oluyordu. Telefonum vardı o kadar. Ablamla aktivite yapıyorduk böyle oyun falan oynuyorduk. Yani üzüldüm.”

Öğrenciler salgın sürecinde salgının seyrinin, okullarına ve arkadaşlarına kavuşacakları zamanın belirsizliği nedeniyle mutsuz olduklarını ifade etmiştir. Ayrıca bu süreçte evlerine kapanmak zorunda olmaları ve eğitimleriyle ilgili duydukları kaygılarda öğrencilerin mutsuz ve üzgün hissetmelerine neden olmuştur. Ayrıca öğrenciler okulların tatile girdiği ilk zamanlar mutlu hissetmişlerdir. Ancak tatilin uzamasıyla birlikte öğrencilerin duyguları da değişiklik göstermiştir. Bazı öğrencilerse bazı zamanlarda mutlu hissettiklerini ifade etmiştir. Öğrenciler bu durumu kendi ifadeleriyle şu şekilde anlatmıştır.

Ö4Y “İlk başta çok sevindim. Yaşasın okullar kapanıyor sonunda dedim.”

Ö10Y “Daha fazla ailemizle vakit geçirebiliyorduk. Daha fazla birlikte durabildiğimiz için mutlu oldum. Biraz daha geçtikten sonra canımız sıkılmaya başladı ev ortamında. Sürekli aynı şeyler olmaya başladı çünkü... Kardeşimle etkinliklerimizi yapıyorduk, konuşuyorduk. Okul açılsaydı şuan ne yapardık, yarın ne yapacağımız hakkında, dışarı çıkıp ne yaparız diye hayal kuruyorduk.”

Ö11Y “Yani ilkten çok mutlu oldum. Okula gitmiyorum falan diye.”

Ö15Y “İlkten çok rahatladım böyle çok mutlu hissettim.”

Ö20 “İlk başladığında aslında iki haftalık bir tatil olarak girmiştik. Tatil olduğu için gayet mutluydum ben. Yani yatıyordum kalkıyordum geç yatmalar falan. Daha eğlenceli oluyordu benim için iyi oluyordu.”

Ö50 “İlk bize zaten iki hafta süreyle kapatacağız falan demişlerdi. O zaman biraz dinleniriz diye açıkçası iyi olmuştu.”

Ö80 “Zaten ilk ayları biraz üzüntülüydü ondan sonra pek his olmadı yani. Alıştım. Çok mutlu değildim ama yine iyiydim.”

Ö130 “İlk başlarda aslında sevinmişim çünkü herkes istiyordu tatil olmasını falan.”

Ö6D “Sevinmişim...”

Ö14D “İlk bir ay falan rahatladım... Bazı yerlerde mutlu oluyordum. Bazı yerlerde sıkılıyordum. Çünkü zaten 24 saatin çoğu boş geçiyordu. Mutlu olduğum taraflar derse girdiğimde bazen eğleniyorduk. Ders bittikten sonra bazen ailesel etkinlikler yapıyorduk. Kötü tarafları da çok sıkılıyordum.”

Öğrenciler Covid-19 salgını sebebiyle okullara ara verilmesini ilk zamanlar tatil olarak algılamış ve kendilerini mutlu hissetmişlerdir. Bazı öğrenciler ise uzaktan eğitim sürecinde ailesiyle birlikte geçirdiği zamanlarda ve eğlenceli derslerde kendilerini mutlu hissettiklerini ifade etmiştir. Ayrıca katılımcı öğrenciler okula, derslerine ve arkadaşlarına özlem duyduklarını da belirtmiştir. Öğrenciler kendi ifadeleriyle bunu şu şekilde anlatmaktadır.

Ö4Y “...Arkadaşlarımı falan özlediğim içinde sıkılmaya başladım...”

Ö11Y “Ondan sonra özlemeye falan başladım böyle.”

Ö3D “...Arkadaşlarımı göremiyordum okul ortamını özliyordum... Türkçe falan özlemiştim onları da. Hani böyle anlatım şekilleri işte konular falan.”

Ö6D “Arkadaşlarım için okul hayatını özledim.”

Ö9D “Arkadaşlarımı çok özleyeceğimi düşünmemişim ama sonradan çok özlemeye başladım. Yani eksik kalıyordu yani.”

Öğrencilerin “Keşke Okul Açılmasaydı” Deme Durumları

Okulda yüz yüze eğitime başladıktan sonra “keşke okul açılmasaydı.” dediniz mi, neden sorusuna katılımcı üç öğrenci evet cevabını vermiştir. Öğrencilerin keşke okul açılmasaydı deme sebeplerinin temelini ise dersler oluşturmuştur. Öğrenciler uzaktan eğitimden sonra yüz yüze derslere başladıklarında derslerde zorlandıklarını ve yazılı notlarının düşmeye başladığını ifade etmiştir. Nitekim bir öğrenci uzaktan eğitimde derslerinden çok kolay bir şekilde yüksek notla geçtiğini ifade etmiştir. Katılımcı bir başka öğrenci ise uzaktan eğitime alıştığını ve tatilin daha iyi olduğunu belirtmiştir. Bu açıdan bakıldığında okulların kapalı olduğu salgın döneminde eğitim uzaktan da olsa devam etmesine rağmen tatil algısı devam eden öğrenciler olabilmektedir. Aynı şekilde uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirmenin gerektiği şekilde yapılıp yapılmadığının da tespiti önemlidir. Nitekim bir öğrencinin ifade ettiği gibi uzaktan eğitim de sınıfı çok kolay ve her

notu yüksek olarak geçmesi aynı öğrencinin sekizinci sınıfta zorlanmasına ve notlarının düşmesine sebep olmuştur. Çünkü öğrenci yüz yüze eğitim başlayınca yedinci sınıf temelini zayıf olduğunu ve notlarının bu sebeple düştüğünü ifade etmiştir. *Keşke okul açılmasaydı demedim* diyen öğrencilerin sebepleri incelendiğinde arkadaş ortamları ilk sırayı almıştır. Nitekim öğrenciler arkadaşlarını ve arkadaş ortamlarını sevdiklerini ve arkadaşlarını özlediklerini ifade etmiştir. Bu durum daha önce de ifade ettiğimiz gibi öğrencilerin sosyal ortamlarıyla okula olan bağlılıkları arasında doğru orantı olduğunu gösterebilmektedir. Öğrenci görüşmelerinden elde edilen bir diğer sonuç ise öğrencilerin derslerini okulda daha iyi anladıkları, derslerine daha çok odaklanabildikleri ve derslerden daha çok keyif aldıkları olmuştur. Yine öğrenciler öğretmenlerini sevdiklerinden, öğretmenleri ile sağlıklı iletişim kurabildiklerinden ve öğretmenlerine soru sorabildiklerinden dolayı da keşke okul açılmasaydı demediklerini ifade etmiştir. Ayrıca katılımcı bir öğrenci de uzaktan eğitim de yaşadığı internet sorunlarından ötürü okulun açılmasından memnun olduğunu ifade etmiştir.

Konuyu toparlayacak olursak öğrencilerin büyük çoğunluğu okulların açılmasından mutlu olmuştur. Nitekim öğrenciler okul ortamından, derslere daha iyi odaklanabilip anlayabildiklerinden, öğretmenleriyle anlık olarak yüz yüze iletişim kurabilmelerinden ve en önemlisi de arkadaşlarına ve arkadaş ortamlarına kavuştuklarından dolayı okulların tekrar kapanmasını hiçbir zaman istemediklerini ifade etmiştir. Az sayıda katılımcı öğrenci ise özellikle yüz yüze eğitimde derslerde ve sınavlarda zorlandıkları ve uzaktan eğitim dönemine göre yazılı notları düştüğü için okulun kapanmasını istediklerini ifade etmiştir. Okullar açıldıktan sonra keşke okul açılmasaydı diyen öğrenciler kendi ifadeleriyle bunu şu şekilde anlatmaktadır.

Ö11Y “Oldu. Yazılı haftalarında. Çünkü mesela geçen yıl çok kolay bir şekilde yani her notumuz yüksek geçti. Mesela bu dönem çok fazla iyi geçmedi yazılılarım zaten. Ve sekizincisınıf hem biraz zorlandım. Yedincisınıfın temeli falan çok anlayamamıştım. Sekizincisınıfta onun için zorlandım ve şuan notlarım düşmeye başladı.”

Ö70 “Dedim. Tatil daha iyiydi. Birazcık mesela uzaktan eğitime alışmıştık yani. Birden açılınca böyle birazcık keşke açılmasaydı biraz daha uzasaydı falan dedim yani.”

Ö130 “Yani mesela okul başladığından beş altı ay sonra demiştim bir defa. Yani hani kapalıyken de okullar açılmasını istemişim ya o süre zarfında işte orda o kadarlık bir süre geçti. Ondan sonra yine zevkimiz gitti. O yüzden bir daha kapanmasını istedim. Dersler yani. Dersler çünkü derslerden zorlandığımı fark ettim. O yüzden kapanmasını istedim. Çalışmıyordum da zaten. Anlamıyordum.”

Öğrenciler özellikle derslerde zorlandıkları için keşke okul açılmasaydı dediklerini ifade etmiştir. Bir öğrenci ise uzaktan eğitime alıştığını ve tatilin daha iyi olduğunu belirtmiştir. Keşke okul açılmasaydı demeyen öğrenciler dersleri, öğretmenlerine okul ortamısöz konusu olduğunda bunu şu şekilde ifade etmektedir.

Ö1Y “Ya aslında olmadı... Ben okulda daha böyle nasıl desem daha çok odaklanabiliyorum okulda derslere eğitime okulda daha çok odaklanabildiğim için okul açıldığında ben çok mutlu oldum yani keşke açılmasaydı dediğim bir an olmadı.”

Ö4Y “Demedim. Dediğim gibi disiplinli ortamı ben çok severim. Hatta o konuda ben Almanlara özenirim ben biraz. Disiplin açısından. Ben disiplini severim çünkü.”

Ö15Y “Olmadı... Okuldaki ortam çok iyi... Okuldaki etkinlikler olsun, okulda ders ortamı olsun, okuldaki yaptığımız şeyler olsun çok hoşuma gidiyor.”

Ö20 “Yok demedim...Öğretmenlerimi de seviyordum. Yani açılmasın tekrar kapansın gibi bir şey demedim. Zaten uzun bir aradan sonra okula gittiğim için çok mutluydum yani. Uzun süre sonra öğretmenlerimi, arkadaşlarımı göreceğim için.”

Ö80 “Hayır, hocam olmadı. Benim için daha iyi oldu. Konuları anlamam için daha iyi oldu.”

Ö6D “Demedim hocam... Daha eğlenceli oluyor. Evde sıkıcı oluyor. Okulda daha fazla eğleniyorduk. Evde internet sıkıntısı falan okulda öyle sıkıntılar olmuyor...Ama yüz yüze eğitimde hocayı daha iyi anlıyoruz. Daha eğlenceli oluyor. Evde sıkıcı oluyor...Okuldayken öğretmenlerimle iletişim kurabiliyordum ama evdeyken fazla müsait olmuyordum.”

Ö12D “Hocam ilkten dedim. Uzaktan eğitim iyiydi diye düşünmüştüm ben. Ama uzaktan eğitim kötüydü. Çünkü yüz yüze eğitime geçtiğimizde anladım yüz yüze eğitimin daha iyi bir şey olduğunu. Daha rahat dersleri anlamaya başlamıştım hocam... Ama sonradan hocam yüz yüze eğitim daha iyi gelmeye başladı. Çünkü hocaları daha iyi anlıyordum dediğim gibi...”

Ö14D “Hiç olmadı hocam. İyiki açılmış dedim ben. Öncelikle Beden dersleri biz yaparken ev alanı küçük olduğundan dolayı rahat yapamıyorduk. Şimdi istediğimiz gibi yapabiliyoruz hocam. Derslerimi daha iyi anlayıp daha iyi not alabiliyorum. Ders süresi bittiğinde direk atıyorlardı şuan ders süresi bittiğinde teneffüste de devam edebiliyoruz...Öğretmene anlamadığım sorular olduğunda rahatlıkla sorabiliyorum. Uzaktan eğitimde sorduğumda öğretmenin sesi gidiyordu bazen veya bizi atıyordu.”

Öğrenciler okulda ders ortamlarının daha iyi olduğunu, dersleri daha iyi anladıklarını, öğretmenleriyle iletişimlerinin daha iyi olduğunu ve okul etkinliklerini eğlenceli bulduklarını ifade etmiştir. Öğrenciler arkadaşları söz konusu olduğunda bunu şu şekilde ifade etmiştir.

Ö15Y “...Okuldaki ortam çok iyi, arkadaşlarımla aram çok iyi...”

Ö20 “...Belki sonradan tekrar sıkılabirim okul hayatından diye düşünüyordum ama ilk başlarda ilk aylarda okula gitmeyi seviyordum ve oradaki okulumda iyiydi yani arkadaş ortamım falan seviyordum arkadaşlarımı seviyordum...”

Ö50 “Olmadı. Zaten hani özlemiştik ama birazcık da arkadaşlarımızdan dediğim gibi ayrı durduğumuz için böyle onları da yeni görüyormuş gibi olduk. Adını bile unuttuğum arkadaşlarım falan vardı. O yüzden yani hem kötü yanı da hem iyi yanı da vardı.”

Ö80 “Hayır, hocam olmadı... Daha iyi oldu. Arkadaş ilişkileri bakımından da.”

Ö9D “Hayır. Çok bekledim çünkü okulun açılmasını. Ya açılmasına baya sevindim heyecanla falan gittim okula. Teneffüslerinde arkadaşlarımla böyle işte konuşmayı, voleybol oynamayı. Beden dersini çok özlemiştim. Öyle.”

Ö12D “...Artık arkadaşlarımla iletişim kurabiliyordum. Daha yakın açıdan arkadaşlarımla buluşmak daha iyi oluyordu yani.”

Keşke okul açılmasaydı demeyen öğrencilerin bu düşüncelerinin sebeplerinden birini de arkadaş ortamları oluşturmuştur. Öğrenciler arkadaşlarını sevdiğini, arkadaşlarıyla olan iletişimlerini, ilişkilerini ve aktivitelerini özlediklerini ifade etmiştir.

Yüz Yüze Eğitimde Daha İyi Öğrenme Durumu

Online mi, yüz yüze mi daha iyi öğrendiniz,niçin sorusuna katılımcı öğrencilerin tamamı yüz yüze daha iyi öğrendikleri cevabını vermiştir. Öğrencilere cevaplarının nedenleri sorulduğunda ise öğrencilerin büyük çoğunluğu derslerden ve öğretmenlerden dolayı olduğunu ifade etmiştir. Katılımcı öğrenciler yüz yüze eğitimde dersleri daha iyi anladıklarını ve uzaktan eğitimin verimsiz olduğunu söylemiştir. Yine öğrenciler öğretmenlerine soru sorabildikleri, öğretmenlerin dersi daha iyi anlattığı ve öğretmenleriyle iletişimin daha iyi olduğu için yüz yüze eğitim de daha iyi öğrendiklerini düşünmektedir. Öğrencilerin bazıları da yaşadıkları internet bağlantısı sorunları nedeniyle derslerine odaklanamadıklarını ve dersi anlayamadıklarını ifade etmiştir. Öğrenciler arkadaşlarıyla yüz yüze iletişim halinde olmalarının kendilerine iyi geldiğini, okulda disiplin ortamı oluşmasının da dersleri açısından daha faydalı olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda katılımcı öğrencilerin bazıları uzaktan eğitim sürecinde derslere katılmadığını, sıkıldığını, evde tembellik yapmaya başladığını ve telefonla fazla ilgilenmeye başladığını ifade etmiştir.

Konuyu toparlayacak olursak katılımcı öğrencilerin tamamı yüz yüze eğitim de daha iyi öğrendiklerini düşünmektedir. Bu durumun en önemli sebebini ise internete veya bir cihaza bağlı kalmadan veya herhangi bir bağlantı sorunu yaşamadan öğrencilerin okulda

derslerine odaklanabilmeleri ve derslerini daha iyi anlayabilmeleri oluşturmaktadır. Aynı zamanda öğrencilerin öğretmenleri ile aynı ortamda iletişim halinde olmaları ve istedikleri zaman öğretmenlerine derslerde kavrayamadıkları noktaları sorabilmeleri de yine öğrencilerin okulda daha iyi öğrenebilmelerini sağlayan önemli bir faktör olmuştur. Bu bağlamda öğrencilere ev ortamının rahatlığından, günlerini evde geçirerek yaşadıkları sıkıntılı süreçten çıkıp, okul ortamında bulunarak eğitim almaları daha verimli gelmektedir. Yüz yüze eğitimde daha iyi öğrendim diyen öğrenciler kendi ifadeleriyle bunu şu şekilde anlatmaktadır.

Ö1Y “...Ben yüz yüze daha iyi anlıyorum açıkçası. Yüz yüze çünkü öyle kesinti gibi problem olmadığı için daha iyi anlıyorum. Orada daha özgür oluyor yüz yüze eğitimde mesela. O daha rahat oluyor.”

Ö4Y “...Mesela anlamadım bu sefer daha net bir şekilde uygulamalı anlatıyor bana. Uzaktan eğitimde uygulamalı anlatamıyor uzaktan eğitimde yanıma gelemeyeceği için.”

Ö10Y “Yüz yüze daha iyi öğrendim. Çünkü hocam mesela online derste öğrendiğimiz herhangi bir şeyi sorsanız tam olarak cevap veremem ama yüz yüze öğrendiğimiz bir şeyi sorsanız tam olarak cevap verebilirim. Çünkü anladığımızı sanıp geçiyorduk ama sonradan geri döndüğümüzde aslında hiç anlamadığımızı fark ediyorduk. Çünkü sorular hiç hocanın anlattığı gibi gelmiyordu...”

Ö11Y “Yüz yüze daha iyi öğrendiğimi düşünüyorum. Belki de alışmışımdır yani. Hep yüz yüze eğitim gördük. Alışkanlık.”

Ö20 “Okula başlayınca biraz daha iyi öğrenmeye başladım ben. Çünkü işte söylediğim gibi de ortam yani öğrenme ortamı, ders ortamı. Evde nasıl ne kadar öğrenebilirsin. Az oluyordu verimsiz oluyordu.”

Ö50 “Tabii ki yüz yüze. Çünkü hani o zaman dediğim gibi daha iyi anlıyoruz konuları...”

Ö130 “Yüz yüze daha iyi öğrendiğimi düşünüyorum...”

Ö3D “Yüz yüze tabii daha iyi öğrendim... Okul dersler falan iyi geliyordu böyle. Az da olsa gidiyordu odaklanamıyorduk evde bir şey oluyordu annemgil temizlik yapıyordu televizyon sesi oluyordu kardeşim vardı o sıra yeni başlamıştı okula. Annem hep bir peşine koşuyordu böyle. Kendime ait odam vardı ama yine de ses gürültü falan geldiği için hiç odaklanamıyordum.”

Ö6D “...Yüz yüze daha iyi öğrendim. Hocam yüz yüzedeydi. Online’da olan hiçbir sıkıntı olmuyor... Ders içinde parmak kaldırma sonra soru sorma daha iyi öğrendiğimi düşünüyorum.”

Ö12D “...Yüz yüze eğitimde yapacağın aktivite vardı. Kurslar açılıyordu. Destekleme yetiştirme kursu ve benzeri. Orda daha iyi eğitim görüyordum.”

Ö14D “Yüz yüze ile daha iyi öğreniyorum. Ama online da çok ses gürültülü olmuyordu. Online’da sessiz hoca anlatıyordu anlamıyordum ama canlı gene daha iyi anlayabiliyorum.”

Öğrenciler yüz yüze eğitimde okul ortamında bulunarak ve öğretmenleriyle etkileşim içerisinde dersleri daha iyi anladıklarını ifade etmiştir. Nitekim öğrencilerin anlamadıkları konuları öğretmenlerine sorup hızlı dönütler alabilmesi, teknolojik yetersizlikler ve odaklarını dağıtabilecek faktörler olmaması öğrencilerin yüz yüze eğitimi tercih etmesinin öne çıkan sebeplerindedir. Yüz yüze daha iyi öğrendim diyen öğrenciler öğretmenleri söz konusu olduğunda bunu şu şekilde ifade etmektedir.

Ö1Y “...Öğretmenlerimle olan iletişim yüz yüze iyiydi. Online eğitimde de iyiydi bence. Zaten derslere sürekli katılan bir öğrenciydim. Yüz yüze de iyiydi. Yüz yüze de olduğunda sürekli rahat rahat sorular sorabiliyordum. Ya da test çözdüğümde bir soruyu yapamadığımda götürebiliyordum. Daha iyi oluyordu. Online’da bazen bağlantı kesintileri ya da başka sorunlar olduğu zaman cevap almam biraz geç oluyordu.”

Ö4Y “Yüz yüze. Bir disiplin ortamı oluşturuyor oluşu. Hoca okulda disiplin ortamını oluşturucu. Çocuklar konuşmuyor sessiz sakin.Hoca anlatıyor yüz yüze zaten mesela ben hep hocamın gözlerine bakarım o konuştuğu zaman. Daha iyi anlayabiliyorum çünkü gözlerine baktığım zaman. Hep gözlerine bakarım böyle. Uzaktan eğitimde gözlerine de bakamıyordum. Ama okulda göz göze geliyoruz.”

Ö15Y “...Kesintisiz bir şekilde dinliyorsun dersi. Yani diğer okulda öğretmenler böyle peltek öğretmenler vardı çok iyi anlamıyordum bu okulda daha iyi öğretmenler. Hocanın yanına gidiyorum sorumu gösteriyorum çözüyor. Uzaktan eğitimde Whatsapp’tan atmaya çalışıyorsun hoca belki iki saat üç saat sonra cevap veriyor. Zamanında bulamıyorsun cevap.”

Ö70 “Yüz yüze de. Öğretmenler daha iyi konu anlatabiliyor. Öğretmenlerin bazen sesleri falan kesiliyordu. Araya başka bir şeyler falan giriyordu. Yüz yüze eğitimde artısı önüne bir engel geçmediği için daha rahat soru sorabiliyordum ve daha rahat cevabını alabiliyordum.”

Ö80 “Yüz yüze eğitim hocam. Hocam yine hocalar yüz yüzeyleken daha çok süremiz olduğu için daha iyi anlatıyordu. Hem böyle teneffüslerde anlamadığımız konuyu gidip tekrar sorabiliyoruz ama Online eğitimdeyken soramıyorduk. Online eğitimdeyken hocamız müsait olur mu olmaz mı? Tekrar online eğitimde anlatsa da anlarmıym anlamaz mıym gibi sorunlar oluyordu.”

Ö130 “Yüz yüze daha iyi öğrendiğimi düşünüyorum. Çünkü öğretmenin sesini daha net duyabiliyoruz. Öğretmen yanımızda oluyor. Bir şey sorduğumuzda hemen gelip cevap verebiliyor. Teneffüslerde yanına gidebiliyoruz. O yüzden daha iyi öğrendiğimi düşünüyorum.”

Ö6D “...Yüz yüze hocaya soru gösterebiliyoruz... Hocayla iletişim kurabiliyoruz, hocanın yanına istediğimiz zaman gidip soru sorabiliyoruz. Daha sonra işte iyi iletişim kurabiliyoruz.”

Öğrenciler öğretmenlerinin sınıfta disiplin ortamı oluşturmasından, öğretmenleriyle kolay bir şekilde iletişim kurabilmelerinden, anlamadıkları yerleri sorabilmelerinden ve öğretmenlerini daha iyi anladıklarından dolayı yüz yüze eğitimde daha iyi öğrendiklerini ifade etmiştir.Yüz yüze daha iyi öğrendim diyen öğrenciler uzaktan eğitim alırken

karşılaştıkları teknolojik yetersizlikler ve evdeki çalışma ortamları söz konusu olduğunda bunu şu şekilde ifade etmektedir.

Ö1Y “Ya Online eğitimle de öğrenebiliyordum ama orada dediğim gibi sürekli kesintilerden bağlantı sorunlarından dolayı çok fazla anlaşılıyordu dersler...”

Ö10Y “...bir de telefonla fazla ilgilenmeye başladık uzaktan olduğu için...Fazla tembellik yapmaya başladık. Sıkılıyorduk. Dışarı çıkmak istiyorduk”

Ö11Y “...Onlinedasoru sorabiliyordum ama yani hem ses kesiliyordu baya. Sonra hocaların evde çocukları var. Onlar şey yapıyordu. Zaten hiçbir şey anlayamıyordum. En sonda da zaten saldım yani.”

Ö15Y “Yüze yüze eğitimde. Yüz yüze eğitimde çünkü bağlantı kesintisi olmuyor, ses gitmesi olmuyor, dersten atılma olmuyor.”

Ö9D “Yüz yüze. Çünkü Online dersine çok çok katılamıyordum böyle. Evde çok fazla işim oluyordu. Hocam bir de hayvancılık yapıyorduk biz o yüzden. İşte koyun bakıyorduk. Benim onları olatmam gerekiyordu. O yüzden çok az derse giriyordum... Yani en azından böyle çekiniyordum zaten şeyi (mikrofon) açıyorduk ya çekiniyorduk böyle bir şey söylemeye. Ben bir şey söylerken biri oradan atlar ben öyle kalırım diye.”

Ö12D “Uzaktan eğitimde internet sıkıntısı, erken kalkma problemi ve ailevi meselelerden dolayı ses gürültü patırtı falan onlar oluyordu.”

Öğrenciler uzaktan eğitimde özellikle internet bağlantı sorunları nedeniyle derslerinin sürekli bölündüğünü ifade etmiştir. Ayrıca ev ortamında bulunan öğrenciler tembellik yapma, erken kalkamama, evde gürültü olması ve ev işlerinden dolayı yüz yüze eğitimde daha iyi öğrendiklerini belirtmiştir.

Öğrencilerin Severek ve İsteyerek Bağlandığı Dersler

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize severek/ isteyerek bağlandınız, nedensorusuna katılımcı öğrenciler çoktan aza doğru Türkçe, Fen Bilimleri, Beden Eğitimi, Matematik, Sosyal Bilimler, Müzik, İngilizce ve Resim cevaplarını vermiştir. Öğrencilerin genellikle severek ve isteyerek katıldıkları dersler eğlenceli geçen ve sevdikleri dersler olmuştur. Öğrencilerin dersleri sevmeye sebebini genellikle öğretmeni sevmelerinden kaynaklandığı görülmüştür. Ayrıca katılımcı öğrenciler anlayabildikleri, ilgi duydukları, soruları çözebildikleri, kendilerine önemli gelen derslere de isteyerek katıldıklarını belirtmiştir. Öğrencilerin isteyerek katıldıkları derslere çoktan azla doğru bakıldığında da genelinde LGS’de sorumlu oldukları dersler olduğu görülmüştür. Bu sıralama içerisinde de öğrencilerin en çok sevdiği dersleri genellikle sevindikleri ve dersinden keyif aldıkları

öğretmenlerin dersleri oluşturmuştur. Bu bağlamda uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin derslere karşı tutumlarının gelişmesinde öğretmen etkisi öğrencilerin ifadelerinden net bir şekilde görülebilmektedir.

Katılımcı öğrencilerle yapılan görüşmeden elde edilen bir diğer sonuç ise öğrencilerin neredeyse üçte birinin LGS’de sorumlu oldukları ders olmamasına rağmen Beden Eğitimi dersine severek ve isteyerek bağlanmaları olmuştur. Bu durumun sebebini ise Beden Eğitimi dersinde öğretmenin öğrencilere spor ve çeşitli aktiviteler yaptırması oluşturmaktadır. Nitekim uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin ev ortamında dahi spora ve sportif aktivitelere ilgi duyması ve özellikle bu aktiviteleri kendileri ve sağlıkları açısından önemli görmeleri araştırmadan elde edilen bir diğer önemli sonuçtur. Dersler açısından değerlendirildiğinde öğrenciler kendi ifadeleriyle bunu şu şekilde anlatmaktadır.

Ö1Y “Ya açıkçası hepsine isteyerek katıldım. Çünkü uzaktan eğitim sonuçta hepsi notlarımı etkileyecekti ve eğitim hayatımı da etkileyecekti illaki. O yüzden hepsine isteyerek katıldım. Elimden geldiğince notlarımı daha yüksek tutmaya çalıştım. Katılımımı yüksek tutmaya çalıştım ki notlarım iyi olsun diye. En çok ana dersler Türkçe, Matematik ve Fen çok önemli olduğu için genellikle onlara severek katılıyordum.”

Ö4Y “...Birde Fen ve Matematik dersine girmeyi seviyordum ama Matematiği anlayamıyordum.”

Ö10Y “Hocam Matematik, Fen, Türkçe bir de İngilizce. Matematik daha eğlenceli geçiyordu. Türkçe de yine eğlenceliydi. Çok fazla sıkılmıyorduk kendimizi. Daha rahat ders yapıyorduk. İngilizce uzaktan olunca daha eğlenceli geçiyordu...”

Ö11Y “Türkçe derslerine. Çünkü yani güzel geçiyordu zaman. Bir de Fen Bilimlerine. Çünkü hoca gerçekten güzel anlatıyordu.”

Ö15Y “Matematik bana kolay geliyordu. Matematiğe katılıyordum. Türkçeye katılıyordum. Resim ve müzik hariç tüm derslere katılıyordum. Onlar bana çok önemli dersler gibi geliyordu çünkü o zaman. Uzaktan eğitim ne kadar zor anlaşılrsa da anlıyordum bir şekilde.”

Ö20 “Türkçe derslerini seviyordum. Türkçe dersi benim öğretmenimde iyi bir öğretmendi. Biraz ders anlatışı sıkıcı olsa da eğlenceli bir hocaydı seviyordum kendisini. Ve İnkılap derslerini de seviyordum. Onun da hocası çok tatlı bir hocaydı eğlenceli anlatıyordu benimle de sık sık sohbet ediyordu derste. Ben çoğunlukla ben katıldığım için derse. Eğlenceli geçiyordu benim için iki ders.”

Ö50 “Daha çok İnkılabı daha çok severek bağlanıyordum birde Müziğe. İnkılabı sevmemin nedeni hani Türk tarihini falan seviyoruz. Osmanlıyla ilgili bir şeyler dinlemeyi de seviyorum zaten. Hani savaşların neden olduğunu nasıl olduğunu nasıl devam ettiğini falan, bunları dinlemeyi sevdiğim için o dersi zaten seviyorum. Dinleyince de hoşuma gidiyor. Müzikte de bazen şarkı dinliyorduk ya da işte İstiklal Marşı’yla ilgili o zamanlar dersimiz İstiklal Marşı’yla ilgili bilgiler veriyordu hoca. Bunları da merakla dinlediğim için aslında ders bir şekilde geçiyordu benim için.”

Ö70 “Türkçe dersi. Onda baya iyiydim çünkü o dönemlerde. Daha iyiydim.”

Ö80 “İlk başta Türkçe, onun peşine Fen. Matematiği pek istemeyerek ama öğrenmek için bağlanıyordum. Hem Türkçe dersini seviyordum hem de hocamızla çok eğlenerek geçiriyorduk dersimizi. O yüzden Türkçe dersine hevesle giriyordum.”

Ö130 “...Başka Türkçe vardı. Türkçe de hocam eğlenceli güle eğlene geçiyordu ders...”

Ö3D “Türkçeyi çok daha severek isteyerek bağlandım... Türkçeyi de ben çok seviyordum derste hevesliyim istekliyim. Türkçe olunca istek geliyor huzurlu falan oluyorum.”

Ö6D “Beden, Türkçe, Resim, Müzik. Türkçeyi aklıma giriyor anlıyorum yapabiliyorum. Bedende de eğlenceli oluyor. Müzikte eğlenceli oluyor. Resimde de hoca resim falan çizdiriyor. O bakımdan.”

Ö9D “...Sosyalde ben sosyal dersini sevdiğim için...”

Ö12D “Fen dersi çok güzel geliyordu hocam. Çok güzel dersti yani çünkü çözebiliyordum dersi. İngilizce dersi çok güzeldi. Türkçe dersi de iyiydi... Hocam öğretmen çok önemli yani. Öğretmenine alışmak. İnkılapta çok iyiydi. Hocalar çok yakın olunca yani iyi anlaşıkça hocalarla daha iyi geliyor ders. Yani daha hoş daha eğlenceli geçiyor.”

Ö14D “...Yani ilk önemli dört derse giriyordum. Fen, Matematik, Türkçe, Sosyal onlara giriyordum. Onun dışındaki derslere de giriyordum da çok fazla önemsemiyordum o dersleri. Sadece benim için önemli olan dört dersti. LGS'den dolayı onlara ağırlık vermiştim...”

Öğrencilerin uzaktan eğitim döneminde genellikle sevdikleri, eğlendikleri, öğretmenleri ile keyifli zaman geçirebildikleri ve anlayabildikleri derslere severek ve isteyerek bağlandıklarını ifade etmiştir. Öğrenciler ilgi duydukları ve yetenekleri olan dersler söz konusu olduğunda bunu şu şekilde ifade etmektedir.

Ö4Y “Sosyal Bilgiler. Çünkü ben tarih kafasındayım. Ben tarihçiyim. Beden eğitimine girmeyi çok seviyordum. Çünkü ben evimde sıkıldığım için hareketler yapıyordum beden eğitiminde. Barfiks demirimiz vardı onla barfiks falan çekiyordum. Hoca gösteriyordu böyle kendi evinden. Uyguluyorduk öyle.”

Ö70 “Beden. Çünkü uzaktan eğitimde sürekli mesela istediğimiz gibi yemek yiyorduk ve fazla kilo alıyorduk. Sonra beden yapınca birazcık kilo veriyorduk. Sağlıklı oluyordu bize de.”

Ö130 “Beden Eğitimi vardı. Çünkü orda hocayla aktiviteler yapıyorduk. Cezalı yarışmalar falan yapıyorduk...”

Ö3D “Mesela Resim de olabilir. Resim yeteneğim olduğu için resim de istekliydim hevesliydim.”

Ö9D “...Hocam beden dersinde hoca oyunlar oynatıyordu sporla alakalı...”

Öğrenciler kendileri ve sağlıkları için gerekli gördükleri, yetenekleri olduğunu düşündükleri ve ilgi duydukları derslere severek ve isteyerek bağlandıklarını ifade etmiştir.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize sevmeyerek/ istemeyerek bağlandınız, neden, sorusuna katılımcı öğrencilerin büyük çoğunluğu matematik dersi cevabını vermiştir. Matematik dersinin dışında nispeten düşük sayıda öğrenciler sırasıyla Beden Eğitimi, Fen Bilimleri, İngilizce, Müzik, Resim, Din Kültürü, Sosyal Bilimler, Teknoloji Tasarım ve Türkçe cevabını vermiştir. Matematik cevabını veren dokuz öğrencinin neredeyse tamamı Matematik dersini anlamadıkları için bu derse sevmeyerek ve istemeyerek katıldıklarını ifade etmiştir. Öğrencilerden bazıları sadece uzaktan eğitim döneminde değil, yüz yüze eğitim döneminde de Matematik dersinden anlamadıklarını belirtmiştir. Bu duruma ek olarak bazı öğrenciler de uzaktan eğitim döneminde gerek öğretmenden gerekse teknolojik yetersizliklerden dolayı dersi anlayamadıklarını söylemiştir. Katılımcı öğrenciler sevmediği, kendilerine sıkıcı, kolay ve gereksiz gelen derslere de istemeyerek katıldıklarını ifade etmiştir. Derse istemeyerek katılan öğrencilerin sevmediği derslerin ise genellikle Resim, Müzik ve Beden Eğitimi dersleri olduğu görülmüştür. Bu durumun sebebini ise öğrencilerin derse yeteneğinin olmadığını, verim alamadığını düşünmesi, dersin hoşuna gitmemesi ve sıkıcı gelmesi oluşturmaktadır. Konuyu toparlayacak olursak, öğrencilerin çoğunun sevmeyerek ve istemeyerek girdikleri ders matematik dersi olmuştur. Bu durumun en önemli sebebini ise öğrencilerin dersi anlamamaları ve öğrenme güçlüğü yaşamaları oluşturmuştur. Öğrencilerin bir kısmının ders hakkındaki bu tutumlarının sebebini uzaktan eğitim süreci oluştururken, bir kısmının ise yüz yüze eğitimde de benzer tutumlar içinde olduğu görülmüştür. Matematik dersi dışında daha kısmi sayılardaki öğrenciler yukarıda da ifade ettiğimiz gibi sevmedikleri, kendilerine sıkıcı, kolay ve gereksiz gelen derslere de sevmeyerek ve istemeyerek bağlandıklarını ifade etmişlerdir. Dersler açısından değerlendirildiğinde öğrenciler kendi ifadeleriyle bunu şu şekilde anlatmaktadır.

Ö1Y “Severek katılmadığım belki Beden dersi olabilir ya da Müzik, Resim. Onları ben zaten çok fazla sevmediğim için onlara bir tık sevmeyerek katılıyordum. Özellikle müzik ve resmi sevmiyorum. Hoşuma gitmiyor.”

Ö11Y “Matematik. Çünkü hiçbir şey anlayamıyordum yani. Normalde de anlayamıyorum ama canlı (ders) olunca hiçten anlayamadım.”

Ö15Y “İnkılap, Din ve İngilizce. Bunlar kolay geliyor bana bir de çok şey geliyor yani nasıl anlatsam yani çok gereksiz geliyor bana bu üç ders. Sene başı bunlar hakkında bir sürü bilgi öğreniyoruz, sınavda karşımıza çıkan okuma ve anlama oluyor bu üç derste de. Bu kadar bilgiyi öğrenmek bana gereksiz geldiği için.”

Ö20 “Aslında yok yazılmamak için ben teknoloji tasarım dersi, beden dersi falan onlara girmeyi pek istemiyordum. Çoğunlukla da itiraf edeyim arkadan başka bir şeylere falan bakıyordum dinlemiyordum dersi. Sıkıcı geliyordu bana.”

Ö50 “Tabii ki Matematikti. Çünkü Matematiği zaten normalde de sevmiyorum. Uzaktan eğitimde de zaten sevmemiştim. Çünkü çok zor geliyor. Yapamadığım için. Bir de zaten hani böyle ders geçmiyor çok bunaltıyor falan o yüzden sevmiyordum. Sevmeyerek girdiğim derslerden biriydi.”

Ö70 “Matematik. Matematiğin şöyle bir dezavantajı var. Mesela yüz yüze hocalar böyle bize göstererek anlatarak mesela taktikler vererek anlatıyordu ama uzaktan eğitimde birazcık bunun hocalarda diyor zaten daha çok kötü yanları oluyordu.”

Ö80 “Resim, Müzik, Beden Eğitimi gibi derslere sevmeyerek katılıyordum. Çok sevmiyorum yani...”

Ö130 “Matematik, Fen Bilimleri. Hocam ben çünkü anlamıyordum o derslerden hiç. Denemelerde falanda okul açıldığında hiç net yapamadım zaten doğru düzgün. O yüzden dersi de çalışmadığım için pek canım istemiyor derse girmek.”

Ö3D “Matematik. Matematiği anlamıyorum. Hoca zaten o sıralar altı ve yedinci sınıfta yoktu zaten dersimiz. Hocanın kolu kırıldı oda anlatamıyordu. Sınıf durgun, anlamıyorlar. Hocanın da sesi çıkmıyor.”

Ö6D “Yoklama da var olayım diye giriyorum bazen istemediğim derslere. Matematik, İngilizce, Fen. Fende çok geri kaldığım için girdiğim zaman anlamam diye girmiyordum. Ders programını görmediğim için. Canlı derslere bir iki ay sonra katıldım. İngilizce dersini de anlamıyordum.”

Ö9D “Matematik. Hocam hoca bir şeyler anlatıyor ben hiçbir şey anlamıyordum. Zordu. Matematik hiç anlamıyorum. Hocam Türkçeyi hiç sevmezdim o zamanlar. Hocanın ben anlatma biçimini hiç sevmezdim çünkü. Sürekli soru çözdürüyordu ben hiçbir şey anlamazdım. O yüzden fülimsi eksikim var benim.”

Ö12D “İstemeyerek bağlandığım dersler Matematik. Hocam Matematik hocası yeniydi. Tanımıyordum hocayı. Kimdir nedir adını da bilmiyordum yani. O yüzden biraz çekiniyordum hocadan. Mikrofonu açmayı falan şey yapıyordum. Başka bir derse başka bir hoca girse yine aynı şey olur. Mesela sevdiğim hocalardan biri gitse onun yerine başka bir hoca gelse yine o hocadan çekinirim. Belki o hoca diğer hocayla aynı iletişimi kuramaz benimle ve derse katılımım düşebilir. O yüzden hoca çok önemli derslerde.”

Ö14D “Genelde Matematik ve Fen. Çünkü onlarda çok sıkılıyorum. Ders çok boğuyor zaten günde fazla ders işliyorum ondan sonra test falanda çözüyordum. Zaten anlıyorum ben sevdiğim dersler. Seviyorum da çok boğuyor. Konular çok sade... Fen hocası anlatırken insan boğuluyor sıkılıyor derste. Çok sade anlatıyor.”

Öğrenciler hoşlarına gitmeyen, kendilerine gereksiz ve sıkıcı gelen, sevmedikleri, anlamadıkları derslere sevmeyerek ve istemeyerek bağlandıklarını ifade etmiştir. Öğrenciler ilgi duymadıkları ve yetenekleri olmadığını düşündükleri dersler söz konusu olduğunda bunu şu şekilde ifade etmektedir.

Ö1Y “...Müzik ve Resim normalde insanları rahatlatan bir şey ama bende o rahatlığı vermiyor. Belki de yapamadığım için sevmiyor olabilirim. Mesela resim

çizerken çizemediğim zaman sinirim bozuluyor yapamayınca da hiç yapmak istemiyorum. Bu seferde katılmak istemiyorum o derse. Hoşuma gitmiyor.”

Ö11Y “Matematik. Çünkü hiçbir şey anlayamıyordum yani. Normalde de anlayamıyorum ama canlı (ders) olunca hiçten anlayamadım.”

Ö80 “Resim, Müzik, Beden Eğitimi gibi derslere sevmeyerek katılıyordum. Çok sevmiyorum yani bide online eğitimde olduğumuz için pek iyi geçmedi benim için. Beden de hoca açıyordu biz yapıyorduk ama yani tek başıma olduğum için hiçbir şey anlayamadım. Hoca da görmediği için yapmıyordum.”

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Okul, Ders, Öğretmen ve Arkadaşlara Yönelik Özlem

Katılımcı 15 öğrenci ile yapılan araştırmada öğrencilerin tamamı okulu özlediğini ifade etmiş, aynı zamanda öğrencilerin büyük çoğunluğu okula dair en çok arkadaş ortamlarını özledikleri belirtmiştir. Ö4Y “İlk başta hiç özlemedim ama daha sonradan özlemeye başladım çünkü insan arkadaşsız kalınca çok yalnız hissediyor kendini... Arkadaş ortamım çok iyiydi. Herkes birbirini destekledi.” Ö12D “...Arkadaşlarımla da çok muhabbet edemiyordum. O yüzden okulu özlüyorsun yani... Uzaktan eğitimde karantinada kaldığımızdan dolayı çok özleniyor yani arkadaşlar okul...” Öğrenciler genellikle arkadaşlarıyla etkinlikler yapmayı özlemişlerdir. Bu etkinliklerden bazıları, sohbet etmek, oyun oynamak, dışarı çıkmak, yemek yemek, gezmek, birlikte vakit geçirmek şeklinde olmuştur. Ö15Y “Arkadaşlarım açısından beraber marketlere giderdik, partiler düzenledik, piknik yapardık. Bunları yapmayı çok seviyorum.” Ö80 “Onlarla dışarıda oyun oynamayı sohbet etmeyi çok özledim.” Ayrıca öğrenciler arkadaşlarıyla birlikte okulda takılmayı, ders çalışmayı ve kütüphaneye gitmeyi de özlediklerini ifade etmiştir. Ö9D “Çok fazla. Hocam tenefüslerde beraber oyun falan oynuyorduk. Dersin bitmesini bekliyorduk. Oyunlar oynuyorduk. Ders açısından çalışıyorduk ders. Kütüphaneye falan gidiyorduk beraber. Konu anlatıyorlardı.” Aslan (2022) tarafından yapılan araştırmada da katılımcı ortaokul öğrencilerinin yüz yüze eğitim dönemine nazaran uzaktan eğitim döneminde sosyalleşebilme imkanlarının bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Katılımcı öğrencilerin büyük çoğunluğu uzaktan eğitim döneminde yüz yüze eğitimde olduğu gibi sosyalleşemediklerini ifade etmiştir. Öğrencilere okulu özleme nedeni sorulduğunda öğrencilerin neredeyse tamamına yakınının arkadaşlarından dolayı özlediklerini ifade etmesi çocuklar açısından akranlarıyla birlikte olmanın, birlikte sosyalleşebilmenin ve bu sosyal ortamı sağlayan yeri okul olarak görmeleri önemli bir sonuçtur. Nitekim öğrencilerin yaşları itibarıyla ilgilerinin ve iletişimlerinin arkadaşlarına kaydığı, arkadaşlarına olan bağlılıklarının arttığı ergenlik dönemlerinde (Demirtaş Kurt, 2021), arkadaşlarından ve sosyal çevrelerin ayrı kalmaları, öğrencilerin en çok arkadaşlarını özlemelerine de sebep olduğu söylenebilir.

Katılımcı öğrenciler okulu öğretmenlerini özlediklerinden dolayı ve öğretmenlerine uzaktan eğitim döneminde soru sormadıklarından dolayı da okulu özlediklerini ifade etmiştir. Ö10Y “...Uzaktan eğitimde öğretmenlerle mesela soru soramıyorduk yani çünkü uzaktandı veya sorduğumuzda anlamıyorduk tam anlamıyla ama yakında olduğunda gidip soru sorma fırsatımız oluyordu. Öğretmenler odasına gidebiliyorduk. Ödevlerimizi eksiksiz olarak yaptığımızda gösterebiliyorduk...”Ö13O “...Bir de hocam sevdiğim öğretmenleri özlemiştim. Onlarla daha çok vakit geçirmeyi falan özlemiştim...”Özkal (2022) tarafından yapılan araştırmada da benzer sonuçlar ortaya çıkmıştır. Katılımcı öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinin öğretmenlerine soru sormalarına engel teşkil ettiği düşüncesinde olmaları araştırmacı tarafından tespit edilen bir sonuç olarak ortaya çıkmıştır. Araştırmada da öğrencilerin öğretmenleriyle yüz yüze bir şekilde iletişim kurmayı ve öğretmenlerine aynı ortamda bulunarak sorular sormayı tercih ettikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Araştırmaya katılan öğrenciler ayrıca okulda yüz yüze ders işlemeyi, deftere yazı yazmayı, okulda kantine gitmeyi, okulda vakit geçirmeyi, kütüphanede kitap okumayı, akıllı tahtadan film izlemeyi, bahçeye çıkmayı ve okul etkinliklerini özlediklerini de ifade etmişlerdir. Ö1Y “...Bir de dersleri daha iyi açısından özledim çünkü ben yüzyüze daha iyi anlıyorum...”Ö15Y “...Kantine gitmeyi özledim... Mesela kütüphanede kitap okumayı özledim... Tahtadan öğretmenimizin açtığı animasyon filmleri izlemeyi özledim... Dışarıda bahçeye çıkmayı özledim okulda...” dolayısıyla salgın döneminde öğrencilerin okula dair özlemleri birçok alanda ortaya çıkmıştır.

Öğrencilere okulu niçin özlemedikleri sorulduğunda ise öğrenciler derslerden, sınavlardan ve sert öğretmenler dolayı okulu özlemedikleri cevabını vermiştir. Ö15Y “Hiç özlemediğim tarafları sınavlar. Sınavlar çok zorluyor beni kişisel olarak sınavlar uzayınca içim çekiliyor benim. Çok heyecan yapıyorum ve sınavları sevmiyorum. En sevmediğim faktörü okulun. Başka özlemediğim taraf yok.” Ö8O “Okulu özlemediğim taraf bazen derslerde çok sıkılıyordum. Özellikle anlamadığım konularda çok sıkılıyorum. Özellikle hava sıcaksa çok bunaltıyorum. Özellikle son derste hiçbir şey anlamıyorum. Çünkü kafam çok dolu oluyor.” Katılımcı öğrenciler derslerin zor, yorucu ve sıkıcı olmasından dolayı dersleri özlemediklerini ifade etmiştir. Yine az sayıda öğrenci okuldaki sıranın rahat olmaması, sabah erken kalkmak zorunda olunması ve okula yürüyerek gelinmesinden dolayı da okulu özlemediğini ifade etmiştir. Ayrıca öğrenciler dersi kaynatan, okulda kavga ve gürültü yapan, yaramaz, anlaşılmadıkları sorunlu arkadaşlarından dolayı da okulu özlemediklerini ifade

etmiştir. Ö14D “...Okulda fazla kavga gürültü oluyordu. Arkadaşlarımla sorunlarım oluyordu. O yüzden özlemediğim oluyordu bazen...” Ö10Y “Hocam kavga çok ediyorlardı veya işte bir görüşü belirttikten sonra sürekli açık arıyorlardı. Açığını bulup da onun yüzüne vuruyum gibisinden hareketleri vardı. Şey vardı bir de. Sürekli aralarında kavga ediyorlardı sınıf ortamında.” Öğrenci ifadelerinde de görüldüğü gibi öğrenciler her ne kadar sosyal ortamların uzak kalmışta olsalar, sorun çıkararak arkadaşlarını özlemediklerini ifade etmişlerdir. Dolayısıyla araştırmada okula özlem konusunda öğrencilerin büyük çoğunluğunun arkadaşlarını öne sürmesi, akran ilişkilerine verdikleri önemi göstermektedir. Bu bağlamda okulda disiplin ve davranış sorunu olan öğrencilerin bu sorunlarının düzeltilmesi yönünde çalışmalar yapılması, öğrencilerin sağlıklı bir ortamda akranlarıyla eğitim almasını da sağlamış olacaktır. Özkal (2022) tarafından yapılan araştırmada da katılımcı öğrencilerin derslerin evde yapılmasını ve okula istediği zaman gidebilmelerinin ayrıca uykularını alabilmelerinin ön plana çıkardığı görülmüştür. Bu bağlamda öğrencilerin erken saatlerde okula gelmek zorunda olmaları, ulaşımda birtakım sıkıntılar yaşamalarının da öğrencilerin okula karşı tutumlarını etkilediği düşünülebilir.

Uzaktan Eğitim mi, Yüzyüze Eğitim mi?

Katılımcı öğrenciler uzaktan eğitimi genellikle evde rahat eğitim alabildikleri için faydalı bulmuştur. Nitekim öğrenciler dersleri evde almalarından, rahat olmasından, sabah okula gidilmemesinden, evde dinlenilmesinden ve yol masraflarının olmamasından dolayı uzaktan eğitimi faydalı bulmuştur. Ö70 “Evde daha rahattım. Kıyafetlerim daha rahat oluyordu. Sonra daha çok yani serbesttim. İnternetim vardı her imkanım vardı.” Ö6D “Evde olmasından dolayı faydalı buluyordum. Rahat oluyordu. Soğuk olmuyordu sıcak oluyordu.” Öğrenci ifadelerinden de görüldüğü üzere öğrenciler uzaktan eğitimin kendisinden ziyade evde daha rahat olduklarından dolayı uzaktan eğitimi faydalı görmüştür. Yine çok az sayıda öğrenci bağlantı sorunu yaşamadığından, teknolojiyi öğrendiğinden dolayı uzaktan eğitimi faydalı bulmuştur. Ö3D “Teknolojiyi anladım. Bilgisayar nasıl kullanılır hani telefon tablet. Normal hayatta okula gidip geliyorduk. Telefon pek alamıyorduk. O senesi bilgisayar kullanımları hani. EBA nasıl bir şey, e-okula giriş nasıl bir şey.”

Öğrencilere uzaktan eğitimi niçin faydalı bulmadıkları sorulduğunda ise öğrencilerin tamamına yakını dersler açısından faydalı bulmadığını ifade etmiştir. Öğrenciler dersleri anlayamadıklarını, derslere katılımın çok az olduğunu, verimli ders çalışmadıklarını, derslerden yararlanamadıklarını, dersin düzgün işlenemediğini, sürekli öğrencilerin

konuştuğunu, konulardan geri kaldıklarını ve canlı derslerin tekrarının olmamasını dersler açısından yaşadıkları sorun olarak ifade etmişlerdir. Ö1Y “Ben açıkçası şu yönden faydalı bulmuyordum. Çünkü anlaşılıyordu hani dersler mobil üzerinden online de... Çok evdeyken çok verimli çalışmıyordum. Rahatlık olduğu için bir gevşeme olduğu için çok rahat çalışmıyordum evde.” Ö13O “Hiçbir şey anlayamıyorduk. Ben şahsen hiçbir şey anlayamadım 7. sınıfta. Ben baya kendimi denedim denedim olmadı. Sonra da zaten uzaktan eğitimin son zamanlarında bırakmıştım ben. Fazla dinlemiyordum anlamadığım için.” Ö12D “Uzaktan eğitim faydalı değildi. Bence hiçbir faydası yoktu hocam. Yani dediğim gibi yüzyüze bir eğitim görmedikten sonra hiçbir şey anlamıyorsunuz zaten... İnternet şu an çok iyi çalışıyor diye düşündüğümüzde dersi anlıyorsunuz ama hocam aklınızda kalmıyor. Çünkü o yüzyüze eğitim görmediğimden dolayı benim aklımda kalmıyor en azından.” Öğrenci ifadelerinden de görüleceği üzere öğrencilerin uzaktan eğitim sürecinde dersleri anlama ve kavrama da çok ciddi sorunlar yaşadıkları araştırmamızdan ortaya çıkan sonuçlardandır. Nitekim Aslan (2022) tarafından yapılan araştırma da katılımcı öğrencilerin uzaktan eğitimden ziyade yüz yüze eğitimdeki ders içeriğini daha faydalı bulduğu sonucuna ulaşmıştır. Öğrenciler uygulamalı dersler açısından da yüz yüze eğitimi tercih etmiştir. Yine ilgili araştırmada katılımcı öğrenciler yüz yüze eğitimin uzaktan eğitime göre daha verimli olduğunu düşünmektedir. Yine Tekin (2022) tarafından yapılan araştırmada da öğretmenlerinde canlı derslerin verimsiz olduğunu düşündükleri ortaya konmuştur. Bu sonuçlar araştırmamızdaki bulguları destekler niteliktedir.

Araştırmaya katılan öğrenciler teknolojik ve altyapı sorunlarından dolayı da uzaktan eğitimi faydalı bulmadıklarını ifade etmiştir. Öğrenciler internet ve ses kesintilerini uzaktan eğitimde yaşadıkları sorunlar olarak ifade etmiştir. Ö10Y “Hiçbir açıdan faydalı bulmuyordum hocam açıkçası. Çünkü iletişim dediğim gibi sıkıntıydı. İnternet gidip geliyordu. Benim bilgisayarım problemliydi. Telefonlardan katılamıyordum. Sürekli gidip geliyordu ses. Konuştuklarım bir zaman sonra daha geç geliyordu.” Ö6D “Bazen internet gidiyor atıyor. Ya da hocanın sesi gidip geliyor. Çok iyi anlayamıyoruz.” Öğrenci ifadelerinden görüleceği üzere özellikle bağlantı kopması ve ses kesintileri uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin sorunlar yaşamalarına sebep olmuştur. Özkal (2022) tarafından yapılan araştırma sonuçları da bulgularımızı destekler niteliktedir. Nitekim araştırmaya katılan öğrenciler de bazı zamanlar internet bazı zamanlarsa EBA’ dan kaynaklı sorunlar nedeniyle derslere giriş yapamadıklarını, derslere girdiklerinde ise bazı zamanlar ses ve görüntü kalitesiyle ilgili sorunlar yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Benzer sonuç Özdemir (2021) tarafından yapılan araştırmada da ortaya

konmuştur. Katılımcı öğretmen ve öğrencilerle yapılan araştırmada internete ve derslere bağlanmada sorun yaşadıkları, ders sırasında ise bağlantının kopması, ses ve görüntülerde sorunlar yaşanması sonucuna ulaşılmıştır. Mengüç (2022) tarafından veliler ile yapılan araştırmada ise internete, derse, kamera ve mikrofonla bağlanma konusunda nadiren sorunlar yaşandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırmaya katılan öğrenciler evde gürültü olması, dışarıdan sesler gelmesi, elektrik kesintisi ve kardeşine bakmak durumunda kalınmasından dolayı da uzaktan eğitimi faydalı bulmadıklarını ifade etmiştir. Ö10Y “...Mesela çağırmadan da misafir geliyordu. Misafirde ses yapınca ikisi birbirine karışıyordu. Derslerden yararlanamıyordum pek fazla. Yol açılmıştı bizim evimizin önüne. Çok fazla araba gelip geçmeye başlamıştı. Veya kamyonlar falan geliyordu toprağı alıp götürmek için. Kepeçler geliyordu. Ondan birazcık rahatsız oluyordum...”Ö14D “...Çünkü kafamı çok karıştıracak şeyler oluyordu. Ben hem kardeşime bakıyordum hem de ders yapıyordum bazen. Anneler evde olmayabiliyordu. Başka yerlere gidiyordu misafiriğe. O yüzden kardeşime bakıyordum. Ondan sonra çok ses gürültü oluyordu tadilatla olduğumuzdan dolayı.”Bulgularımızı destekler nitelikte Tekin (2022) tarafından okul yöneticileriyle yapılan araştırmada da öğrencilerin evlerinde derse uygun ortamlarının bulunmamasını okul yöneticileri sorun olarak belirtmiştir. Öğrencilerin bazıları ise öğretmenin derse geç kalmasını, dersi anlatamamasını, öğretmenle etkileşime girememeyi ve okulda bulunamamayı sorun olarak ifade etmiştir. Ö15Y “Bazen matematik hocası geç kalıyordu. Geç kalmalar oluyordu.”Ö20 “...Çok zor oldu benim için. Hocalarla falan yüzyüze olamadığım için o ortam olmadığı için. Bazen işte sorunlar falan olabiliyordu.” Tekin (2022) tarafından yapılan araştırmada da derslerin kontrolünü sağlamada yaşanan zorluklar ile öğretmenlerin derslere düzenli ve zamanında girmelerini kontrol etmenin okul yöneticileri açısından bir sorun olarak ifade edilmiştir.

Araştırmaya katılan 15 öğrencinin tamamı eğitim hayatlarına yüz yüze eğitimle devam etmek istediklerini ifade etmiştir. Yine öğrencilerin tamamına yakını derslerden dolayı eğitim hayatlarına yüz yüze eğitimle devam etmek istediklerini belirtmiştir. Ö15Y “Yüz yüze... Hem ses kesintisi olmuyor hem dersi ful odaklı dinleyebiliyorsun, yazı yazabiliyorsun. Mesela test çözemiyorduk uzaktan. Çünkü çoğu kişi uyuyordu. Sadece cihazını açıp telefonda gidiyordu başka yerlere. Çok yaşadım bunu. Derste kopukluk oluyordu. Bütünlük sağlanamıyordu derste bu yüzden.”Ö20 “Yüz yüze eğitim benim için daha iyi. Yüz yüze eğitim daha iyi anlamamı sağlıyor. Derse daha verimli oluyor gibime geliyor. Benim için daha iyi. Odaklanma

açısından da daha iyi. Ev ortamında uzaktan eğitimde ev ortamı olduğu için evde insanlar olduğu için onların da dersleri onların da işleri olduğu için mesela annem temizlik falan yapıyor sürekli sıkıntı çekiyorum ama okulda ders ortamı sadece. Daha çok derse odaklanıyorum.”Ö14D “Yüz yüze. Hocam şimdi uzaktan eğitimde olduğumuz zaman dersleri anlayamadığımız oluyor... Okul hayatı daha canlı olduğundan dolayı daha iyi öğrenebiliyorum hocam. Derdimi daha iyi anlatabiliyorum.” Öğrencilerin ifadelerinden de görüleceği üzere öğrenciler yüz yüze derste daha iyi öğrenebildiklerini, derse daha iyi odaklanabildiklerini ve derslerin daha verimli geçtiğini ifade etmiştir. Araştırmamızı destekler nitelikte Özkal (2022) tarafından yapılan araştırmada da odaklanma sorunu uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin yaşadıkları temel sorun olarak ön plana çıkmıştır. Benzer şekilde Aslan (2022) tarafından yapılan araştırmada da katılımcı öğrenciler yüz yüze eğitimi uzaktan eğitimden daha faydalı görmüştür.

Öğrenciler öğretmenleriyle aynı ortamda bulunabildikleri, istedikleri zaman soru sorup dertlerini anlatabildikleri ve öğretmenlerin daha iyi ders anlatabildikleri için de yüz yüze eğitimi tercih etmiştir. Ö10Y “...Yüz yüzeyleken daha öğretmenler daha iyiler...”Ö12D “Bir de yüz yüze hocaları görmek daha iyi. Mesela ben test çözüyorum. Size bir şey soracağım. Buradayken sorabilirim ama uzaktan eğitim görürken size defteri gösteremeyeceğim. Öyle bir sıkıntı var. Uzaktan eğitimde ne yapacağım hocam Zoom’agirer misiniz size bir soru göstereceğim. Hocam çok zor bir iş yani Zoom’agiricen de o defterin oraya fotoğrafını alacan da ekran paylaşımı aç. Yani biraz uzun. Yani test çözdüğünde o sorunun yanlış olmasını anlamak için hocayla iletişim kurman gerekiyor ve uzaktan eğitimde bunu yapamıyorduk.”Özkal (2022) tarafından yapılan araştırmada da öğrencilerin etkileşim konusunda öğretmen odaklı oldukları ortaya konmuştur. Aslan (2022) tarafından yapılan araştırmada bulgularımızı destekler niteliktedir. Nitekim araştırmaya göre yüz yüze eğitimde öğretmen tarafından öğrenci sorunlarına hızlı bir şekilde dönüt verilmesi öğrencinin motivesi artırıcı bir faktör olarak ortaya konmuştur. Katılımcı bazı öğrenciler ise okulda yapılan etkinlik ve aktivitelerden dolayı da yüz yüze eğitimi tercih etmektedir. Ö12D “...Hocam şimdi okula gelirken bir kere spor yapıyorsun. Çok mükemmel bir şey hocam bu. Arkadaşlarınla aktiviteler edinebiliyorsun. Sohbet edebiliyorsun. Kurs açıldı zaten gitar oraya da gidiyoruz.”Bu bağlamda öğrenciler hem öğretmenleriyle birebir aynı ortamda iletişim kurabilmelerinden, hem derslerini daha iyi anlayıp öğrenebildiklerinden, hem de okulda eğlenerek zaman geçirebildiğinde dolayı yüz yüze eğitimi uzaktan eğitime tercih ettiklerini ifade etmişlerdir.

Katılımcı öğrencilere okulda yüz yüze eğitim başladıktan sonra hiç “keşke okul açılmasaydı” dediniz mi sorusuna katılımcı 15 öğrencinin 12’si demediğini üçü ise dediğini ifade etmiştir. Keşke okul açılmasaydı dediğini ifade eden öğrencilerin sebebini ise, tatilin sevilmesi, okullar açıldıktan sonra derslerde zorlanması, yazılıların kötü geçmesi ve notların düşmesi oluşturmaktadır. Demediğini ifade öğrencilerinse sebeplerini genellikle arkadaşlarıyla yeniden birlikte olma, öğretmenleriyle aynı ortamda bulunma ve dersleri daha iyi anlamaları oluşturmaktadır. Ayrıca bazı öğrenciler okul ortamı ve disiplin ortamında bulunmaktan da mutlu olduklarını ifade etmiştir. Ö1Y “*Ya aslında olmadı... Ben okulda daha böyle nasıl desem daha çok odaklanabiliyorum okulda derslere eğitime okulda daha çok odaklanabildiğim için okul açıldığında ben çok mutlu oldum yani keşke açılmasaydı dediğim bir an olmadı.*” Ö4Y “*Demedim. Dediğim gibi disiplinli ortamı ben çok severim. Hatta o konuda ben Almanlara özenirim ben biraz. Disiplin açısından. Ben disiplini severim çünkü.*” Dolayısıyla uzaktan eğitim sürecinde evlerinde eğitimlerine devam eden öğrencilerin okuldaki disiplin ortamının bulunmamasından dolayı derslere odaklanamamaları öğrencilerin eğitimleriyle ilgili sorun yaşamalarına sebep olmuştur (Özkal, 2022). Benzer sonuç Mengüç (2022) tarafından yapılan araştırmada ortaya konmuştur. Uzaktan eğitim sürecinde veliler, çocuklarının dikkat eksikliği yaşamaları, derslere ilgisizlik gibi konularda çocuklarının orta seviyede etkilendiklerini belirtmiştir.

Araştırmaya katılan 15 öğrencinin tamamı yüz yüze eğitimde daha iyi öğrendiklerini ifade etmiştir. Nedenleri sorulduğunda ise öğrencilerin çoğunluğu dersleri daha iyi anladığı için yüz yüze eğitimi tercih ettiği cevabını vermiştir. Ö1Y “*...Ben yüz yüze daha iyi anlıyorum açıkçası. Yüz yüze çünkü öyle kesinti gibi problem olmadığı için daha iyi anlıyorum. Orada daha özgür oluyor yüz yüze eğitimde mesela. O daha rahat oluyor.*” Ö2O “*Okula başlayınca biraz daha iyi öğrenmeye başladım ben. Çünkü işte söylediğim gibi de ortam yani öğrenme ortamı, ders ortamı. Evde nasıl ne kadar öğrenebilirsin. Az oluyordu verimsiz oluyordu.*” Ö3D “*Yüz yüze tabi daha iyi öğrendim... Okul dersler falan iyi geliyordu böyle. Az da olsa gidiyordu odaklanamıyorduk evde bir şey oluyordu annemgil temizlik yapıyordu televizyon sesi oluyordu. Kardeşim vardı o sıra yeni başlamıştı okula. Annem hep bir peşine koşuyordu böyle. Kendime ait odam vardı ama yine de ses gürültü falan geldiği için hiç odaklanamıyordum.*” Öğrenci ifadelerinden de görüleceği üzere öğrenciler ev ortamından ve bağlantı sorunlarından dolayı uzaktan eğitimin verimsiz olduğunu, yüz yüze eğitimde daha iyi öğrendiklerini ifade etmiştir. Aslan (2022) tarafından yapılan araştırmada da katılımcı

öğrenciler yüz yüze derslerdeki öğrenme ortamının uzaktan eğitime göre daha iyi olduğu, yüz yüze eğitime geçişin daha faydalı olacağı görüşünü paylaşmıştır. Ünal (2021) tarafından yapılan araştırmada da katılımcı öğrencilerin uzaktan eğitimi yeterli ölçüde benimsemedikleri sonucuna ulaşılmıştır. Mengüç (2022) tarafından yapılan araştırmada da katılımcı veliler çocuklarının aldığı uzaktan eğitimin verimsiz olduğu düşüncesini paylaşmıştır. Yapılan araştırmalar da bizim bulgularımızı destekler nitelikte olmuştur.

Katılımcı öğrencilerin bazıları ise öğretmenlerine soru sorabildikleri, öğretmenlerin yüz yüze eğitimde dersi daha iyi anlattıkları ve öğretmenleriyle iletişimin daha iyi olduğu için yüz yüze eğitimi tercih ettiklerini ifade etmiştir. Ö4Y “...Hoca anlatıyor yüz yüze zaten mesela ben hep hocamın gözlerine bakarım o konuştuğu zaman. Daha iyi anlayabiliyorum çünkü gözlerine baktığım zaman. Hep gözlerine bakarım böyle. Uzaktan eğitimde gözlerine de bakamıyordum. Ama okulda göz göze geliyoruz.” Ö8O “Yüz yüze eğitim hocam. Hocam yine hocalar yüz yüze daha çok süremiz olduğu için daha iyi anlatıyordu. Hem böyle teneffüslerde anlamadığımız konuyu gidip tekrar sorabiliyoruz ama online eğitimdeyken soramıyorduk. Online eğitimdeyken hocamız müsait olur mu olmaz mı? Tekrar online eğitimde anlatsa da anlarmıyım anlamaz mıyım gibi sorunlar oluyordu.” Ö6D “...Yüz yüze hocaya soru gösterebiliyoruz... Hocayla iletişim kurabiliyoruz, hocanın yanına istediğimiz zaman gidip soru sorabiliyoruz. Daha sonra işte iyi iletişim kurabiliyoruz.” Öğrencilerin ifadelerinden de görüleceği üzere öğrenciler öğretmenleriyle aynı ortamda bulunup gözlerine bakabilmeyi, sorularına hızlı dönütler alabilmeyi ve öğretmenleriyle birebir iletişim kurmayı eğitimleri açısından önemsemektedirler. Ayrıca öğrenciler internet ve ses kesintisi olmadığı, okul ortamında olmanın daha iyi olduğu, arkadaşlarıyla birlikte oldukları, tembellik yapmaya başladıkları, sıkıldıkları, uzaktan eğitime fazla katılamadıkları ve telefonla fazla ilgilenmeye başladıkları içinde yüz yüze eğitimi tercih ettiklerini ifade etmiştir. Nitekim Aslan (2022) tarafından yapılan araştırmada da katılımcı öğrenciler yüz yüze eğitimde iletişim ortamının uzaktan eğitimde olmadığını ifade etmiştir. Benzer şekilde Tekin (2022) tarafından okul yöneticileriyle yapılan araştırmada da okul yöneticilerine göre öğretmenlerin uzaktan eğitim konusunda yeterli bilgi ve tecrübeye sahip olmamaları, uzaktan eğitim konusunda kendilerine eğitim verilmemesinden dolayı canlı derslerde sorunlar yaşamaları uzaktan eğitim sürecinde ortaya çıkan sorunlardan olarak ifade edilmiştir.

Uzaktan Eğitime Karşı Duygu ve Düşünceler

Salgın nedeniyle okullar kapandıktan sonra katılımcı öğrencilerin yarısından fazlası ilk zamanlar rahatladığını ve mutlu hissettiğini ifade etmiştir. Ö11Y “Yani ilkten çok mutlu oldum. Okula gitmiyorum falan diye.” Ö50 “İlk bize zaten 2 hafta süreyle kapatacağız falan demişlerdi. O zaman biraz dinleniriz diye açıkçası iyi olmuştu.” Ö14D “İlk bir ay falan rahatladım.” Öğrencilerinde ifadelerinden görüldüğü üzere öğrenciler okulların ilk olarak 2 hafta süreyle kapanmasını tatil olarak algılamış ve mutlu hissetmiştir. Ancak okulların kapalılık süresinin uzamasıyla birlikte öğrencilerin duygularında da değişimler söz konusu olmuştur. Katılımcı öğrencilerin çoğunluğu sürecin uzamasıyla birlikte sıkıldıklarını ifade etmiştir. Ö11Y “Ondan sonra böyle ilk bir 5-6 ay da çok sıkıldım evde. Ondan sonra özlemeye falan başladım böyle. Çünkü evden dışarı çıkamıyorduk yani hiçbir yere gidemiyorduk. Her genç gibi sıkıldım. Çoğunlukla telefon bağımlılığı. Yani sabah akşam telefonla birlikteydim. Hatta kaç kez telefon elimden alınmıştı.” Ö20 “...İlk defa böyle bir uzaktan telefonla internette bir görüşme olacağı için sınıfla öğretmenlerimle. Bir heyecan olmuştu. Ama gitgide o heyecan azalmaya başladı. Artık sıkıcılaşmaya başladı benim için. Sonra da işte özlem falan oldu okula karşı. Ortama karşı. Ya insan evde de sıkılıyor açıkçası. Biraz böyle okula gitmek falan istiyor. Arkadaşlarını görmek. Evde de sıkıldığım için bir farklılık falan istiyor insan.” Ö130 “Yani evde sıkılmıyordum ama çünkü bilgisayarım olduğu için o aralar oyuna sarmıştım zaten ben hiçbir şey yapamadığım için evde, dışarıda çıkamıyorduk. O yüzden sıkılmıyordum evde. Açık söyleyeyim hocam benim günlük 4-5 buçuk saatim falan geçiyordu. Yani bilgisayardan da zaten bir süre sonra sıkıldım. Telefona başladım. Telefondan da sıkıldım. Sonra ne yapacağımı bilemedim. Evde dolaşıyordum sağa sola gidiyordum.” Öğrenci ifadelerinden de anlaşılacağı üzere öğrenciler bir süre sonra canlı derslerden sıkılmış ve teknolojik cihazlarını sosyal medya ve oyun için kullanmaya başlamıştır. Nacaroğlu (2022) tarafından yapılan araştırmada da salgın sürecinde katılımcılar internet bağımlılıklarında artış olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Benzer şekilde Aslan (2022) tarafından yapılan araştırmada da ekran başında gerçekleşen uzaktan eğitim sürecinin öğrencileri tembelleştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Yine Tekin (2022) tarafından yapılan araştırmada da öğrencilerin canlı derslere ve EBA TV’ye ilgi göstermediği ve çekici bulmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Dermirtaş Kurt (2021) tarafından yapılan araştırmada da katılımcı öğrencilerin sadece yüzde 49’unun interneti eğitimi için kullandığı, yüzde 51’inin ise farklı amaçlarla interneti kullandığı sonucuna ulaşılmıştır.

Katılımcı öğrencilerin çoğunluğunun hissettiği bir diğer duygu üzgün hissetmeleri olmuştur. Ö1Y “*Ya hem üzgündüm ve çok mutsuzdum.*” Ö7O “*Üzıldüm. Arkadaşlarımdan ayrıldım. Hocalardan da.*” Ö13O “*Bir hafta tatil olacak diye girdik bir buçuk sene evden çıkamadık. O zaman biz anladık zaten daha çıkamayacağımızı o zaman üzülmüştüm aslında dışarı çıkamadığımız için. Okulda hem okul için hem de dışarı çıkamıyorduk arkadaşlarımla oynayamıyorduk. Hiçbir şey yapamıyordum o yüzden.*” Katılımcı öğrencilerden bazıları bazen mutlu hissettiklerini, arkadaşlarını ve okul ortamını özlediklerini, mutsuz hissettiklerini, bunalıma girdiklerini ve çok boş hissettiklerini ifade etmiştir. Ö4Y “*Bunalıma girdim. Saçlarım mesela stresten dökülmeye başladı. Çok mutsuzdum ya. Uzaktan eğitimde zaten sokağa çıkma yasağı olduğu için evdeyim oturuyorum dersime giriyorum. Hatta bazen dersteyken alttan oyun açtığım oluyordu. Dersten sonra maskeyle ekmek almaya çıkıyorum. Gelip tekrar bilgisayar başına oturuyordum. Arada derse falan bakmaya çalışıyorum ama anlayamıyorum.*” İfadesinde bulunan öğrencinin dışarı çıkıp arkadaşlarıyla sosyalleşememesi, canlı derslerden sıkılması ve dersleri anlayamaması öğrencinin kendisini bunalımda hissetmesine sebep olmuştur. Ülkemizde ilk Covid-19 vakasının görülmesiyle birlikte okulların 2 hafta tatil edilmesi öğrencilerde kısa süreli tatil algısı oluşturmuş ve öğrencilerin sevinmesine ve rahatlamasına sebep olmuştur. Ancak sürecin uzaması, uzaktan eğitime geçilmesi ve sokağa çıkma yasaklarının uygulanmaya başlanmasıyla birlikte öğrenciler sıkılmaya, arkadaşlarını ve okullarını özlemeye başlamış, bu durumda öğrencilerin mutsuz hissetmelerine sebep olmuştur. Bazı öğrencilerde süreç internet ve teknolojik cihazlarda fazla vakit geçirme olarak kendini gösterirken, bazı öğrencilerin ise kendilerini bunalımda ve boşlukta hissetmelerine sebep olmuştur.

Öğrencilere uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerine severek ve isteyerek bağlandıkları sorulduğunda katılımcı öğrenciler çoktan aza doğru sırasıyla Türkçe, Fen Bilimleri, Beden Eğitimi, Matematik, Sosyal Bilimler, Müzik, İngilizce ve Resim cevabını vermiştir. Öğrencilerin severek ve isteyerek bağlandığı derslere bakıldığında genellikle LGS’de sorumlu oldukları ana dersler olduğu anlaşılabilmektedir. Ancak öğrencilerin isteyerek bağlandığı derslerin önemli gördükleri dersler olmasının yanında çok sayıda öğrenci anlayabildiği, eğlendiği ve sevdiği derslere de severek ve isteyerek bağlandığını ifade etmiştir. Ö1Y “*Ya açıkçası hepsine isteyerek katıldım. Çünkü uzaktan eğitim sonuçta hepsi notlarımı etkileyecekti ve eğitim hayatımı da etkileyecekti illaki. O yüzden hepsine isteyerek katıldım. Elimden geldiğince notlarımı daha yüksek tutmaya çalıştım. Katılımımı yüksek tutmaya çalıştım ki notlarım iyi olsun diye. En çok ana dersler Türkçe matematik ve fen çok önemli*

olduğu için genellikle onlara severek katılıyordum.”Ö20 “Türkçe derslerini seviyordum. Türkçe dersi benim öğretmenimde iyi bir öğretmendi. Biraz ders anlatışı sıkıcı olsa da eğlenceli bir hocaydı seviyordum kendisini. Ve İnkılap derslerini de seviyordum. Onun da hocası çok tatlı bir hocaydı eğlenceli anlatıyordu benimle de sık sık sohbet ediyordu derste. Ben çoğunlukla ben katıldığım için derse. Eğlenceli geçiyordu benim için iki ders.”Ö12D “Fen dersi çok güzel geliyordu hocam. Çok güzel dersti yani çünkü çözebiliyordum dersi.”Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilere verilen dersin kaliteli bir şekilde sunulması öğrencinin dersten alabileceği faydayı ve verimi artırmaktadır (Yağmur, 2022). Bu bağlamda öğretmenlerin uzaktan eğitim sırasında dersleri öğrencilerin anlayabileceği, öğrenirken eğlenebileceği ve dersi sevebileceği şekilde işlemesi, katılımcı öğrenci görüşlerinden de görüldüğü üzere öğrencilerin derse olan yaklaşımını ve motivasyonunu olumlu bir şekilde etkilemektedir. Nitekim Özkal (2022) tarafından yapılan araştırmada da öğretmenlerin uzaktan eğitim derslerinde öğrencilere eğitici oyunlar oynatmasının öğrencilerin derse karşı olan motivasyonunu artırıcı etken olduğu ortaya konmuştur. Buna ek olarak öğrencilerin önemli gördükleri derslere isteyerek bağlanmaları da araştırmamızda ortaya çıkan sonuçlardandır. Özercan (2021) tarafından yapılan araştırmada da EBA platformunu kullanan öğrencilerin sırasıyla en çok Matematik, Türkçe, Fen Bilimleri, İngilizce, Sosyal Bilgiler ve Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi derslerini takip ettiği tespit edilmiştir.

Araştırmada ortaya çıkan bir diğer önemli sonuçsa öğrencilerin spor yapabildikleri ve yetenekleri olduğunu düşündükleri derslere de severek ve isteyerek bağlanmaları olmuştur. Ö4Y *“Sosyal bilgiler. Çünkü ben tarih kafasındayım. Ben tarihçiyim. Beden eğitimine girmeyi çok seviyordum. Çünkü ben evimde sıkıldığım için hareketler yapıyordum beden eğitiminde. Barfiks demirimiz vardı onla barfiks falan çekişiyordum. Hoca gösteriyordu böyle kendi evinden. Uyguluyorduk öyle.”Ö130 “Beden eğitimi vardı. Çünkü orda hocayla aktiviteler yapıyorduk. Cezalı yarışmalar falan yapıyorduk...”Ö3D “Mesela resim de olabilir. Resim yeteneğim olduğu için resim de istekliydim hevesliydim.” Öğrenci ifadelerinden de görüleceği üzere beden eğitimi dersinde öğretmenin öğrencilere çeşitli sportif aktiviteler yaptırması öğrencilerin derse olan bağlılıklarını artırmıştır. Yine öğrencilerin ilgi duydukları dersler de öğrencilerin derslere yaklaşımını olumlu yönde etkilemiştir. Nitekim Birsen (2022) tarafından yapılan araştırmada da uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin beden eğitimi dersine karşı genel tutum seviyelerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Aslan (2022) tarafından yapılan araştırmada da uzaktan eğitim sürecinde yapılan uygulamalı derslerin yüz yüze derslerde olduğu kadar verimli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Her ne kadar uzaktan eğitim*

sürecinde beden eğitimi ve resim gibi uygulamalı derslerin işlenişi yüz yüze eğitimde olduğu kadar verimli olmasa da öğrencilerin evlerinde de olsa spor yapmayı ve ilgi duydukları derslerde bulunmayı tercih ettiği sonucuna ulaşılmaktadır. Ayrıca öğretmenin öğrencilere karşı davranışları ve dersi güzel anlatması da öğrencilerin derslere seyerek ve isteyerek bağlanma sebeplerinden birini oluşturmuştur.

Öğrencilere uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerine sevmeyerek ve istemeyerek bağlandıkları sorulduğunda öğrencilerin cevapları çoktan aza doğru Matematik, Beden Eğitimi, Fen Bilimleri, İngilizce, Müzik, Resim, Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Sosyal Bilimler, Teknoloji Tasarım ve Türkçe dersleri olmuştur. Araştırmada ortaya çıkan en dikkat çekici bulgu katılımcı öğrencilerin dokuzunun ana derslerden birisi olan Matematik dersine sevmeyerek ve istemeyerek bağlanmaları olmuştur. Katılımcı öğrenciler anlamadıkları, sevmedikleri, kendilerine sıkıcı, kolay ve gereksiz gelen derslere sevmeyerek ve istemeyerek bağlandıklarını ifade etmiştir. Ö1Y “Severek katılmadığım belki beden dersi olabilir ya da müzik, resim. Onları ben zaten çok fazla sevmediğim için onlara bir tık sevmeyerek katılıyordum. Özellikle müzik ve resmi sevmiyorum. Hoşuma gitmiyor.”Ö50 “Tabii ki Matematikti. Çünkü Matematiği zaten normalde de sevmiyorum. Uzaktan eğitimde de zaten sevmemişim. Çünkü çok zor geliyor. Yapamadığım için. Bir de zaten hani böyle ders geçmiyor çok bunaltıyor falan o yüzden sevmiyordum. Sevmeyerek girdiğim derslerden biriydi.”Ö14D “Genelde Matematik ve Fen. Çünkü onlarda çok sıkılıyorum. Ders çok boğuyor zaten günde fazla ders işliyorum ondan sonra test falanda çözüyordum. Zaten anlıyorum ben sevdiğim dersler. Seviyorum da çok boğuyor. Konular çok sade... Fen hocası anlatırken insan boğuluyor sıkılıyor derste. Çok sade anlatıyor.”Adalar (2022) tarafından yapılan araştırmada da katılımcı öğrencilerin Matematik dersinde problem çözümlerini yeteri kadar takip edemedikleri, derse odaklanıp motive olamadıkları, anlamadıkları yerleri öğretmenlerine sormada ve düşüncelerini ifade etmede çekindikleri ve dersten keyif alamadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Sarıbyık (2022) tarafından yapılan araştırmada da katılımcı ortaokul öğrencileri uzaktan eğitim sürecinde matematik öğretimine kısmen katıldıkları sonucuna ulaşılmıştır. Bu sonuçlar bizim bulgularımızla da uyumaktadır.

Katılımcı öğrencilerin yarıya yakını anlayamadığı derslere sevmeyerek ve istemeyerek girdiğini ifade etmiştir. Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin özellikle Matematik dersine karşı motivasyonlarının ve ilgilerinin düşük olması, Matematik derslerini anlamadıklarını ifade etmesi özellikle dikkate alınması gereken bir konudur. Nitekim öğrenciler

kendilerini sıkıcı gelen ve sevmedikleri derslere de istemeyerek girdiklerini ifade etmiştir. Özellikle uzaktan eğitim sürecinin birçok öğrenci tarafından bağlantı sorunlarıyla başlaması öğrencilerin derslere karşı motivasyon kaybı yaşamalarına sebep olmuş olabilir. Yine ders içeriklerinin tek düze ilerlemesi veya öğrencileri eğlendirici tarafları bulunmaması da öğrencilerin motivasyonunu kaybetmelerine sebep olmuş olabilir. Katılımcı öğrencilerden bazıları da uzaktan eğitim olduğu, öğretmen anlatamadığı veya öğretmenden çekindiği ve yeteneği olmadığını düşündüğü derslere sevmeyerek ve istemeyerek girdiğini ifade etmiştir. Bu derslerin yine genelini matematik dersi oluşturmuştur. Az sayıda öğrencide beceri isteyen Müzik, Resim ve Beden derslerini sevmediğini ifade etmiştir. Salgın sürecinde uzaktan eğitime geçilmesiyle birlikte hem internet kullanımında hem de teknolojik cihazların kullanımında artış yaşanmıştır (Yağmur, 2022). Her ne kadar bu dönemde çeşitli uzaktan eğitim platformları kullanılmış olsa da öğrenciler uzaktan eğitimden yeterli ölçüde verim alamamışlardır. Nitekim Aslan (2022) tarafından yapılan araştırmada da öğrencilerin uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime kıyasla düşünme kapasitelerini daha fazla artırmadığını düşündükleri ortaya konmuştur. Ayrıca öğretmen ve öğrencilerin uzun süre ekrana bakmaları göz ve zihin yorgunluğuna sebep olabilmektedir (Özkal, 2022). Bu durum hem öğretmenlerin hem de öğrencilerin derslere karşı odaklarını ve motivasyonlarını kaybetmelerine sebep olabilmektedir.

Uzaktan eğitim sürecinde öğrenciye ulaşma, sorunlarını tespit edip çözüme kavuşturma konusunda zorluklar yaşanmış, öğrencilerde sorunlu davranışların artış gösterdiği tespit edilmiştir. Ayrıca uzaktan eğitim sürecinde ölçme ve değerlendirme konusundaki belirsizlikte okul yöneticileri tarafından sorun olarak ifade edilmiştir (Tekin, 2022). Benzer şekilde uzaktan eğitim sürecinde öğretmenler ve öğrenciler arasındaki iletişimin yüz yüze eğitime göre düşük olması da (Aslan, 2022), ölçme ve değerlendirme konusunda sorunlar oluşmasına sebep olan bir diğer etken olmuştur. Sonuç olarak 15 öğrenciyle yapılan araştırmamızda katılımcı öğrencilerin tamamı okulu özlemiş, okula olan özlemlerinin genel sebebini ise arkadaş özlemi oluşturmuştur. Katılımcı öğrencilerin çoğunluğu özellikle teknolojik sorunlardan dolayı uzaktan eğitimi faydasız bulmuştur. Bu bağlamda katılımcı öğrencilerin tamamı eğitim hayatlarına yüz yüze devam etmeyi istediklerini ifade etmiştir. Bu isteğin temel sebebini ise uzaktan eğitim sürecinde dersleri anlama konusunda yaşadıkları sorunlar oluşturmuştur. Öğrenciler uzaktan eğitim döneminde çoğunlukla sıkılgan ve üzgün hissettiklerini ifade etmişlerdir. Dolayısıyla araştırmada öğrencilerin okulda, arkadaşları ve öğretmenleriyle birlikte, odaklarını dağıtan dış etkenlerden uzak sınıf ortamında

öğretmenleriyle birebir iletişim halinde olarak eğitim hayatlarına devam etmeyi istedikleri sonucuna ulaşmıştır.

Öneriler

Salgın döneminde öğrencilerin okula karşı tutum ve davranışlarının araştırıldığı bu çalışmada elde edilen bulgular aşağıda sunulmaktadır:

- Uzaktan eğitim sürecinde öğrencilerin genellikle arkadaşlarını, okulu ve öğretmenlerini özlediği görülmüştür. Bu öğrenciler açısından olumlu bir durumdur. Öğrencilerin okulla iletişimlerini güçlendirilerek ve okulda daha iyi zaman geçirmeleri sağlanarak okula karşı olumlu tutum geliştirebilecekleri ortamlar artırılabilir.
- Öğrencilerin genellikle yüz yüze eğitimi uzaktan eğitime tercih ettiği görülmüştür. Bu bağlamda öğrencilerin hem derslere karşı hem de arkadaşlarına karşı olumlu tutumlar geliştirebilecekleri okul ortamı sağlanmalıdır. Katılımcı öğrencilerin özellikle sorunlu arkadaşlarını özlemediklerini ifade etmeleri okullarda akran zorbalığına karşı önlemler alınmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.
- Uzaktan eğitimde öğrencilerin genellikle yaşamış oldukları internet ve altyapı sorunlarının giderilmesi gerekmektedir.
- Ders sırasından öğrencilerin eğlenerek öğrenecekleri, ders sırasında sıkılmayacakları öğretim yöntemlerinin araştırılarak sayısının artırılması gerekmektedir.
- Uzaktan eğitim sürecinde internet ve ekran başında uzun zaman geçiren öğrencilerin ders sonrasında evde sıkılmalarını engelleyecek etkinlikler artırılmalı, bu konuda veliler bilgilendirilmeli ve öğrencilerin internet ve teknolojik cihazların başında kalma süreleri azaltılmalıdır.
- Öğrencilerin canlı ders dışında da ders tekrarları yapabilmelerini sağlayan EBA platformunun içeriğinin güçlendirilmesi, özellikle ilkokul ve ortaokul öğrencileri için eğlenerek öğrenebilecekleri uygulamalarının artırılması öğrencilerin öğrenmelerini ve motivasyonlarını olumlu yönde etkileyebilir.

KAYNAKÇA

- Abukan, B., Yıldırım, F. ve Öztürk, H. (2020). Covid-19 salgınında çocuk olmak: Gelişim dönemlerine göre sosyal hizmet gereksinimleri ve öneriler. *TurkishStudies*, 15(6), 3-4. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44416>.
- Adalar, F. (2022). *Ortaokul öğrencilerinin uzaktan matematik eğitimi almaya ilişkin tutumlarının belirlenmesi*, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Matematik ve Fen bilimleri Eğitimi Anabilim Dalı Matematik Eğitimi Bilim Dalı, Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Gülçin Oflaz, Sivas.
- Adıyaman, Z. (2002). Uzaktan eğitim yoluyla yabancı dil öğretimi. *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 1(1), Madde: 11, 92-97.
- Ak, A., Oral, B., ve Topuz, V. (2018). Marmara Üniversitesi Teknik Bilimler Meslek Yüksekokulu uzaktan öğretim sürecinin değerlendirilmesi. *Bilim, Eğitim, Sanat ve Teknoloji Dergisi (BEST Dergi)*, 2(1), 71-80.
- Aküzüm, C., Yavaş, T., Tan, Ç. ve Uçar, M. B. (2015). İlköğretim kurumu öğrencilerinin devamsızlık ve okul terki nedenleri, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(2).
- Akbal, H. ve Akbal, H. İ. (2020). Covid-19 Pandemisi sürecinde uzaktan eğitim ile ilgili yaşanan sorunların öğrenci bakış açısına göre AHP yöntemi ile incelenmesi. *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(22), 533-546. DOI:10.47129/bartiniibf.795863.
- Altuntaş Yılmaz, N. (2020). Yükseköğretim kurumlarında Covid-19 pandemisi sürecinde uygulanan uzaktan eğitim durumu hakkında öğrencilerin tutumlarının araştırılması: Fizyoterapi ve Rehabilitasyon Bölümü Örneği, *Necmettin Erbakan Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 3(1).
- Altuntaş, E.Y., Başaran, M., Özeke, B. ve Yılmaz, H. (2020). COVID – 19 pandemisi sürecinde üniversite öğrencilerinin yükseköğretim kurumlarının uzaktan eğitime yönelik stratejilerine ve öğrenme deneyimlerine ilişkin algı düzeyleri. *Uluslararası Halkla İlişkiler ve Reklam Çalışmaları Dergisi*, 3(2), 8-23.

- Aras, N. (2013). *Okul müdürlerinin sahip olduğu okul liderliği standartlarına ilişkin öğretmen algıları*, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Arat, T. ve Bakan, Ö. (2011). Uzaktan eğitim ve uygulamaları. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 14(1-2), 363-374.
- Arık, F. Ş. (1991). Selçuklular zamanında Anadolu'da veba salgınları. *Tarih Araştırmaları Dergisi*, Cilt: 15(26), 27.
- Aslan, R. (2020). Tarihten günümüze epidemiler, pandemiler ve COVID-19, *Göller Bölgesi Aylık Ekonomi ve Kültür Dergisi Ayrıntı*, 8(85), s. 38.
- Aslan, S. (2022). *Ortaokul öğrencilerinin uzaktan eğitime yönelik tutumlarının incelenmesi: Kars ili örneği*, Kafkas Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İlköğretim Anabilim Dalı Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı, Danışman: Doç. Dr. Yaşar Kop, Kars.
- Atasoy, R., Özden, C. ve Kara, D. N. (2020). Covid-19 pandemi sürecinde yapılan E-ders uygulamalarının etkililiğinin öğrencilerin perspektifinden değerlendirilmesi. *TurkishStudies*, 15(6),95-122.
- Başaran, M., Doğan, E., Karaoğlu, E. ve Şahin, E. (2020), Koronavirüs (Covid-19) pandemi sürecinin getirisi olan uzaktan eğitimin etkililiği üzerine bir çalışma, *AJER-Academia Eğitim Araştırmaları Dergisi*,5(2), 368-397.
- Bingol-Schrijer, B. (2020). "COVID-19 salgını süresince eğitim hakkı, fırsat eşitliği ve sınavlara ilişkin temel problemler", *İstanbul Hukuk Mecmuası*, 78(2), 837. <https://doi.org/10.26650/mecmua.2020.78.2.0019>
- Bingül, Ş. (2020). II. Abdülhamid döneminde İstanbul'da bulaşıcı ve salgın hastalıklara karşı alınan tedbirler: Mektep tatilleri, *Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Salgın Hastalıklar Özel Sayısı*, 78.
- Birsen, M. T. (2022). *Ortaokul öğrencilerinin COVID-19 salgın sürecinde beden eğitimi dersine ilişkin tutumlarının incelenmesi*, Atatürk Üniversitesi Kış Sporları ve Spor Bilimleri Enstitüsü Beden Eğitimi ve Spor Ana Bilim Dalı Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dalı, Danışman: Doç. Dr. Nurcan Demirel, Erzurum.
- Bogdan, R. C. ve Biklen, S. K. (1998). *Qualitative research for education: An introduction to theory and methods*. Boston: Allyn and Bacon.

- Bozkurt, A. (2017). Türkiye’de uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını. *Açık Öğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 3(2), 85-124.
- Bozkurt, A. (2020). Koronavirüs (Covid-19) pandemi süreci ve pandemi sonrası dünyada eğitime yönelik değerlendirmeler: Yeni normal ve yeni eğitim paradigması. *AUAd*, 6(3),112-142.
- Buckler, A., Chamberlain, L., Stutchbury, K. ve Hedge, C. (2020). Minimising ‘Distance’ in Distance Learning Programmes During A Global Health Crisis: Framing An International Education Response to COVID-19. *UKFIET*, <https://www.ukfiet.org/2020/minimising-distance-in-distance-learning-programmes-during-a-global-health-crisis-framing-an-international-education-response-to-covid-19/> Erişim Tarihi: 31. 05. 2021.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2019). *Eğitimde Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Pegem Akademi, Ankara, 354.
- Canpolat, U. (2022). *COVID-19 salgını sürecinde MEB tarafından yürütülen acil uzaktan erişimli öğretim faaliyetlerine yönelik paydaş görüşleri*, Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Danışman: Prof. Dr. Evrim Genç Kumtepe, İkinci Danışman: Öğr. Gör. Dr. Ela Akgün Özbek.
- Canpolat, U. ve Narin-Canpolat, Z. (2020). Uzaktan eğitim bağlamında e-hazır olma kavramının irdelenmesi. *AUAd*, 6(3), 79-91.
- Chmiliar, I. (2010). Multiple-casedesigns. In A. J. Mills, G. Eurapas ve E. Wiebe (Eds.), *Encyclopedia of casestudyresearch* (pp 582-583). USA: *SAGE Publications*.
- Cook, D. A. ve Dupras, D. M. (2004). A practicalguidetodevelopingeffective web-basedlearning. *J Gen InternMed.* 19(6):698–707. doi: 10.1111/j.1525-1497.2004.30029.x.
- Creswell, John. W. (2007). *Qualitativeinquiry&researchdesign: Choosingamongfiveapproaches* (2nd ed.). *ThousandOaks, CA: Sage*
- Creswell, John. W. (2013). *QualitativeInquiry&Research Design*. 3.bs. *ThousandOaks, CA: Sage*.

- Creswell, J. W., Hanson, W. E., ClarkPlano, V. L. & Morales, A. (2007). Qualitative research designs: Selection and implementation. *The Counseling Psychologist*, 35(2), 236-264.
- Cullen, W., Gulati, G., & Kelly, B. D. (2020). Mental health in the Covid-19 pandemic. *QJM: An International Journal of Medicine*, Volume 113(5). <https://doi.org/10.1093/qjmed/hcaa110>
- Çakın, M. ve Külekçi Akyavuz, E. (2020). Covid-19 süreci ve eğitime yansımaları: öğretmen görüşlerinin incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(2), 165-186.
- Çaykuş, E. T. ve Mutlu Çaykuş, T. (2020). Covid-19 pandemi sürecinde çocukların Psikolojik Dayanıklılığını Güçlendirme Yolları: Ailelere, Öğretmenlere ve Ruh Sağlığı Uzmanlarına Öneriler, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 7(5), 95-113.
- Çıtak, N. (2020). Covid-19 ve Sınıfsal Eşitsizlik, *TTB COVID-19 pandemisi 6. Ay Değerlendirme Raporu*, 441-470.
- Demir Öztürk, E., Kuru, G. ve Demir Yıldız, C. (2020). Covid-19 pandemi günlerinde anneler ne düşünür çocuklar ne ister? anne ve çocuklarının pandemi algısı, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 7(5), 204-220.
- Demirtaş Kurt, C. (2021). Covid-19 salgın sürecinde lise öğrencilerinde akran ilişkileri ve internet bağımlılığının incelenmesi, Akdeniz Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Tezli Yüksek Lisans Programı, Danışman: Doç. Dr. Arzu Taşdelen Karçkay, Antalya.
- Denzin, Norman K. ve Yvonna S. Lincoln. (2018). *The Sage Handbook of Qualitative Research. 5. Bs. Sage Publications.*
- Dinçer, S. (2006). Bilgisayar destekli eğitim ve uzaktan eğitime genel bir bakış. Conference Paper · February 2006. <https://www.researchgate.net/publication/298192658>
- Dizer, U. ve Demirpek, U. (2009). Pandemilerde kan hizmetleri, *İnfeksiyon Dergisi (Turkish Journal of Infection)*, 23(1), 29-34.
- Doğan, S. ve Koçak, E. (2020). EBA sistemi bağlamında uzaktan eğitim faaliyetleri üzerine bir inceleme, *Ekonomi ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(14).

- Dong Y, Mo X, Hu Y, vd. (2020). Epidemiology of COVID-19 Among Children in China. *Pediatrics*. 2020;145(6):e20200702. <https://doi.org/10.1542/peds.2020-0702>.
- Ekici, G. (2003). Uzaktan eğitim ortamlarının seçiminde öğrencilerin öğrenme stillerinin önemi, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24, 48-55.
- Ekiz, D. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Er-Koçoğlu, N. (2020). COVID-19 pandemisinde bilgiye erişimin önündeki büyük engel: Sayısal Bölünme/Bilgi Uçurumu, *Türk Kütüphaneciliği* 34, 3.
- Ergüney, M. (2015). Uzaktan eğitimin geleceği: MOOC (MASSIVE OPEN ONLINE COURSE). *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi (Journal of Research in Education and Teaching)*, 4(4), 15-22.
- Fidan, M. (2020). Covid-19 belirsizliğinde eğitim: ilkokulda zorunlu uzaktan eğitime ilişkin öğretmen görüşleri, *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2020, 6(2), 24-43.
- Genç, M. F. Ve Gümrükçüoğlu, S. (2020). Koronavirüs (Covid-19) sürecinde ilâhiyat fakültesi öğrencilerinin uzaktan eğitime bakışları. *Turkish Studies*, 15(4), 403-422. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.43798>.
- GERMANN, T. C., Gao, H., Gambhir, M., Plummer, A., Biggerstaff, M., Reed, C. ve Uzicanin, A. (2019). School dismissal as a pandemic influenza response: When, where and for how long? *Epidemics*, 28, 100348.
- Göker, M. E. ve Turan, Ş. (2020). COVID-19 pandemisi sürecinde problemler teknoloji kullanımı. *ESTÜDAM Halk Sağlığı Dergisi*. 2020;5 (COVID-19 Özel Sayısı), 108-14.
- Görgülü Arı, A. ve Arslan, K. (2020). Ortaokul öğrencilerinin covid-19'a yönelik metaforik algıları. *Turkish Studies*, 15(6), 503-524. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44425>.
- Gülner, B. (2008). Bilgisayar ve internet destekli uzaktan eğitim programlarının tasarım, geliştirme ve değerlendirme aşamaları (Suzep Örneği). *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19, 259-273. oi:10.1080/01587919.2015.1055056.

- Günay, U. (2020). “Salgın Döneminde Gençler”, *Yeni Koronavirüs Hastalığının Toplum Üzerine Etkileri ve Hemşirelik Yaklaşımları*, İnönü Üniversitesi Yayınevi, Malatya, 2022.
- Hilli, C. (2018). Distanceteaching in smallruralprimaryschools: a participatoryactionresearchproject. *Educational Action Research*, 1–15. <https://doi.org/10.1080/09650792.2018.1526695>.
- Hodges, C., Moore, S., Lockee, B., Trust, T. Ve Bond, A. (2020). Thedifferencebetweenemergencyremoteteachingand online learning. *EducauseReview*. <https://er.educause.edu/articles/2020/3/the-difference-between-emergency-remote-teaching-and-online-learning>.
- Hung, M. L., Chou, C., Chen, C. H. ve Own, Z. Y. (2010). Learnerreadinessfor online learning: Scaleddevelopmentandstudentperceptions. *Computers ve Education*, 55, 1080-1090.
- İşman, A. (2011). Uzaktan Eğitim. Ankara: Pegem A Yayıncılık. Marshall, M. N. (1996). Samplingforqualitativeresearch. *Familypractice*, 13(6), 522-526.
- Jiao, W.Y., Wang, L.N., Liu, J., Fang, S.F., Jiao, F.Y., PettoelloMantovani, M. ve Somekh, E. (2020). BehavioralandEmotionalDisorders in Childrenduringthe COVID-19 Epidemic. TheJournal of Pediatrics. *EuropeanPaediatricAssociation*, 221, 264-266. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.jpeds.2020.03.013>
- Kara, Y. (2020). Pandemi sürecindeki öğrenci deneyimleri: Bakırköy ilçesi örneği, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 7(7), 165-176.
- Kalaç, M. Ö., Telli, G. veEronal, Y. (2020), *Covid-19 Mücadelesi kapsamında uzaktan eğitim sürecinde engelli öğrencilerin durumu sorunlar ve çözüm önerileri*, Manisa Celal Bayar Üniversitesi Yayınları, Yayın No : 0040.
- Karaca, Ş. ve Kelam, D. (2020). COVID-19 gölgesinde uzaktan eğitim hizmet kalitesinin incelenmesi. *Sivas Interdisipliner Turizm Araştırmaları Dergisi*, (5), 7-18. <http://sita.cumhuriyet.edu.tr/tr/pub/issue/57733/791442>
- Karadağ, E. ve Yücel, C. (2020). Yeni tip Koronavirüspandemisi döneminde üniversitelerde uzaktan eğitim: Lisans öğrencileri kapsamında bir değerlendirme çalışması. *Yükseköğretim Dergisi*, 10(2), 181–192. doi:10.2399/yod.20.730688

- Karataş, Z. (2020). COVID-19 pandemisi sürecinin LGS ve YKS sınavına hazırlık sürecinde olan çocuk ve ergenlerin psikolojilerine yansımalarının incelenmesi. Gençdoğan B, editör. *Pandemi Döneminde Çocuk ve Ergen Psikolojisi*. 1. Baskı. Ankara: Türkiye Klinikleri, 54-74.
- Kırmacı, Ö. ve Acar, S. (2018). Kampüs öğrencilerinin eşzamanlı uzaktan eğitimde karşılaştıkları sorunlar. *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 14(3), 276-291. doi:10.17244/eku.378138.
- Kırmızıgül, H. G. (2020). Covid-19 salgını ve beraberinde getirdiği eğitim süreci, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 7(5), 283-289.
- Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi (2020). Kriz döneminde farklı bir yönetim yaklaşımı raporu. 14 Ekim 2022 tarihinde <<https://www.ahievran.edu.tr/arsiv-haberler/5908-aydeped-koordinatörlüğü-tarafından-uzaktan-egitimde-yapılan-calismalar-rapor-haline-getirildi>> adresinden erişildi.
- Külekcı Akyavuz, E., Çakın, M. (2020). Covid-19 salgınının eğitime etkisi konusunda okul yöneticilerinin görüşleri. *TurkishStudies*, 15(4), 723-737. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44140>
- Koh, C. G., Lee, L., Lo, C., Wong, C., & Yap, J. (2020). A Socio-Psychological Perspective. Challenges and Opportunities in the Post-COVID-19 World, *World Economic Forum*, 44-48. http://www3.weforum.org/docs/WEF_Challenges_and_Opportunities_Post_COVID_19.pdf (Erişim: 31.05.2021).
- Koçak, Z. ve Harmancı, H. (2020). Covid-19 pandemi sürecinde ailede ruh sağlığı, *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, (5), 188-189.
- Kurt Demirbaş, N. ve Sevgili Koçak, S. (2020). 2-6 yaş arasında çocuğu olan ebeveynlerin bakış açısıyla covid-19 salgın sürecinin değerlendirilmesi, *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi (ASEAD)*, 7(6), 328-349.
- Külekcı Akyavuz, E. ve Çakın, M. (2020). Covid-19 salgınının eğitime etkisi konusunda okul yöneticilerinin görüşleri. *TurkishStudies*, 15(4), 723-737. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44140>.

- Lau, J., Yang, B. ve Dasgupta, R. (2020). Willthecoronavirusmake online educationgoviral? <https://www.timeshighereducation.com/features/will-coronavirus-make-online-education-go-viral>.
- Lune, HowardveBrucel L. Berg. 2012. *QualitativeResearchMethodsfortheSocialSciences* 8. bs. PearsonHigher Ed.
- Mart, M. ve Kesicioglu, O. S. (2020). COVID-19 pandemi sürecinde ailelerin evde oyun oynamaya ilişkin görüşleri. *TurkishStudies*, 15(4), 945-958. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44381>.
- Mengüç, E. (2022). *İlkokul öğrenci velilerinin salgın(pandemi) döneminde uzaktan eğitim uygulamalarında yaşadıkları sorunların incelenmesi*, Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezli Yüksek Lisans Programı, Danışman: Prof. Dr. Nizamettin Koç.
- Merriam, S. B. (2013). *Nitel araştırma: Desen ve uygulama için bir rehber* (3. Baskıdan çeviri, çeviri editörü: S. Turan). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel araştırma desen ve uygulama için bir rehber*. (Çev. S. Turan), Ankara: Nobel Yayınları.
- Miles, Matthew B. ve A. Michael Huberman. (1994). *Qualitative Data Analysis: An ExpandedSourcebook*. Sage.
- Nacaroğlu, H. İ. (2022). *Meslek lisesi öğrencilerinin covid-19 salgını öncesi ve salgın döneminde internet ve sosyal medya bağımlılığı düzeylerinin incelenmesi*, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri Ana Bilim Dalı, Danışman: Dr. Öğretim Üyesi Erman Uzun, Mersin.
- Oflaz, F. (2008). Felaketlerin psikolojik etkileri ve hemşirelik uygulaması. *C.Ü Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 12(3), 70-76.
- Özdemir, K. (2021). *COVID-19 pandemisi uzaktan eğitim sürecinde ortaokul 7. sınıf öğrencilerinin teknoloji kullanım deneyimleri*, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü EğitimBilimleri Ana Bilim Dalı Eğitim Programları ve Öğretim Tezli Yüksek Lisans Programı, Tez Danışmanı: Prof. Dr. Mehmet Gürol, İstanbul.
- Özercan, H. (2021). *COVID -19 pandemi sürecinde ortaokul öğrencilerinin Eğitim Bilişim Ağı (EBA)'na ilişkin görüşleri*, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

Matematik Ve Fen Bilimleri Eğitimi Ana Bilim Dalı Fen Bilgisi Eğitimi Bilim Dalı,
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Hilmi Erten, Elazığ.

Özkal, A. (2022). *Ortaokul öğrencilerinin Sosyal bilgiler dersi kapsamında uzaktan eğitim sürecine yönelik görüşleri*, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilgiler Eğitimi Anabilim Dalı, Danışman: Prof. Dr. Ali Meydan, Nevşehir.

Pehlivan, Z. (2006). *Resmi genel liselerde öğrenci devamsızlığı ve buna dönük okul yönetimi politikaları*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.

Rose, R. M. ve Blomeyer, R. L. (2007). ResearchCommitteeIssuesBrief. Access andEquity in Online Classesand Virtual Schools. *North AmericanCouncilforHigher Learning*. <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED509623.pdf>.

Sağlık Bakanlığı (2021), <https://covid19.saglik.gov.tr/TR-66125/sikca-sorulan-sorular-halka-yonelik.html?Sayfa=1> (erişim: 30.05.2021).

Saldaña, Johnny. (2012). *TheCoding Manual forQualitativeResearch*. Londra: Sage.

Sarı, E. ve Sarı, B. (2020). Kriz zamanlarında eğitim yönetimi: COVID-19 Örneği, *Uluslararası Liderlik Çalışmaları Dergisi: Kuram ve Uygulama*, 3(2), 49-63.

Sarı, T. ve Nayır, F. (2020). Pandemi dönemi eğitim: sorunlar ve fırsatlar. *TurkishStudies*, 15(4), 959-975. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44335>

Sarıbıyık, B. (2022). *COVID-19 sürecinde ortaokul matematik dersinin uzaktan eğitim yoluyla uygulanmasının öğrenci ve öğretmen görüşleri çerçevesinde incelenmesi*, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Eğitim Bilimleri Ana Bilim Dalı, Danışman: Doç. Dr. Gülay Bedir, Kahramanmaraş.

Sarıtaş, E. ve Barutçu, S. (2020). Öğretimde dijital dönüşüm ve öğrencilerin çevrimiçi öğrenmeye hazır bulunuşluluğu: Pandemi döneminde Pamukkale Üniversitesi öğrencileri üzerinde bir araştırma, *İnternet Uygulamaları ve Yönetimi*, 11(1), DOI: 10.34231/iuyd.706397

Sayan, H. (2020). COVID-19 pandemisi sürecinde öğretim elemanlarının uzaktan eğitime ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi, *Bilişim Teknolojileri Online Dergisi*, 11(42). DOI: 10.5824/ajite.2020.03.004.x

- Sever, M. ve Özdemir, S. (2020). Koronavirüs (Covid-19) sürecinde öğrenci olma deneyimi: Bir fotoses (photovoice) çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(4), 1653-1679.
- Sirem, Ö. ve Baş, Ö. (2020). Okuma güçlüğü olan ilköğretim öğrencilerinin Covid-19 sürecinde uzaktan eğitim deneyimleri. *TurkishStudies*, 15(4), 993-1009. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.43346>.
- Sprang, G. ve Silman, M. (2013). Posttraumatic Stress Disorder in Parents and Youth After Health-Related Disasters. *Disaster Medicine and Public Health Preparedness*, 7(1), 105-110. doi:10.1017/dmp.2013.22.
- Sun, Y., Li, Y., Bao, Y., Meng, S., Sun, Y., Schumann, G., Kosten, T., Strang, J., Lu, L. ve Shi, J. (2020). Brief Report: Increased Addictive Internet and Substance Use Behavior During the COVID-19 Pandemic in China. *The American Journal on Addictions*, 29: 268–270. DOI: 10.1111/ajad.13066.
- Şimşek, H. ve Şahin, S. (2013). İlköğretim ikinci kademe öğrencilerinde okulu bırakma eğilimi ve nedenleri (Şanlıurfa İli Örneği), *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(2), 41-72.
- Tarkoçin, S., Alagöz, N. ve Boğa, E. (2020). Okul öncesi dönem çocuklarının pandemi sürecinde (COVID-19) davranış değişiklikleri ve farkındalık düzeylerinin anne görüşlerine başvurularak incelenmesi. *TurkishStudies*, 15(6), 1017-1036. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44338>.
- Telli Yamamoto, G. ve Altun, D. (2020). Coronavirüs ve Çevrimiçi (Online) Eğitimin Önlenemeyen Yükselişi, *Üniversite Araştırmaları Dergisi / Journal of University Research*, 3(1).
- Tekin, Ö. (2022). *Okul yöneticilerine göre salgın döneminde uzaktan eğitim sürecinde yaşanan sorunlar (İstanbul-Maltepe ilçesi örneği)*, T.C. Maltepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi ve Denetimi Tezli Yüksek Lisans Programı, Danışman: Prof. Dr. Nizamettin Koç, İstanbul, Şubat.
- Türkiye Bilimler Akademisi [TÜBA], (2020). *Covid 19 Pandemi Değerlendirme Raporu*, Ankara. <http://www.tuba.gov.tr/files/images/2020/kovidraporu/Covid-19%20Raporu-Final+.pdf>.

- Türk Dil Kurumu [TDK] (2021a). (Bilim ve Sanat Terimleri Sözlüğü) <https://sozluk.gov.tr>(erişim: 30.05.2021).
- Türk Dil Kurumu [TDK] (2021b). (Güncel Türkçe Sözlük) <https://sozluk.gov.tr> (erişim: 01.06.2021).
- Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK] (2020). Hane halkı Bilişim Teknolojileri (BT) Kullanım Araştırması, 2020. Türkiye İstatistik Kurumu Haber Bülteni, 33679. [https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-\(BT\)-Kullanim-Arastirmasi-2020-33679](https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Hanehalki-Bilisim-Teknolojileri-(BT)-Kullanim-Arastirmasi-2020-33679).
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO], (2020a). *Startling digital divides in distance learning emerge*, <https://en.unesco.org/news/startling-digital-divides-distance-learning-emerge> (Erişim: 01.06.2021).
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO], (2020b). *COVID 19 Impact on Education: Global Monitoring of School Closures caused by COVID 19*. <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse> (Erişim: 01.06.2021).
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO], (2020c). Stefania Giannini, *Covid-19 school closures around the World will hit girls hardest*, <https://en.unesco.org/news/covid-19-school-closures-around-world-will-hit-girls-hardest>.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO], (2020d). *Exams and assessments in COVID-19 crisis: fairness at the centre*, <https://en.unesco.org/news/exams-and-assessments-covid-19-crisis-fairness-centre>.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO], (2020e). *COVID-19: 10 Recommendations to plan distance learning solutions*, <https://www.unesco.org/en/articles/covid-19-10-recommendations-plan-distance-learning-solutions> Erişim: 17.10.2022.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO], (2021a). *Mission: Recovering Education 2021*, <https://gemreportunesco.wpcomstaging.com/2021/03/30/mission-recovering-education-2021/>.

- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO], (2021b). *Time to roll out education's recovery package*, <https://en.unesco.org/news/time-roll-out-educations-recovery-package>.
- United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization [UNESCO], (2022). *Education: from school closure to recovery*. <https://www.unesco.org/en/covid-19/education-response> Erişim: 17.10.2022.
- United Nations International Children's Emergency Fund [UNICEF], (2020a). <https://data.unicef.org/resources/remote-learning-reachability-factsheet/> (Erişim: 01.06.2021).
- United Nations International Children's Emergency Fund [UNICEF], (2020b). <https://www.unicef.org/reports/how-many-children-and-young-people-have-internet-access-home-2020> (Erişim: 07.06.2021).
- United Nations International Children's Emergency Fund [UNICEF], (2021a). <https://www.unicef.org/reports/state-worlds-children-2021>.
- United Nations International Children's Emergency Fund [UNICEF], (2021b). <https://www.unicef.org/reports/unicef-annual-report-2020>.
- United Nations International Children's Emergency Fund [UNICEF], (2021c). <https://www.unicef.org/press-releases/schools-still-closed-nearly-77-million-students-18-months-pandemic-unicef>.
- United Nations International Children's Emergency Fund [UNICEF], (2021d). <https://www.unicef.org/press-releases/first-day-school-indefinitely-postponed-140-million-first-time-students-around-world>.
- United Nations International Children's Emergency Fund [UNICEF], (2021e). <https://www.unicef.org/coronavirus/reopen-schools>.
- United Nations Sustainable Development Group [UNSDG], (2020a), <https://unsdg.un.org/resources/policy-brief-impact-covid-19-children> (Erişim: 01.06.2021).
- United Nations Sustainable Development Group [UNSDG], (2020b). Policy Brief: The Impact of COVID-19 on children. Erişim tarihi 17.10.2022.

https://unsdg.un.org/sites/default/files/2020-04/160420_Covid_Children_Policy_Brief.pdf.

Ünal, H. Z. (2021). *COVID-19 pandemi sürecinde uygulanan uzaktan eğitime ilişkin ortaokul öğrencilerinin görüşlerinin değerlendirilmesi: Yalova İli Altınova İlçesi Örneği*, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Eğitim Yönetimi Bilim Dalı, Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Pınar Mert, İstanbul.

Van Lancker, W. ve Parolin, Z. (2020). COVID-19, school closures, and child poverty: a social crisis in the making. *Lancet Public Health*. May;5(5):e243-e244. DOI: [https://doi.org/10.1016/S2468-2667\(20\)30084-0](https://doi.org/10.1016/S2468-2667(20)30084-0).

Wang, C., Pan, R., Wan, X., Tan, Y., Xu, L., Ho, C. S. ve Ho, R. C. (2020). Immediate Psychological Responses and Associated Factors during the Initial Stage of the 2019 Coronavirus Disease (COVID-19) Epidemic among the General Population in China. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(5), 1729. <https://doi.org/10.3390/ijerph17051729>

World Health Organization [WHO], (2020). 2019 Novel Coronavirus (2019-nCoV): Strategic Preparedness and Response Plan, <https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/srp-04022020.pdf> (erişim: 30.05.2021).

World Health Organization [WHO], (2011). *Bulletin of the World Health Organization*, 89(7), <https://www.who.int/bulletin/volumes/89/7/11-088815/en/> (erişim: 30.05.2021).

World Food Programme, (2020). *Global Monitoring of School Meals During COVID-19 School Closures*. Erişim tarihi 02.06.2021. <https://cdn.wfp.org/2020/school-feeding-map/index.html>.

Yağmur, E. (2022). *COVID-19 pandemisinde internet ve bilgi sistemleri kullanım başarısının incelenmesi: Erzurum merkez ortaokullarında bir uygulama*, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Bilişim Sistemleri Ana Bilim Dalı, Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Mustafa Keskinılıç, Erzurum.

Yenal, A. Ç. (2009). *Uzaktan Eğitim*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri (11. Baskı)*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, H. (2020). *Yeni koronavirus hastalığının toplum üzerine etkileri ve hemşirelik yaklaşımları*, İnönü Üniversitesi Yayınevi, Malatya.
- Yıldırım, K. (2020). İstisnai bir uzaktan eğitim öğretim deneyiminin öğrettikleri. *Alanyazın*,1(1), 7-15.
- Yılmaz, E., Güner, B., Mutlu, H., Doğanay, G., ve Yılmaz, D. (2020). *Veli algısına göre pandemi dönemi uzaktan eğitim sürecinin niteliği*, Palet Yayınları, Konya.
- Yin, R. K. (1984). *Case Study Research: Design and Methods*. California: Sage Publications.
- Yolcu, H. H. (2020). Koronavirüs (covid-19) pandemi sürecinde sınıf öğretmeni adaylarının uzaktan eğitim deneyimleri. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*,6(4), 237-250.
- Yurtbakan, E. ve Akyıldız, S. (2020). Sınıf öğretmenleri, ilkokul öğrencileri ve ebeveynlerin Covid-19 izolasyon döneminde uygulanan uzaktan eğitim faaliyetleri hakkındaki görüşleri. *TurkishStudies*, 15(6), 949-977. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.43780>.
- Yüksek Usta, S. ve Gökcan, H. N. (2020). Çocukların ve annelerinin gözünden Covid-19. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(2), 187-206.
- Zan, N., Zan, B. U. (2020). Koronavirüs ile acil durumda eğitim: Türkiye'nin farklı bölgelerinden uzaktan eğitim sistemine dahil olan Edebiyat Fakültesi öğrencilerine genel bakış. *TurkishStudies*, 15(4), 1367-1394. <https://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies.44365>.

EKLER

EK-1: ETİK KURULU KARARI

EK-3: KATILIMCILARA AİT GÖRÜŞME DOKÜMANLARI

KATILIMCI-1 (Akademik başarısı yüksek)

Uzaktan eğitim yaparken okulunuzu özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

Tabii ki özledim hocam. Şu açılardan özledim. Arkadaşlarım açısından özledim. Bir de dersleri daha iyi açısından özledim çünkü ben yüz yüze daha iyi anlıyorum. Uzaktan eğitimde açıkçası çok iyi anlayamıyordum. Arkadaşlarım açısından da özledim çünkü sokağa çıkma yasakları oluyordu bir de 18 yaş altına da bol bol yasak geldiği için kimseyi de göremiyordum ailemden başka. Bu açıdan çok özlemiştim okulumu. Öğretmenler açısından da özledim. Her yönüyle özledim yani

Uzaktan eğitimi hangi açılardan faydalı buluyordunuz? Niçin faydalı bulmuyordunuz?

Yani hocam pek bir açıdan faydalı bulmuyordum ama belki evde bir tık daha rahat ders işleniyor olabilir. Ben açıkçası şu yönden faydalı bulmuyordum. Çünkü anlaşılmıyordu hani dersler mobil üzerinden onlineda. Sürekli kesintiler oluyordu. İnternet kesintileri, bağlantı kesintileri, böyle ses gidip geliyor falan. O açılardan hiç rahat değildi. Çok evdeyken çok verimli çalışamıyordum. Rahatlık olduğu için bir gevşeme olduğu için çok rahat çalışamıyordum evde.

Uzaktan eğitim yaparken arkadaşlarınızı özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

Açıkçası hepsini özledim diyebilirim. Çünkü evde onlarla dışarıda yaptığım aktiviteler özlendi açıkçası. Mesela kız arkadaşlarımla çok piknik yapıyorduk. Benim başka arkadaşlarım var dışarıda onlarla beraber bisiklet sürme spor yapma gibi aktivitelerim oluyordu. Onlar açısından çok özledim. Evde hiçbirini yapamıyordum çünkü. Onları da göremiyordum. O açılardan özlemiştim.

Tercih hakkınız olsa eğitim hayatınıza uzaktan eğitimle mi ya da okulda yüz yüze eğitimle mi devam etmek isterdiniz?

Kesinlikle yüz yüze eğitimle. Ben orada daha rahat oluyorum. Orada daha verimli çalışabiliyorum. Online eğitimde çok verimli çalışamıyorum. Böyle birçok rahatlık oluyor hocam. O rahatlıkta çok çalışamıyorum ama okulda olduğum zaman okulda daha verimli çalışıyorum.

Salgın nedeniyle okullar kapandıktan sonra neler hissettiniz?

Ya hem üzgündüm ve çok mutsuzdum. Hele ilk başladığı dönemlerde böyle biraz daha içime kapanmışım. Çünkü hem bu online eğitim benim derslerimi etkileyecekti. Eğitimimi hem sürekli evde olacaktım bu açılardan çok mutsuzdum. Bir de ülkenin durumu içinde mutsuzdum. Çünkü sürekli her gün vakalara yenisi ekleniyordu ve ülke daha da kötüye gidiyordu. Açıkçası tahmin etmişim evde biraz daha kalacağımızı. Çünkü vakalar sürekli artıyordu ve bu beni çok mutsuz ediyordu. Biraz daha online eğitimde kalmak.

Okulda yüz yüze eğitime başladıktan sonra “Keşke okul açılmasaydı.” dediniz mi? Neden?

Ya aslında olmadı. Ben okulda daha böyle nasıl desem daha çok odaklanabiliyorum okulda derslere eğitime okulda daha çok odaklanabildiğim için okul açıldığında ben çok mutlu oldum yani keşke açılmasaydı dediğim bir an olmadı.

Online mı, yüz yüze mi daha iyi öğrendiniz? Niçin?

Ya online eğitimle de öğrenebiliyordum ama orada dediğim gibi sürekli kesintilerden bağlantı sorunlarından dolayı çok fazla anlaşılmıyordu dersler. Ben yüz yüze daha iyi anlıyorum açıkçası. Yüz yüze çünkü öyle kesinti gibi problem olmadığı için daha iyi anlıyorum. Orada daha özgür oluyor yüz yüze eğitimde mesela. O daha rahat oluyor. Öğretmenlerimle olan iletişim yüz yüze iyiydi. Online eğitimde de iyiydi bence. Zaten derslere

sürekli katılan bir öğrenciydim. Yüz yüze de iyiydi. Yüz yüze de olduğunda sürekli rahat rahat sorular sorabiliyordum. Ya da test çözdüğümde bir soruyu yapamadığımda götürebiliyordum. Daha iyi oluyordu. Online de bazen bağlantı kesintileri ya da başka sorunlar olduğu zaman cevap almam biraz geç oluyordu.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize severek/ isteyerek bağlandınız? Neden?

Ya açıkçası hepsine isteyerek katıldım. Çünkü uzaktan eğitim sonuçta hepsi notlarımı etkileyecekti ve eğitim hayatımı da etkileyecekti illaki. O yüzden hepsine isteyerek katıldım. Elimden geldiğince notlarımı daha yüksek tutmaya çalıştım. Katılımımı yüksek tutmaya çalıştım ki notlarım iyi olsun diye. En çok ana dersler Türkçe, Matematik ve Fen çok önemli olduğu için genellikle onlara severek katılıyordum.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize sevmeyerek/ istemeyerek bağlandınız? Neden?

Severek katılmadığım belki beden dersi olabilir ya da müzik, resim. Onları ben zaten çok fazla sevmediğim için onlara bir tık sevmeyerek katılıyordum. Özellikle Müzik ve Resmi sevmiyorum. Hoşuma gitmiyor. Müzik ve Resim normalde insanları rahatlatan bir şey ama bende o rahatlığı vermiyor. Belki de yapamadığım için sevmiyor olabilirim. Mesela resim çizerken çizemediğim zaman sinirim bozuluyor yapamayınca da hiç yapmak istemiyorum. Bu seferde katılmak istemiyorum o derse. Hoşuma gitmiyor.

KATILIMCI-2 (Akademik başarısı orta)

Uzaktan eğitim yaparken okulunuzu özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

Yani okulu tabii ortamı özledim. Sanal ortam olduğu için sıkıntı oldu. Sıkıcıydı bir de. Hem arkadaş ortamı açısından hem hocalarla böyle yüz yüze bir iletişimde olduğumuz için gerçek olduğu için yani. Sabah erken kalkıp yolu yürümek falan mesafe gitmek zor oluyordu. Bu açıdan özlemedim.

Uzaktan eğitimi hangi açılardan faydalı buluyordunuz? Niçin faydalı bulmuyordunuz?

Ya faydası fiziksel olarak daha çok dinlendim evde. Ders açısından çok fazla bir artı göremedim ben. Çok zor oldu benim için. Hocalarla falan yüz yüze olamadığım için o ortam olmadığı için. Bazen işte sorunlar falan olabiliyordu.

Uzaktan eğitim yaparken arkadaşlarınızı özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

Evet. Her açıdan özledim çünkü uzun süre görüşemedik yani dışarı falanda çıkamadığımız için baya uzun süre çoğunlukla özledim. İşte görüntülü konuşarak özlem gideriyorduk. Vakit geçirmeyi, arkadaş ortamını, sıklığı özledim. Özlemediğim, ya sınıfta oluyor yaramaz insanlar haylazlar falan. Onlar açısından pek özlemediğim kişiler oldu. Ama daha çok yakın arkadaşlarımı özledim.

Tercih hakkınız olsa eğitim hayatınıza uzaktan eğitimle mi ya da okulda yüz yüze eğitimle mi devam etmek isterdiniz?

Yüz yüze eğitim benim için daha iyi. Yüz yüze eğitim daha iyi anlamamı sağlıyor. Derse daha verimli oluyor gibime geliyor. Benim için daha iyi. Odaklanma açısından da daha iyi. Ev ortamında uzaktan eğitimde ev ortamı olduğu için evde insanlar olduğu için onların da dersleri onların da işleri olduğu için mesela annem temizlik falan yapıyor sürekli sıkıntı çekiyorum ama okulda ders ortamı sadece. Daha çok derse odaklanıyorum.

Salgın nedeniyle okullar kapandıktan sonra neler hissettiniz?

İlk başladığında aslında iki haftalık bir tatil olarak girmiştik. Tatil olduğu için gayet mutluydum ben. Yani yatıyordum kalkıyordum geç yatmalar falan. Daha eğlenceli oluyordu benim için iyi oluyordu. Ama canlı dersler başladığında da ilk canlı derse başladığımızda bir heyecan vardı açıkçası. İlk defa böyle bir uzaktan telefonla

internette bir görüşme olacağı için sınıfımla öğretmenlerimle. Bir heyecan olmuştu. Ama gitgide o heyecan azalmaya başladı. Artık sıkıcılaşmaya başladı benim için. Sonra da işte özlem falan oldu okula karşı. Ortama karşı. Ya insan evde de sıkılıyor açıkçası. Biraz böyle okula gitmek falan istiyor. Arkadaşlarını görmek. Evde de sıkıldığım için bir farklılık falan istiyor insan.

Okulda yüz yüze eğitime başladıktan sonra “Keşke okul açılmasaydı.” dediniz mi? Neden?

Yok demedim. Gittikçe değişen hislerimi bilmiyordum. Belki sonradan tekrar sıkılabiliyim okul hayatından diye düşünüyordum ama ilk başlarda ilk aylarda okula gitmeyi seviyordum ve oradaki okulumda iyiydi yani arkadaş ortamım falan seviyordum arkadaşlarımı seviyordum. Öğretmenlerimi de seviyordum. Yani açılmasın tekrar kapansın gibi bir şey demedim. Zaten uzun bir aradan sonra okula gittiğim için çok mutluydum yani. Uzun süre sonra öğretmenlerimi, arkadaşlarımı göreceğim için.

Online mı, yüz yüze mi daha iyi öğrendiniz? Niçin?

Okula başlayınca biraz daha iyi öğrenmeye başladım ben. Çünkü işte söylediğim gibi de ortam yani öğrenme ortamı, ders ortamı. Evde nasıl ne kadar öğrenebilirsin. Az oluyordu verimsiz oluyordu.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize severek/ isteyerek bağlandınız? Neden?

Türkçe derslerini seviyordum. Türkçe dersi benim öğretmenimde iyi bir öğretmendi. Biraz ders anlatışı sıkıcı olsa da eğlenceli bir hocaydı seviyordum kendisini. Ve İnkılap derslerini de seviyordum. Onun da hocası çok tatlı bir hocaydı eğlenceli anlatıyordu benimle de sık sık sohbet ediyordu derste. Ben çoğunlukla ben katıldığım için derse. Eğlenceli geçiyordu benim için iki ders.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize sevmeyerek/ istemeyerek bağlandınız? Neden?

Aslında yok yazılmamak için ben Teknoloji Tasarım dersi, Beden dersi falan onlara girmeyi pek istemiyordum. Çoğunlukla da itiraf edeyim arkadan başka bir şeye falan bakıyordum dinlemiyordum dersi. Sıkıcı geliyordu bana. Telefonda ne yapabilirim yani. Hoca da görmüyor beni.

KATILIMCI-3 (Akademik başarısı düşük)

Uzaktan eğitim yaparken okulunuzu özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

Evet. Mesela canlı derste hani işliyorduk kimsenin yüzünü göremiyorduk yeni gelen arkadaşlarımız oldu onları hiç tanıyamadık nereden geldiler. Dersleri hiç anlayamadık boş bir ders gibi yaz tatili gibi geçti. Okulu gerçek anlamda özledim böyle basit bir manada değil. Hani sınıfın kokusu bile yani böyle sıralar falan çok tuhaftı. Hocaları falan yeni gelen hocalar oldu. Onları anlayamadık mesela. Nasıl anlatıyorlar konular ne hiçbir şey. Mesela okulun hani sıraları oluyor böyle arkadaşlarımın kavgası bile hoşuma gidiyordu. Ciddi ciddi değildi hani şakaları falan. Hocanın anlatış şekilleri. Hocanın yüzü falan çok tuhaftı.

Uzaktan eğitimi hangi açılardan faydalı buluyordunuz? Niçin faydalı bulmuyordunuz?

Teknolojiyi anladım. Bilgisayar nasıl kullanılır hani telefon tablet. Normal hayatta okula gidip geliyorduk. Telefon pek alamıyorduk. O senesi bilgisayar kullanımları hani. EBA nasıl bir şey, e-okula giriş nasıl bir şey. Ders açısından hiçbir şey yoktu yani boş ders gibiydi. Anlatmıyordu zaten internet bağlantısı gidiyordu. Hocalar uzaktan köyden katılanlar vardı. Onlar çoğu kişi katılmadı. Üç dört kişi vardı sadece Türkçe, Matematikte. Diğer derslerde hiç kimse yoktu. Mesela uzaktan eğitimde korona olmuşuk. O sıra zaten aklımız gidip geliyordu ne olacak ne yapacağız diye öyle pek anlamadım zaten dersleri de. Çoğu derse katılıyordum. Türkçe, Matematiği aksatmıyordum. Müzikte biraz sıkıldığım zaman etkinlik yapıyorduk onlarda. İnternet bağlantısı benim iyiydi ama köyden katılanlardan dolayı hepimizinki gidip gidip geliyordu.

Uzaktan eğitim yaparken arkadaşlarınızı özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

Evet sohbet edişimiz halay falan çekiyorduk biz sınıfta böyle genişti sınıfımız. Eğlenceli geçiyordu. Ama işte onlar olmayınca da bağımızda koptu. Hani böyle kimin interneti oluyordu olmuyordu telefonu vardı yoktu köydeydi. Sohbet edişimiz hocalarımız falan özlemiştik. Hepsini iyiydi anlayabiliyordum.

Tercih hakkınız olsa eğitim hayatınıza uzaktan eğitimle mi ya da okulda yüz yüze eğitimle mi devam etmek isterdiniz?

Yüz yüze. Uzaktan eğitim hiçbir şey anlamıyorduk. Arkadaşlarımla sohbet yok. Öyleydi. Yani uzaktan olduğu için böyle internet bağlantısı gidiyordu. Arkadaşlarımla yüzünü göremiyordum. Yeni hocalar geliyor tanışamıyorduk. Böyle bir şey gibiydi karanlık çöker hani yalnız hissedersin ya kendini öyleydi. İnternet bağlantısı gidip geliyordu. Sesleri gelmiyordu. Anlatamıyorduk zaten hani. Tahtayı açıp biz bakıyoruz onlar bilgisayar tutuyorlardı. Çoğu kişi göremiyordu. Telefonla katılıyordu açılmıyordu. Derste öğretmeni atıyordu 10 dakika varsa beş dakika hep öyle oluyordu. Beş dakika da artık ne anlatırsa.

Salgın nedeniyle okullar kapandıktan sonra neler hissettiniz?

Hiçbir şey anlamadım. Altıncı sınıf yoktu zaten. Onu hiç işlemedik. Yedi de böyle. Altıyı işlemeyince hani zincir kopar hepsi gider aynı onun gibiydi. Çok ilkokul gibi aynı. Birincisınıf daha yeni okula başlamışım gibi hissettim. Hüzünlüydüm, mutsuzdum. Arkadaşlarımla göremiyordum okul ortamını özliyordum. Hani böyle bir eğlencesi vardı okulun manası vardı okulun. Evde de mutlu değildim hani. Okulu görmüyoruz ders işleyemiyorum okul diye bir şey yok her şey üst üste geliyor. O ara korona olmuştu zaten hani böyle onun düşüncesi de vardı ne olacağım diye. Derslerden zaten anlamıyorduk. Matematik yoktu. Türkçe falan özlemiştik onları da. Hani böyle anlatım şekilleri işte konular falan. Matematik hocası anlatıyordu kolu kırılmıştı o sıra o anlatamıyordu birine falan yazdırıyordu. Onun yazısıyla falan aynı değil. Anlatamıyordu hoca. Hani durgunluk falan oluyordu.

Okulda yüz yüze eğitime başladıktan sonra “Keşke okul açılmasaydı.” dediniz mi? Neden?

Yok hiç demedim. Hem okul yeni alıştım hani kapalı olsaydı burada ne olacağını bilmiyordum. Öğretmenler nasıl falan hiçbir şekil. Yeni olduğum için daha tuhaftı böyle.

Online mı, yüz yüze mi daha iyi öğrendiniz? Niçin?

Yüz yüze tabii daha iyi öğrendim. Arkadaşlar bir yandan iyi geliyordu. Okul dersler falan iyi geliyordu böyle. Az da olsa gidiyordu odaklanamıyorduk evde bir şey oluyordu annemgil temizlik yapıyordu televizyon sesi oluyordu kardeşim vardı o sıra yeni başlamıştı okula. Annem hep bir peşine koşuyordu böyle. Kendime ait odam vardı ama yine de ses gürültü falan geldiği için hiç odaklanamıyordum.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize severek/ isteyerek bağlandınız? Neden?

Türkçeyi çok daha severek isteyerek bağlandım. Mesela Resim de olabilir. Resim yeteneğim olduğu için Resim de istekliydim hevesliydim. Türkçeyi de ben çok seviyordum derste hevesliyim istekliyim. Türkçe olunca istek geliyor huzurlu falan oluyorum.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize sevmeyerek/ istemeyerek bağlandınız? Neden?

Matematik. Matematiği anlamıyorum. Hoca zaten o sıralar altı yedinci sınıfta yoktu zaten dersimiz. Hocanın kolu kırıldı oda anlatamıyordu. Sınıf durgun, anlamıyorlar. Hocanın da sesi çıkmıyor.

KATILIMCI-4 (Akademik başarısı yüksek)

Uzaktan eğitim yaparken okulunuzu özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

İlk başta hiç özlemedim ama daha sonradan özlemeye başladım çünkü insan arkadaşsız kalınca çok yalnız hissediyor kendini. Şimdi uzaktan eğitimde yüz yüze eğitimde olduğu kadar verimli ders alamadık. Ondan dolayı ben gelecek kaygısına başladım böyle. Dedim uzaktan eğitimde ben mesela şimdi mühendis olsam bunun hesaplamasını nasıl yaparım. Ben çünkü mühendis olmak isterim. Adı üstünde uzaktan eğitim. İnternet üzerinden eğitimle olmuyor. Bazıları katılmıyor bazıları böyle dersi kaynatmaya çalışıyor falan. Ama sınıf ortamında ciddi resmi olduğu için daha rahat ders anlayabiliyorum. Okulumuzdaki faaliyetlerimiz vardı onları özledim. Mesela ben spor yapmayı çok severim. Futbol favorimdir. Ben futbol takımındaydım. Uzaktan eğitimden dolayı benim futbolum iptal edildi. Onu özledim. Arkadaş ortamım çok iyiydi. Herkes birbirini destekledi. Okulu şu açıdan özlemedim. Bizim Osmaniye'deki öğretmenlerimiz çok sertti. Disiplinden de öte çok sertti. Hatta bazen vurabiliyorlardı çocuklara. Bende çok korkuyordum o zamanlarda. Dedim ya hoca bana da vurursa yanlış bir şey yaparsam diye hiç gitmek istemiyordum bazen. Oturup evde ağladığım bile oluyordu hatta. Şimdi Osmaniye'deki okulda yanlış yaparsam mesela hoca geliyor bana kızılıyordu. Bir kere daha yanlış yaparsam bu sefer baya bir kızılıyordu. Hakaret etmeye başlıyordu. Üçüncüde de yanlış yaptıysam dövüyordu. Bizim oradaki bazı arkadaşlar çok belalıydı. Dışarıda belalı insanlar çoktu. Okulda uyuşturucu bile içenler vardı bazıları. Diyordum ya bana da vermeye çalışırlarsa diye çok korkuyordum. Uyuşturucunun ve sigaranın çok kötü bir şey olduğunu biliyordum. Babam sigara kullanıyordu. Ondan dolayı artık korkmaya başlamıştım.

Uzaktan eğitimi hangi açılardan faydalı buluyordunuz? Niçin faydalı bulmuyordunuz?

Ben uzaktan eğitimi hiçbir açıdan faydalı bulmuyordum. Yani hocayla aramda on metre olsun ama yinede okula gideyim. Uzaktan eğitim kötü. Şimdi evdesin rahat ortamsın disiplin yok disiplinsiz olarak büyüyebilirsin bu sefer. Hocalarını unutup nasıl konuşacağını bile bilemeyebiliyor insan. Saçma sapan, derse canım isterse katılıyorum canım istemese katılmıyorum öyle oluyordu. Devamsızlıklar yazılmıyordu mesela. Şimdi biz üç kardeşiz. Ben ortancayım. Bir ablam bir kardeşim var. Ailede kötü şeyler olmuyordu ama internetim ilk başta yoktu benim. Hep şey yapıyorduk telefona internete yükleyip şey yapıyorduk. Sonra bir gün dedik böyle gitmeyecek. Maddi açıdan çok masraflı oluyordu. Eve internet bağlattık. Ya şimdi yüz yüze olmak daha farklı oluyor. Daha iyi anlayabiliyor insan. Daha net konuşabiliyor mesela. Ama ben orda daha net anlayamadığım için dersime de çalışmadım mesela. Kendim çalışmaya çalıştım yine anlayamadım. Hocaya sordum hoca anlatamadı hocalarda. Anca yüz yüze eğitime geçtiğimiz zaman daha iyi anladım. Anlatıyor hoca ben anlayamıyorum. Çünkü çok garip garip şeyler söylüyor. Mesela matematiksel terimler kullanıyor bana mesela. Hocam o ne diyorum. Onları açarken yine matematiksel terimler kullanıyor mesela.

Uzaktan eğitim yaparken arkadaşlarınızı özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

Çok özledim. Çünkü hem uzaktan eğitim varken dışarıda çıkamıyorduk çoğunlukla. Dışarı çıksam arkadaşım çıkamıyordu. Arkadaşım çıksa ben dışarı çıkamıyordum. Arkadaşlarımla oyun oynardım. Çok futbol meraklıyım ben. Arkadaşlarımla oynamadım. Hareketsiz kaldım ful. Sıkıldım artık yeter ya dedim ama yine çıkamadım dışarı. Bir de arkadaş ortamı farklı oluyor. Sohbetler muhabbetler. Arkadaş arkadaşlı anlıyordu.

Tercih hakkınız olsa eğitim hayatınıza uzaktan eğitimle mi ya da okulda yüz yüze eğitimle mi devam etmek isterdiniz?

Yüz yüze. Kesinlikle yüz yüze. Anlaşılmıyor konular. Ya hocalar anlatamıyor. Hoca anlatsa bile öğrenci anlayamıyor. Yüz yüze olunca daha bir farklı oluyor. Uzaktan eğitimde ilkinde anlasam anlatırdı. İkincide tekrar sorsam yine hakaret ederdi.

Salgın nedeniyle okullar kapandıktan sonra neler hissettiniz?

İlk başta çok sevindim. Yaşasın okullar kapanıyor sonunda dedim. Ondan sonra işte okullar kapandığı için üzölmeye başladım birden. Keşke yeniden açılsaydı dedim. Arkadaşlarımla falan özlediğim içinde sıkılmaya başladım. Bunalıma girdim. Saçlarım mesela stresten dökölmeye başladı. Çok mutsuzdum ya. Uzaktan eğitimde zaten sokağa çıkma yasağı olduğu için evdeyim oturuyorum dersime giriyorum. Hatta bazen dersteyken alttan oyun açtığı oluyordu. Dersten sonra maskeyle ekmek almaya çıkıyorum. Gelip tekrar bilgisayar başına oturuyordum. Arada derse falan bakmaya çalışıyorum ama anlayamıyorum. O sıralar kesintisiz namaz kılmaya

başladım. Beş vakit namaz kılıyordum. Sureleri ezberlemiştim. Babam imam ben müezzin oluyordum. Evimizde namaz kılardık biz.

Okulda yüz yüze eğitime başladıktan sonra “Keşke okul açılmasaydı.” dediniz mi? Neden?

Demedim. Dediğim gibi disiplinli ortamı ben çok severim. Hatta o konuda ben Almanlara özenirim ben biraz. Disiplin açısından. Ben disiplini severim çünkü. Ama şimdi yine kapansın diye dua ediyorum. Çünkü ha bire test test LGS ye geçeceğiz diye test çözüp çözüp duruyoruz. Sıkıldım artık.

Online mı, yüz yüze mi daha iyi öğrendiniz? Niçin?

Yüz yüze. Bir disiplin ortamı oluşturuyor oluşu. Hoca okulda disiplin ortamını oluşturucu. Çocuklar konuşmuyor sessiz sakin. Hoca anlatıyor yüz yüze zaten mesela ben hep hocamın gözlerine bakarım o konuştuğu zaman. Daha iyi anlayabiliyorum çünkü gözlerine baktığım zaman. Hep gözlerine bakarım böyle. Uzaktan eğitimde gözlerine de bakamıyordum. Ama okulda göz göze geliyoruz. Mesela anlamadım bu sefer daha net bir şekilde uygulamalı anlatıyor bana. Uzaktan eğitimde uygulamalı anlatamıyor uzaktan eğitimde yanıma gelemeyeceği için.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize severek/ isteyerek bağlandınız? Neden?

Sosyal Bilgiler. Çünkü ben tarih kafasındayım. Ben tarihçiyim. Beden Eğitimi girmeyi çok seviyordum. Çünkü ben evimde sıkıldığım için hareketler yapıyordum Beden Eğitiminde. Barfiks demirimiz vardı onla barfiks falan çekiyordum. Hoca gösteriyordu böyle kendi evinden. Uyguluyorduk öyle. Birde Fen ve Matematik dersine girmeyi seviyordum ama matematiği anlayamıyordum. Şimdi derse giriyorduk. Sonra açıyordu testi. Bunları çözün. Hiç anlatmıyordu bize. Gelişigüzel bir kere anlatıyordu. Daha sonra devamını hiç getirmiyordu. Ondan dolayı anlayamadım ben.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize sevmeyerek/ istemeyerek bağlandınız? Neden?

Ben her dersime severek katıldım ama Sosyal, Fen, Matematik, Beden ve birazcık Din Kültü ve Ahlak Bilgisi dersine ayrı bir sevgiyle katıldım.

KATILIMCI-5 (Akademik başarısı orta)

Uzaktan eğitim yaparken okulunuzu özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

Evet özledim çünkü hani okul bizim arkadaş ortamlarımız öğretmenlerle ortamlarımız falan vardı zaten. Öğretmenlerden bu dönemde çok uzak kaldık. Arkadaşlarımızdan çok uzak kaldık. Özledim tabi ki. Mesela arkadaşlarımızla teneffüslerde oturup birlikte falan geziyorduk. Öğretmenlerimize soru falan götürüyorduk hani bu pandemi döneminde bu mümkün olmadı. Anlamadığımız soruları falan hani öğretmenlere Whatsapp'tan attığımızda bile anlattıklarında çok hani anlamıyorduk zaten. Bu uzaktan eğitimde de öğretmenler bir konuyu anlattıkları zaman anlamıyorduk. Bazıları hani giriyordu. Şey yapamıyorduk hani etkileşime bazen giremiyorlardı. Bazıları hani hiç giremiyordu canlı derslere. O yüzden eksik olduğumuz konularda oldu.

Uzaktan eğitimi hangi açılardan faydalı buluyordunuz? Niçin faydalı bulmuyordunuz?

Faydalı bulduğum yanı yoktu. Şimdi öğretmenler bir konuyu anlatıyordu. Diyelim ki işte giremedik o canlı derse. Bir daha hani bize anlatabilme şansları olmuyordu. Bazı konulardan fazlaca geri kalmıştık. Yani ondan dolayı faydalı bulmuyordum hani çok fazla yani anlamadığımız demeyeyim de yani hani etkileşime aslında giremiyorduk öğretmenlerimizle. Faydalı bulduğum yanı sadece daha rahat olmamızdı evde. Mesela canlı derse girerken kardeşlerimin bağırtısı falan oluyordu. O sıra böyle rezil olmak korkusu oluyordu. Onun dışında da evde herkes zaten canı sıkıldığı için telefonla oynamaya şeyine gidiyordu. Mesela kardeşim küçük yaşta telefon bağımlısı gibi bir şey oldu. Pandeminin o yüzden çok fazla zararları oldu. İyi bir yönü olmadı. Bazen mesela internet falan gidiyordu. Canlı derslere giremiyorduk. Telefonda bir sıkıntı çıkıyordu. Ama genel olarak iyi

geçti. Uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitim aslında hiç birbiriyle bağdaşmıyor. Ve hani böyle bir fikrin olması hem iyiydi hem kötüydü. İyi yanı şuydu. Belki salgın daha az yayılır falan diye zaten kapattılar. Ama insanların birbiriyle ilişkileri ya da işte okulla ilgili, eğitimle ilgili birçok şeyde aslında çok fazla geri kaldı. Hani bazı insanlar, sadece eve kapandığımız günler oldu. Bu insan ilişkilerini çok olumsuz yönde etkiledi zaten. Ama bir de artı yanı vardı belki vakalar birazcık daha azaldı falan ama genel olarak olumsuz olarak etkiledi herkesi.

Uzaktan eğitim yaparken arkadaşlarınızı özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

Mesela sadece telefonla konuşabildik. Hem bu telefon bağımlılığımızda artırdı. Birbirimize özlemimizi de. Zaten hani arkadaşlarımızla bir ortamda olmadığımız zaman hani bazen aralarımız falanda açılıyordu. Ondan dolayı özledim arkadaşlarımı falanda. Yaptığımız bazı etkinlikler vardı. Teneffüste falan beraber geziyorduk ondan sonra beraber yemek yemeye falan gidiyorduk arkadaşlarımızla. Bu pandemi döneminde pek mümkün olmadığı için yapamadık. Birbirimizin yanlışlarını falan görmemiş oluyorduk. O iyi oluyordu.

Tercih hakkınız olsa eğitim hayatınıza uzaktan eğitimle mi ya da okulda yüz yüze eğitimle mi devam etmek isterdiniz?

Tabii ki yüz yüze. Mesela öğretmenlerin anlattığı şeyi daha iyi anlıyoruz. Mesela evde girdiğimiz zaman yatsak da yatmasak da öğretmen bunun farkına varmıyor. Hani çok fazla mayışıyoruz falan. Hani o yüzden dersi dinleyemiyorduk ama yüz yüze olduğu zaman en azından kendimiz kaybetsek bile öğretmen bir dürtüyor yani o zaman tekrar aklımız başımıza geliyor. Anlıyoruz. Birde arkadaş ve öğretmen ilişkileri diyebilirim.

Salgın nedeniyle okullar kapandıktan sonra neler hissettiniz?

İlk bize zaten iki hafta süreyle kapatacağız falan demişlerdi. O zaman biraz dinleniriz diye açıkçası iyi olmuştu. Ama sonra böyle uzadı daha çok hani üzüldük bu salgın nereye kadar böyle gidecek hani ömrümüz boyunca böyle mi devam edecek etmeyecek mi diye hani çok fazla soru işareti vardı. Ondan sonra bu uzaktan eğitim oldu. Yani o zamanda aslında ilk başlarda uzaktan eğitimde çok fazla zorlandık. Anlamakta falan. Ama daha sonrasında alıştığımız için çok fazla hani zor gelmedi. Mesela hocalar diyelim ki bir konu anlatıyor ardından işte ses gidiyor internet falan gidiyor o sırada her şey karmakarışık oluyor. Zaten anlamakta güçlük çekiyoruz bu olumsuz şeyler olunca hiç anlamıyorduk zaten.

Okulda yüz yüze eğitime başladıktan sonra “Keşke okul açılmasaydı.” dediniz mi? Neden?

Olmadı. Zaten hani özlemiştik ama birazcık da arkadaşlarımızdan dediğim gibi ayrı durduğumuz için böyle onları da yeni görüyormuş gibi olduk. Adını bile unuttuğum arkadaşlarım falan vardı. O yüzden yani hem kötü yanı da hem iyi yanı da vardı. Bir daha kapanmaz umuduyla bakıyorduk. Yani açıkçası bu duruma da zaten yıllardır alışmış olduk. Hani bir daha böyle ara falan girdi sonra tekrar okullar açılınca yani özlemimiz falan gitmiş oldu.

Online mı, yüz yüze mi daha iyi öğrendiniz? Niçin?

Tabii ki yüz yüze. Çünkü hani o zaman dediğim gibi daha iyi anlıyoruz konuları. Öğretmen dürtüyor falan dedim ya. Şimdi biz online işleyince derslerimizi falan hoca birkaç öğrenci bazen belirliyordu. Aralarında bazen bende oluyordum ama katılmadığım dönemlerde oluyordu. Cevap alabiliyordum ama daha fazla yararlı olmuyordu benim için.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize severek/ isteyerek bağlandınız? Neden?

Daha çok İnkılabı daha çok severek bağlanıyordum birde müziğe. İnkılabı sevmemin nedeni hani Türk tarihini falan seviyoruz. Osmanlıyla ilgili bir şeyler dinlemeyi de seviyorum zaten. Hani savaşların neden olduğunu nasıl olduğunu nasıl devam ettiğini falan, bunları dinlemeyi sevdiğim için o dersi zaten seviyorum. Dinleyince de hoşuma gidiyor. Müzikte de bazen şarkı dinliyorduk ya da işte istiklal marşıyla ilgili o zamanlar dersimiz istiklal marşıyla ilgili bilgiler veriyordu hoca. Bunları da merakla dinlediğim için aslında ders bir şekilde geçiyordu benim için.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize sevmeyerek/ istemeyerek bağlandınız? Neden?

Tabii ki Matematikti. Çünkü Matematiği zaten normalde de sevmiyorum. Uzaktan eğitimde de zaten sevmemiştim. Çünkü çok zor geliyor. Yapamadığım için. Bir de zaten hani böyle ders geçmiyor çok bunaltıyor falan o yüzden sevmiyordum. Sevmeyerek girdiğim derslerden biriydi.

KATILIMCI-6 (Akademik başarısı düşük)

Uzaktan eğitim yaparken okulunuzu özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

Özlemedim hocam. Okula gelince sıkılıyorum. Bazı dersler beni sıkıyor. Ders konularından sıkılıyorum. Arkadaşlarımı biraz özledim. Arkadaşlarımla oyun oynamayı gezmeyi yemek yemeyi özledim. Genel anlamda okulu özledim. Beden Eğitimi, Resim, Müzik gibi dersleri özledim. Beden de parkur yapmayı, Resim dersinde resim yapmayı, Müzik dersinde şarkı söylemeyi.

Uzaktan eğitimi hangi açılardan faydalı buluyordunuz? Niçin faydalı bulmuyordunuz?

Evde olmasından dolayı faydalı buluyordum. Rahat oluyordu. Soğuk olmuyordu sıcak oluyordu. Derslerde hoca soru sorduğu zaman cevap veriyoruz. Ama burada hoca soru sorduğu zaman el kaldırıyoruz. Ama ben el kaldırmıyorum. Bazen internet gidiyor atıyor. Ya da hocanın sesi gidip geliyor. Çok iyi anlayamıyoruz. Derslerin hepsine katılmıyordum. Anladıklarımı giriyordum. Matematiğe girmezdim. İngilizceye bazen girerdim.

Uzaktan eğitim yaparken arkadaşlarınızı özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

Özledim hocam. Beraber futbol, basketbol oynamayı, voleybol oynamayı, beraber yemek yemeyi, öğlen dışarı çıkmayı, kantine inip bir şeyler almayı, beraber takılmayı, iletişim kurmayı hepsini özledim. Beraber ödev yapmayı, beraber test yapmayı, beraber vakit geçirmeyi özledim. Özlemediğim bir taraf yoktu.

Tercih hakkınız olsa eğitim hayatınıza uzaktan eğitimle mi ya da okulda yüz yüze eğitimle mi devam etmek isterdiniz?

Yüz yüze. Daha iyi anlıyorum. Hocanın söylediklerini daha iyi anlıyorum. Yüz yüze olunca problem falan çözdürüyor. Daha iyi anlatıyor.

Salgın nedeniyle okullar kapandıktan sonra neler hissettiniz?

Sevinmiştim. Dışarı çıkış yasakları olduğu için biraz üzülmiştim. Geçsin diye hep düşünüyordum. Geçtikten sonra okulların açılacağı aklıma geldi. Yine üzülüm. Dersleri özlemedim. Yani hepsini değil. Arkadaşlarım için okul hayatımı özledim.

Okulda yüz yüze eğitime başladıktan sonra “Keşke okul açılmasaydı.” dediniz mi? Neden?

Demedim hocam. Hocam çünkü evde olduğumuz zaman internet gidiyor, hocanın sesi falan gidiyor. Ama yüz yüze eğitimde hocayı daha iyi anlıyoruz. Daha eğlenceli oluyor. Evde sıkıcı oluyor. Okulda daha fazla eğleniyorduk. Evde internet sıkıntısı falan okulda öyle sıkıntılar olmuyor. Okuldayken öğretmenlerimle iletişim kurabiliyordum ama evdeyken fazla müsait olmuyordum. Okul iyi ki açıldı.

Online mı, yüz yüze mi daha iyi öğrendiniz? Niçin?

Yüz yüze daha iyi öğrendim. Hocam yüz yüze, online’da olan hiçbir sıkıntı olmuyor. Yüz yüze de hocaya soru gösterebiliyoruz. Arkadaşlarla iletişim kurabiliyoruz, hocayla iletişim kurabiliyoruz, hocanın yanına istediğimiz zaman gidip soru sorabiliyoruz. Daha sonra işte iyi iletişim kurabiliyoruz. Ders içinde parmak kaldırma sonra soru sorma daha iyi öğrendiğimi düşünüyorum.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize sevmeyerek/ istemeyerek bağlandınız? Neden?

Beden, Türkçe, Resim, Müzik. Türkçeyi aklıma giriyor anlıyorum yapabiliyorum. Bedende de eğlenceli oluyor. Müzikte eğlenceli oluyor. Resimde de hoca resim falan çizdiriyor. O bakımdan.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize sevmeyerek/ istemeyerek bağlandınız? Neden?

Yoklama da var olayım diye giriyorum bazen istemediğim derslere. Matematik, İngilizce, Fen. Fen de çok geri kaldığım için girdiğim zaman anlamam diye girmiyordum. Ders programını görmediğim için. Canlı derslere bir iki ay sonra katıldım. İngilizce dersini de anlamıyordum.

KATILIMCI-7 (Akademik başarısı orta)

Uzaktan eğitim yaparken okulunuzu özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

Evet çok özledim. Arkadaşlarımı özledim. Ondan sonra hocaları falan özledim. Konu anlatmaları bakımından özledim. Dersler yani canlı yayındaki gibi olmuyor. Daha iyi anlatıyorlar. Daha iyi öğrenme açısından daha iyiydi. Yani iki yıldır göremediğim için fazla özledim. Dersleri özlemedim. Bazıları zorlayıcı oluyor o yüzden.

Uzaktan eğitimi hangi açılardan faydalı buluyordunuz? Niçin faydalı bulmuyordunuz?

Evde daha rahattım. Kıyafetlerim daha rahat oluyordu. Sonra daha çok yani serbesttim. İnternetim vardı her imkanım vardı.

Uzaktan eğitim yaparken arkadaşlarınızı özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

Evet. Oyun oynardık. Sohbet edemiyorduk. Konuşmalarını, bize böyle destek olmalarını, oyun kurlmalarını falan özledim. Bazen beni anlayışlı karşılamıyorlar. Anlayışsız oluyorlar. Oyun, ders, arkadaşlık ilişkileri falan.

Tercih hakkınız olsa eğitim hayatınıza uzaktan eğitimle mi ya da okulda yüz yüze eğitimle mi devam etmek isterdiniz?

Yüz yüze. Tabii uzaktan eğitim daha iyi. Rahatlık bakımından uzaktan eğitim daha iyi ama yüz yüze olsaydı arkadaşlarla daha canlı olduğumuz için daha çok vakit oluyor. Onları görebiliyorsun yani. O yüzden. Yüz yüze olduğu daha iyi oluyor. Neden? Çünkü öğretmenler daha iyi anlatıyor. Uzaktan eğitimde süre kısıtlı olduğu için birazcık zor anlatıyorlardı süreden dolayı.

Salgın nedeniyle okullar kapandıktan sonra neler hissettiniz?

Öncelikle kendimde birazcık böyle mesela hasta olma, hasta olduktan sonra öleceğim korkusu çok vardı. Ondan sonra rahattım yani daha rahattım. Üzüldüm. Arkadaşımdan ayrıldım. Hocalardan da. Normal hayat gibi geçti yani. Sürekli ders ve sıkılma oluyordu. Bunalım falan oluyordu.

Okulda yüz yüze eğitime başladıktan sonra “Keşke okul açılmasaydı.” dediniz mi? Neden?

Dedim. Tatil daha iyiydi. Birazcık mesela uzaktan eğitime alışmıştık yani. Birden açılınca böyle birazcık keşke açılmasaydı biraz daha uzasaydı falan dedim yani.

Online mı, yüz yüze mi daha iyi öğrendiniz? Niçin?

Yüz yüze de. Öğretmenler daha iyi konu anlatabiliyor. Öğretmenlerin bazen sesleri falan kesiliyordu. Araya başka bir şeyler falan giriyordu. Yüz yüze eğitimde artısı önüne bir engel geçmediği için daha rahat soru sorabiliyordum ve daha rahat cevabımı alabiliyordum.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize severek/ isteyerek bağlandınız? Neden?

Beden. Çünkü uzaktan eğitimde sürekli mesela istediğimiz gibi yemek yiyorduk ve fazla kilo alıyorduk. Sonra Beden yapınca birazcık kilo veriyorduk. Sağlıklı oluyordu bize de. Türkçe dersi. Onda baya iyiydim çünkü o dönemlerde. Daha iyiydim.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize sevmeyerek/ istemeyerek bağlandınız? Neden?

Matematik. Matematiğin şöyle bir dezavantajı var. Mesela yüz yüze hocalar böyle bize göstererek anlatarak mesela taktikler vererek anlatıyordu ama uzaktan eğitimde birazcık bunun hocalarda diyor zaten daha çok kötü yanları oluyordu.

KATILIMCI-8 (Akademik başarısı orta)

Uzaktan eğitim yaparken okulunuzu özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

Evet hocam çok özledim. Yani online eğitimdeki arkadaşlarımı göremiyorum, öğretmenlerimi. Okulda olunca hem görmüş hem de daha iyi ilişkilerimiz olduğu için online eğitimde pek bir şey anlaşılmadı. Hocam hem dersler konusunda hem de arkadaş ilişkileri konusunda hem de öğretmenlerle aramızdaki ilişki konusunda çok özledim. Hocam ilk geldiğimde altıncı sınıfta gelmiştim. Sonra zaten hemen karantinaya girdik. Sonra pek tanımadığım için pek arkadaş ortamım olmadı. Pandemi bittikten sonra arkadaş ilişkilerim çok iyi olmaya başladı. O yüzden online eğitimden pek bir şey anlayamadım. O yüzden yüz yüze eğitim daha iyi oluyor. Okulu özlemediğim taraf bazen derslerde çok sıkılıyordum. Özellikle anlamadığım konularda çok sıkılıyorum. Özellikle hava sıcaksa çok bunalıyorum. Özellikle son derste hiçbir şey anlamıyorum. Çünkü kafam çok dolu oluyor.

Uzaktan eğitimi hangi açılardan faydalı buluyordunuz? Niçin faydalı bulmuyordunuz?

Hocam online eğitimin pek faydası olmadı ama evde olmak evdeki ortam biraz daha iyi gibiydi. Tek başıma olmak iyiydi. Tek başıma iki üç saat çalışma ortamım vardı. Konu anlatımı dinliyordum. Sonra konular üzerinden tekrar geçip onu yoğunlaştırmak için test çözüyordum. Bazen internet çekmediğinde kardeşimle aynı odada girmek zorunda kalıyorduk. Mikrofonu açtığımda ses çok yoğun oluyordu. Ama bu arada bir oluyordu. Genelde tek başıma derslere giriyordum. Hocam konular anlaşılmıyordu. Bazen internet düşüyor bazen hiç ses gelmiyordu. O yüzden pek anlaşılmıyordu dersler. İnternetin çektiği zamanlar Matematik harici diğer dersleri anlıyordum.

Uzaktan eğitim yaparken arkadaşlarınızı özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

Hocam birkaç kişiyle arkadaş olduğum için onları çok özledim. Onlarla dışarıda oyun oynamayı sohbet etmeyi çok özledim.

Tercih hakkınız olsa eğitim hayatınıza uzaktan eğitimle mi ya da okulda yüz yüze eğitimle mi devam etmek isterdiniz?

Yüz yüze hocam. Yüz yüze daha bir samimi oluyor. Online eğitim de pek samimi olamıyoruz. Böyle online eğitimde hocaların gözlerinin içine bakıp gülemiyorduk. Yüz yüze hem hocamızın yüzüne hem de konuları daha iyi anlıyorduk. Yüz yüze daha iyi anlaşılıyor konular. Hem sınıfta arkadaşlarımla beraber, arkadaşlarımla fikri benim fikrim gibi konular daha iyi oluyor.

Salgın nedeniyle okullar kapandıktan sonra neler hissettiniz?

O ara üzülüm yani. Daha yeni başlamıştım. Daha yeni geldim. Pek alışamadım. Erzurum'dan gelmiştim. Pek alışamadığım için üzülüm. Yani daha uzun süre okuyup da sonra olsaydı belki çok üzülmezdim ama yani hemen olduğu için çok üzülüm yani. Daha arkadaş ortamım bile olmamıştı yani. Mahalledeki arkadaşlarımla falan üzüntümü giderebildim. Dışarıda konuşup oyun oynayabildik. Zaten ilk ayları biraz üzüntülüydü ondan sonra pek his olmadı yani. Alıştım. Çok mutlu degildim ama yine iyiydim.

Okulda yüz yüze eğitime başladıktan sonra “Keşke okul açılmasaydı.” dediniz mi? Neden?

Hayır, hocam olmadı. Benim için daha iyi oldu. Konuları anlamam için daha iyi oldu. Arkadaş ilişkileri bakımından da.

Online mı, yüz yüze mi daha iyi öğrendiniz? Niçin?

Yüz yüze eğitim hocam. Hocam yine hocalar yüz yüzeyle daha çok süremiz olduğu için daha iyi anlatıyordu. Hem böyle tenffüslerde anlamadığımız konuyu gidip tekrar sorabiliyoruz ama online eğitimdeyken soramıyorduk. Online eğitimdeyken hocamız müsait olur mu olmaz mı? Tekrar online eğitimde anlatsa da anlar mıyım anlamaz mıyım gibi sorunlar oluyordu.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize severek/ isteyerek bağlandınız? Neden?

İlk başta Türkçe, onun peşine Fen. Matematiği pek istemeyerek ama öğrenmek için bağlanıyordum. Hem Türkçe dersini seviyordum hem de hocamızla çok eğlenerek geçiriyorduk dersimizi. O yüzden Türkçe dersine hevesle giriyordum.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize sevmeyerek/ istemeyerek bağlandınız? Neden?

Resim, Müzik, Beden Eğitimi gibi derslere sevmeyerek katılıyordum. Çok sevmiyorum yani bide online eğitimde olduğumuz için pek iyi geçmedi benim için. Beden de hoca açıyordu biz yapıyorduk ama yani tek başıma olduğum için hiçbir şey anlayamadım. Hoca da görmediği için yapmıyordum.

KATILIMCI-9 (Akademik başarısı düşük)

Uzaktan eğitim yaparken okulunuzu özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

Çok fazla özledim. Hocam yüz yüze böyle daha eğlenceli geliyordu. Böyle canlı derste işte arkadaşlarımı göremiyordum. İşte farklı bir ortam oldu. Hocam derslerde hocanın yüzünü görmek, arkadaşlarının yüzünü görmek, arada espriler falan, tahtada yazılanı görüp yazmak falan yani eski ortamları çok özliyordum.

Uzaktan eğitimi hangi açılardan faydalı buluyordunuz? Niçin faydalı bulmuyordunuz?

Hocam faydalı bulmuyordum. Çünkü giren olmuyordu. Yani kişi sayısı az oluyordu sürekli. Zaten derste anladığımız bir şeyde yoktu. Hoca düzgün anlatamıyordu. Sürekli konuşuyorlardı. Tabi ben o zamanlar imam hatipteydim. Sürekli konuşuyorlardı. Hoca da yani ders işlemiyordu doğru düzgün. Anlatımları güzeldi detaylı anlatıyorlardı ama sınıf ortamından yine anlatamıyorlardı. Mikrofonu hocalar kapattırıyordu arada sırada cevap vermemiz için açıyorlardı o zamanlar işte konuşmaya başlıyorlardı.

Uzaktan eğitim yaparken arkadaşlarınızı özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

Çok fazla. Hocam tenffüslerde beraber oyun falan oynuyorduk. Dersin bitmesini bekliyorduk. Oyunlar oynuyorduk. Ders açısından çalışıyorduk ders. Kütüphaneye falan gidiyorduk beraber. Konu anlatıyorlardı. Tabii kavga ettiğim arkadaşlarım oluyordu. Yani arada.

Tercih hakkınız olsa eğitim hayatınıza uzaktan eğitimle mi ya da okulda yüz yüze eğitimle mi devam etmek isterdiniz?

Yüz yüze. Hocam dediğim gibi yani insanların en azından yüzünü görebiliyorduk. Dersi daha dikkatli dinleyebiliyordum ben. Daha samimi geliyordu bana. Yani derste arada konuşanlar oluyordu. Komiklik oluyordu. Hoca bir şey yazdırıyordu tahtadan ona yetişmeye çalışıyorlar falan.

Salgın nedeniyle okullar kapandıktan sonra neler hissettiniz?

Hocam aslında ben ilk dönemler böyle çok şey düşünmemiştim. Arkadaşlarımı çok özleyeceğimi düşünmemiştim ama sonradan çok özlemeye başladım. Yani eksik kalıyordu yani. Sürekli evde sürekli evde canım sıkılıyordu. En azından okulda bir ortam oluyordu. Telefonum vardı o kadar. Ablamla aktivite yapıyorduk böyle oyun falan oynuyorduk. Yani üzülüm.

Okulda yüz yüze eğitime başladıktan sonra “Keşke okul açılmasaydı.” dediniz mi? Neden?

Hayır. Çok bekledim çünkü okulun açılmasını. Ya açılmasına baya sevindim heyecanla falan gittim okula. Teneffüslerinde arkadaşlarımla böyle işte konuşmayı, voleybol oynamayı. Beden dersini çok özlemiştim. Öyle.

Online mı, yüz yüze mi daha iyi öğrendiniz? Niçin?

Yüz yüze. Çünkü online dersine çok çok katılamıyordum böyle. Evde çok fazla işim oluyordu. Hocam bir de hayvancılık yapıyorduk biz o yüzden. İşte koyun bakıyorduk. Benim onları otlatmam gerekiyordu. O yüzden çok az derse giriyordum. Ailem girmem için çabalıyorlardı. Hatta internet falan bağladılar. Öyle. O zaman giriyordum. Sonradan yaptılar o yüzden. Çok eksiklerim var. Yedinci sınıftan hiçbir şey yok hatta öyle söyleyeyim. Böyle hoca derste yedinci sınıfta çıkmıştı bu konular diyor özellikle matematikte. Ama ben yedinci sınıf konularını bilmediğim için öyle bir şey hiç aklıma gelmedi yani. Yani en azından böyle çekiniyordum zaten şeyi (mikrofon) açıyorduk ya çekiniyorduk böyle bir şey söylemeye. Ben bir şey söylerken biri oradan atlar ben öyle kalırım diye.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize severek/ isteyerek bağlandınız? Neden?

Beden bir de Sosyal. Hocam beden dersinde hoca oyunlar oynatıyordu sporla alakalı. Sosyalde ben Sosyal dersini sevdiğim için. Tabi yedinci sınıfta sosyal vardı öyle.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize sevmeyerek/ istemeyerek bağlandınız? Neden?

Matematik. Hocam hoca bir şeyler anlatıyor ben hiçbir şey anlamıyordum. Zordu. Matematik hiç anlamıyorum. Hocam Türkçeyi hiç sevmezdim o zamanlar. Hocanın ben anlatma biçimini hiç sevmezdim çünkü. Sürekli soru çözdürüyordu ben hiçbir şey anlamazdım. O yüzden filimsi ekşiğim var benim.

KATILIMCI-10 (Akademik başarısı yüksek)

Uzaktan eğitim yaparken okulunuzu özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

Ben hocam özledim. Çünkü hem uzaktandı hem de bazen ses gitmesi veya işte bazı yerlerde anlamadığımızı tekrar anlatıldığında anlamıyorduk. Arkadaşlarımın çoğunu özledim. Bazılarını hem dersin düzenini bozdukları için veya ders esnasında olumsuz hareketler yaptıkları için konuşmalarında uygunsuz kelimeler bulunduğu için pek özlediğimi söyleyemem. Uzaktan eğitimde öğretmenlerle mesela soru soramıyorduk yani çünkü uzaktandı veya sorduğumuzda anlamıyorduk tam anlamıyla ama yakında olduğunda gidip soru sorma fırsatımız oluyordu. Öğretmenler odasına gidebiliyorduk. Ödevlerimizi eksiksiz olarak yaptığımızda gösterebiliyorduk. Sadece bu ders kaynatmayı özlemedim. Çünkü uzaktan eğitimde sesi kapattıktan sonra hiçbir şey diyemiyorlardı açamıyorlardı. Onun harici okulun her şeyini özledim açıkçası.

Uzaktan eğitimi hangi açılardan faydalı buluyordunuz? Niçin faydalı bulmuyordunuz?

Hiçbir açıdan faydalı bulmuyordum hocam açıkçası. Çünkü iletişim dediğim gibi sıkıntıydı. İnternet gidip geliyordu. Benim bilgisayarım problemliydi. Telefonlardan katılamıyordum. Sürekli gidip geliyordu ses. Konuştuklarımız bir zaman sonra daha geç geliyordu. Mesela çağırmadan da misafir geliyordu. Misafirde ses yapınca ikisi birbirine karışıyordu. Derslerden yararlanamıyordum pek fazla. Yol açılmıştı bizim evimizin önüne. Çok fazla araba gelip geçmeye başlamıştı. Veya kamyonlar falan geliyordu toprağı alıp götürmek için. Kepçeler

geliyordu. Ondan birazcık rahatsız oluyordum. Hocalar bence gayet güzel eksiksiz anlatıyorlardı. Takıldığımız yerlerde tekrar kitaba dönüp bakma gibi bir şansımız oluyordu.

Uzaktan eğitim yaparken arkadaşlarınızı özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

Çoğunu özledim hocam. Okulda mesela dışarı gidip oyun oynayabiliyorduk veya işte etkili konuşabiliyorduk aramızda. Birbirimizin fikirlerini soruyorduk hayallerimizden falan bahsediyorduk veya yanlış yaptığımız yerlerde görüşlerimizi paylaşıyorduk birbirimizle. Hocam kavga çok ediyorlardı veya işte bir görüşü belirttikten sonra sürekli açık arıyorlardı. Açığını bulup da onun yüzüne vuruyum gibisinden hareketleri vardı. Şey vardı birde. Sürekli aralarında kavga ediyorlardı sınıf ortamında.

Tercih hakkınız olsa eğitim hayatınıza uzaktan eğitimle mi ya da okulda yüz yüze eğitimle mi devam etmek isterdiniz?

Yüz yüze devam etmek isterdim hocam. Daha iyi oluyordu benim için. Daha faydalı geçiyordu. Mesela internet sürekli gidip gelmiyordu veya sesler birbirine karışmıyordu. Yüz yüze daha öğretmenler daha iyiler. Çünkü bazı yerleri yazamıyorduk ama şimdi yetiştiriyor. Çünkü alıp verebiliyoruz defterleri.

Salgın nedeniyle okullar kapandıktan sonra neler hissettiniz?

Hocam ilk başta anlamadım sebebini. Sonra haberlerde salgının yayıldığından falan bahsetmeye başladıklarında sebebini daha iyi anladım. Sonra işte hocam uzaktan günlerdir sürekli devamlı tekrarlamaya başladı. Evden dışarıya çıkamıyorduk. Sürekli ev ortamındaydık. Bir zaman sonra sürekli aynı şeyleri yaşayınca sıkınlık geldi. İlk başlarda üzüldüm. Daha fazla ailemizle vakit geçirebiliyorduk. Daha fazla birlikte durabildiğimiz için mutlu oldum. Biraz daha geçtikten sonra canımız sıkılmaya başladı ev ortamında. Sürekli aynı şeyler olmaya başladı çünkü. Öğretmenler ödev veriyordu onları yapıyordum. Kardeşimle etkinliklerimizi yapıyorduk, konuşuyorduk. Okul açılsaydı şuan ne yapardık, yarın ne yapacağımız hakkında, dışarı çıkıp ne yaparız diye hayal kuruyorduk.

Okulda yüz yüze eğitime başladıktan sonra “Keşke okul açılmasaydı.” dediniz mi? Neden?

Demedim. Çünkü yani daha iyi olur diye düşündüm. Hocam aradan zaman geçti belki arkadaşlarda kendini böyle düzeltmişlerdir. Daha derslerine yoğunlaşmışlardır diye düşündüm. Ama pek düşündüğüm gibi olmadı. Derslere yoğunlaşınca derslerde ses yapmazlardı. Bu şekilde hem onlar yararlanırdı hem de biz yararlanırdık hep beraber daha iyi eğitim görürdük. Okulu özlediğimi fark ettim.

Online mı, yüz yüze mi daha iyi öğrendiniz? Niçin?

Yüz yüze daha iyi öğrendim. Çünkü hocam mesela online derste öğrendiğimiz herhangi bir şeyi sorsanız tam olarak cevap veremem ama yüz yüze öğrendiğimiz bir şeyi sorsanız tam olarak cevap verebilirim. Çünkü anladığımızı sanıp geçiyorduk ama sonradan geri döndüğümüzde aslında hiç anlamadığımızı fark ediyorduk. Çünkü sorular hiç hocanın anlattığı gibi gelmiyordu bir de telefonla fazla ilgilenmeye başladık uzaktan olduğu için. Fazla tembellik yapmaya başladık. Sıkılıyorduk. Dışarı çıkmak istiyorduk.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize severek/ isteyerek bağlandınız? Neden?

Hocam Matematik, Fen, Türkçe bir de İngilizce. Matematik daha eğlenceli geçiyordu. Türkçe de yine eğlenceliydi. Çok fazla sıkıyorduk kendimizi. Daha rahat ders yapıyorduk. İngilizce uzaktan olunca daha eğlenceli geçiyordu. Sesleri kapatıyorlardı. Hiç konuşamıyorlardı.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize sevmeyerek/ istemeyerek bağlandınız? Neden?

Yoktu hocam benim. Hepsine isteyerek giriyordum.

KATILIMCI-11 (Akademik başarısı yüksek)

Uzaktan eğitim yaparken okulunuzu özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

Okulumu çok özledim. Yani arkadaşlarımı o ortam falan baya özledim. Yani mesela normal ders, hocalar falan. Bilmiyorum yani. Uzaktan eğitimde sadece bir telefon içine sığdırdık her şeyi. Yani hocaları kızdırmak bile özlendi. Sonra arkadaşlarımızla oyun oynamak vesaire. Derste notlaşmak falan özlendi. Evet. Saçma sapan insanlar özlenmedi. Mesela böyle her şeye burnunu sokan.

Uzaktan eğitimi hangi açılardan faydalı buluyordunuz? Niçin faydalı bulmuyordunuz?

Faydalı bulmadım. Çünkü yani çoğu kişi zaten bir telefon içinden hiçbir şey anlayamadım ben. Çoğu kişide katılmıyordu yani. İnternet ve cihaz eksikliği yoktu. Ama ev ortamında yani illaki ailemin yanında bir ses oluyor başka kardeşim var mesela. Yani çok rahat olamıyordum. Yani yanıma öyle gelmiyordu ama ağlama sesleri vesaire bir sürü. Hocam derste ses kesikliği oluyordu. Bağlantı sorunları bazen oluyordu. Yani çok küçük bir ekranın içinden bir insanı anlamak çok zor gibi geldi bana.

Uzaktan eğitim yaparken arkadaşlarınızı özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

Mesela dolaşırdık beraber. Gezerdik. Yani sohbet ederdik. Sohbetimizi bile özledim yani. Her şey mesajlaşmak ful öyleydi. Çok telefon bağımlısı olduk yani. Ben çok severim öyle arkadaşlarımı.

Tercih hakkınız olsa eğitim hayatınıza uzaktan eğitimle mi ya da okulda yüz yüze eğitimle mi devam etmek isterdiniz?

Ben yüz yüze devam etmek isterdim. Hocam öğretmenleri anlamak daha kolay oluyor hem. Hem yani ben anlayamıyordum şahsen canlı derste. En son böyle açıyordum bir şey anlamayınca kafam duruyordu yani en son uyuyordum bir şeyler yapıyordum ama anlayamıyordum yani. Motive falan da olamıyordum hiç. Hocam yani hiçbir zaman böyle canlı canlı ders yapmakla aynı olmuyor bence. Yani ne biliyim telefonda ben çok fazla anlayamıyordum. Öğretmenlerimle iletişim bakımından çünkü sesleri kesik kesik geliyordu. Ne kadar böyle iyi olabilirdi ki.

Salgın nedeniyle okullar kapandıktan sonra neler hissettiniz?

Yani ilkten çok mutlu oldum. Okula gitmiyorum falan diye. Ondan sonra böyle ilk bir beş altı ayda çok sıkıldım evde. Ondan sonra özlemeye falan başladım böyle. Çünkü evden dışarı çıkamıyorduk yani hiçbir yere gidemiyorduk. Her genç gibi sıkıldım. Çoğunlukla telefon bağımlılığı. Yani sabah akşam telefonla birliktedim. Hatta kaç kez telefon elimden alınmıştı.

Okulda yüz yüze eğitime başladıktan sonra “Keşke okul açılmasaydı.” dediniz mi? Neden?

Oldu. Yazılı haftalarında. Çünkü mesela geçen yıl çok kolay bir şekilde yani her notumuz yüksek geçti. Mesela bu dönem çok fazla iyi geçmedi yazılılarım zaten. Ve sekizinci sınıf hem biraz zorlandım. Yedinci sınıfın temeli falan çok anlayamamıştım. Sekizinci sınıfta onun için zorlandım ve şuan notlarım düşmeye başladı.

Online mı, yüz yüze mi daha iyi öğrendiniz? Niçin?

Yüz yüze daha iyi öğrendiğimi düşünüyorum. Beklide alışmışımdır yani. Hep yüz yüze eğitim gördük. Alışkanlık. Hocam canlı canlı insanlarla konuşmak daha yani iyi oluyor bence. Online de Soru sorabiliyordum ama yani hem ses kesiliyordu baya. Sonra hocaların evde çocukları var. Onlar şey yapıyordu. Zaten hiçbir şey anlayamıyordum. En sonda da zaten saldım yani.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize severek/ isteyerek bağlandınız? Neden?

Türkçe derslerine. Çünkü yani güzel geçiyordu zaman. Bir de Fen Bilimlerine. Çünkü hoca gerçekten güzel anlatıyordu.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize sevmeyerek/ istemeyerek bağlandınız? Neden?

Matematik. Çünkü hiçbir şey anlayamıyordum yani. Normalde de anlayamıyorum ama canlı (ders) olunca hiçten anlayamadım.

KATILIMCI-12 (Akademik başarısı düşük)

Uzaktan eğitim yaparken okulunuzu özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

Hocam evde dururken sıkılıyorsun çünkü dışarıya çıkma gibi bir aktivitemiz olmadığından dolayı herhangi bir şey yapamıyorsun evde. Ya bilgisayarına bakacağım ya da arkadaşım ile telefonda bir görüşme yapacağım. Arkadaşlarımla da çok muhabbet edemiyordum. O yüzden okulu özliyorsun yani. Uzaktan eğitimde karantınada kaldığımızdan dolayı çok özleniyor yani arkadaşlar okul. Öğretmenleri göremiyoruz. Yani iletişim kuramıyorduk öğretmenlerle. Gerçi bende çok derslere katılmadığımdan dolayı. Geç yatıyordum kalkamıyordum ders zamanlarında. Annem evde değildi hastanedeydi ananeme bakıyordu. O yüzden ailevi meselelerden dolayı da çok katılmadım derslere. Özlemediğim taraf dersler biraz yorucu geçiyordu. Yorma kısmından oturduğum yerden rahat bir sandalyeye oturuyorsun. Okulda rahat bir yere oturabilme şeyin yok. Güzel bir iletişim kuruyorsun okulda ama işte evdeyken daha zorlanıyorsun. Hocam internet zaten sıkıntıydı herkes interneti kullandığından dolayı. Evdeyiz. İnternet yavaş çalışıyordu. Sesinizi algılamaya çalışıyordum. Bir yandan ses kesiliyordu tam anlayamıyordum.

Uzaktan eğitimi hangi açılardan faydalı buluyordunuz? Niçin faydalı bulmuyordunuz?

Uzaktan eğitim faydalı değildi. Bence hiçbir faydası yoktu hocam. Yani dediğim gibi yüz yüze bir eğitim görmedikten sonra hiçbir şey anlamıyorsunuz zaten. İnternetin gitmesi kesilmesi var. Arada bir de elektriklerde kesiliyordu zaten. İnternetin güzel çektiği zamanlarda oldu. İnternet şuan çok iyi çalışıyor diye düşündüğümüzde dersi anlıyorsunuz ama hocam aklınızda kalmıyor. Çünkü o yüz yüze eğitim görmediğimden dolayı benim aklımda kalmıyor en azından. Kafamı karıştıran televizyon açık, babam evde yapacak bir şey yok. Başka bir odaya geçsem oturacak yer yok. Oturduğumda bilgisayarı koyabileceğim bir zemin yok. Masa falan alınsa neyse de. Sadece içerde oturabiliyorum. İçerde de babam televizyon izliyordu. O yüzden kafa karışıklığı oluyordu. Çalışma ortamı uygun olsaydı tabii ki de derslere daha şey yapardım. Hocam derse giriyorum. Herhangi bir yapabileceğim aktivite olmadığından dolayı ben de geceye kadar akşama kadar televizyon izleme alışkanlığı edindim. O yüzden erken yatmıyordum. Geç yatıyordum.

Uzaktan eğitim yaparken arkadaşlarınızı özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

Hocam özlediğim çok arkadaşım oldu. Yani çünkü konuşamıyorduk. Telefon numaraları bende yoktu bazılarının. İletişim sağlayacağım hoca ödev verdi mi diye sormak için telefon numarası lazım biliyorsunuz çünkü yüz yüze görüşemiyoruz o çok sıkıntıydı. Arkadaşlarımı çok özledim. Teneffüslerde konuşuyoruz. On dakika ara veriyoruz derslere uzaktan eğitimde de. Konuşamıyorduk oradan. Teneffüslerde Zoom'dan dönem sonlarına doğru bağlanıp konuşmaya başladık biz. Ama bazen internet sorunları, bağlanamıyorsun, Zoom açılmıyor. On dakika yetmiyordu zaten bağlanıp konuşmak için. Yüz yüze de direkt rahat bir şekilde teneffüs zil çaldı konuşabiliyorsun arkadaşlarıyla. Bazı arkadaşlarım sıkıntılı o yüzden özlemedim.

Tercih hakkınız olsa eğitim hayatınıza uzaktan eğitimle mi ya da okulda yüz yüze eğitimle mi devam etmek isterdiniz?

Yüz yüze. Çünkü uzaktan çok kötü. Yani dersi anlamıyorsun dediğim gibi. Kalkma problemi edinmişim. O yüzden oda sıkıntıydı. Sabahları kalkamıyordum. Hocam şimdi okula gelirken bir kere spor yapıyorsun. Çok mükemmel bir şey hocam bu. Arkadaşlarıyla aktiviteler edinebiliyorsun. Sohbet edebiliyorsun. Kurs açıldı zaten gitar oraya da gidiyoruz. Arkadaşlarımızla birlikte olmak daha iyi hocam. Bir de yüz yüze hocaları görmek daha iyi. Mesela ben test çözüyorum. Size bir şey soracağım. Buradayken sorabilirim ama uzaktan eğitim görürken size defteri gösteremeyeceğim. Öyle bir sıkıntı var. Uzaktan eğitimde ne yapacağım hocam Zoom'a girer misiniz

size bir soru göstereceğim. Hocam çok zor bir iş yani Zoom'agiricen de o defterin oraya fotoğrafını alacan da ekran paylaşımı aç. Yani biraz uzun. Yani test çözdüğünde o sorunun yanlış olmasını anlamak için hocayla iletişim kurman gerekiyor ve uzaktan eğitimde bunu yapamıyorduk.

Salgın nedeniyle okullar kapandıktan sonra neler hissettiniz?

Ben korona olduğunu düşünmüyordum. Korona diye bir şey yok sanki birisi varmış gibi yapıp da hastanede onlara bir şey enjekte edip öldürüyor diye düşünmüştüm. Ama kaybedene kadar ananemi. Ondan sonra koronayı anlamaya başladım. Varmış dedim. Yakınlarınızdan biri gittiğinde korona var mı yok mu diye bir düşünceye kapılmıyorsun artık. O yüzden korona başladığında çoğu kişi de bence koronanın olduğunu düşünmüyordu. Annem yanımda değildi. Hastanede ananemin yanındaydı. Çünkü ananem hastalanmıştı onun yanında duruyordu. Bende evde bazen babam işe gittiğinden dolayı tek başıma kalıyordum ama çoğu zaman evdeydi babam. Babamla beraber televizyon izliyorduk yine çok aktivite yapmıyorduk. Sıkılıyordum yani evde ama yorulma açısından yorulmuyordum yani okulda çünkü tenefüslerde olsun derslerde olsun yoruluyorsun ama uzaktan eğitimde yorulma diye bir şey yok. Oturduğun yerden on dakika video da izlersin yani.

Okulda yüz yüze eğitime başladıktan sonra “Keşke okul açılmasaydı.” dediniz mi? Neden?

Hocam ilkten dedim. Uzaktan eğitim iyiydi diye düşünmüştüm ben. Ama uzaktan eğitim kötüydü. Çünkü yüz yüze eğitime geçtiğimizde anladım yüz yüze eğitimin daha iyi bir şey olduğunu. Daha rahat dersleri anlamaya başlamıştım hocam. Uzaktan eğitim devam etseydi daha güzel olurdu. Hem korona olma şeyide vardı. Maske sıkıntısı sinir ediyordu. Terliyordum. O tür sıkıntılarda vardı hocam. O yüzden. Ama sonradan hocam yüz yüze eğitim daha iyi gelmeye başladı. Çünkü hocaları daha iyi anlıyordum dediğim gibi. Artık arkadaşlarımla iletişim kurabiliyordum. Daha yakın açıdan arkadaşlarımla buluşmak daha iyi oluyordu yani.

Online mı, yüz yüze mi daha iyi öğrendiniz? Niçin?

Uzaktan eğitimde internet sıkıntısı, erken kalkma problemi ve ailevi meselelerden dolayı ses gürültü patırtı falan onlar oluyordu. Artık evde sıkılıyorduk. Yapacak bir aktivitemiz yoktu. Ama yüz yüze eğitimde yapacağın aktivite vardı. Kurslar açılıyordu. Destekleme yetiştirme kursu ve benzeri. Orda daha iyi eğitim görüyordum.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize seveerek/ isteyerek bağlandınız? Neden?

En sevdiğim dersler gerçi hoca da çok etkiliyor dersleri. Beden dersini ben çok sevmiyorum. Çünkü çok yoruyor beni beden dersi o yüzden sevmiyorum. Olmasa da niye yok demem yani. Fen dersi çok güzel geliyordu hocam. Çok güzel dersti yani çünkü çözebiliyordum dersi. İngilizce dersi çok güzeldi. Türkçe dersi de iyiydi. Hocam öğretmen çok önemli yani. Öğretmenine alışmak. İnkılapta çok iyiydi. Hocalar çok yakın olunca yani iyi anlaştıkça hocalarla daha iyi geliyor ders. Yani daha hoş daha eğlenceli geçiyor.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize sevmeyerek/ istemeyerek bağlandınız? Neden?

İstemeyerek bağlandığım dersler matematik. Hocam matematik hocası yeniydi. Tanımıyordum hocayı. Kimdir nedir adını da bilmiyordum yani. O yüzden biraz çekiniyordum hocadan. Mikrofonu açmayı falan şey yapıyordum. Başka bir derse başka bir hoca girse yine aynı şey olur. Mesela sevdiğim hocalardan biri gitse onun yerine başka bir hoca gelse yine o hocadan çekinirim. Belki o hoca diğer hocayla aynı iletişimi kuramaz benimle ve derse katılımım düşebilir. O yüzden hoca çok önemli derslerde.

KATILIMCI-13 (Akademik başarısı orta)

Uzaktan eğitim yaparken okulunuzu özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

Hocam bir yandan özledim ama bir yandan da ne biliyim okul açılınca zorlanacağımı falan düşünmüştüm. Ama okul açılınca çok sevindim yani arkadaş ortamım falan geri geldiği için. Hocam ders konusundan değil açık söyleyeyim. Arkadaşlarımla falan eğleniyorduk. Okul zamanı dışarı çıkabiliyorduk zaten yasak vardı. O yüzden

yani. Bir de hocam sevdiğim öğretmenleri özlemiştim. Onlarla daha çok vakit geçirmeyi falan özlemiştim. Zaten de bu sene son senemiz o yüzden. Ders konusundan özlemedim açık konuşuyum. Çok az. Hocam sekizinci sınıfa geçtiğim için derslerimin kötü olacağını düşündüm. Herkes önceden zor dersler sekizinci sınıfta falan diyordu o yüzden. Hocam sayısal kısma bakarsak gerçek oldu sözelde olmadı ama.

Uzaktan eğitimi hangi açılardan faydalı buluyordunuz? Niçin faydalı bulmuyordunuz?

Uzaktan eğitimi hocam evde olmamız, sabahları kalkıp okula gitmemiz konusundan o yüzden güzeldi. Başka bir yönden değildi. Hiçbir şey anlayamıyorduk. Ben şahsen hiçbir şey anlayamadım yedinci sınıfta. Ben baya kendimi denedim denedim olmadı. Sonra da zaten uzaktan eğitimin son zamanlarında bırakmışım ben. Fazla dinlemiyordum anlamadığım için. Yani hocam matematik dersi geldiği zaman hiç girmek istemiyordum zaten. Ben matematiği normalde de sevmiyorum. Sayısal bölümüm kötüydü yani. O yüzden fazla pek yakın davranmıyordum matematiğe. Sözellere seve seve giriyordum. Bilgisayarımı açıyordum sabah sevinçle sözel ders olduğu zaman hemen giriyordum derse sonuna kadar dinliyordum.

Uzaktan eğitim yaparken arkadaşlarınızı özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

Yani hocam mesela öğle araları dışarı çıkıyoruz. Yemek yiyoruz. Arkadaşlarla sohbet ediyoruz. Muhabbet ediyoruz ama sanal alemde olmuyor maalesef. Çoğu arkadaşım da zaten sanal şey olmadığı için giremiyorlar beraber konuşamıyoruz. O yüzden. Yani hocam bazıları nasıl deyim çok sekizinci sınıflar ama çok böyle şey davrandıkları için o yüzden özlemedim. Sekizinci sınıf ama dördüncü beşinci sınıf gibi davrandıkları için.

Tercih hakkınız olsa eğitim hayatınıza uzaktan eğitimle mi ya da okulda yüz yüze eğitimle mi devam etmek isterdiniz?

Hocam yüz yüze devam etmek isterdim. Yani zaten yüz yüze olduğu zaman daha çok şey anlıyorum ve daha eğlenceli oluyor derslerimiz falan daha güzel geçiyor. Vakit hem hızlı geçiyor. Online eğitim olduğu zaman çok yavaş geçiyordu dersler bir de geç başladığı için ben erken olmasını daha çok tercih ediyordum çünkü sabah daha çok zinde oluyordum ben. Geç olduğu zaman benim daha çok uykum geliyordu daha çok halsiz oluyordum o yüzden.

Salgın nedeniyle okullar kapandıktan sonra neler hissettiniz?

İlk başlarda aslında sevinmişim çünkü herkes istiyordu tatil olmasını falan. Bir hafta tatil olacak diye girdik bir buçuk sene evden çıkamadık. O zaman biz anladık zaten daha çıkamayacağımızı o zaman üzülmişim aslında dışarı çıkamadığımız için. Okulda hem okul için hem de dışarı çıkamıyorduk arkadaşlarımla oynayamıyorduk. Hiçbir şey yapamıyordum o yüzden. Yani evde sıkılmıyordum ama çünkü bilgisayarım olduğu için o aralar oyuna sarmıştım zaten ben hiçbir şey yapamadığım için evde, dışarıda çıkamıyorduk. O yüzden sıkılmıyordum evde. Açık söyleyeyim hocam benim günlük dört beş saatim falan geçiyordu. Yani bilgisayardan da zaten bir süre sonra sıkıldım. Telefona başladım. Telefondan da sıkıldım. Sonra ne yapacağımı bilemedim. Evde dolaşıyordum sağa sola gidiyordum.

Okulda yüz yüze eğitime başladıktan sonra “Keşke okul açılmasaydı.” dediniz mi? Neden?

Yani mesela okul başladığından beş altı ay sonra demiştim bir defa. Yani hani kapalıyken de okullar açılmasını istemişim ya o süre zarfında işte orda o kadarlık bir süre geçti. Ondan sonra yine zevkimiz gitti. O yüzden bir daha kapanmasını istedim. Dersler yani. Dersler çünkü derslerden zorlandığımı fark ettim. O yüzden kapanmasını istedim. Çalışmıyordum da zaten. Anlamıyordum.

Online mı, yüz yüze mi daha iyi öğrendiniz? Niçin?

Yüz yüze daha iyi öğrendiğimi düşünüyorum. Çünkü öğretmenin sesini daha net duyabiliyoruz. Öğretmen yanımızda oluyor. Bir şey sorduğumuzda hemen gelip cevap verebiliyor. Teneffüslerde yanına gidebiliyoruz. O yüzden daha iyi öğrendiğimi düşünüyorum.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize severek/ isteyerek bağlandınız? Neden?

Beden Eğitimi vardı. Çünkü orda hocayla aktiviteler yapıyorduk. Cezalı yarışmalar falan yapıyorduk. Başka Türkçe vardı. Türkçe de hocam eğlenceli güle eğlene geçiyordu ders. Başka dersim pek yoktu hocam. Resim dersine falan girmiyorduk zaten. Girmiyorduk hatta. Yoktu hocam sanırım öyle hatırlıyorum. Ben hatırlamıyorum ya da belki vardır.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize sevmeyerek/ istemeyerek bağlandınız? Neden?

Matematik, Fen Bilimleri. Hocam ben çünkü anlamıyordum o derslerden hiç. Denemelerde falanda okul açıldığında hiç net yapamadım zaten doğru düzgün. O yüzden dersi de çalışmadığım için pek canım istemiyor derse girmek.

KATILIMCI-14 (Akademik başarısı düşük)

Uzaktan eğitim yaparken okulunuzu özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

Özledim. Arkadaşlarım açısından özledim. Öğretmenlerim açısından özledim. Onları göremedim. Bir de dersleri işlerken anlamadığımdan dolayı o yüzden anlayamadım. Okulda fazla kavga gürültü oluyordu. Arkadaşlarımla sorunlarım oluyordu. O yüzden özlemediğim oluyordu bazen. İnternet bağlantısından sıkıntı oluyordu. Öğretmenin sesi gelmiyordu veya bizim sesimiz gitmiyordu. Zaten ben canlı derslere katılırken evde tadilat oluyordu. O yüzden internet gidip geliyordu çok gürültü oluyordu evde o yüzden anlayamıyordum. Çalışma ortamım iyiydi bazen kötü olabiliyordu. Çünkü dedemlerle iç içe yaşadığımızdan dolayı bazen onlar bize geliyordu bazen anneler yukarıya çıkıyordu ben yalnız çalışıyordum.

Uzaktan eğitimi hangi açılardan faydalı buluyordunuz? Niçin faydalı bulmuyordunuz?

Uzaktan eğitimi faydalı bulmuyordum hocam. Sadece faydalı bulduğum yanı rahattım ama derslerimi çok fazla anlayamadım hatta hiç anlayamadığımda oldu. Çünkü kafamı çok karıştıracak şeyler oluyordu. Ben hem kardeşime bakıyordum hem de ders yapıyordum bazen. Anneler evde olmayabiliyordu. Başka yerlere gidiyordu misafiriğe. O yüzden kardeşime bakıyordum. Ondan sonra çok ses gürültü oluyordu tadilatta olduğumuzdan dolayı. Dersleri anlayabildiğim yerleri faydalı buluyordum. Matematikteki çoğu konuyu anlayamıyordum zaten notta alamıyorduk orda. Not aldığım dersleri ben evde kendi başıma tekrar ediyordum normal olarak da çalışıyordum. Genel anlamda faydalı sayılır. Ama kötü yanları da var.

Uzaktan eğitim yaparken arkadaşlarınızı özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

Bazılarını özledim bazılarını özlemedim. Zaten özlediklerimle ben pandemi sürecinde konuşuyordum iletişim kuruyordum. Okul varken birlikte çok fazla takılıyorduk ders falan çalışıyorduk. Okul yokken de yine ders çalışmıyorduk çünkü görüntülü olurken zor oluyordu. Oyun oynuyorduk birlikte telefondan. Özlemediğim tarafları çok kavga gürültü yapıyorlardı. Çok gıcıklardı o yüzden. Arkadaşlarımla iletişimimiz iyiydi de pandeminin araya girmesinden dolayı biraz kötüleşti.

Tercih hakkınız olsa eğitim hayatınıza uzaktan eğitimle mi ya da okulda yüz yüze eğitimle mi devam etmek isterdiniz?

Yüz yüze. Hocam şimdi uzaktan eğitimde olduğumuz zaman dersleri anlayamadığımız oluyor. Hocalar bizden kameramızı açmamızı istiyor. Orda açamadığımız oluyor. Benim telefonun kamera özelliği yasaktı çünkü. Mikrofonumuzu açamıyorduk. Sesimiz gitmiyordu açtığımızda da. Öğretmenimizin sesi gelmiyordu, internet kesiliyordu. Zaten bir ara fazla yağmur yağdığından dolayı internetler olmuyordu. Yüz yüze daha iyiydi. Online da hoca öğrencileri susturabiliyordu. Parmak kaldırma özelliğiyle onlara izin verebiliyordu. Şuan kimse susmuyor parmak kaldırsak bile susmuyorlar, parmak kaldırmadan konuşuyorlar. Okul hayatı daha canlı olduğundan dolayı daha iyi öğrenebiliyorum hocam. Derdimi daha iyi anlatabiliyorum.

Salgın nedeniyle okullar kapandıktan sonra neler hissettiniz?

İlk bir ay falan rahatladım. Ondan sonra çok boş hissettim kendimi. Evde çok boş duruyordum. Hep telefona gömülmüştüm. Sanatsal aktivitelere gömülmüştüm. Zaten sporuma gidemiyordum. Evde kalmıştım. Evden dışarı çıkamıyordum. Kardeşimle vakit geçiriyordum. Resim falan yapıyordum. Derslerimle ilgileniyordum. Oyun oynuyordum. Bir buçuk senem boşa gitmiş gibi hissettim. Bazı yerlerde mutlu oluyordum. Bazı yerlerde sıkılıyordum. Çünkü zaten 24 saatin çoğu boş geçiyordu. Mutlu olduğum taraflar derse girdiğimde bazen eğleniyorduk. Ders bittikten sonra bazen ailesel etkinlikler yapıyorduk. Kötü tarafları da çok sıkılıyordum. Kardeşime bakarken falan sıkılıyordum. Resim yaparken sıkılıyordum. Zaten ramazan sürecinde ben akşama kadar uyumuyordum. Kuzenimde bize kalmaya gelmişti o sıra. Ailemle ev içi aktiviteler yapıyorduk oyun oynuyorduk.

Okulda yüz yüze eğitime başladıktan sonra “Keşke okul açılmasaydı.” dediniz mi? Neden?

Hiç olmadı hocam. iyi ki açılmış dedim ben. Öncelikle beden dersleri biz yaparken ev alanı küçük olduğundan dolayı rahat yapamıyorduk. Şimdi istediğimiz gibi yapabiliyoruz hocam. Derslerimi daha iyi anlayıp daha iyi not alabiliyorum. Ders süresi bittiğinde direk atıyorlardı şuan ders süresi bittiğinde teneffüste de devam edebiliyoruz. Öğretmene anlamadığım sorular olduğunda rahatlıkla sorabiliyorum. Uzaktan eğitimde sorduğumda öğretmenin sesi gidiyordu bazen veya bizi atıyordu.

Online mı, yüz yüze mi daha iyi öğrendiniz? Niçin?

Yüz yüze ile daha iyi öğreniyorum. Ama online’da çok ses gürültülü olmuyordu. Online da sessiz hoca anlatıyordu anlamıyordum ama canlı gene daha iyi anlayabiliyorum.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize severek/ isteyerek bağlandınız? Neden?

Şimdi ben Beden dersine genellikle girmiyordum zaten Bedende bir şey yapmıyorduk. Müzik dersine giriyordum orda da zaten çok fazla ses gelmiyordu. Ses çok cızırtılı geliyordu. Yani ilk önemli 4 derse giriyordum. Fen, Matematik, Türkçe, Sosyal onlara giriyordum. Onun dışındaki derslere de giriyordum da çok fazla önemsemiyordum o dersleri. Sadece benim için önemli olan dört dersti. LGS’den dolayı onlara ağırlık vermiştim. Bazen hocalar link atıyordu. Telefonumu yeni aldığımında link yoktu o yüzden giremediğim derslerde olabiliyordu.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize sevmeyerek/ istemeyerek bağlandınız? Neden?

Genelde Matematik ve Fen. Çünkü onlarda çok sıkılıyorum. Ders çok boğuyor zaten günde fazla ders işliyorum ondan sonra test falanda çözüyordum. Zaten anlıyorum ben sevdiğim dersler. Seviyorum da çok boğuyor. Konular çok sade. Türkçeyle İnkılap gibi değil. Bizim İnkılap hocası güzel anlatıyor dersleri matematik hocası da güzel anlatıyor dersleri ama fen hocası anlatırken insan boğuluyor sıkılıyor derste. Çok sade anlatıyor. Öyle açık falan şey yapmıyor. Yüz yüze de çok fazla bir şey değişmedi ama yeni hocalar geldiğinde o hocalarla tanışmıştık o bizim içi iyi olmuştu. Fen dersinde çok azıcık bir şey değişiklik oldu. Yine arada sırada anlayabiliyorum dersti. Test falan çözüyoruz derste.

KATILIMCI-15 (Akademik başarısı yüksek)

Uzaktan eğitim yaparken okulunuzu özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

Tabii ki özledim. Okuldaki arkadaş ortamını özledim. Kantine gitmeyi özledim. Özellikle ders işlemeyi özledim böyle yüz yüze. Uzaktan eğitimde çok anlamadım. Arada bir internet gidip gelebiliyor. Ses kesintisi olabiliyor arada bir. Çok seviyorum böyle okulda vakit geçirmeyi. Evde otururken canım sıkılıyor. Mesela kütüphanede kitap okumayı özledim. Yazı yazmayı özledim deftere. Uzaktan eğitimde yazı yazamıyorduk. Tahtan öğretmenimizin açtığı animasyon filmleri izlemeyi özledim. Arkadaşlarımla işte oyunlar oynamayı özledim. Dışarıda bahçeye çıkmayı özledim okulda. Bunları özledim. Hiç özlemediğim tarafları sınavlar. Sınavlar çok

zorluyor beni kişisel olarak sınavlar uzayınca içim çekiliyor benim. Çok heyecan yapıyorum ve sınavları sevmiyorum. En sevmediğim faktörü okulun. Başka özlemediğim taraf yok.

Uzaktan eğitimi hangi açılardan faydalı buluyordunuz? Niçin faydalı bulmuyordunuz?

Yol masrafı yoktu ve çok kolaydı yapması. Direk bağlanıyorduk telefonla tek tuşla. Ev ortamım genellikle benim masam var orda bağlanıyordum canlı derse. Yanıma defterimi alıyordum ne olur ne olmaz ama çoğunlukla yazı yazmıyorduk. Hoca konu falan anlatıyordu. Ses gürültü yoktu. Kapıyı kapatıyordum. Kapının arasına da yalıtım yapıştırmıştım ben ses gelmesin diye. Bazen matematik hocası geç kalıyordu. Geç kalmalar oluyordu işte internet sıkıntıları oluyordu bazen. Öyle sıkıntılar oluyordu. Ses kesintileri oluyor böyle. Arada donuyorsun seni dersten atıyor. Dinleyemiyorsun dersi tamamen anlayamıyorsun.

Uzaktan eğitim yaparken arkadaşlarınızı özlediniz mi? Hangi açıdan özlediniz? Niçin özlemediniz?

Diğer okulda özlemedim ama buradaki arkadaşlarımı çok özledim diğer okula gidince. Çok uzun vaktim geçti çünkü bu okulda. Çok anılarım var o yüzden çok özledim bu okulu. Arkadaşlarım açısından beraber marketlere giderdik, partiler düzenlerdik, piknik yapardık. Bunları yapmayı çok seviyorum. İnşallah yaparız tekrardan.

Tercih hakkınız olsa eğitim hayatınıza uzaktan eğitimle mi ya da okulda yüz yüze eğitimle mi devam etmek isterdiniz?

Yüz yüze. Çünkü arkadaşlarımla aynı ortamda bulunmayı çok seviyorum. Hem ses kesintisi olmuyor hem dersi ful odaklı dinleyebiliyorsun, yazı yazabiliyorsun. Hoca dersin boş vaktinde film açıyor bazen. Sessiz bir şekilde film izliyoruz. Mesela test çözemiyorduk uzaktan. Çünkü çoğu kişi uyuyordu. Sadece cihazını açıp telefondan gidiyordu başka yerlere. Çok yaşadım bunu. Derste kopukluk oluyordu. Bütünlük sağlanamıyordu derste bu yüzden. Whatsapp'tan atabiliyordum ama yine yüz yüzedeki kadar faydalı olmuyordu. Verimli olmuyordu.

Salgın nedeniyle okullar kapandıktan sonra neler hissettiniz?

İlkten çok rahatladım böyle çok mutlu hissettim. Sonradan evde sıkılmaya başladım. İşte sokağa çıkma yasağı oldu. Ben binada arkadaşlarımla dışarıda top oynayamadım, parka çıkamadım, temiz hava alamadım. Bunlardan dolayı çok sıkıldım evde. Hatta iki kere koronaya yakalandım ben. İlkten çok ağladım ilk koronaya yakalandığımda. Sonradan halsizlik gelmeye başladı. Sonradan işte evde yattık, derslere giriyordum. İlk ay çok iyi derslere giriyordum. Sonradan yattığım yerde açıyordum telefonu yanıma koyuyordum. Uyuyordum ama dinliyordum bir şekilde. Derslerimi hiç aksatmadım uzaktan eğitimde. Hepsine katıldım. Çalışma ortamı çok kötüydü. Ben hiç beğenmedim. Ne güzel okula geliyoruz sabahın köründe çok iyi oluyordu. Disiplin.

Okulda yüz yüze eğitime başladıktan sonra “Keşke okul açılmasaydı.” dediniz mi? Neden?

Olmadı. Sadece tek üzüntüm sabahın sekiz buçuğunda kalkmak oldu. Tek üzüntüm. İyi oluyor ama ilkten böyle uyandığımızda böyle kötü hissediyorsunuz. O his işte. Okuldaki ortam çok iyi, arkadaşlarımla aram çok iyi, okuldaki etkinlikler olsun, okulda ders ortamı olsun, okuldaki yaptığımız şeyler olsun çok hoşuma gidiyor.

Online mı, yüz yüze mi daha iyi öğrendiniz? Niçin?

Yüze yüze eğitimde. Yüz yüze eğitimde çünkü bağlantı kesintisi olmuyor, ses gitmesi olmuyor, dersten atılma olmuyor. Kesintisiz bir şekilde dinliyorsun dersi. Yani diğer okulda öğretmenler böyle peltek öğretmenler vardı çok iyi anlamıyordum bu okulda daha iyi öğretmenler. Hocanın yanına gidiyorum sorumu gösteriyorum çözüyor. Uzaktan eğitimde Whatsapp'tan atmaya çalışıyorsun hoca belki iki saat üç saat sonra cevap veriyor. Zamanında bulamıyorsun cevap.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize severek/ isteyerek bağlandınız? Neden?

Matematik bana kolay geliyordu. Matematiğe katılıyordum. Türkçeye katılıyordum. Resim ve Müzik hariç tüm derslere katılıyordum. Onlar bana çok önemli dersler gibi geliyordu çünkü o zaman. Uzaktan eğitim ne kadar zor anlaşılrsa da anlıyordum bir şekilde.

Uzaktan eğitim sürecinde hangi derslerinize sevmeyerek/ istemeyerek bağlandınız? Neden?

İnkılap, Din ve İngilizce. Bunlar kolay geliyor bana bir de çok şey geliyor yani nasıl anlatsam yani çok gereksiz geliyor bana bu üç ders. Sene başı bunlar hakkında bir sürü bilgi öğreniyoruz, sınavda karşımıza çıkan okuma ve anlama oluyor bu üç derste de. Bu kadar bilgiyi öğrenmek bana gereksiz geldiği için.

